

МВС України
Харківський національний університет внутрішніх справ
Наукове товариство студентів, курсантів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів,
докторантів і молодих вчених

Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності

Матеріали
XXIII науково-практичної конференції
курсантів та студентів
(м. Харків, 17 травня 2016 року)

Харків 2016

УДК 351.74
ББК 67.9(4УКР)
А43

*Друкується відповідно до доручення
Харківського національного університету внутрішніх справ
від 04.04.2016 № 32.*

А43 **Актуальні** проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності : матеріали XXIII наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Харків, 17 трав. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. т-во студентів, курсантів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів, докторантів і молодих вчених. – Харків, 2016. – 284 с.

У збірці знайшли відображення наукові розвідки курсантів та студентів Харківського національного університету внутрішніх справ та інших ВНЗ України з багатьох галузей правоохоронної та правозастосовчої діяльності. Частину робіт обговорено на підсумковій науково-практичній конференції.

УДК 351.74
ББК 67.9(4УКР)

Матеріали викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори та їх наукові керівники.

ЗМІСТ

Сокурєнко В. В. ВСТУПНЕ СЛОВО	20
---	----

СЕКЦІЯ 1

**ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ КУРСАНТСЬКО-СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ
В УКРАЇНІ**

Петров В. О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ.....	19
---	----

НАУКОВИЙ ГУРТOK КАФЕДРИ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Єрмакова К. С. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕМІКАННЯ КОДУ В МОВЛЕННІ КУРСАНТІВ ХНУВС	20
---	----

Ножихін Д. М. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ ХНУВС	21
---	----

Пихтін О. О. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	22
---	----

Цєбинога О. Ю. ПОДІЇ «РЕВОЛЮЦІЇ НА ГРАНІТІ» ЯК ВИЯВ ПАТРІОТИЗМУ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.....	23
--	----

Цєбинога В. Ю. РЕВОЛЮЦІЙНА УКРАЇНСЬКА ПАРТІЯ ЯК ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПАТРІОТІВ ПОЧАТКУ ХХ СТ.	25
---	----

Закоморний Я. О. ЩОДО ВИПРАВДАНОСТІ УКЛАДАННЯ «БЕРЕЗНЕВИХ СТАТЕЙ» 1654 РОКУ	26
--	----

**НАУКОВИЙ ГУРТOK КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 3**

Цєбинога О. Ю. ПАТРІОТИЗМ ОЧИМА КУРСАНТА ХХІ СТОЛІТТЯ	27
---	----

СЕКЦІЯ 2

**ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.
ІСТОРІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО**

**НАУКОВИЙ ГУРТOK КАФЕДРИ ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 6**

Якуба В. В. СУТНІСТЬ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ	28
---	----

Котляр Є. О. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОСОБИ В УКРАЇНІ.....	29
--	----

Закоморний Я. О. СИСТЕМА МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНОПРОЕКТУ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ	30
---	----

Лихолат І. С. РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ У НАПРЯМКУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ.....	31
--	----

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ КОНСТИТУЦІЙНОГО
ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ФАКУЛЬТЕТУ № 4

Драгомирова М. Г. КОНФЛІКТ ЮРИСДИКЦІЙ	32
Мальцев В. В. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	34
Редько Д. В. ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ЯК ГАРАНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ДЕРЖАВИ	35
Цебинога О. Ю. ДО ПИТАННЯ ЩОДО ПОНЯТТЯ «КОНСТИТУЦІЯ»	37
Чумак Л. І. ДО ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА	38
Федорченко А. М. ПРАВА БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНІ	39
Фещенко Я. І. РОЛЬ ЖІНОК У ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ	40
Цебинога В. Ю. ІНСТИТУТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У МЕХАНІЗМІ МОНІТОРИНГУ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ	41
Чугай В. К. РОЛЬ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ І КОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН ЗА КОРДОНОМ	42
НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА	
Долинна Я. А. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	43
Кольчик А. ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА	44
Гаштур В. В. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ	46
Ліперт Ю. С. ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ЯК ІНСТРУМЕНТ МАНІПУЛЮВАННЯ ПОВЕДІНКОЮ СУСПІЛЬСТВА	47
Літвінов В. А. ПОГЛЯДИ ТОМАСА ГОББСА НА ДЕРЖАВУ	48
Магда О. О. ЮРИДИЧНИЙ ПОЗИТИВІЗМ ТА ПРИРОДНО-ПРОВОДА КОНЦЕПЦІЯ ПРАВОРОЗУМІННЯ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПРАВА	49
Нечай М. В. УМОВИ ТА ПРИЧИНИ ПРОВЕДЕННЯ СЕЛЯНСЬКОЇ РЕФОРМИ 1861 РОКУ	51
Цебинога О. Ю. ВПЛИВ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ ФРАНЦІЇ 1810 РОКУ НА ФОРМУВАННЯ КОНТИНЕНТАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПРАВА	52
Цебинога В. Ю. ФОРМИ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ	53

Мальцев В. В.	
ПРАВО ДІТЕЙ НА АЛІМЕНТИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ XX СТОЛІТТЯ	54
Пухлій Г. В.	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ДИТИНИ В УКРАЇНИ	56
Кобзар К. І.	
ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ ТА ОЗНАКИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ	57
Черхавський М. В.	
ІНФОРМАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ	60
Синяк Я. В.	
«ПУТІНІЗМ» ЯК КАТАЛІЗАТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ	62
Гаштур В. В.	
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ	63
Бадьорна Є. С.	
ПРАВО НАРОДУ НА ПОВСТАННЯ У ПРАЦЯХ ЗАХІДНИХ МИСЛИТЕЛІВ	64

СЕКЦІЯ 3

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА. ЕКОЛОГІЧНЕ ТА АГРАРНЕ ПРАВО

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ, ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН ФАКУЛЬТЕТУ № 4

Каталін О. В.	
МОМЕНТ ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В ДОГОВОРІ ЗАКУПІВЛІ ТОВАРІВ ЗА ДЕРЖАВНІ КОШТИ	66
Камінський В. О.	
НЕОБХІДНІСТЬ РЕЄСТРАЦІЇ БАГАТОКВАРТИРНОГО БУДИНКУ ЯК ЄДИНОГО МАЙНОВОГО КОМПЛЕКСУ	67
Андрєєва Ю. С.	
ПРАВО НА ЖИТТЯ ЯК ОСОБИСТЕ НЕМАЙНОВЕ ПРАВО	69
Белоусов О. В.	
ПИТАННЯ ЩОДО МОМЕНТУ ВИНИКНЕННЯ ПРАВОВИЗНАЧНОСТІ	70
Болбот С. О.	
НЕДОДЕРЖАННЯ ВИМОГИ ЩОДО НОТАРІАЛЬНОГО ПОСВІДЧЕННЯ ПРАВОВИЗНАЧНОСТІ	71
Виноградський К. О.	
ЩОДО ПРАВОВИЗНАЧНОСТІ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	72
Гук А. М.	
МІСЦЕ ПРАВОВИЗНАЧНОСТІ У СИСТЕМІ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ	73
Демченко М. М.	
ГЕНЕЗА ПРАВА ВЛАСНОСТІ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	74
Лисенко А. С.	
ПРАВО НА ІМ'Я В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	76
Мазуров Р. О.	
ГЕНЕЗА ВЧЕННЯ ПРО ПРАВОВИЗНАЧНОСТІ	77
Плетінь В. М.	
ЗНАЧЕННЯ ОБМАННИХ ДІЙ ТРЕТЬОЇ ОСОБИ ПРИ ВИЗНАННІ ПРАВОВИЗНАЧНОСТІ НЕДІЙСНИМ	78

Савранський А. О.	
ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕДОРУЧЕННЯ ЗА ДОВІРЕНІСТЮ	79
Степанов С. О.	
ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ «ВІДЧУЖЕННЯ»	
В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	80
Гашевська М. М.	
ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧА ПРИ ПРИДБАННІ ТОВАРІВ	
ТА ПОСЛУГ ЧЕРЕЗ ІНТЕРНЕТ	81
Гаштур В. В.	
УЧАСТЬ БАТЬКІВ У ДОДАТКОВИХ ВИТРАТАХ НА ДИТИНУ	82
Гречан І. О.	
ДОГОВІР ПРО НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	84
Тимошенко Ю. В.	
ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ ПРАВОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ПІД	
ВПЛИВОМ ОБМАНУ	85
Щербань К. А.	
ПРАВОЧИНИ З ІНФОРМАЦІЄЮ	86

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

Василенко М. Ю.	
ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО	
ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	87
Демченко Б. В.	
ЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ	
В РЕФОРМУВАННІ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	88
НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ ФАКУЛЬТЕТУ № 6	
Ходосевич А. Ю.	
ДО ПИТАННЯ ЩОДО ЗМІСТУ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ	89
Мурадова Г. Н.	
ЗМІНА ЧЕРГОВОСТІ ОДЕРЖАННЯ ПРАВА	
НА СПАДКУВАННЯ ЗА ДОГОВОРОМ	91
Герасименко Д. М.	
ЮРИДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ	92
Семчук Н. І.	
ПОНЯТТЯ СІМ'Ї ЗА СІМЕЙНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ	93

СЕКЦІЯ 4

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОВС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

ПРЕДСТАВНИКИ СУМСЬКОЇ ФІЛІЇ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Подобашенко А. С.	
ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ	95
Ткаченко І. В.	
ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ	96
Андріяш К. І.	
ГЕНДЕРНІ ПРОБЛЕМИ ПІД ЧАС РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ	
СПРАВ	97

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Цибуля А. С.	
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ПРИ НАКЛАДЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ	98
Єрмоменко Р. С.	
ПРИЧИНИ КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ НА ПУНКТАХ ПРОПУСКУ ДО ЗОНИ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ	100
Чухно К. Є.	
ВЗАЄМОДІЯ МИТНИХ ОРГАНІВ ІЗ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ	102
Губська А. О.	
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ	103
Козубенко К. І.	
ЩОДО ЗАКРІПЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРИНЦИПІВ СУДОЧИНСТВА У НОРМАХ КОДЕКСУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ	105
Ванівська Л. Р.	
ДО ПИТАННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ»	107
Петров В. О.	
ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОНЯТЬ «ПУБЛІЧНИЙ ПОРЯДОК» ТА «ПУБЛІЧНА БЕЗПЕКА» В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ	108
Кришталь О. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ	110
Самойленко А. А.	
ДО ПИТАННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	111
Фещенко Я. І.	
НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГЕННЯ «ШТРАФНІ БАЛИ» ДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	112
Чернуха К. С.	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	113
НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС ФАКУЛЬТЕТУ № 3	
Бражиненко В. В.	
АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ ІЗ РЕАДМІСОВАНИМИ ОСОБАМИ В УКРАЇНІ	116
Лема Н. В.	
ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЗІ ЗМІ	117
Наконечна А. В.	
ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО РОЗСУДУ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	118
Науменко С. С.	
ОДИН З АСПЕКТІВ ПРИНЦИПУ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА	119
Фефелова І. М.	
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОСВІТУ	120

Нечупий К. І.	
СПОСОБИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	121
Стефаненко О. М.	
ВЗАЄМОДІЯ НАСЕЛЕННЯ З НОВОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА	122
Лижник О. С.	
НЕЛЕГАЛЬНА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРОТИДІЇ.....	125
Нестеренко С. Є.	
ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	126
Тимошенко Ю. В.	
ПЕРСПЕКТИВИ ТА НЕДОЛІКИ СТВОРЕННЯ ОРГАНУ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ.....	128

СЕКЦІЯ 5

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИКИ

ПРЕДСТАВНИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ
ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Кройтор Д. В.	
ДО ПИТАННЯ ПРО СЛУЖБОВУ НЕОБХІДНІСТЬ ЯК ОБСТАВИНУ, ЩО ВИКЛЮЧАЄ ЗЛОЧИННІСТЬ ДІЯННЯ	130
ПРЕДСТАВНИКИ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА	
Дзюба А. О.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИНИ, МОТИВУ Й ЦІЛЕЙ У МІЖНАРОДНИХ ЗЛОЧИНАХ (ВНУТРІШНЬОПРАВОВИЙ І КОНВЕНЦІЙНИЙ РІВНІ РЕГУЛЮВАННЯ)	131
ПРЕДСТАВНИКИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ	
Фоменкова К. С.	
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ.....	132
НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ФАКУЛЬТЕТУ № 1	
Бахмат О. І.	
ПРОЦЕСУАЛЬНЕ КЕРІВНИЦТВО ПРОКУРОРА ЯК ГАРАНТІЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН	134
Камінський В. О.	
ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ПОСИЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ СЛІДЧОГО.....	136
Картавий Я. В.	
СЛІДЧИЙ СУДДЯ ЯК УЧАСНИК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	137
Кудрявцева Г. І.	
ПОНЯТТЯ І ЗМІСТ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	138

Латай А. Ю.	
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСТАВИ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	139
Олійник К. В.	
СКЛАДАННЯ ПРОТОКОЛУ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОВОГО ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ФІКСАЦІЇ.....	140
Паскал Ю. А.	
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАТРИМАННЯ УПОВНОВАЖЕНОЮ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	141
Сімонов С. С.	
МЕЖІ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ СЛІДЧОГО	143
Сотніков В. Ю.	
СУТНІСТЬ ЗАТРИМАННЯ ПІДОЗРЮВАНОВОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	144
Субота М. М.	
ПРЕДСТАВНИК ПОТЕРПІЛОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	145
Фещенко Я. І.	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ.....	146
Чумак Л. І.	
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ.....	148
Щербань К. А.	
АРЕШТ МАЙНА ЯК ЗАХІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	149
Лисенко С. Г.	
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ПОЛІГРАФА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	150
НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ ФАКУЛЬТЕТУ № 1	
Грибанова В. О.	
ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ У ЗЛОЧИНАХ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	152
Лисенко С. Г.	
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ.....	153
Совпель Д. С.	
ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗАКОННИЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ ЗА ОБ'ЄКТИВНОЮ СТОРОНОЮ	154
Фещенко Я. І.	
МІРА ПОКАРАННЯ ЗА КІБЕРЗЛОЧИННИ	155
Черновол В. С.	
КІБЕРКОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИННИ – НОВИЙ ВИД КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ.....	156
Яковенко М. В.	
ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ПРОСТИТУЦІЇ: НЕДОЦІЛЬНІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ	157

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 6

Колеснік В. М. ПРИЧИНИ СУЇЦИДУ В ЖІНОЧИХ ПЕНІТЕНЦІАРНИХ УСТАНОВАХ УКРАЇНИ	158
НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ ТА ПСИХІАТРІЇ ФАКУЛЬТЕТУ № 1	
Ісаєнко Є. Г. ПРО НОВІТНІ СПОСОБИ ШАХРАЙСТВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ	160
Бездітко Є. А. ПРО СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ ЗЛОЧИНІВ	162
Глов'як І. В. ПРО АКТУАЛЬНІСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ДІТЕЙ, ЩО ВЧИНЮЮТЬСЯ ЇХ БАТЬКАМИ	164
Губін М. С. ПРО АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ НАРКОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	165
Дідик А. В. ПРО ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У НАПРЯМКУ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЮЮТЬСЯ ПРОТИ ДІТЕЙ	167
Зібарєва К. Ю. ЩОДО ПОРЯДКУ ЗБОРУ ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ МІСТЯТЬ НА СОБІ СЛІДИ РОЗКРАДАНЬ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ, ВЧИНЕНИХ У ХОДІ ВИКОНАННЯ УМОВ ДОГОВОРІВ ПРО ЗАКУПІВЛЮ РЕМОНТНИХ РОБІТ ЗА КОШТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	168
Кириленко В. І. ОСОБЛИВІСТЬ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ДІТЕЙ, ЩО ВЧИНЮЮТЬСЯ НА СЕКСУАЛЬНОМУ ҐРУНТІ	169
Клочко В. М. КРИМІНАЛІСТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЇ ПРОЯВІВ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ЯК ОСНОВА РОЗБУДОВИ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ	171
Лунгул В. В. ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ	172
Сидоренко А. С. ПРО ЗЛОЧИННІ СХЕМИ ТОРГІВЛІ ДІТЬМИ	173
Склярова А. В. ПРО СУТНІСТЬ ТА РІЗНОВИДИ ОДУРМАНЮЮЧИХ ЗАСОБІВ	175
Стефанович О. І. ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВВЕЗЕННЯМ, ВИГОТОВЛЕННЯМ АБО РОЗПОВСЮДЖЕННЯМ ТВОРІВ, ЩО ПРОПАГУЮТЬ КУЛЬТ НАСИЛЬСТВА І ЖОРСТОКОСТІ, РАСОВУ, НАЦІОНАЛЬНУ ЧИ РЕЛІГІЙНУ НЕТЕРПИМІСТЬ ТА ДИСКРИМІНАЦІЮ	176
Олійник К. В. ЩОДО ЗНАЧЕННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНТАКТУ ПРИ ДОПИТІ ПІДОЗРЮВАНОГО	178
Пивоварова Т. В. ОСОБЛИВОСТІ ЗБИРАННЯ ЗАПАХОВИХ СЛІДІВ ПРИ ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ	179

Федорішев І.	ПРОБЛЕМИ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО, ЯКИЙ ЗНАХОДИТЬСЯ У СТАНІ НАРКОТИЧНОГО СП'ЯНІННЯ	180
Бобровицький В. І.	ЩОДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПАНСИВНИХ КУЛЬ ЯК БОЄПРИПАСІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	181
Дубинець І. М.	ПРОТИДІЯ «КІДНЕПІНГУ» ТА ТОРГІВЛІ ДІТЬМИ В УКРАЇНІ	183
Климюк І. С.	ТАКТИКА ВИЯВЛЕННЯ НЕПРАВДИ НА ДОПИТІ	184
Педай В. С.	ПОНЯТТЯ І ОСОБЛИВОСТІ СЛІДІВ КІБЕРЗЛОЧИНІВ У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ	185
Токарев О. О.	ОСОБА ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ У СФЕРІ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ	187
Чугуй В. В.	ДО ПИТАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ЗАВОЛОДІННЯМ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ	188

СЕКЦІЯ 6

ПРАВОВІ Й ТАКТИЧНІ ОСНОВИ ОРД. СПЕЦТЕХНІКА. ТАКТИКО- СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА. ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА. ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ОВС. СТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ ТА КОМПЛЕКСІВ ТЕХНІЧНОГО ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

ПРЕДСТАВНИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Колесніков К. Ю.	ТРАНСПОРТУВАННЯ ПОРАНЕНИХ В ЗОНІ АТО	190
Телегін М. В.	УЧАСТЬ ЧАСТИН І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ ПО ПРИПИНЕННЮ ГРУПОВИХ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ ОСІБ, УЗЯТИХ ПІД ВАРТУ, ЗАСУДЖЕНИХ, А ТАКОЖ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ТАКИХ ДІЙ В УСТАНОВАХ ПОПЕРЕДНЬОГО УВ'ЯЗНЕННЯ, ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ	191
Пташковський В. В.	МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛЬОВОГО АВТОКЛУБУ-ДРУКАРНІ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	193
Воловик А. Б.	ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ	194
НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАКУЛЬТЕТУ № 2		
Корженко С. С.	ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ	195
Лунгул В. В.	ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНІЙ ЗАГРОЗІ	196

Рикуш А. Ю.	
ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ.....	197
Сіротов О. А.	
ПРОБЛЕМАТИКА ЗАСТОСУВАННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗГВАЛТУВАНЬ	198
Черхавський М. В.	
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРОБЛЕМИ ЗАКРІПЛЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСІ.....	199
Тесля О. В.	
ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧИХ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	203
НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	
Барвинський С. В.	
ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ТА ПРИЙОМІВ РУКОПАШНОГО БОЮ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ	204
Олендер Л. О.	
ФОРМУВАННЯ РУХОВИХ НАВИЧОК	206
Сахута П. В.	
РОЗВИТОК ГНУЧКОСТІ, ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ	207
НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ ФАКУЛЬТЕТУ № 4	
Власенко І. М.	
МЕТОДИ ЗБОРУ ІНФОРМАЦІЇ З ВІДКРИТИХ ТА ЗАКРИТИХ ДЖЕРЕЛ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КІБЕРЗЛОЧИНІВ	208
Лапшина О. Р.	
ПРОТИДІЯ ФІШИНГ-ШАХРАЙСТВУ	209
Мільчаков Д. В.	
ПРОГРАМНО-АПАРАТНИЙ КОМПЛЕКС АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Й ПІДТРИМКИ УХВАЛЕННЯ РІШЕНЬ – RICAS	210
Синиця А. П.	
ВІЯВЛЕННЯ ПРИСТРОЇВ ДЛЯ НЕЗАКОННОГО ВТРУЧАННЯ В РОБОТУ БАНКОМАТІВ	211
НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ ФАКУЛЬТЕТУ № 6	
Передерій Т. С.	
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ.....	212
Чмирь А. Ю.	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ.....	213
Таньшина С. С.	
СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	214

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАКУЛЬТЕТУ № 3

Костоглод І. В. ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ВИПАДКАХ ВОГНЕВОГО КОНТАКТУ НА БЛИЖНІХ ДИСТАНЦІЯХ	215
Магда О. О. ДІЯЛЬНІСТЬ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ УСКЛАДНЕННЯ ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ	217
Поліщук О. В. ЕРГОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКІПІРОВКИ ТА ОЗБРОЄННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	219
Самойленко М. О. ОСОБЛИВОСТІ МАСКУВАННЯ ПРАВООХОРОНЦІВ В ОПЕРАТИВНІЙ ОБСТАНОВЦІ	220
НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ФАКУЛЬТЕТУ № 2	
Боторова Я. Є. ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ У ПРАКТИЦІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ	221
НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ФАКУЛЬТЕТУ № 2	
Таньшина С. С. СТВОРЕННЯ WEB-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНО- МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ З КУРСУ «ОСНОВИ БАЗ ДАНИХ»	222
Журій О. В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНОНІМНОСТІ РОБОТИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	224
Григор'єв В. І. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОТОКОЛУ HTTPS ДЛЯ ЗАХИСТУ ВЕБ-РЕСУРСІВ ВІД ВИТОКУ ІНФОРМАЦІЇ	225
Мільчаков Д. В. СТВОРЕННЯ КРОСПЛАТФОРМЕННИХ ВЕБ-РЕСУРСІВ ЗА ДОПОМОГОЮ АДАПТИВНОЇ ВЕРСТКИ	226
Лапшина О. Р. ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ КОНТЕНТОМ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ	227
Синиця А. П. ЕЛЕКТРОННІ СЕРВІСИ ТА МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ БЕЗПЕКИ	228
Лейко В. В. ПЕРЕПОВНЮВАННЯ БУФЕРА ЯК СПОСІБ НЕЗАКОННОГО ДОСТУПУ ДО КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ	229
Нестерцова Ю. О. КОНТЕНТ САЙТУ ТА МЕТОДИ ЙОГО ЗАХИСТУ	230
Дикий Д. Д. ВИКОРИСТАННЯ ВІЛЬНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	231

СЕКЦІЯ 7 СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ФАКУЛЬТЕТУ № 2

Бродовський С. С. КОРУПЦІЯ ЯК ПЕРЕШКОДА ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	233
Лежух І. С. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	234
Марюхно Я. О. МОТИВАЦІЯ ЩОДО ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	235
Нестерцова Ю. О. ПРО ЕКОНОМІЧНУ СВІДОМІСТЬ ТА ПІДСВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ	237
Новак М. В. ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ЗМІНИ ВЕКТОРУ ЕКОНОМІЧНОГО МЕЙНСТРІМУ	238
Реджепов Р. С. ПРИЧИНИ РЕЙДЕРСТВА В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ.....	239
Сахута П. В. ЦІННІСНА РАЦІОНАЛЬНІСТЬ В ОСНОВІ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПАРАДИГМИ	240
Цебинога В. Ю. ФОРМУВАННЯ «ЕКОНОМІКИ ЛЮДИНИ» – ПЕРШОЧЕРГОВЕ ЗАВДАННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	241
Цебинога О. Ю. РОЗВИТОК ТВОРЧО-КРЕАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ.....	242
Чухно К. Є. ВИКОРИСТАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДОКУМЕНТІВ І МАТЕРІАЛІВ ІНВЕНТАРІЗАЦІЇ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ТА РОЗСЛІДУВАННІ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ В ЕКОНОМІЦІ	244
НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ ФАКУЛЬТЕТУ № 6	
Луговий М. М. СУЧАСНІ МЕТОДИ ФАКТИЧНОГО КОНТРОЛЮ	245
Бабула О. О. НОВІТНІ МАРКЕТИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	246
Гасимов Р. Г. ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ ЯК ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОРГАН ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ.....	247
Шипік Ю. В. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	249
Барищенко О. О. АНАЛІЗ МЕТОДІВ І ФОРМ ОЦІНКИ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ	250
Передерій Т. С. СТРАТЕГІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	251
Швидкий В. О. НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	252

Григор'єва К. Б.	
РОЛЬ ГРОШЕЙ У ФОРМУВАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН.....	253
Кісельова Г. О.	
ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ.....	255
Куш С. Е.	
ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ	256

СЕКЦІЯ 8

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ СОЦІОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЇ ФАКУЛЬТЕТУ № 6

Волощук Г. Є.	
МОТИВАЦІЙНІ СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ ЖІНОК – ПРАВИЦІНИКІВ ОВС.....	259
Ляхова Ю. О.	
ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ ОСОБИСТІСНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ.....	260
Миронова В. В.	
ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	261
Мохамед Ренат	
ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПСИХОСОМАТИЧЕСКИХ ПРОЯВЛЕНИЙ.....	262
Муравйова В. Д.	
ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА МОЛОДІ ЯК СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	264
Потьомкіна А. І.	
ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ПІДЛІТКІВ.....	265

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ ФАКУЛЬТЕТУ № 3

Лежух І. С.	
РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	266
Савчук Ю. Р.	
ПСИХОЛОГІЯ БЕЗПЕКИ ДИТИНИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....	267
Сорокотяга К. М.	
ПРОБЛЕМИ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ	268
Ткаченко М. А.	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЮ ТЕРОРИЗМУ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....	269
Шевцова І. І.	
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПІЛКУВАННЯ ТА ДОМІНУЮЧИХ РЕПРЕЗЕНТАТИВНИХ СИСТЕМ КУРСАНТІВ – МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ	270

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ФАКУЛЬТЕТУ № 3

Заднепряньська А. В.	
ПСИХОЛОГІЯ ВЛАДИ.....	271
Сорокотяга К. М.	
ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА	272
Магда О. О.	
ШЛЯХИ ПОШУКУ ІСТИНИ У ФІЛОСОФІЇ.....	273

Фещенко Я. І.	
ОДВІГНЕ ПРОТИСТОЯННЯ: ЕГОЇЗМ ТА АЛЬТРУЇЗМ	274
Драгомирова М. Г.	
ПРОБЛЕМА СПІЛКУВАННЯ ТА ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	275
Камінська О. Л.	
ЧАРЛЬЗ ТЕЙЛОР: ТРИ ХВОРОБИ СУЧАСНОСТІ.....	276
Хмелівська К. В.	
ЗЛО ЯК БРАК ДОБРА (на прикладі фрагментів з твору «Сповідь» Аврелія Августина).....	278
Стефанчук Л. І.	
КІБЕРПРОСТІР ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОНЛАЙНОВОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	278
Мартинюк А. Р.	
ВПЛИВ РЕЛІГІЇ НА СУСПІЛЬСТВО	280
Задніпровська О. Ю.	
ДОБРО ТА ЗЛО ЯК ДВІ НЕРОЗРИВНІ СКЛАДОВІ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ.....	281
Черновол В. С.	
ЕВТАНАЗІЯ: ПРАВО НА ГУМАННУ СМЕРТЬ ЧИ ЗЛОЧИН ПЕРЕД ГУМАНІЗМОМ?	282

Шановні присутні!

Від імені ректорату і Вченої ради Харківського національного університету внутрішніх справ вітаю вас з початком роботи науково-практичної конференції курсантів та студентів **«Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності»** та науково-практичної конференції **«Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених»**, які проводяться в рамках всеукраїнського Дня науки. Цього року ці заходи об'єднані у зв'язку з тим, що відповідно до вимог нового законодавства про вищу освіту в університеті створено **Наукове товариство студентів, курсантів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів, докторантів і молодих вчених**.

Основною метою вищої школи є підготовка всебічно розвинених спеціалістів, здатних постійно вдосконалювати свої знання. Тому навчальний процес має доповнюватися науково-дослідною роботою. Як показує практика, участь молоді у наукових дослідженнях є найефективнішим засобом розвитку в них ініціативності, самостійності, сприяє формуванню професійного мислення.

Відповідно до завдань, які ставить перед нами Міністерство внутрішніх справ України, основними **пріоритетними напрямками наукових досліджень** (наказ МВС України від 16.03.2015 № 275) на сьогодні є:

- ❖ Реалізація стратегії реформування органів внутрішніх справ.
- ❖ Дотримання прав і свобод людини та громадянина в діяльності ОВС.
- ❖ Удосконалення організаційно-управлінської діяльності органів внутрішніх справ.
- ❖ Правове забезпечення та соціальний захист в ОВС.
- ❖ Запобігання злочинам органами внутрішніх справ.
- ❖ Удосконалення засобів і методів виявлення та розкриття злочинів.
- ❖ Актуальні проблеми реалізації кримінального процесуального законодавства та розслідування злочинів.
- ❖ Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності ОВС.
- ❖ Експертно-криміналістичне забезпечення діяльності ОВС.
- ❖ Службово-бойова діяльність сил охорони правопорядку.
- ❖ Удосконалення кадрового забезпечення діяльності ОВС.
- ❖ Психологічне супроводження оперативно-службової діяльності.
- ❖ Науково-технічне забезпечення діяльності ОВС тощо.

Тематика доповідей та повідомлень, які передбачені в програмах науково-практичних конференцій, якраз і охоплює ці питання.

Історія проведення науково-практичної конференції **«Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності»** бере початок від заснування Наукового товариства курсантів та студентів. Ця подія в житті нашого навчального закладу відбулася в травні 1993 року. Приблизно з тих часів проводиться щорічно саме до Дня науки й науково-практична конференція **«Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених»**.

На конференції завжди обговорюються **актуальні питання сучасної науки і правоохоронної діяльності**: конституційного, адміністративного, кримінального, цивільного, фінансового права, кримінального процесу, кримі-

налістики, кримінології, оперативно-розшукової діяльності, філософії, економіки, психології, соціології та інших галузей науки. Не залишилися поза увагою питання патріотичного виховання молоді в Україні.

До організації науково-практичних конференцій курсантів, студентів та молодих вчених постійно залучалися різні підрозділи університету: інститути, факультети, кафедри, відділи тощо. Разом із курсантами та студентами готували доповіді провідні вчені та педагоги: **Олександр Маркович Бандурка, Олександр Назарович Ярмиш, Олександр Костянтинівич Безсмертний, Олександр Миколайович Головка, Володимир Анатолійович Греченко, Євген Володимирович Ковальов, Анатолій Трохимович Комзюк, Ігор Петрович Рущенко, Олександр Володимирович Тягло, Любов Матвіївна Балабанова, Микола Милентійович Зацеркляний** та багато інших.

Особливо приємно повідомити, що у різні роки у роботі цих конференцій та Наукового товариства брали участь відомі нині науковці. Це, зокрема, **нинішні працівники університету – доктори наук:** Музичук Олександр Миколайович, Литвинов Олексій Миколайович, Лукаш Сергій Станіславович, Мельник Костянтин Юрійович, Степанюк Руслан Леонтійович, Беспалова Ольга Ігорівна та багато інших.

Наукове товариство і сьогодні активно допомагає в організації участі майбутніх фахівців у наукових конференціях, сприяє зміцненню молодіжних наукових зв'язків. Очолює це товариство професор кафедри теорії та історії держави і права Загуменна Юлія Олександрівна, яка також буде ділитися з нами результатами наукової діяльності курсантів, студентів та молодих вчених.

Режим роботи нашого заходу традиційний (пленарне та секційні засідання).

Отже, відкриваючи науково-практичну конференцію курсантів та студентів «Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності» та науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених», хочу побажати всім учасникам подальших досягнень в навчанні та успіхів у наукових дослідженнях, плідної роботи на благо нашої держави, здоров'я, миру та стабільності!

Валерій Васильович СОКУРЕНКО,

*ректор Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

СЕКЦІЯ 1
ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ КУРСАНТСЬКО-СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ
В УКРАЇНІ

УДК [342.951:37.035.6](477)

Владислав Олександрович Петров,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Чумак В. В.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Враховуючи нові суспільно-політичні реалії в Україні після Революції Гідності, обставини, пов'язані з російською агресією, усе більшої актуальності набуває виховання в молодого покоління почуття патріотизму, відданості загальнодержавній справі зміцнення країни, активної громадянської позиції тощо. Актуальність національно-патріотичного виховання молоді зумовлюється процесом консолідації та розвитку українського суспільства, сучасними викликами, що стоять перед Україною і вимагають подальшого вдосконалення системи національно-патріотичного виховання, оптимізації державної політики у зазначеній сфері.

Одним із перших законодавчих актів із питань національно-патріотичного виховання став Указ Президента від 27.04.1999 № 456 «Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян», на підставі якого Постановою КМУ від 15.09.1999 № 1697 була затверджена «Національна програма патріотичного виховання громадян, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства». Одним із головних завдань цієї Програми було забезпечення формування та розвитку у молоді загальнолюдських та національних цінностей. Програма передбачала реалізацію ряду заходів, спрямованих на фізичне та духовне гартування молоді. На підтримку діяльності громадських організацій козацького спрямування, які значну увагу приділяють вихованню молоді на національних традиціях, Президент України видав Указ від 15.11.2001 № 1092 «Про Національну програму відродження та розвитку Українського козацтва на 2000–2005 рр.». Програмою передбачався ряд заходів, спрямованих на активізацію військово-патріотичного виховання молоді, зокрема роботу у сфері освіти і виховання, роботу зі створення, відродження, відновлення та охорону заповідних місць і об'єктів тощо. У 2002 році видається Указ Президента України від 25.10.2002 № 948/2002 «Про Концепцію допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді», який стає основою нормативно-правової бази військово-патріотичного виховання молоді до сьогодні. Згідно з цією концепцією під егідою трьох відомств, а саме: Міністерства освіти і науки, Міністерства оборони, Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту, відкривається шлях до впровадження в системі освіти Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Патріот» (наказ Міністерства освіти і науки від 05.04.2004 № 274/112/10). У 2007 році видається Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо підвищення боєздатності Збройних Сил України» від 12.12.2007 № 1209, який вимагає від Уряду «розробити та затвердити протягом першого півріччя 2008 року державну програму військово-патріотичного виховання громадян України на період до 2015 року, передбачивши, зокрема, заходи щодо утвердження в масовій свідомості історично притаманних Українському народу високих моральних цінностей, вірності традиціям українського козацтва».

Протягом останніх десятиліть було розроблено низку концепцій:

- Концепція національної системи виховання (1996);
- Концепція національно-патріотичного виховання (2009);
- Концепція Загальнодержавної цільової програми патріотичного виховання громадян на 2013–2017 рр.;
- Концепція громадянської освіти та виховання в Україні (2012).

Проте жодну з них не було розгорнуто і не втілено в конкретні кроки з реалізації через зміну векторів розвитку держави й освітньої політики через різні уявлення владних еліт на ідеологію і напрями розвитку освіти.

Також у 2015 р. президентом України Петром Порошенком було схвалено Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки.

У цілому слід зазначити, що, хоча органами державної влади й проводиться певна робота у плані здійснення патріотичного виховання молоді, але існує ряд значних проблем у цій галузі.

Зокрема, до цього часу не прийнятий Закон про патріотичне виховання молоді. Кожна з державних інституцій реалізує свою концепцію патріотичного виховання, що не завжди узгоджується з іншими державними структурами та неурядовими організаціями, що здійснюють подібну роботу.

Таким чином, законодавцю необхідно здійснити ряд кроків з метою підвищення рівня національно – патріотичного виховання молоді в Україні, зокрема: прийняти Закон України «Про національно – патріотичне виховання молоді», узгодити діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування з метою впровадження єдиної державної політики у сфері національно – патріотичного виховання молоді.

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ УКРАЇНОЗНАВСТВА

УДК 81'242.2+81'27

Катерина Сергіївна Єрмакова,
курсант групи ФПС-15-3 ХНУВС
Науковий керівник: Єльнікова Н. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕМИКАННЯ КОДУ В МОВЛЕННІ КУРСАНТІВ ХНУВС

Останнім часом усе частіше мовознавці досліджують мовну ситуацію в Україні для подальшого регулювання національно-мовного розвитку держави, особливу увагу приділяючи питанням перемикання мовного коду та всебічному аналізу соціальних аспектів побутування двох мов в Україні, саме цим можна пояснити актуальність нашої наукової розвідки.

Явища, пов'язані із контактом систем, почали виокремлювати ще на початку 70-х років ХХ ст. Перші роботи, які досліджують механізм кодового перемикання, з'явилися в англomовній лінгвістичній літературі. В українській соціолінгвістиці явище перемикання мовного коду вивчали такі науковці: Л. Масенко, О. Сербенська, Л. Ставицька, Г. Яворська, О. Ткаченко, Р. Кісь, та ін. Праці В. Русанівського, В. Брицина, О. Бараненка, Н. Шумарової містять загальний опис мовної ситуації України. Регіональні соціолінгвістичні проблеми аналізували В. Демченко, Г. Кузнєцова, Ю. Саплін та ін.

Мовний код – це сукупність мовних засобів, що використовуються з комунікативною метою і характеризуються певною однорідністю. Термін «перемикання кодів» (кодове перемикання) є перекладом англійського терміна «code-switching».

Перемикання кодів у широкому розумінні – це поперемінне використання білінгвом елементів двох і більше мов у межах одного комунікативного акту. Ми поділяємо думку тих дослідників, які вважають, що ПК – це перехід мовця у процесі мовленнєвого спілкування з однієї мови (діалекту, стилю) на іншу залежно від умов спілкування.

Сучасні соціолінгвісти вивчають проблеми перемикання кодів у соціологічному, психолінгвістичному, культурно-антропологічному та лінгвістичному аспектах.

За результатами соціологічного опитування курсантів ХНУВС щодо володіння ними українською мовою, використання іноземної, а також перемикання кодів у мовленні, ми змогли виокремити такі причини переходу на іншу мову:

1) *Зміна адресата, тобто того, до кого звертається мовець.* Якщо курсант у повсякденному житті спілкується однією мовою, а звернутися йому необхідно до людини, яка повсякчас спілкується іншою мовою, 30 % респондентів перейдуть на мову адресата.

2) *Зміна ролі самого мовця.* Із рідними, близькими, сусідами курсанти завжди говорять рідною мовою, доволі часто це може бути діалектна мова або суржик. Звертаючись до керівництва, викладачів, курсанти змушені перемикатися на єдину мову – державну, в іншому випадку вони можуть зазнати комунікативної невдачі.

3) *Тема спілкування.* Цей фактор тісно пов'язаний із попереднім. Теми, які порушують курсанти, наприклад, під час відповідей на семінарських заняттях, лунають виключно українською мовою. Щойно курсанти виходять за межі навчальної аудиторії, змінюючи тему розмови, вони перемикаються на інший мовний код або субкод.

Таким чином, здатність до перемикання кодів свідчить про певну комунікативну й загальну культуру людини, а також високий ступінь володіння мовою. Механізми кодових перемикань забезпечують взаєморозуміння між людьми та відносну комфортність процесу мовленнєвої комунікації.

Одержано 12.04.2016

*

УДК [342.951:37.035.6](477)

Дмитро Миколайович Ножихін,

курсант I курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. іст. наук Іванов С. Ю.

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ ХНУВС

Система національно-патріотичного виховання молоді в Україні має стати одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства, щодо розвитку громадянина як високоморальної особистості, яка плекає українські традиції та яка здатна гідно виконувати свої обов'язки перед державою і народом в цілому.

На сьогоднішній день для України особливо гостро постає питання патріотичного виховання громадян, в першу чергу молоді. Тому що, під час війни на Донбасі, коли масово присутня зрада нашої держави з боку її громадян, саме патріотизм може стати, тим самим переломним фактором для України. Як відомо молодь дуже сильно піддається впливу засобів масової інформації, в яких часто звучать сепаратистські настрої. Саме тому конче важливим є патріотичне виховання молоді в нашій державі, над яким потрібно працювати з раннього віку.

© Ножихін Д. М., 2016

Національна Поліція України надзвичайно піклується про виховання гордості та патріотизму в душі кожного офіцера та курсанта, намагається привити любов до Батьківщини, щоб в подальшому вони змогли віддати все для світлого майбутнього своєї держави.

Курсанти Харківського національного університету внутрішніх справ особливо пишаються постійною роботою керівництва у сфері патріотичного виховання. Як зазначає ректор університету, патріотизм – це самий головний аспект у діяльності поліцейського. Для виховання патріотизму в університеті часто проводяться масові заходи: лекторії, зустрічі з ветеранами, колишніми працівниками органів внутрішніх справ. На цих заходах часто згадують історію України, особливо ті часи, коли наші предки виборювали незалежність, свободу нашої Батьківщини та як це було нелегко зробити. Але, не дивлячись ні на що, всі вони були об'єднані однією думкою та метою і лише спільними зусиллями змогли вибороти ту довгоочікувану незалежну Україну, в якій ми живемо сьогодні.

Слід відзначити, що в нашому університеті навіть та сама звичайна вечірня прогулянка, що проводиться кожного вечора перетворюється у щось надзвичайно патріотичне. Коли курсанти йдучи у весь голос співають пісні про Україну, це справді кує дух патріотизму. Можливо це лише крапля в морі, але коли кожний щось змінить в собі і зробить щось добре для людей, чи навколишнього середовища, яке його оточує, то тоді, ми зможемо змінити країну на краще.

Отже, система патріотичного виховання курсантів має бути стрижнем усієї навчально-виховної роботи, оскільки ми повинні виховувати особистість, яка має почуття гордості за свою державу, сумлінно виконує громадські обов'язки, усвідомлює соціальні проблеми Батьківщини та українського народу, любить рідних та близьких людей. Без цього людина не має обличчя, вона втрачає себе. На сьогоднішньому етапі розвитку нашої держави дуже важливим завданням є відтворення в українському суспільстві почуття істинного патріотизму.

Одержано 11.04.2016

*

УДК 37.035.6(477)

Олександр Олександрович Пихтін,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. іст. наук Іванов С. Ю.

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах розбудови громадянського суспільства в Україні та пріоритету постановлення нашої держави як гідного члену Європейського Співтовариства, постає потреба в належному вихованні гідних членів української нації, які будуть гідно, сумлінно розбудовувати свою державу у належному напрямі.

Саме таким рушієм у реалізації цього задуму на зараз має виступити наша молодь. Не дарма кажуть “молодь – це наше майбутнє”, адже саме молоді, активні люди мають вносити щось нове, йти до нових перспектив та будувати шлях у майбутнє. Саме це зумовлює нас детально розглянути тему національно-патріотичного виховання молоді та розробити певну стратегію реалізації цих задумів.

Як казав відомий письменник В. О. Сухомлинський, патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується. Патріотичне виховання – це певна виховна діяльність, спрямована на встановлення у людей почуття патріотизму, гідності й поваги до своєї Батьківщини, свого багатонаціонального народу. Патріотично-

вихована людина дбайливо ставиться до своєї рідної мови, культурним цінностям, лояльно відноситься до представників інших національностей. Така людина відчуває відповідальність за майбутню долю своєї країни, прагне зробити свій внесок у неї.

Взагалі, патріотизм – це моральний і політичний принцип, який полягає у любові до Вітчизни, почуття гордості за її минуле і сучасне, передбачає відданість інтересам Батьківщини і вбачає прагнення її захищати.

Аналіз сучасних подій в Україні засвідчив, що впродовж років незалежності в Україні національно-патріотичному вихованню молоді не приділялося достатньої уваги, що викликало низьку проблем у суспільстві. Наведу декілька з них:

- наявність відмінностей у цінностях, світогляді, культурі у певних соціальних та територіальних груп населення та окремих громадян;
- брак духовних і моральних цінностей у суспільстві;
- недостатні зусилля держави у консолідації суспільства (Сходу України та Заходу, людей різних національностей)
- втрата довіри людей до органів державної влади та втрата віри у певні позитивні зміни в державі;
- еміграція обдарованої молоді за кордон;

Проаналізувавши проблеми, які викликала недостатня увага нашої держави у питанні національно-патріотичного виховання суспільства, зокрема молоді, ми вбачаємо запропонувати такі перспективи:

- розвиток у молодого покоління почуття високої громадянської відповідальності, соціальної активності, духовності та свідомості;
- залучення молодого покоління у розвиток держави та її закладів, у вирішення соціально-економічних, культурних, правових та інших проблем загальнодержавного чи місцевого значення;
- приділення значної уваги молоді до культурного та історичного минулого України, створення для них певного національного героя;
- виховання молодих громадян у дусі поваги до Конституції, законності, моральності, дотримання норм суспільства;
- протидія антипатріотизму, сепаратизму, маніпулюванню інформацією, фальсифікації історії України;
- активна консолідація суспільства;
- ліквідація бар'єрів між представниками різних етнічних груп.

Підводячи підсумок, зауважимо, що система національно-патріотичного виховання молоді має бути першочерговою орієнтацією держави у формуванні активних, гідних та вольових громадян. Саме сьогодні це так важливо відтворити у нашому суспільстві. Адже національно-патріотично вихована людина – це індивідуальність, яка має почуття гордості за свою державу, вбачає внести щось своє у її майбутнє, прагне викоренити проблеми, що відбуваються у державі та відноситься до них, як до своїх. Така людина має гідне обличчя і є членом великої держави.

Одержано 22.04.2016

*

УДК [94:323.272]»1990»(477)

Олена Юрїївна Цебинога,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. іст. наук Дедурін І. І.

ПОДІЇ «РЕВОЛЮЦІЇ НА ГРАНІТІ» ЯК ВИЯВ ПАТРІОТИЗМУ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Багатовікова історія нашої держави має чимало героїчних сторінок, пов'язаними з споконвічним прагненням українців до незалежності. Довгий час Укра-

їна не мала власної державності, проте це не зломило дух борців за її свободу. Це доводять і події сучасності, під час яких українці знову стали на захист своєї Вітчизни. Сьогодні, коли Україна веде боротьбу за збереження власної незалежності та територіальної цілісності, надзвичайно актуальним є звернення до прикладів вияву українського патріотизму у минулому, зокрема і ті, що прискорили кризу радянського комуністичного режиму наприкінці 1980-х рр. і відкрили шлях до проголошення незалежності у 1991 році.

Минулого року виповнилося чверть століття з моменту проведення першої тоді ще в УРСР, масштабної студентської акції протесту, яка відбувалася з 2 до 17 жовтня 1990 р. на площі Жовтневої Революції у Києві (нині – Майдан Незалежності) та увійшла до історії як «Революція на граніті». За ініціативою київського та львівського студентських братств більш ніж 100 студентів розбили на Майдані намети і розпочали добровільне голодування. Ця акція була викликана не бажанням уряду УРСР на чолі з В. Масолом втілювати у життя положення Декларації про державний суверенітет від 16 липня 1990 р. Двотижнєве голодування студентів продемонструвало всій країні, що систему можна змусити йти на поступки. У сучасній історіографії ці події вже отримали назву першого Майдану, з огляду на те, які наслідки вони мали для прискорення процесів демократизації у тогочасному українському суспільстві.

Серед головних вимог протестувальників була відставка В. Масола з посади голови Ради міністрів, проведення дострокових перевиборів до Верховної Ради УРСР за партійними списками, заборону призову українських юнаків до проходження строкової військової служби за межами республіки, здійснення націоналізації майна КПУ, відмова від підтримки проекту нового Союзного договору. Ідеї Революції на граніті об'єднали національно свідомих і патріотично налаштованих представників української молоді, які мріяли про те, що будуть жити у вільній, незалежній та демократичній країні.

Слід зазначити, що у ті дні на Майдані була не лише молодь. Її прагнення знайшли підтримку і серед старших борців за незалежність України. Так, до голодування приєдналися відома представниця українського дисидентського руху О. Мешко, народна артистка України, лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка Н. Крюкова, нині добре знана письменниця О. Забужко.

Чимало учасників тих подій у майбутньому заявили про себе як відомих громадських діячів, політиків, очільників міністерств і відомств, керівників творчих колективів, талановитих журналістів, музикантів, художників тощо. А тоді, восени 1990-го, більшість з них остерігалася навіть не силового сценарію вирішення ситуації з боку влади, а втрати можливості завершити навчання у своїх вишах. Проте почуття патріотизму виявилось сильнішим за цей страх.

Події Помаранчевої революції та Євромайдану мають чимало спільного з виступом студентів у 1990 р. Як і тоді, сучасна молодь засвідчила готовність відстоювати власне невід'ємне право жити у правовому, демократичному громадянському суспільстві, при цьому виявив високий рівень патріотизму і відданості своїй державі. Як і 25 років тому, не рішучі дії влади спровокували у країні комплекс кризових явищ та обурення з боку населення. Тож Майдан Незалежності у 2004 та 2013 – 2014 рр. знову став місцем масових протестів під час яких учасники Революції на граніті пліч-о-пліч стояли з представниками нових поколінь українських патріотів.

Одержано 05.04.2016

*

УДК 329(091)(477)

Вікторія Юріївна Цебинога,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. іст. наук Дедурін Г. Г.

РЕВОЛЮЦІЙНА УКРАЇНСЬКА ПАРТІЯ ЯК ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПАТРІОТІВ ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Всупереч антиукраїнській політиці влади у Австро-Угорській і, особливо, Російській імперії, протягом ХІХ ст. відбувалося становлення українського національного руху. Наприкінці століття як у Західній Україні, так і у Наддніпрянщині почала спостерігатися його політизація. Перш за все, про це свідчила поява політичних партій у витоках яких здебільшого знаходилася патріотично налаштована молодь. З тих часів минуло вже понад століття, але і на сучасному етапі молодь залишається у авангарді національного руху, що переконливо засвідчили драматичні події останніх років.

Політичні партії початку ХХ ст. одразу стали важливим елементом тогочасної моделі суспільно-політичних відносин. Вони стали відігравати вирішальну роль у самоствердженні національної самобутності українського народу. Першою такою політичною силою на Наддніпрянщині стала РУП (Революційна українська партія). Вона виникла у січні 1900 р. у Харкові. Ініціаторами її створення стала так звана «Рада чотирьох», до складу якої входили члени Харківської студентської громади Дмитро Антонович, Боніфарій Камінський, Левко Мацієвич і Михайло Русов.

Ці молоді, енергійні патріоти добре розуміли, що українська нація може відбутися лише за умови досягнення Україною самостійності. Тому не дивно, що головним гаслом партії був заклик: «Одна єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Сяну аж по Кавказ». Діячам РУП досить швидко вдалося розгорнути бурхливу діяльність: було налагоджено випуск перших періодичних журналів, брошур, газет, за допомогою яких вони поширювали свої погляди в українському середовищі, сприяючи зростанню патріотичних настроїв, особливо серед молоді. Найбільшою популярністю користувалися такі періодичні видання рупівців, як: журнал «Гасло», часопис «Селянин» та брошура «Самостійна Україна».

Програму РУП у своїх спогадах достатньо повно характеризує українська письменниця, учасниця багатьох революційних гуртків початку ХХ століття Н. Романович-Ткаченко: «...революційна українська партія має на меті, як і російські партії, здійснення соціальної революції; засоби боротьби теж подібні, тобто озброєне повстання й повалення абсолютизму; різниця полягає лише в тому, що працюючи в Україні, вважає за потрібне провадити роботу українською мовою й має на меті ще й визволення України, як такої від царату, але ще не відомо в якій формі – чи то автономії, чи то федерації – цього й самі лідери вирішити були не в змозі».

Отже, досягнення самостійності було завданням максимум, а у найближчій перспективі молоді патріоти планували здобути для України право національно-територіальної автономії. Звичайно, будучи піонерами українського політичного життя, рупівці припустилися чимало помилок, що в решті решт призвело до розпаду партій на кілька нових утворень: Українська народна партія, Українська соціал-демократична робітничая партія тощо. Проте, саме аналіз діяльності першої української політичної партії дозволяє стверджувати, що національно-визвольний рух в під російській Україні нарешті подолав культурно-освітні межі і голосно заявив про себе на політичній арені Російської імперії.

Отже, ми можемо стверджувати, що діяльність РУП не залишилась безслідною, вона стала поштовхом до створення нових політичних партій та піднесенню національної самосвідомості і патріотичних настроїв українців у майбутньому.

Одержано 12.04.2016

УДК 94(477)«1654»

Ярослав Олегович Закоморний,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. іст. наук /Дедурін І. І./

ЩОДО ВИПРАВДАНОСТІ УКЛАДАННЯ «БЕРЕЗНЕВИХ СТАТЕЙ» 1654 РОКУ

Постать гетьмана українського козацтва, творця української козацької державності Богдана Зиновія Хмельницького вже протягом кількох століть є взірцем справжнього патріотизму та відданості інтересам Вітчизни. Проте навіть ця легендарна постать не змогла уникнути певної критики з боку сучасників, головним чином через укладання резонансних «Березневих статей» з Московським царством. У даній доповіді автор спробує розібратися наскільки виправданою є ця критика на адресу гетьмана.

Перш за все зауважимо, що оригінал документу з 23 статей, який був підписаний Б. Хмельницьким 17 лютого 1654 р. до сьогодні не знайдено і не опубліковано, не має його і у справах Посольського приказу в Москві. Таким чином, оцінювати цей документ ми можемо лише за «Списком сь бѣлорускаго письма», що є перекладом з українського оригіналу на російську мову. Саме він і зберігся у справах Посольського приказу.

Царська редакція статей передбачала 11 пунктів, замість 23 запропонованих гетьманом, була передана козацьким послам С. Зарудному і П. Тетері 27 березня 1654 р. разом із царськими Жалуваними Грамотами й іншими документами. Саме цю редакцію українсько-російського договору привезли до Чигириня як царські статті, і саме на них сторони завжди посилалися як за життя, так і після смерті Б. Хмельницького.

Згідно цієї версії документу, умови договору передбачали непорушність основних здобутків Української козацької держави, яка постала під час війни з Річчю Посполитою, а саме: територія, форми її правління й устрою; судова система; кількість козаків за реєстром зросла до 60 тис. Права та привілеї всіх верств населення, що існували на момент укладання статей, залишалися без змін. Цар обіцяв не втручатися у питання внутрішньої політики. Також у справи козацтва не міг втручатися російський воєвода. У його компетенції перебували лише московські підрозділи, що перебували в Україні. Більш того, він був зобов'язаний надавати допомогу для боротьби з ворогами Гетьманщини.

Втім, і надалі російська сторона цим скористалася, незалежність України обмежувалася визнанням протекції царя, згодою виплачувати данину, і також заборобою підтримувати дипломатичні відносини з Річчю Посполитою та Османською імперією.

Оцінки статей вченими не відрізняються одноставністю. Одні вбачали в них договір двох держав, інші – воєнну угоду, дехто трактував статті як свідчення існування протекторату або васалітету, у радянські часи домінувала оцінка «Березневих статей» як свідчення «приєднання» України до Росії. Напевно за своїми формально правовими ознаками договір нагадував акт про встановлення відносин протекторату, а за – змістом створення під верховенством царя союзу двох держав. Як наголошувала дослідниця О. Апанович, стосовно цього договору то він не був «для України ні трагедією, ні ганьбою» й проіснував лише 4,5 роки.

На наш погляд, значення «Березневих статей» полягало в тому, що цей договір створив правову основу для відокремлення Гетьманщини від Речі Посполитої, що було необхідною передумовою досягнення незалежності козацької держави, а це, в свою чергу, змусило Московське царство визнати Україну як окреме державне утворення.

Одержано 19.04.2016

*

НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 3

УДК 37.035.6

Олена Юрїївна Цебинога,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук., доц. Грищенко Н. В.

ПАТРІОТИЗМ ОЧИМА КУРСАНТА ХХІ СТОЛІТТЯ

Проблема патріотичного виховання давно перебуває в полі зору філософів. Під різним кутом зору її досліджували мислителі різних епох, починаючи від стародавньої Греції і до сьогодення. Це були такі великі мислителі та філософи, як Конфуцій, Платон, Макіавеллі, Фіхте, Гегель, Ф. Бекон, Д. Дідро. Не обходять цю проблему і сучасні українські дослідники, серед яких І. Дзюба, Д. Дзвінчук, Л. Рижко, І. Стогній та ін.

«Патріотизм» сьогодні має дуже широке значення, тому що кожен для себе розуміє це слово по-своєму. Для одного патріотизм – це державна символіка і гасла «Вільна Україна», а для іншого – це розмови та спілкування лише українською. В цьому різнобарв'ї підходів досить важко привести чітке і однозначне визначення патріотизму. Скільки людей, стільки ж і думок і власних розумінь цього феномену. Єдиною провідною лінією, що зв'язує думки усіх людей – це бажання бачити свою країну кращою, ніж вона є. Істинний патріотизм – це бажання та душевний порив змінити свою країну на краще. Патріотизм – це не вступ до Євросоюзу, це «побудова Євросоюзу» в Україні. Патріот – це не та людина, яка виголошує гасла: «Слава Україні», це людина, яка своїми діями змінює свою країну на краще. І щоб змінити країну, потрібно почати з себе. Коли ти допомагаєш людині не з користі, а з власних бажань; коли ти вчишся для того, щоб самореалізуватись, а не для батьків або тому, що «так треба»; коли ти після відпочинку на природі не залишаєш після себе сміття; коли ти дбайливо ставишся до державного майна і надбань культури; коли ти намагаєшся подолати несправедливість – вже цим ти змінюєш свою країну. Патріотизм – це твоє, в першу чергу, особисте, моральне і психологічне ставлення до того, що відбувається в рідній країні, активна громадянська позиція. І особливо патріотизм повинен бути присутній у курсанта вищого навчального закладу МВС України. Тому питання патріотизму та національного виховання курсантів завжди були пріоритетними серед керівництва Харківського національного університету внутрішніх справ. Так, Бандурка О.М, Ярмиш О.Н визначали патріотизм як любов та відповідальне ставлення людини до своєї Батьківщини, що проявляється у її готовності працювати заради інтересів держави, зробити внесок у її розвиток та процвітання. На формуванні у курсантів почуття патріотизму та високих моральних якостей акцентує увагу і нинішній ректор ХНУВС Сокурєнко В. В. Це і є головне завдання вищих навчальних закладів системи МВС України, адже в першу чергу правоохоронці повинні мати не тільки високі моральні якості, але й щире почуття патріотизму.

Одержано 07.04.2016

СЕКЦІЯ 2
ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.
ІСТОРІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН ФАКУЛЬТЕТУ № 6

УДК 340.1

Владислав Володимирович Якуба,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Ващук Ю. О.

СУТНІСТЬ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

У кожній країні світу діяльність інститутів державної влади спрямована на вирішення, в першу чергу, тих завдань, які є пріоритетними через їхній визначальний вплив на процеси, що відбуваються в державі. Вони потребують посиленої уваги з боку держави, комплексного і системного підходу до них, партнерської взаємодії всіх інститутів влади і громадян країни.

Згідно з Конституцією України, людина, її життя, здоров'я, честь і гідність визначаються найвищою соціальною цінністю, що визначає зміст і спрямованість діяльності держави, потребує забезпечення та гарантування прав і свобод людини та громадянина.

Отже забезпечення прав і свобод людини та громадянина є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави, створення необхідних гарантій для їх реалізації та вироблення дієвого механізму їх захисту у разі порушення.

Варто наголосити, що права і свободи людини та громадянина становлять не якесь абстрактне явище, а інститут правової держави, який вимагає від неї розв'язання цілком конкретних завдань – визнання та забезпечення таких прав, свобод і законних інтересів. А забезпечення, у свою чергу, передбачає охорону та захист прав громадян. Крім цього, забезпечення, а, відповідно, і захист прав та свобод людини і громадянина, є не просто окремим завданням держави, а її основною функцією – правоохоронною.

Правоохоронна функція держави з'являється лише в умовах демократичної держави. В її основі лежить принцип визнання людини найвищою соціальною цінністю, невідчужуваності та непорушності її основних конституційних прав і свобод. Виходячи з верховенства права над державою, права і свободи людини визначають зміст і напрямки всієї діяльності законодавчих виконавчих, судових органів.

Правоохоронну функцію можна розглядати як напрямок діяльності держави, який не обмежується охороною громадського порядку. До її структури входять: охорона конституційного ладу; охорона прав і свобод людини; охорона власності; охорона природних ресурсів і навколишнього природного середовища; боротьба зі злочинністю.

На думку І. В. Кріцака, правоохоронна функція держави – це система необхідних ресурсів, напрямків діяльності держави, який об'єднує низку заходів, оснований на принципах справедливості та ефективності, спрямованих на безконфліктну реалізацію

прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, забезпечення соціальної злагоди.

Реалізація державою правоохоронної функції пов'язується насамперед із забезпеченням громадського порядку у його широкому розумінні, яке складається з низки пов'язаних між собою завдань. Правоохоронна функція спрямована на запобігання виникненню умов і причин можливих та вчинених суспільно небезпечних явищ, припинення їх розвитку та ліквідацію наслідків

Підсумовуючи, можна сказати, що правоохоронна функція держави є її цільовою метою, генеральним напрямом діяльності, який має втілюватись в усіх сферах державного управління, зокрема щодо розширення кола прав і свобод людини і громадянина, вдосконалення змісту й характеру їх гарантій, у тому числі правових гарантій правового захисту.

Одержано 14.04.2016

*

УДК 342.7

Євген Олександрович Котляр,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Козир О. В.

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОСОБИ В УКРАЇНІ

Принципи правового статусу особи як основоположні, вихідні ідеї мають важливе значення при регламентації законодавцем правового статусу особи; визначають обсяг прав та свобод людини. Фундаментальні права людини тлумачаться у контексті цих принципів. Принципи виражають сукупність цінностей та вихідних ідей, що лежать в основі забезпечення гідності та свободи індивіда, баланс між публічними та приватними інтересами.

Принцип найвищої соціальної цінності людини (ст. 3 Конституції України) означає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Більш того, саме права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Принцип рівноправності виражає сутнісне ядро поняття справедливості. З юридичної точки зору справедливість розуміється як вирівнювання можливостей. Рівноправність передбачає неприпустимість будь-яких форм дискримінації (ч. 2 ст. 24 Конституції). Конституційний принцип рівності людини і громадянина слід розглядати як гарантування кожному члену суспільства, незважаючи на будь-які його індивідуальні ознаки, однакових можливостей для реалізації конституційних прав і свобод.

Принцип вільного розвитку особи є невід'ємною гарантією гідності особи. Гідність особи забезпечується за умови свободи розвитку її особистості у різних сферах суспільного життя. Основні права розглядаються як гарантія свободи індивіда.

Принцип непорушності, невід'ємності та невідчужуваності основних прав і свобод (ст. 21, 22, ч. 1 ст. 157 Конституції України). У випадках, передбачених Конституцією України, деякі права і свободи людини і громадянина можуть бути обмежені. Окрім тих, обмеження яких не допускається за жодних умов (ст. 64 Конституції України).

Принцип єдності прав, свобод та обов'язків (ст. 23 Конституції України). Цей принцип потрібно розуміти так, що виконання людиною і громадянином своїх

обов'язків є передумовою нормального існування суспільства і держави та реалізації нею права та свобод, що кореспондують обов'язку.

Крім того, серед загальних принципів слід відзначити наступні: поваги до людської гідності; невичерпності основних прав і свобод; гарантованості прав і свобод людини і громадянина відповідно до загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права; неприпустимості зловживання правами і свободами.

З огляду на проведені дослідження слід зробити наступний висновок:

Загальні принципи правового статусу особи як основоположні, вихідні ідеї мають важливе значення при регламентації правового статусу особи; визначають обсяг прав та свобод людини; фундаментальні права людини тлумачаться у контексті цих принципів; виражають сукупність цінностей та вихідних ідей, що лежать в основі забезпечення гідності та свободи індивіда, баланс між публічними та приватними інтересами.

Одержано 15.04.2016

*

УДК 342.55

Марія Олександрівна Кравець,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Гришко Л. М.

СИСТЕМА МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНОПРОЕКТУ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Згідно Законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) (реєстр. № 2217а) (ст.118) виконавчу владу в районах і областях, у Києві та Севастополі замість голів місцевих державних адміністрацій здійснюватимуть префекти. Місцеві державні адміністрації зникають. Префекта призначає на посаду та звільняє з посади за поданням Кабінету Міністрів України Президент України. Префект є державним службовцем. Він відповідальний перед Президентом України, підзвітний та підконтрольний Кабінетові Міністрів України.

Префект наділений наступними повноваженнями: нагляд за додержанням Конституції і законів України органами місцевого самоврядування; координування діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади та здійснення нагляду за додержанням ними Конституції і законів України; зупинення з одночасним зверненням до суду дії актів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України та ін.

Органами місцевого самоврядування громади, відповідно Законопроекту, є рада громади як представницький орган та виконавчі органи місцевого самоврядування громади. Виконавчі органи є підконтрольними і підзвітними раді громади. Голова громади головує на засіданнях ради громади, очолює виконавчий орган місцевого самоврядування громади.

Районна, обласна рада, їх виконавчі комітети є органами місцевого самоврядування, що відповідно представляють і реалізують спільні інтереси територіальних громад району, області.

Розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування громад, районів, областей визначається законом на основі принципу субсидіарності, відповідно до якого найбільше повноважень мають мати ті органи влади, які

найближчі до людей і на рівні яких вирішення завдань та надання послуг є найбільш ефективним та найменш ресурсовитратним.

Стаття 144 Законопроекту передбачає також захід відповідальності для органів місцевого самоврядування у разі прийняття акта, що не відповідає Конституції України, створює загрозу порушення державного суверенітету, територіальної цілісності чи загрозу національній безпеці. У такому випадку Президент України зупиняє дію відповідного акта з одночасним зверненням до Конституційного Суду України.

При цьому глава держави тимчасово зупиняє повноваження голови громади, складу відповідної ради та призначає тимчасового державного уповноваженого. Він, у свою чергу, спрямовує та організовує діяльність відповідних виконавчих органів місцевого самоврядування громади, виконавчого комітету районної, обласної ради.

З огляду на проведенні дослідження, можна зробити наступні висновки:

1. У відповідності до Законопроекту до місцевих органів публічної влади відносяться: органи виконавчої влади на місцях – префект, який призначатиметься на рівні районів і областей; територіальні органи центральних органів виконавчої влади. Органи муніципальної влади складають: ради громад, районні та обласні ради, голови рад, виконавчі органи рад та органи самоорганізації населення.

2. Вводиться інститут тимчасового державного уповноваженого. Він спрямовує та організовує діяльність відповідних виконавчих органів місцевого самоврядування громади, виконавчого комітету районної, обласної ради у випадку призупинення діяльності органу місцевого самоврядування.

Одержано 20.04.2016

*

УДК 342.25

Іван Сергійович Лихолат,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Гршико Л. М.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ У НАПРЯМКУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ

Актуальність даної проблеми обумовлена початком укрупнення територіальних громад, що є складовою частиною курсу децентралізації в державі. Верховна Рада України прийняла кілька «децентралізаційних законів» – Закон України «Про співробітництво територіальних громад», Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад в Україні» (до даного Закону затверджено Урядом Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (далі – Концепція) та Методику формування спроможних територіальних громад), проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) № 2217а від 1 липня 2015 року став важливим кроком щодо введення децентралізації.

Загалом в сучасних процесах децентралізації можна виокремити як позитивні так і негативні аспекти. Так, до позитивних аспектів можна віднести, наприклад, розподіл бюджетних коштів за власним інтересом та необхідністю на рівні місцевих громад. Так, у кожного міста своє бачення майбутнього, та свої місцеві проблеми, які слід вирішити.

Донегативних аспектів, на нашу думку, слід віднести наступне: відсутність остаточного розуміння як у громадян, так і в керівників органів місцевого самовряду-

вання, що таке децентралізація і як її принципи будуть діяти на місцях; відсутнє чітке визначення субсидіарності повноважень, а отже й чітке розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування; відсутня в законодавстві відповідь на питання, як зміниться/ не зміниться статус територіальної громади, яка не взяла участі у добровільному об'єднанні; досі не внесено зміни до Конституції щодо утворення виконавчих органів обласних і районних рад та розподілу повноважень між ними; відсутній закон, який би регулював порядок проведення місцевого референдуму та ін.

Вцілому позитивний висновок Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації) вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 30 липня 2015 р. № 2-в/2015, за окремими думками суддів Конституційного суду України містить ряд суттєвих недоліків. Ми звернемо увагу на кілька зауважень, так, суддя М. І. Мельник вважає, що Конституційний Суд України формально підійшов до оцінки відповідності Законопроекту, належним чином не обґрунтував основні свої твердження. Конституційний Суд України провів розгляд цієї справи у формі письмового слухання, яке обмежується дослідженням зібраних у процесі конституційного провадження матеріалів.

Як певний підсумок викладеного, слід зазначити, що на думку суддів, Конституційний Суд України не належним чином мотивував Висновок, не зробив потрібних зауважень та застережень до наявних у Законопроекті недоліків, не вказав на можливі наслідки конституювання пропонованих новел (наприклад, положень Законопроекту щодо особливостей місцевого самоврядування в окремих територіях Донецької та Луганської областей), чим не повною мірою виконав свою функцію у цьому конституційному процесі.

Одержано 19.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 4**

УДК 341.64

Марина Геннадіївна Драгомирова,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Радченко О. І.

КОНФЛІКТ ЮРИСДИКЦІЙ

На теперішній час у світі стають все більш відчутні такі процеси, як: інтернаціоналізація та інтеграція. Громадяни однієї країни все частіше стають суб'єктами цивільних, господарських, адміністративних та інших правовідносин, які, в свою чергу, виникають поза межами їх держави, наприклад, інтернаціональні шлюби, укладання договорів, міграція, ведення бізнесу тощо. Зрозуміло, що з розвитком таких відносин ускладнюється й сам механізм вирішення спорів. Звісно ж судовий розгляд є одним із найефективнішим засобів вирішення спорів, тому саме найбільшої уваги потребують питання вирішення у правовому полі зазначених спорів. Як показали дослідження, це питання визнання та виконання рішення, яке було винесено в одній країні, але підлягає виконанню на території іншої. Ця проблема досліджується у рамках «конфлікту юрисдикцій».

На даний момент в сучасній спеціалізованій літературі можна зустріти широко застосовуваний термін «юрисдикція», який означає суверенне право кожної держави здійснювати свої виняткові владні повноваження як у сфері правотворчості, так і сфері правозастосування у цивільних, кримінальних та адміністративних справах. Кожна держава характеризується суверенністю влади у межах власної території та наділена абсолютною юрисдикцією щодо визнання і виконання рішень іноземного суду, яку можна обмежити лише за допомогою норм міжнародно-правового договору. Однак у разі відсутності міжнародного договору виникає питання, пов'язане з «конфліктом юрисдикцій», коли одна держава намагається поширити свою юрисдикцію на територію іншої. У такому разі врегулювання проблеми щодо визнання і виконання рішення іноземного суду визначається внутрішнім законодавством держави, на юрисдикцію якої зазіхають.

Найчастіше під поняттям «конфлікт юрисдикцій» розуміють сукупність проблем, пов'язаних з вирішенням у судовому порядку приватноправових та міжнародних спорів. Варто зауважити, що «конфлікт юрисдикцій» має важливе значення особливо у тому випадку, коли виникає питання щодо наявності юридичних підстав для застосування права певної держави. Крім того, для вирішення суперечки, національна судова інстанція зобов'язана з'ясувати питання про встановлення підсудності конкретної справи саме їй, а не суду іноземної держави.

Дослідження праць французьких науковців, свідчить, що поява «конфлікту юрисдикцій» пов'язана з відсутністю окремої міжнародної юрисдикції. Наразі спостерігається стала тенденція, коли для розгляду справи, яка носить міжнародний приватноправовий характер, використовуються національні судові інстанції, які в переважній більшості застосовують своє національне право та визначають коли і за яких умов дана справа підлягає розгляду саме в цьому суді. Також «конфлікт юрисдикцій» має місце в тому випадку, коли вирішується питання про визнання і виконання судового рішення однієї держави на території іншої. Варто відзначити, що досить цікавий та нестандартний підхід щодо визнання та виконання рішень іноземних судів має місце у Франції, оскільки тут вирішення даного питання відбувається у межах «конфлікту юрисдикцій» з обов'язковим урахуванням територіальної юрисдикції держави.

Зазначимо, що наразі науковці розрізняють «позитивний конфлікт юрисдикцій» і «негативний конфлікт юрисдикцій». Позитивний конфлікт юрисдикції має місце стосовно спору, який виник під час розгляду однієї справи. Саме тоді процесуальні норми двох і більше держав одночасно дозволяють розглянути даний спір. Для негативного конфлікту характерно те, що процесуальні норми двох і більше держав відмовляють у можливості розгляду спору по одній і тій же справі.

На даний момент не існує єдиної думки про порядок і спосіб вирішення подібних наслідків конфлікту юрисдикцій. Тож це питання майже не знайшло відображення у дослідженнях вчених-правників.

На нашу думку, найбільш прийнятним і доцільним засобом вирішення порушеної проблеми є укладення відповідного міжнародного договору між країнами, де має місце конфлікт юрисдикцій судових органів. Іншим засобом може стати і національно-правові механізми регулювання, пов'язані з обмеженням абсолютної юрисдикції держави.

Одержано 18.04.2016

*

УДК 342.737

Вадим Віталійович Мальцев,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Гудзь Т. І.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Декларовані державою принципи діяльності ЗМІ ґрунтуються на світовому досвіді та міжнародних актах, присвячених цій актуальній темі. Зокрема, в Загальній декларації прав людини 1948 р. принципу свободи вираження поглядів було надано найвищого правового статусу. Так, у ст. 19 закріплено положення: «Кожна людина має право на свободу переконань і вільне їх вираження; це право передбачає свободу безперешкодно дотримуватися власних переконань і свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів».

Свобода преси, що трансформувалася з розвитком нових засобів комунікації у свободу масової інформації, цілком справедливо вважається головним принципом функціонування преси, радіо та телебачення у правовій державі. Вона є обов'язковим елементом режиму демократії та необхідною умовою забезпечення для індивідів та їх об'єднань політичного плюралізму і культурної багатоманітності.

В Україні в основі конституційно-правового регулювання статусу ЗМІ лежить принцип ідеологічної багатоманітності та заборона цензури (ст. 15 Конституції України), визнання права кожного на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34). Названі вихідні положення деталізовані й розвинені в інформаційному законодавстві України. Зокрема, легальне визначення цензури міститься у ст. 45-1 Закону України «Про інформацію»: це вимога, спрямована до засобу масової інформації, журналіста, головного редактора, організації, що здійснює випуск засобу масової інформації, його засновника (співзасновника), видавця, розповсюджувача, попередньо узгоджувати інформацію, що поширюється (крім випадків, коли така вимога йде від автора цієї інформації чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав на неї), та/або як накладення заборони (крім випадків, коли така заборона накладається судом) чи перешкоджання в будь-якій іншій формі тиражуванню або поширенню інформації з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб.

До конституційних принципів організації та діяльності ЗМІ в Україні українські вчені відносять принципи свободи створення, розповсюдження, отримання, застосування інформації; об'єктивності, достовірності, повноти і точності інформації; гармонізації інтересів людини, суспільства та держави в інформаційній діяльності; обмеження доступу до інформації лише на підставі закону; недопущення незаконного розповсюдження, застосування і порушення цілісності інформації.

Конституційні принципи діяльності ЗМІ знайшли своє логічне продовження в чинному законодавстві щодо електронних ЗМІ.

Так, згідно зі ст. 2 Закону України «Про інформацію» основними принципами інформаційних відносин є: гарантованість права на інформацію; відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією; достовірність і повнота інформації; свобода вираження поглядів і переконань; правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації; захищеність особи від втручання в її особисте та сімейне життя.

Незважаючи на те, що дія даного закону поширюється на такі види електронних засобів масової інформації як телебачення і радіо, ми вважаємо, що зазначені принципи діяльності можуть слугувати засадами діяльності ще одного виду електронних ЗМІ, а саме Інтернету. Разом з тим, правовий статус даного виду електронних ЗМІ дотепер остаточно не визначено, у т.ч. стосовно принципів його діяльності. А тому, існує потреба правового регулювання діяльності інтернет-ЗМІ, зокрема щодо плагіату, кіберзлочинності, інформаційної безпеки, незахищеності людини в Інтернеті тощо. Адже свобода передбачає відповідальність, певні обмеження та заборони для захисту демократичних цінностей, прав, свобод інших людей. Інтернет, Інтернет-ЗМІ не можуть бути абсолютною територією свободи інформування, особливо, коли вони порушують демократичні цінності, свободи й права інших людей.

На основі проведеного аналізу можемо зробити наступні висновки:

1. Принципи діяльності електронних засобів масової інформації закріплені як на міжнародному, так і на національному рівні. Україна визнає міжнародно-правові стандарти у сфері засобів масової інформації, у т.ч. й електронних, як основоположні для демократичного розвитку суспільства і держави. Разом з тим, система принципів діяльності електронних ЗМІ потребує подальшого врегулювання у зв'язку з їх динамічним розвитком.

2. Основні принципи діяльності ЗМІ в Україні знайшли своє закріплення як у Конституції, так і у чинному законодавстві. Серед них особливо слід виділити принцип ідеологічної багатоманітності та заборони цензури; принцип свободи створення, розповсюдження, отримання та застосування інформації; об'єктивності; достовірності; повноти і точності інформації. На нашу думку, усі інші принципи діяльності електронних ЗМІ ґрунтуються саме на них.

3. Однією з нагальних потреб є необхідність правового врегулювання діяльності Інтернету, у т.ч. стосовно принципів його діяльності, оскільки відсутність базових засад є загрозою виникнення порушень демократичних цінностей, прав та свобод людини.

Одержано 13.04.2016

*

УДК 342.511(477)

Дмитро Вікторович Редько,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Гудзь Т. І.

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ЯК ГАРАНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ДЕРЖАВИ

Зважаючи на розвиток глобалізаційних тенденцій у світі, перед сучасними державами все частіше постає питання збереження територіальної цілісності, яка є однією з найважливіших ознак будь-якої суверенної держави і забезпечення якої завжди є пріоритетною функцією держави та народу. А тому, вони повинні мати певний комплекс засобів і способів забезпечення територіальної цілісності, що повинні запобігти силовому вирішенню цієї проблеми, або у разі не можливості мирного врегулювання конфлікту, запобігти втратам території своєї держави, які у подальшому отримали назву «гарантії».

Під гарантіями територіальної цілісності розуміють певні умови та засоби, принципи та норми, які покликані забезпечити охорону і захист цілісності держави. Серед них особлива роль відводиться інституційним гарантіям, які представляють со-

бою врегульовану нормами права діяльність органів державної влади, що беруть участь у відтворенні порушеного права.

Серед інституційних гарантій забезпечення територіальної цілісності варто виділити, у першу чергу, народ України, Президента України, Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, Збройні Сили України тощо.

Проте, виходячи з окремої думки судді Конституційного Суду України В. І. Івашенка, згідно з Конституцією України лише Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України. Інші органи державної влади, в тому числі Верховна Рада України та Кабінет Міністрів України, які повинні здійснювати свої повноваження у встановлених Конституцією України межах і відповідно до законів України (ч. 2 ст. 6 Конституції України), такого обов'язку не мають. Президент України конституційні повноваження, які надані йому для виконання свого конституційного обов'язку, здійснює особисто і не має права передавати їх іншим особам або органам (ч. 2 ст. 106 Конституції України).

Саме на Президента України покладено обов'язок бути гарантом державного суверенітету та територіальної цілісності України відповідно ст. 102 ч. 2 Конституції України, а тому саме він відповідає за забезпечення, охорону і захист цілісності держави.

Для реалізації даного зобов'язання Президент України наділений значною кількістю повноважень. Він зобов'язаний забезпечувати державну безпеку, тому саме Президент, відповідно ст. 106 Конституції України, є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України; здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави; очолює Раду національної безпеки і оборони України; вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та у разі збройної агресії проти України; приймає рішення про використання Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань; приймає відповідно до закону рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України.

Вагомим важелем впливу Президента України на діяльність органів, які забезпечують державний суверенітет, територіальну цілісність України є повноваження вирішувати численні кадрові питання. Президент призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України, інших військових формувань, вносить до Верховної Ради України подання про призначення Міністра оборони України, вносить до Верховної Ради України подання про призначення на посаду та звільнення з посади Голови Служби безпеки України. Кадрові функції Президента України є однією із складових державного механізму забезпечення конституційних гарантій не порушності державного суверенітету, територіальної цілісності України.

Таким чином, можемо стверджувати, що центральне місце в системі інституційних гарантій посідає Президент України, оскільки саме він, відповідно до ч. 2 ст. 102 Конституції України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. Саме діяльність Президента України як гаранта територіальної цілісності держави є визначальними для існування самої держави.

Одержано 14.04.2016

*

УДК 342.4

Олена Юрійвна Цебинога,

курсант I курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Варуниця Д. Д.

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ПОНЯТТЯ «КОНСТИТУЦІЯ»

Конституція є стрижнем правової системи будь-якої демократичної держави. Термін «конституція» має тривалу історію та в різні часи використовувався у різних значеннях. Вважається, що слово «*constitutio*» як нормативно-правовий термін уперше було вжито в актах Стародавнього Риму, що починалися зі словосполучення лат. *Res Publicum Constitueretur*... – «Римський народ установлює...». Залишилось багато прикладів з історії стародавнього світу уживання терміну «конституція» (давньогрецький аналог – «політія») для позначення нормативно-правових актів важливого державного значення (наприклад, «Афінська політія»). У Стародавньому Римі конституціями називали окремі розпорядчі акти римських імператорів (наприклад, акти візантійського імператора Юстиніана (VI ст.) з метою проведення кодифікації римського права). У середньовічній Європі конституціями називали акти, в яких закріплювалися привілеї та вольності феодалів (наприклад, Велика хартія вольностей 1215 року в Англії). У сучасному значенні нормативно-правовий термін «конституція» вперше ужив Шарль-Луї де Секонд Монтеск'є. На сьогодні поняття «конституція» науковцями трактується по-різному. Дослідженню поняття «конституція» присвячено чимало праць науковців. Серед них: В. Я. Тацій, О. М. Бандурка, Ю. М. Тодика, Б. І. Ольховський та інші.

Погоджуємось з визначенням конституції, згідно якого «конституція» (лат. *constitutio* – установлення, устрій, порядок) – основний державний документ (закон, що визначає державний устрій, порядок і принципи функціонування представницьких, виконавчих та судових органів влади, виборчу систему, права й обов'язки держави, суспільства, громадян). Разом з тим, необхідно акцентувати увагу на тому, що існує багатогранність та неосязність терміну «конституція» та функцій, які вона може виконувати. Зокрема, слід виділити такі основні функції: політична, юридична, установча, ідеологічна, обмежувальна та зовнішньополітична. Наприклад, політична функція означає, що Конституція закріплює засади конституційного ладу, політичного режиму, проголошує народовладдя; юридична функція пов'язана з тим, що конституція є Основним Законом держави, базою системи національного права; установча функція полягає у тому, що конституція установлює основні політико-правові інститути держави і суспільства, визначає основи правового статусу громадян, систему органів державної влади, органів місцевого самоврядування тощо.

Проаналізувавши вищевикладене, можемо зробити висновок про те, що у сучасній науці конституційного права термін «конституція» застосовується у двох значеннях – конституція юридична та конституція фактична. Фактична конституція відображає конкретно-історичний етап розвитку суспільства і держави в його найбільш суттєвих рисах. Юридична конституція завжди містить як об'єктивні, так і суб'єктивні риси та розглядається у двох аспектах: матеріальному та формальному.

У країнах, що мають власний основний закон, термін «конституція» вживається переважно саме у формально – юридичному розумінні. Коли говорять про матеріально – юридичну чи фактичну конституцію, роблять спеціальне застереження. За змістом Конституції можна зробити висновок про рівень демократизму держави, адже конституція повинна визначати стратегії розвитку держави як у середині країни, так і на міжнародній арені; не тільки проголошувати, а й реально забезпечувати права і свободи громадян.

Одержано 05.04.2016

УДК 342.72/.73

Людмила Ігорівна Чумак,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Варуниц Л. Д.

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Повага до прав і свобод людини є універсальною правовою нормою, відповідно до якої усі держави світу мають їх не лише гарантувати, але й практично забезпечувати.

Жодна людина не може існувати як повноправний член суспільства без належних їй прав та свобод.

Разом із тим, маємо зазначити, що слід розрізняти поняття «права людини» і «права громадянина». «Права людини» визнаються за всіма людьми незалежно від громадянства, а «права громадянина» – тільки за особами, що перебувають у постійному правовому зв'язку з даною державою.

Так, відмінність між правами, свободами та обов'язками людини і громадянина міститься уже у самих формулюваннях відповідних статей. Наприклад, коли у конституції йдеться про права людини, то зазвичай вживаються формулювання такі, як: «кожний», «кожна людина», «ніхто», «жодна людина», «усі» або «визнається право», «гарантується свобода» та подібні словосполучення безособового характеру. Якщо у конституції права адресовано саме громадянам, то вживаються такі формулювання, як: «громадяни мають право», «громадяни можуть». Наприклад, у Конституції України містяться положення: «Кожна людина має право...» (ч. 1 ст. 27, ч. 1 ст. 29) або «Громадяни України мають право...» (ч. 1 ст. 36).

Ознайомившись з положеннями Конституції ФРН, відмітимо, що в Основному законі згадується про права людини і права німців. Так, статті 2–6, 13, 14, 17 Основного закону ФРН проголошують рівні для всього населення права на життя й фізичну недоторканність, на вільне самовираження особистості, рівність перед законом, недоторканність приватного життя, недоторканність житла й приватної власності, право спадкування, свободу совісті й віросповідання, право на інформацію та її поширення, на охорону здоров'я, захист шлюбу й сім'ї. Разом з тим, положення деяких статей Основного закону стосуються тільки німців. Так, наприклад, у ст. 8 містяться положення про те, що всі німці мають право на мирні зібрання без спеціальної реєстрації чи дозволу властей, на створення союзів і спілок, що не суперечать законодавству й конституційному порядку (ст. 9), право вільного пересування й проживання у межах країни (ст. 11), право на вільний вибір професії, місця роботи чи навчання (ст. 12). При цьому «права німців» ширше за поняття «права громадянина», оскільки німцем, відповідно до ст. 116 Основного Закону є той, хто має німецьке громадянство чи був прийнятий на проживання як біженець або вигнанець німецької національності, а також як подружжя чи нащадок даних осіб.

Головну роль у закріпленні та регулюванні основ правового статусу особи у Франції відіграють: Декларація прав людини і громадянина, схвалена 26 серпня 1789 р. і Преамбула до Конституції 1946 р. Деякі приписи, що стосуються цієї сфери містяться в тексті Основного закону 1958 р.

На основі вищевикладеного доходимо висновку, що права людини мають природну сутність і є невід'ємними від індивіда. Визнання державою прав і свобод людини і громадянина шляхом закріплення їх у конституції та інших законодавчих актах є важливим кроком до їх утвердження та реалізації. Разом з тим, держава має докладати усіх можливих зусиль для гарантування, охорони та захисту прав і свобод людини і громадянина.

Одержано 15.04.2016

УДК 342.726(477)

Анастасія Миколаївна Федорченко,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Гудзь Т. І.

ПРАВА БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНІ

Конституція України приділяє особливу увагу закріпленню прав та свобод людини і громадянина, у тому числі й біженців як суб'єктів права, які потребують особливого захисту. Чинне законодавство України у сфері біженців деталізує конституційні права та свободи біженців, уточнює права та обов'язки у конституційно-правових відносинах, а також встановлює нові, не менш значущі права.

Особа, яку визнано біженцем, має рівні з громадянами України права та свободи на: пересування, вільний вибір місця проживання, вільне залишення території України, крім обмежень, встановлених законом; працю; провадження підприємницької діяльності, не забороненої законом; охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування; відпочинок; освіту; свободу світогляду і віросповідання; направлення індивідуальних чи колективних письмових звернень або особисте звернення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб цих органів; володіння, користування і розпорядження своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; оскарження до суду рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб; звернення за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; безоплатну правову допомогу в установленому порядку; має рівні з громадянами України права у шлюбних та сімейних відносинах, на одержання грошової допомоги, пенсії та інших видів соціального забезпечення в порядку, встановленому законодавством України, та користування житлом, наданим у місці проживання.

Важливим правом біженців в Україні є право на одержання грошової допомоги, яка складається з одноразової грошової допомоги для придбання товарів першої необхідності та одноразової грошової допомоги на відшкодування вартості переїзду до пункту тимчасового розміщення біженців, місця тимчасового розселення біженців або до іншого місця, обраного біженцем для проживання. Крім того, біженці мають право на пенсії та інші види соціального забезпечення, в тому числі на державну допомогу сім'ям з дітьми, в порядку, встановленому законодавством України, та користування житлом, наданим у місці проживання.

Досить значущим є право біженців не бути висланими і отримати доступ до процедури набуття статусу біженців, навіть у разі незаконного перетину державного кордону нашої держави. Право біженців не бути висланим є гарантією захисту від примусового повернення в країну де особа зазнала переслідувань і становить основу системи захисту біженців. Це право закріплено як у ст. 33 Конвенції про статус біженців, так і у Законі України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту». Фактично, біженці будуть користуватися основними правами людини, які мають універсальний характер, незалежно від того, законним чи незаконним є їхнє перебування на території держави.

На підставі вище викладеного робимо висновок, що права біженців в Україні закріплено належним чином та відповідають міжнародним стандартам у даній галузі. Права та свободи зазначеної категорії осіб залежать від тих прав та свобод, якими наділяються громадяни України. Підтримка біженців з боку держави перебування гаран-

тує належні умови їх співіснування з громадянами. А належний рівень додержання прав людини взагалі запобігає виникненню потоків біженців.

Одержано 22.04.2016

УДК 342.565

Яна Ігорівна Фещенко,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Радченко О. І.

РОЛЬ ЖІНОК У ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Відповідно до Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини і громадянина та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. А основним правовим засобом захисту цих прав і свобод відповідно до ст. 55 Конституції є суд.

Здійснення в Україні судово-правової реформи та прийняття в її руслі Закону України «Про судоустрій і статус суддів» засвідчили концептуально новий підхід до визначення системи судів загальної юрисдикції, статусу судді, порядку формування суддівських кадрів та здійснення суддівського самоврядування і регулювання інших питань, пов'язаних із судочинством. Проте у жодному пункті Розділу IX даного закону не передбачено будь-яких особливостей стосовно підбору кадрів та призначення на посади суддів жінок. Адже, статтею 43 Основного Закону України визначено, що держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності. Дане положення підтверджує, що жінки мають конституційне право претендувати та обіймати відповідні посади у системі судової влади України на рівні із чоловіками. Проте, наразі, статистичні дані засвідчують пасивність жінок у відстоюванні цього, гарантованого Основним Законом права. Так, до чинного складу Конституційного Суду України входять 18 суддів, з яких 17 осіб становлять чоловіки. У складі Верховного Суду України серед заступників його Голови збережено пріоритет. Натомість, серед секретарів судових палат наявність суддів жіночої статі відсутня. До складу Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України входять тринадцять суддів, з яких сім чоловіків та шестеро жінок. Найгірші справи складаються у Судовій палаті у адміністративних справах Верховного Суду України, де абсолютно всі посади – одинадцять – обіймають представники чоловічої статі. У Судовій палаті у цивільних справах Верховного Суду України з восьми суддів троє – це жінки. Приблизно така ж ситуація склалася й у Судовій палаті у господарських справах, де двоє з семи суддів є представниками жіночої статі.

Зазначена статистика присутності жінок серед суддівського корпусу, гіпотетично може свідчити про певну «непопулярність» даної діяльності серед суддів жіночої статі. Така «непопулярність» може бути викликана тим, що досить часто діяльність суду здійснюється у складних, напружених умовах, які часом переходять у конфлікт у відкритий конфлікт. І це не випадково, оскільки судовий процес, по суті, відтворює драматичні і трагічні події дійсності, що викликає у зацікавлених осіб ненависть, злість, агресивність тощо. Тому витримка судді, його толерантність, спокій, а також необхідна вимогливість як особи, наділеної владою, є дуже істотними і необхідними його особистісними властивостями. Варто взяти до уваги й вплив таких факторів у діяльності судді, як дефіцит особистого часу, робота в умовах інформаційних «перешкод», домінування представників більш агресивної чоловічої статі. Це ті об'єктивні чинники, що не сприяють збільшенню кількості суддів-жінок.

Проте, існує й суб'єктивний чинник-перешкода, який унеможливорює імплементацію у повному обсязі принципу гендерної рівності стосовно доступу до державної служби, зокрема до посад суддів. Він полягає у сталому домінуванні в українському суспільстві патріархальних настроїв, традицій та думок про те, що жінки з таким навантаженням і умовами праці не впораються і навіть будуть заважати чоловікам належним чином відправляти правосуддя.

Процес вирівнювання пропорцій жінок і чоловіків у судовій владі має, на нашу думку, носити еволюційний, природний, а не революційний, штучний характер. Тому ми не можемо вважати доречною пропозицію деяких захисників прав жінок щодо законодавчого закріплення гендерних квот на представництво жінок у судовій владі. Професійний вибір є особистим вибором кожної окремо взятої людини незалежно від її статі. Відтак, ніхто не має жодних правових, моральних чи інших підстав для того, аби змушувати жінок посідати посади суддів. Натомість, збільшенню їх кількості у суддівському корпусі, особливо на його верхніх щаблях, сприятимуть, насамперед, підвищення принадливості умов праці на цих посадах та створення дієвого організаційно-правового механізму, що унеможливить дискримінацію серед громадян України за статевою ознакою під час добору кадрів до суддівського корпусу.

Одержано 20.04.2016

*

УДК 342.41(477)

Вікторія Юріївна Цебинога,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Радченко О. І.

ІНСТИТУТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У МЕХАНІЗМІ МОНІТОРИНГУ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Становлення громадянського суспільства в Україні, після радянського суспільства є досить актуальним, адже громадянське суспільство пов'язано з побудовою в нашій країні по-справжньому демократичної, правової держави європейського зразка. Така держава виконує лише ті функції, які визначає для неї саме громадянське суспільство.

На теперішній час Українська держава та суспільство знаходяться на етапі трансформації, що пов'язано з останніми подіями в державі. Разом з цим громадянське суспільство розвивається паралельно із цими процесами. Громадянське суспільство – це не хаотична сукупність процесів у державі й суспільстві, а цілісна система взаємозв'язків і відносин між ними. Тому громадянське суспільство і держава не можуть існувати окремо.

У системі законодавчих актів фундаментальне місце посідає Конституція України, норми якої визначають зміст і вектор розвитку різних підсистем суспільного ладу: політичної, економічної, соціальної, культурно-духовної тощо, а також важливі аспекти становлення і розвитку громадянського суспільства. Функціонування громадянського суспільства відбувається на основі певних конституційних принципів, які мають фундаментальне значення та визначають його характер. Одним із ключових принципів розбудови в Україні громадянського суспільства є визнання і захист конституційних прав та свобод людини і громадянина. Це означає, що громадянське суспільство починається з громадянина, його прав та свобод, визнання його найвищою соціальною цінністю. Для належного функціонування та сталого розвитку громадянського суспільства потрібне забезпечення справжньої, реальної, а не декларативної рівності людей у їхніх правах і гідності, відсутність будь-яких привілеїв людей за їхніми природними

чи громадянськими ознаками, заборона усіх форм дискримінації людини, дотримання принципу народного суверенітету, підтримання високого рівня правової культури окремих членів суспільства тощо.

Права і свободи – це головний інструмент демократичної держави, яка ставить за мету забезпечити благополуччя і стабільність у суспільстві. Додержання та реалізація прав і свобод сприяє зміцненню державності України та підвищенню ступеня захищеності конституційного ладу. Громадянське суспільство стоїть на варті дотримання державою Конституції України.

Забезпечення прав людини є передумовою формування і функціонування окремих інституцій громадянського суспільства, насамперед незалежних від державного апарату громадських організації і засобів масової інформації. Такі інститути будуть гармонійно існувати поруч із державою, якщо вони не будуть спрямовані проти самої держави, ліквідації її незалежності, підриву її безпеки тощо. Тому чітка законодавча визначеність необхідних обмежень необхідна у будь-якому, навіть найбільш демократичному суспільстві. Інститути громадянського суспільства повинні брати активну участь у функціонуванні держави, зокрема у правоохоронній сфері, що передбачає охорону, захист та відновлення прав та свобод, надання допомоги людині у їх реалізації. Саме права і свободи людини мають складати стрижень структури правових відносин сучасного громадянського суспільства. Варто зазначити, що нерозвиненість інституцій громадянського суспільства ускладнює контроль за державною владою з боку суспільства та підвищує ймовірність зазіхання державою на права і свободи людини. У цьому контексті неабиякого значення набуває активна громадянська позиція кожної окремої людини, зокрема щодо створення та участі у роботі різноманітних громадських формувань.

Таким чином, справді незалежні інституції громадянського суспільства мають складати основу сучасної системи моніторингу за дотриманням державою основоположних прав людини в Україні.

Одержано 29.04.2016

*

УДК 342.72

Валентин Костянтинович Чугай,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Гудзь Т. І.

РОЛЬ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ І КОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН ЗА КОРДОНОМ

Активізація міграційних процесів у світі, зростання терористичних загроз та міжнародної злочинності, політична нестабільність у різних країнах, призводить до виникнення певних загроз для осіб, які перебувають за межами країни своєї громадянської приналежності. В цій ситуації особливого значення набувають питання належного виконання дипломатичними представництвами і консульськими установами своїх функцій, пов'язаних із захистом своїх громадян за кордоном.

Дипломатичний захист проявляється, у першу чергу, у тому, що дипломатичні представництва і консульські установи надають консультації своїм громадянам з усіх питань, що стосуються їхнього перебування в даній країні, здійснюють різноманітні запити з приводу захисту інтересів своєї держави та її громадян, а в необхідних випадках – протести та подання органам влади країни перебування. Слід зауважити, що дипломатичний захист має реалізовуватися виключно мирними засобами.

Конституція України у ст. 25 закріплює, що Україна гарантує піклування та захист своїм громадянам, які перебувають за її межами. Дана норма знаходить свою деталізацію в інших нормативно-правових актах України. Так, згідно зі ст. 25 Закону України «Про громадянство України», Міністерство закордонних справ України, дипломатичні представництва і консульські установи України здійснюють повноваження щодо осіб, які проживають за кордоном. Відповідно до ст. 3 Положення про дипломатичне представництво України за кордоном, однією з функцій дипломатичного представництва України є захист інтересів України, прав та інтересів її громадян та юридичних осіб у державі перебування.

Функція дипломатичного захисту може бути реалізована тільки стосовно осіб, які є громадянами нашої держави. Це стосується й юридичних осіб. Ця правова вимога має відповідне закріплення у Законі України «Про громадянство України» та інших нормативних актах. Вона означає, що іноземці та особи без громадянства, а також установи іноземної держави, як правило, не можуть розраховувати на заступництво чи сприяння іншого посольства, якщо це не викликано крайньою необхідністю і не є предметом спеціальної домовленості.

Конкретні обов'язки дипломатичних представництв і консульських установ із захисту прав громадян України, що перебувають за кордоном, визначені також іншими нормативно-правовими актами. У ст. 282 Сімейного кодексу України передбачено, що всиновлення дитини, яка є громадянином України, але проживає за межами України, здійснюється в консульській установі або дипломатичному представництві України. Згідно зі ст. 2 і 4 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян» від 21 січня 1994 р., дипломатичні представництва і консульські установи України за кордоном у разі втрати громадянином України паспорта для виїзду за кордон або іншого документа, що посвідчує особу громадянина України під час перебування за її межами, видають посвідчення особи на повернення в Україну, а також здійснюють оформлення паспорта і проїзного документа на дитину громадянам України, які постійно проживають за кордоном.

Отже, можемо зробити висновок, що в сучасних умовах роль дипломатичних представництв і консульських установ у сфері захисту прав людини за кордоном суттєво зростає, що пов'язано із євроінтеграційними процесами України, перспективами запровадження безвізового режиму з країнами ЄС тощо. Саме від належної реалізації даної функції залежить ефективність захисту прав громадян за кордоном.

Одержано 27.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА**

УДК 37.035.4

Ярослава Андріївна Долинна,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріцак І. В.

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В
УКРАЇНІ**

Події, які мали місце в листопаді 2013 – лютому 2014 р. в Україні, більш відомі як «Революція гідності», вказують на високу правосвідомість українського суспільст-

ва та свідчать про фундаментальне переосмислення категорій прав людини та бажання бути частиною Європейської цивілізації. Український народ нагадав всьому світові про значення людської гідності, демократії як універсального надбання людства та непорушності права народу на самовизначення.

Враховуючи вище сказане, хочеться наголосити на тому, що проблема формування громадянського суспільства виступає однією з пріоритетних напрямків державного та суспільного розвитку. Слід зауважити, що абстракція «громадянське суспільство» не має матеріального вираження, тобто його не існує в природі. Відповідна категорія була сформована людьми для оцінки духовно-освітнього рівня громадян певної держави, тому необхідно відмітити, що наукова спільнота не надає чітких критеріїв чи величин, за якими ми можемо оцінити рівень розвитку громадянського суспільства. Враховуючи те, що поняття громадянське суспільство – це абстрактна соціальна категорія, яка існує лише у свідомості певної людини, ми можемо лише відносно дослідити певну сторону (аспект) явища «громадянське суспільство»

Одним з основних аспектів громадянського суспільства є гуманістичний, який полягає у необхідності перебудови суспільства за правилами суспільної моралі (суспільна мораль розглядаються як сукупність уявлень про добро і зло). Моральне удосконалення людини в даному випадку являється невід'ємною складовою процесу формування громадянського суспільства.

Варто зауважити, що неабияке значення має також політичний аспект у процесі становлення громадянського суспільства, від якого безпосередньо залежить рівень політичної культури та психологічної стійкості суспільства по відношенню до стресових факторів (тероризм, війна, економічна криза).

Наступним важливим аспектом є також соціальний. З нашої точки зору, відповідне явище слід розглядати, як забезпечувальний механізм, який зв'язує елементи громадянського суспільства в один цілісний організм, що виражається через створення різноманітних спілок, організацій та асоціацій з метою налагодження взаємовідносин державних органів та суспільних організацій.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що український народ, на наш погляд, показав приклад формування справжнього громадянського суспільства, якому не байдужа політична доля рідної держави. Кривава жертва українського народу, покладена на вівтар революції во ім'я свободи, честі та гідності. Самопожертва героїв «Небесної сотні» не буде забута у віках історії і тим більше не може бути спалювана позитивістським підходом «якщо незаконні дії, це не означає що вони не правові».

Одержано 04.04.2016

*

УДК 94(477)

Анастасія Кольчик,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Дубина Н. А.

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА

Козацтво відіграло в історії України неабияке значення, тому історики здавна намагалися пояснити обставини їх виникнення та розвитку.

Актуальність даної теми полягає в надзвичайному впливі козацтва на історію української нації і на процес формування національної свідомості українців. Саме козацтво сприяло накопиченню досвіду боротьби та служило прикладом для майбутніх поколінь борців за визволення українського народу.

Перші згадки про козацтво датуються XIII ст. ще за часів Київської Русі. Розглядаючи етап розвитку козаччини як нового стану українського суспільства, дослідники зазначають наступні причини його формування:

- 1) зростання великого феодалного землеволодіння, що почалося з XV ст. і підштовхнуло процес освоєння і колонізацію вільних південних степів;
- 2) посилення феодалної експлуатації українського населення і втеча селян як специфічна форма класової боротьби;
- 3) після Люблінської унії (1569 р.) на Україні запанував справжній колоніальний режим. Значна частина колись вільних людей була закріпачена. Це було причиною того, що селяни і міська біднота (уходники) тікали на окраїни (вільні землі «Дикого поля») і ставали вільними людьми – козаками;
- 4) іншою причиною було окатоличування після Брестської унії (1596 р.). Різнотіпні категорії служилих людей виступали проти такого свавілля;
- 5) турецько-татарська агресія у Середньовіччі являла собою смертельну небезпеку для слов'янських народів. Частина української шляхти була позбавлена іноземцями власності;
- 6) цілеспрямована політика польської прикордонної адміністрації поставити козацтво на службу для охорони південних рубежів від татар.

Також виділяють певні наукові теорії, що пояснюють походження козацтва:

- 1) Теорія «етнічних витоків», згідно з якою козаки – це особлива група нащадків інших народів (хозар, черкесів, татар, половців, чорних клобуків тощо).
- 2) «Бродницька» теорія висвітлює генетичний зв'язок козацтва зі слов'янським степовим населенням періоду Київської Русі – «бродниками», берладниками і галицькими вигнанцями, які мешкали в XI-XIII ст. в Північному Причорномор'ї і пониззі Дунаю.
- 3) «Болохівська» теорія пов'язує козаччину з існуванням у давньоруських автономних громадах так званих болохівців, які після встановлення монгольського іга добровільно прийняли протекторат Орди і вийшли з-під влади місцевих князів. Існує інше пояснення «болохівської теорії» – її назва пішла від «Болоховської землі», що охоплювала подільський край.
- «Бродницьку» і «болохівську» теорії окремі науковці виділяють, як самостійні теорії походження козацтва, а інші вважають різновидами теорії «етнічних витоків».
- 4) За «автохтонною» теорією козаки – це місцевий стан, що виник через потребу захисту південного кордону Литовського князівства.
- 5) «Уходницька» теорія говорить, що козаки сформувалися на основі промислових ватаг представників різних станів, що йшли на сезонні промисли в Причорноморські й Прикаспійські степи. Значну частину уходників становили селяни-втікачі з Литви, Польщі та Московії, через що уходницьку теорію також називають утікацькою. Для оборони від татар уходники брали з собою зброю, організовувалися у збройні загоны.
- 6) Відповідно до «захисної» теорії козаки появились у зв'язку з необхідністю захистити південні кордони країни від набігів татар.
- 7) «Соціальна» («утікацька», класова) факт виникнення козацтва пояснює як наслідок посилення економічного, політичного, національного та релігійного гніту, яке штовхало селянство до масових втеч на вільні землі.
- 8) «Боярська» – козаки сформувалися на основі руських бояр та незначного військового люду Литви та Польщі, професійних військових, які не отримали статусу шляхтичів і були змушені займатися війною та розбоями.

9) Етимологічна побудована на семантичних висновках. Польські історики Павло Пясецький, Веспасіан Каховський та Г.Конисський виводили термін «козак» від слова «коза», зважаючи на спритність козаків.

10) За теорією селян-утікачів масове покозачення населення стало відповіддю на заходи уряду Речі Посполитої щодо введення на території України фільварково-панщинної системи.

Так, на основі вищевикладеного можна зробити висновок, що у вітчизняній історіографії існує чимало різних теорій щодо походження українського козацтва. Найбільш поширеними є так звані етимологічна та етнічна концепції. Перша намагається відшукати початки козаччини в різних словах, спільних за звучанням чи значенням з терміном «козак». Представники другої концепції пов'язують родовід козацтва з певною етнічною групою людей – чорних клобуках, татарах, турках, половцях, хозарах тощо.

Так, аналізуючи вищевикладене слід зазначити, що жодна з теорій не пояснює увесь спектр умов виникнення козацтва, адже вони базуються на певних окремих чинниках. Водночас синтез розглянутих концепцій походження українського козацтва може наблизити до істини, оскільки більшість з них містять раціоналізм.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 323.1

Віталія Василівна Гаштур,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріцак І. В.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ

Незважаючи на те, що історія незалежної України налічує ось уже 24 роки, українське суспільство досі остаточно не визначилося стосовно основних стратегічних пріоритетів внутрішньої та зовнішньої політики нашої держави. Важко не погодитись з думкою Т. В. Безверхої, яка наголошує на тому, що мета, сенс та фундаментальні принципи існування українського народу в подальшому не можуть обмежуватися мрією про власну державність. В той же час, реальний практичний досвід державотворення на теренах колишнього СРСР, в умовах переходу від боротьби за незалежність до становлення й розвитку держави не завжди проходить успішно. Варто підмітити, що особливості перехідного процесу державотворення обумовлюються низкою зовнішніх та внутрішніх факторів, серед яких особливого значення набувають перетворення, відповідно до вимог часу, вибору національної ідеї як мети та сенсу існування нації, що в цілому відіграє ключову роль у подальшому розвитку будь-якої нації.

В рамках вищезгаданого підходу, на наш погляд, доречно буде надати поняття національної ідеї, тим самим розкрити сутність цього соціального явища. Зокрема під поняттям національна ідея М. Бубер розуміє своєрідний (усвідомлений) внутрішній зв'язок між людьми певного народу, який ґрунтується на спільній історії, традиціях, а також спільному розвитку, при чому ця основа в подальшому служить предметом формування національної свідомості і національної волі народу.

Натомість О. Забужко вкладає дещо інше значення у поняття «національна ідея». Так-от під поняттям «національна ідея» він розуміє штучний погляд на національну (етнічну) спільноту, як на єдину, розгорнуту у соціальному часі й «соціалізованому» просторі сутність. Попри це, дане поняття, на наш погляд, дещо звужує величину соціальної групи (зокрема визначаючи її в межах етнічності), яка охоплюється сутністю національної ідеї. У рамках даної тези О. М. Багмет зауважує, що національ-

на ідея може бути системою переконань, не лише для однієї нації але й для представників інших націй об'єднаних спільними поглядами на розвиток і майбутнє держави. При цьому, така своєрідна особливість національної ідеї формується лише тоді, коли в основу подібного роду переконань покладені певні обставини чи факти, які консолідують суспільство у єдиний соціокультурний простір (поява нового харизматичного лідера, духовного проповідника чи виникнення спільної (життєво важливої) мети).

Враховуючи вищезгадане, на нашу думку, під поняттям національна ідея варто розуміти систему ідей, поглядів, уявлень, що в тій чи іншій формі відображають осмислення сутності, мети і фундаментальних принципів існування нації (яка характеризується особливістю історичного шляху, відмінністю від інших націй традиціями і світоглядом). Варто також зауважити, що національна ідея повинна постійно трансформуватися відповідно до вимог, які ставить суспільство і час. До того ж як вважає О. Забужко, основним питанням, на яке дає відповідь національна ідея є питання «хто ми є?»

Одержано 14.04.2016

*

УДК 32.019.5

Юлія Сергіївна Ліперт,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріцак І. В.

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ЯК ІНСТРУМЕНТ МАНІПУЛЮВАННЯ ПОВЕДІНКОЮ СУСПІЛЬСТВА

Незважаючи на те, що інформаційна пропаганда завжди посідала важливе місце в політичній діяльності, з розвитком засобів масової інформації вона набула абсолютного нових, не бачених до тепер масштабів і значення. Великим поштовхом став різкий зріст у розвитку технологій, які пришвидшили поширення глобалізаційних процесів та посприяли формуванню єдиного інформаційного простору: інформаційні війни, стали одним із найдієвіших методів маніпулювання суспільною свідомістю.

Міжнародний тероризм, порушення права і свободи людини та громадянина, посилення державного контролю над особистим життям громадянина, – всі ці фактори сприяють послабленню психологічної стійкості суспільства та збільшують емоційний ефект впливу ЗМІ на громадян в цілому. Слід зауважити, що метою інформаційної війни в геополітичному протистоянні насамперед являється поширення тривожних сумнівів у суспільстві і досить часто відповідні дії проходять під гаслом: «це все заради вашого добробуту та безпеки».

Яскравим прикладом сказаного, слугує, геополітичне протистояння між Росією та США, а військові дії на території України являються одним із наслідків інформаційної війни. Як підкреслює П. Помаранцев, Росія, яка не маючи змоги наздогнати США у військово-технічному протистоянні, вирішила здолати супротивника шляхом контролю над свідомістю населення через контроль інформаційних потоків.

У своєму аналізі П. Помаранцев стверджує, що «війни майбутнього вестимуться не на полях бою, а в головах людей» (їх свідомості) Суть інформаційної війни полягає боротьбі за «свідомість суспільства».

Відповідне явище покладено в основу наукового дослідження таких вчених як З. Фрейд, Х. Арендт, В. Райх, Х. Ортега-і-Гасет, та багато інших. Таким чином в нас виникає питання: що це за феномен – «інформаційна війна», чітку відповідь щодо сутності якого, досі не може дати світова наукова думка?

Незважаючи на те, що засоби масової інформації досить часто використовують термін «інформаційна війна», наразі немає точної відповіді, що включає в себе дане поняття. Цікаву точку зору надає Мартін Лібікі який характеризує наступним чином дане явище: « інформаційна війна – це засоби, які включають збір, передачу, захист, маніпулювання, спростування, заперечення і знищення інформації, завдяки яким можна встановити перевагу над противником».

З нашої точки зору, поняття «інформаційна війна» слід розглядати у двох аспектах: програмно-технічному та соціально-психологічному. Прикладом програмно-технічного аспекту інформаційної війни можуть слугувати комп'ютерні віруси, хакерські атаки тощо. Але найбільш ефективною зброєю, на наш погляд є соціально-психологічний метод, оскільки він розглядається як інструмент впливу на свідомість суспільства.

Специфіка соціально-психологічного впливу на свідомість громадян робить «інформаційну війну» прихованим та не визначеним явищем. Очевидним є лише одне – успішність застосування цього типу зброї, вимагає від противника, інакше кажучи від «інформаційного центру» не лише навичок, але й глибинних наукових знань щодо свідомості та підсвідомості особистості, які б дозволили підлаштувати стратегію ведення інформаційної війни під архетипи, властиві кожній конкретній нації, а також враховували б специфіку психологічного стану людей тощо.

Таким чином, підбиваючи підсумки, хотілося б відповісти на питання, як можна захиститися від такої війни? Відповідь проста – потрібно застосовувати такі ж методи, які використовує противник. Слід зауважити, що життєдіяльність суспільства повністю залежить від обсягу інформаційного обміну, більше того, нормальне функціонування державних інститутів безпосередньо залежить від вчасності та кількості отримання інформації. Можемо впевнено, зазначити, що декілька років тому, комп'ютерні мережі вважалися полем битви майбутнього, але час минає, і тепер – це сьогодення.

Одержано 18.04.2016

*

УДК 342.1

Владислав Андрійович Літвінов,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріцак І. В.

ПОГЛЯДИ ТОМАСА ГОББСА НА ДЕРЖАВУ

Розпочинаючи дослідження варто зазначити, що Т. Гоббс розумів державу не як природне, а скоріше за все як штучне утворення. Це утворення, як вважав філософ, не існує від природи і не було створене колись Богом. Воно виникає внаслідок людської діяльності. Найвідомішою працею Т. Гоббса був його «Левіафан». У цьому творі знайшли своє відображення його філософські уявлення стосовно необхідності виникнення держави.

На думку Гоббса, всі люди народжуються рівними у своїх фізичних та інтелектуальних здібностях, і тому всі вони мають однакове для всіх «право на все». Такий суспільний стан філософ називає «природним станом роду людського». Проте, природний стан людського існування Т. Гоббс не вважав нормальним людським суспільством. На його думку, таке існування повинно бути загальною війною всіх проти всіх. Причину такої загальної війни всіх проти всіх Т. Гоббс вбачав в повній і нічим та ніким не обмеженій свободі, яка, на його думку, має бути властивою для первинного людського існування. Такий стан можна було б цілковито назвати анархією.

Т. Гоббс розумів свободу передусім як відсутність спротиву. Якщо в державі, свобода громадян обмежена законом, то в «стані природи», тобто там, де, на думку філософа, немає держави, свобода людини не обмежена нічим: кожний може робити, що захоче, і так само кожний має право на всі матеріальні речі. Наслідком такого стану може бути тільки велике загальне недовір'я і загальний страх людей.

Водночас, розум наказує людині шукати миру, передумовою якого є те, щоб кожний зрікся свого права «на все», що є причиною загальної війни, і передав його іншій людині. Таке загальне обмеження людьми своїх прав і свобод, як вважав Т. Гоббс, було основною умовою виникнення держави. Адже держава, на його думку, і виникає внаслідок такої відмови людей від частини своїх прав. Однак наслідки такої часткової втрати свободи людьми, на думку філософа, потрібно оцінювати загалом позитивно, оскільки результатом цього стало досягнення в суспільстві загального миру та безпеки для всіх.

Так, на думку Т. Гоббса, така держава «... може бути встановлена тільки одним шляхом, а саме шляхом зосередження всієї влади і сили в одній людині або в зборах людей, які більшістю голосів могли б звести всю волю громадян в єдину волю... це добровільна угода людей підкорятися людині або зборам людей в надії, що ця людина або ці збори зуміють захистити їх від всіх інших. Така держава може бути названа політичною державою, або державою, заснованою на встановленні».

Щодо форм правління держави, автор «Левіафана» слушно зазначає, що: «різних форм держави може бути тільки три. Якщо представником є одна людина, тоді держава є монархією; якщо – збори всіх, хто хоче брати участь, тоді це демократія, або народоправство; а якщо верховна влада належить зборам лише частини городян, тоді це аристократія. Інших видів держави не може бути, бо або один, або багато, або всі мають верховну владу цілком. Тиранія і олігархія є лише різними назвами монархії і аристократії. Не слід думати, що правління має одну форму, коли воно нам подобається, а іншу, коли воно нам не подобається або коли ми піддаємося утискам з боку правителів».

Підсумовуючи наші спостереження, можна сміливо зробити висновок, що цивілізоване суспільство виникає тільки в результаті свідомого обмеження свободи: саме так, на думку Т. Гоббса, з'являється державна влада. Після створення держави кожному з людей залишається лише стільки свободи, скільки йому необхідно для доброго і мирного життя. Таким чином англійський філософ Т. Гоббс стверджував, що саме розум наказує людині добровільно зректися необмеженої, але не корисної свободи, яку людина мала в стані природи.

Одержано 13.04.2016

*

УДК 34.01

Ольга Олександрівна Магда,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріцак І. В.

ЮРИДИЧНИЙ ПОЗИТИВІЗМ ТА ПРИРОДНО-ПРАВОВА КОНЦЕПЦІЯ ПРАВОРОЗУМІННЯ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПРАВА

Незважаючи на законодавче закріплення першого покоління прав людини, яке відбулося в кінці XVIII – на початку XIX ст., міжнародна наукова спільнота досі не може знайти єдиного підходу до розуміння цієї категорії. Більше того, у різних правових системах право, як загальноприйнятий регулятор суспільних відносин, розуміється

ся по-різному.

Варто сказати, що сьогодні в наукових колах немає єдиного підходу до розуміння самого поняття права. Такий стан справ, тягне за собою вирішення цілої низки принципово важливих питань як теоретичного так і практичного значення, зокрема: яка соціальна природа «права», його мета, завдання і значення для суспільства? Відповідь, на ці та інші питання ось уже три століття намагається надати наука теорії та філософії права.

Безумовно, що розуміння сутності права, його істинної природи займає одне з центральних місць у науковій дискусії теоретиків права. Як би це парадоксально не виглядало, але людство, зокрема Європейська цивілізація, використовує і певною мірою «підпорядковується» соціально сконструйованому явищу, цілковите розуміння, якого надати не може.

Так, однією з найбільш поширених теорій праворозуміння виступає так звана теорія природного права, яка в окремих наукових працях носить назву філософський чи/або моральний підхід до розуміння сутності права.

В основу досліджуваної концепції закладені дві системи норм: норми позитивного права, що виражаються у законах (формальній стороні) та прийняті державою, і нормах природного права (статичний припис), який носить загальнолюдський характер, що ґрунтується на таких моральних категоріях як справедливість та гуманізм.

Прихильники природної школи праворозуміння проводять відмінність між поняттям «право» і «закон». Доречно зауважити, що вихідним поняттям у даному випадку є «природне право», яке в подальшому виступає якісною ознакою будь-якого нормативно-правового акту, який є лише формальним відображення права в об'єктивній дійсності.

В рамках сказаного Є. О. Романюк наголошує, що не можна називати «правом» усе те, що написано на папері, оскільки тексти законів часто містять неточності, що тривалий час можуть не оновлюватися. Більше того, на сучасному етапі розвитку суспільства, коли науково-технічний прогрес сприяє виникненню нових за змістом суспільних відносин, законодавець не встигає приймати відповідні закони.

Діаметрально протилежний погляд на розуміння сутності права висуває так звана концепція юридичного позитивізму, яка розглядає право як модель суспільних відносин з конкретно визначеною формою і змістом. Аналізуючи вище вказану концепцію, варто наголосити, що під поняттям «право» розуміється позитивний факт, котрий не потребує будь-якого аксіологічного осмислення.

«Юридичний позитивізм» розглядає право лише як засіб, інструмент врегулювання суспільних відносин і виходить з твердження: право – це закон, а що не закон, то не є право. Відповідно до ст. 5 Конституції України носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Разом з тим, на наш погляд, дану норму доцільно характеризувати у поєднанні зі ст. 69 Конституції України, виходячи з якої, народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії. При цьому конституційний суд України тлумачить можливість застосування інших форм безпосередньої демократії тільки через легальні (законні) способи реалізації влади, зауважуючи на тому, що сфера їхньої дії та інші параметри встановлюються Конституцією та законами України.

Таким чином, можна побачити, що законодавець обмежує народ у формах реалізації безпосереднього волевиявлення лише тими, які прямо зазначені в законах чи Конституції України. До того ж, варто наголосити, що будь-яка форма народного волевиявлення, яка не закріплена законодавством України, визнається не законною, а отже не правовою

Доцільно, зауважити, що чимало диктаторів таких як Й. Сталін, А. Гітлер, діючи в межах законодавства, вчиняли жорстокі злочини проти людства. Доказом цього є непоправні наслідки Другої Світової війни та жертви репресій. Більше того, коли на так званому «Нюрберському процесі» постало питання притягнення до відповідальності прибічників А. Гітлера, світове співтовариство зіштовхнулося з проблемою, що ці особи діяли в рамках закону. Таким чином, світ став перед вибором вчинити правосуддя (у його позитивістському розумінні) чи вчинити справедливість (застосувати зворотню силу закону, чим порушити низку правових принципів). І людство зробило свій вибір на користь справедливості, проте дане поняття є далеко не тією категорією, якою оперує «юридичний позитивізм».

Одержано 18.04.2016

УДК 94(477)

Марія Вікторівна Нечай,

курсант I курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Дубина Н. А.

УМОВИ ТА ПРИЧИНИ ПРОВЕДЕННЯ СЕЛЯНСЬКОЇ РЕФОРМИ 1861 РОКУ

Скасування кріпосного права 19 лютого 1861 р. стало поворотним моментом в історії українського народу. Проте селянська реформа 1861 р. в Україні має багато суперечностей та неточностей, які приховуються на сторінках історії України. Актуальність роботи обґрунтовується необхідністю проаналізувати становище суспільства на українських теренах в XIX столітті, а також мети та завдань, які визначав уряд Російської імперії.

У середині XIX ст. Російська імперія, до складу якої входило 80% українських земель, переживала глибоку кризу. Її суть полягала в невідповідності існуючих феодальних структур та відносин провідним світовим тенденціям розвитку, що утверджували нове буржуазне суспільство.

Влада імператора спиралась на дворянство, яке здійснювало управлінські та господарські функції й мало в своєму розпорядженні залежних селян. Останні поділялися на кріпосних та державних (станом на 1857 р., відповідно, 5,3 млн та 5,2 млн осіб). Кріпаки вважалися власністю дворян-поміщиків, які мали щодо них усю повноту влади. Основною формою експлуатації кріпаків була панщина. Офіційно вона становила два-три дні на тиждень, але поміщики, користуючись поширеною на українських землях російською урочною системою, давали селянам такі завдання (уроки), які неможливо було виконати в зазначені строки. Тому інколи панщина доходила до шести днів на тиждень.

Тривала залежність, економічна та соціальна незахищеність, незабезпеченість правами та свободами пригнічували становище селян. Вони вбачали вихід із ситуації у втечі. Другим способом для них вийти з тяжкого становища були повстання, які в XIX ст. стають щоразу частішими. Так, протягом 1855 р. в Україні стався 101 селянський виступ, у 1856 р. – 82, у 1857 р. – 191, у 1858 р. – 190, у 1859 р. – 63 й у 1860 р. – 81 виступ.

Зростає і заборгованість поміщиків як кредитним установам, так і приватним особам, яким вони почали дедалі більше закладати власні «кріпосні душі». Якщо на початку XIX ст. ними було закладено 5 % кріпосних селян, у 1830-х рр. – 42 %, то у 1859 р. – уже 65 %. Унаслідок цього вже на 1833 рік 18 тис. дворянських родин із 127 тис. вимушено були позбавлені власних кріпаків, віддавши їх за борги. У 1859 р. таких родин налічувалось уже 27 тис. (21,3 % від їх загальної кількості). Проте і в таких

умовах феодально-кріпосницькі відносини продовжували залишатися панівними у центральних районах європейської Росії. Звичайно такий устрій є застарілим феодальним форматом влади, на відміну від європейських країн, де в суспільстві вагоме значення відігравала буржуазія.

Отже, занепад поміщицьких маєтків; посилення експлуатації селян; панування екстенсивних методів господарювання; гальмування розвитку капіталістичних процесів; наростання соціального напруження в суспільстві; загроза широкомасштабного селянського бунту, а також поразка Росії у Кримській війні (1853–1856 рр.), у якій гігантські людські та матеріальні ресурси імперії не подолали новітню техніку та технології передових європейських держав Англії та Франції – усі ці обставини змусили російські правлячі кола замислитися над розробкою та впровадженням реформаційного курсу, спрямованого на модернізацію економіки держави. Проте бажання реформувати економіку до рівня Західної Європи обмежувалось політичним та суспільним устроєм в Російській імперії. «Набагато краще, щоб це відбулося зверху, ніж знизу», – відомий вислів Олександра II, тобто основною метою царського режиму в селянській реформі було утримання влади та недопущення революційних рухів в суспільстві як зі сторони селянства, так і зі сторони дворянства.

Одержано 14.04.2016

*

УДК 343.2/.7(094.4)(44)

Олена Юрївна Цебинога,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Коцан І. Д.

ВПЛИВ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ ФРАНЦІЇ 1810 РОКУ НА ФОРМУВАННЯ КОНТИНЕНТАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ПРАВА

Важливе значення для вирішення національних кримінально-правових проблем має зарубіжний історико-правовий досвід. Його осмислення дає можливість краще зрозуміти національне право. Як слушно зазначав відомий французький правник М. Ансель, вивчення зарубіжного права відкриває перед юристом нові горизонти, які дозволяють краще пізнати право своєї держави, адже специфічні його риси особливо яскраво проявляються лише при порівнянні з іншими системами. Окрім цього, вивчення зарубіжного права дозволяє використати позитивний досвід інших держав та уникнути помилок при вирішенні відповідних питань у національному кримінальному праві. І, нарешті, вивчення іноземного права має важливе значення для уніфікації кримінального законодавства України з європейським законодавством, що на сьогоднішній день є об'єктивним процесом у зв'язку з поступовою реалізацією курсу на входження України до Європейського Союзу.

Континентальна система права складалася на відміну від англосаксонської під безпосереднім впливом правової системи Франції, і особливо наполеонівської кодифікації, що була здійснена ще на початку XIX ст. Вибір для порівняльного дослідження саме французького кримінального права обумовлений низкою обставин: Франція та Україна належать до держав з континентальною системою права; сучасне французьке та українське кримінальне законодавство характеризується подібністю ідей реформування та основних інститутів; чинне французьке кримінальне законодавство відносно нове і, на думку фахівців, увібрало в себе кращі надбання як французької, так і світової теорії та практики.

Становлення і розвиток інституту кримінальної відповідальності у кримінальному законодавстві Франції пов'язаний з відродженням ідей індивідуалізму, лібералізму та поняття «суб'єктивних прав» в Новий час.

Кодекс містив принципово нову класифікацію злочинів. Важкими вважалися злочини проти суспільних інтересів: злочини проти зовнішньої безпеки держави (військова зрада, заколот тощо); злочини проти конституції (порушення виборчих прав громадян, посадові злочини, порушення адміністративних та судових обов'язків); злочини проти публічного миру (карбування фальшивих грошей, підробка державної печатки, хабарництво тощо). Другу групу кримінальних злочинів становили злочини проти приватних інтересів: проти власності та проти особи. Особливу групу становили економічні злочини: розголошення комерційної таємниці, контрафакція творів мистецтва або предметів промислового виробництва. Покарання згідно кодексу поділялися на дві групи: за проступок (виправні) та за злочини (кримінальні). Кримінальні покарання були ганебні (обмеження в правоздатності, вигнання тощо) та болісні (смертна кара, каторга, депортація, ув'язнення). Тілесні покарання та каліцтво скасовувалися. Єдиною формою страти було відтинання голови.

Враховуючи вищенаведене, слід визначити, що французький кримінальний кодекс 1810 року істотно вплинув на законодавство таких країн як: Іспанія, Швейцарія, Бельгія, Бразилія, окремих німецьких держав та навіть Японію, в якій в 1882 році набув чинності кримінальний закон, майже дослівно переписаний з французького.

Наша держава під час створення Конституції та кримінального законодавства керувалася також і досвідом Франції, оскільки законодавство Франції періоду Великої французької революції започаткувало систему континентального права та суттєво вплинуло на розвиток правових систем інших країн світу.

Одержано 27.04.2016

*

УДК 343.102(477)

Вікторія Юріївна Цебинога,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Коцан І. Д.

ФОРМИ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Реформування правоохоронних органів ХХІ століття в Україні вимагає нас звертатися до історичного досвіду в цьому питанні. Зокрема, до різноманітних форм досудового слідства, що існували в українських землях з давнього часу. Характер досудового слідства Київської Русі визначався особливостями її державного устрою.

Староруське право знало три специфічні процесуальні форми досудового слідства: «заклич», «звід» та «гоніння сліду».

Перша форма була досудовим провадженням і мала назву «заклич». «Заклич» – це розшукова дія, за якою розшукувався злочин із визначеними ознаками. На цій стадії визначалися процесуальні стосунки сторін та проводилися процесуальні дії, які на сьогодні мають назву «попереднє слідство». Про нього йдеться в ст. 32, 34 Поширеної редакції Руської Правди. На цій стадії потерпілий повинен був оголосити на торговій площі про зникле майно (раба, худоби, одягу, тощо). Після такого оголошення, в разі виявлення викраденого майна, хазяїн зниклої речі міг самостійно вилучати її у будь-

кого. Той, у кого була знайдена пропала річ, вважався винним. На нього був покладений обов'язок повернути це майно.

Другою формою досудового процесу був «звід» – інший спосіб розшуку вповідача, який відбувався у тому разі, коли річ знаходилася до «закличу». Потерпілий, який знайшов свою річ, не міг одразу її повернути, а звертався до нового власника речі з вимогою – «пойди на свод, где есть взял». Покупець, який чесно придбав річ, повинен був вказати на продавця викраденого майна. Якщо ж новий власник доводив добросовісність набуття, але не міг укажати на людину, в якій придбав річ, він втрачав свої гроші, що сплатив за майно. У цьому випадку новий власник зберігав право позову до особи, яка продала йому річ. Таким чином, коли «звід» доходив до людини, яка могла довести, що річ була набута чесно, пославшись на свідectво двох вільних чоловіків (послухів) або одного митника (збирача торгових мит), то останній власник не вважався злодієм. Основним завданням «зводу» було відновити право позивача на викрадену річ.

Ще однією формою досудового слідства було так зване «гоніння сліду». «Гоніння сліду» – це розшуки злочинця по залишених слідах, так званих «гарячих слідах». Закон передбачав спеціальні форми і порядок проведення цієї процесуальної дії. Якщо слід приводив до будинку конкретної людини, вважалося, що він і є злочинець. Якщо слід приводив просто в село, відповідальність несла верв, тобто територіальна громада. Якщо слід губився на великій дорозі, то на цьому пошук припинявся (ст. 77 Поширеної редакції Руської Правди). За Руською Правдою передбачалося, що куди приведуть сліди, там і мешкає злочинець. Через відсутність відповідних органів, «гоніння сліду» здійснював сам потерпілий разом із представником общини. Такий вид досудового слідства давав змогу виявити злочинця та отримати очевидні докази його провини. Передбачалося, що за втрату сліду, відповідальність несе община на території якої був втрачений слід. Якщо ж слід був втрачений в полі, то таке розслідування припинялося. «Гоніння сліду» було давнім способом взаємодії сільського та міського населення.

Історико-правовий аналіз форм досудового слідства в Київській Русі дає підстави зробити висновок, що особливу роль в усіх процесуальних діях відіграв позивач. Саме з його заяви розпочиналось досудове слідство, а отримані в ході проведення «зводу» і «гоніння сліду» результати ставали підставою для прийняття судового рішення. Це пояснювалося відсутністю професійних органів слідства на данному етапі розвитку держави.

Одержано 20.04.2016

*

УДК 347.6

Вадим Віталійович Мальцев,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Сапегіно Л. В.

ПРАВО ДІТЕЙ НА АЛІМЕНТИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ХХ СТОЛІТТЯ

Минуле століття позначилося активним розвитком шлюбно-сімейного права та різними поглядами законодавця, зокрема на питання надання батьками утримання своїм дітям. Загальні тенденції формування даного виду аліментних правовідносин можна прослідкувати дослідивши окремі нормативні акти окресленого періоду.

Після розпаду Російської імперії та зародження СРСР, частиною якого на той час була і Україна, радянська влада поставила перед собою завдання створення нового законодавства, в тому числі і шлюбно-сімейного. Одним з перших було видано Декрет РНК РРФСР від 18 грудня 1917 року «Про громадянський шлюб, про дітей і про введення книг актів громадянського стану», де передбачалося, що позашлюбні діти зрівнюються з дітьми, народженими у шлюбі, відносно прав та обов'язків батьків щодо дітей. Цим положенням було змінено архаїчний підхід, за яким певні права, в тому числі на аліменти, визнавалися лише за дітьми, народженими у шлюбі. Однак, цим документом не регламентувалася процедура стягнення аліментів на дітей в примусовому порядку, що робило згадане положення декларативним.

Поряд із цим, було видано й інший Декрет ВЦВК і РНК від 29 грудня 1917 року «Про розірвання шлюбу», де говорилося про надання утримання дітям в разі розірвання шлюбу між батьками. Так, в п. 8 Декрету зазначалося, що при взаємній згоді подружжя, суд одночасно з винесенням постанови про розірвання шлюбу встановлює, з ким із батьків залишаються неповнолітні діти, народжені в шлюбі, та хто із батьків і в якій мірі має нести витрати на утримання та виховання дітей.

На підставі п. 9 Декрету, якщо згоди між подружжям не досягнуто, всі питання, пов'язані з розірванням шлюбу, вирішувалися загальнопозовним порядком. Але, суддя, негайно постановивши одноособову ухвалу про розірвання шлюбу, тимчасово, до вирішення спору, визначав долю дітей та вирішував питання про їх утримання.

Положення названих декретів пізніше були відтворені і в законодавстві УРСР, зокрема, в Сімейному кодексі УРСР, прийнятому РНК УРСР в 1919 році, оригінал якого через бурхливі події в країні тих років був втрачений, але про який згадувалося в юридичній літературі того часу, а також, згодом в Кодексі законів про сім'ю, опіку, шлюб та акти громадянського стану Української РСР від 1926 року та низці інших нормативних актів.

Суттєві зміни в сімейному законодавстві радянського періоду, що зачіпали і Україну, відбулися після винесення Указу Президії Верховної Ради СРСР від 8 липня 1944 року «Про збільшення державної допомоги вагітним жінкам, багатодітним та самотнім матерям, посиленні охорони материнства та дитинства, про встановлення почесного звання «Мати-героїня» та заснування ордена «Материнська слава і медалі «Медаль материнства». В п. 20 цього Указу говорилося про скасування існуючого права звернення матері до суду з позовом про встановлення батьківства та про стягнення аліментів на дитину, що народилася від особи, з якою вона не перебуває в зареєстрованому шлюбі.

Ця дискримінаційна норма діяла близько року. Надалі законодавець почав поступово пом'якшувати такий порядок. Окремі поступки були зроблені Указом Президії Верховної Ради СРСР від 14 березня 1945 року.

Нормативним актом, який усунув всі розбіжності у визначенні прав на аліменти дітей, народжених у шлюбі та поза шлюбом, став Кодекс законів про шлюб та сім'ю УРСР від 20 червня 1969 року, який діяв до набрання чинності Сімейним кодексом України, прийнятим в 2002 році. Ним була передбачена можливість встановлення батьківства та стягнення аліментів в разі відсутності шлюбу між батьками дитини.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 342.7-052.2(477)

Галина Вікторівна Пухлій,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Загуменна Ю. О.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ДИТИНИ В УКРАЇНИ

Захист прав та інтересів дитини є одним із найважливіших завдань Української держави, адже ставлення до дітей, їхніх прав і свобод, повага до їхньої людської гідності якнайточніше відображають рівень гуманності й цивілізованості суспільства.

Система захисту прав дітей в Україні потребує вдосконалення, попри те, що всі сімейно-правові норми стосовно неповнолітніх пронизані однією ідеєю – пріоритетного захисту їх інтересів. При цьому в процесі вдосконалення законодавства потрібно усвідомлювати, що найважливіші права дитини – жити і виховуватися в сім'ї, адже саме вона є природним і основним осередком суспільства. Такий статус сім'ї закріплений українськими законами, постановами уряду, міжнародно-правовими актами і не варто його порушувати. На жаль, декларований інтерес держави до дітей тісно переплітається з безперечним фактом втрати сім'єю свого авторитету, послабленням сімейних засад. Іноді традиційні захисні функції сім'ї сходять нанівець або ж перетворюються на протилежні, створюючи серйозні загрози для незрілої особистості дитини. Проте загалом це не означає, що функції батьків держава здатна виконати краще.

Статистичні показники, що характеризують нагляд за виконанням законів про неповнолітніх, свідчать про порушення їх прав у всіх основних сферах життя: освіти (17,3 % випадків), праці (47,7 %), побуту (45 %). Таким чином, недостатнє приділення уваги законодавців щодо врегулювання ключових прав дітей, таких як право на життя і право на виховання в сім'ї, в ході реформування системи, призведе до зростання кількості неповнолітніх, які виховуються у державних установах. Загалом система захисту дитинства має включати низку обов'язкових моментів і бути орієнтованою на охорону життя та здоров'я неповнолітніх, їхню освіту та розвиток, захист від впливу злочинного, антигромадського середовища.

Права дитини можна визначити як певні можливості дитини щодо її гармонійного розвитку і росту в певних соціальних, економічних і духовних умовах, що відповідають відповідним координатам часу і простору.

Цікавим також є поняття свобод дитини. Отже, права, свободи дитини є досить близькими поняттями, проте їх розмежування дозволяє краще висвітлити питання. Свободи дитини – це законодавчо закріплена та гарантована можливість дитини реалізовувати особисті потреби та інтереси, зумовлені її віковими особливостями фізичного, інтелектуального, культурного розвитку. Це можливість здійснення незалежного вибору певного рішення, свобода вираження думок, невтручання у сферу особистих переконань тощо.

Механізм забезпечення прав та свобод дитини – це система загально-соціальних, юридичних факторів, засобів та заходів, що, взаємодіючи між собою, створюють належні обставини для реалізації, охорони і захисту прав та свобод дитини. До його складу входять: суб'єкти, об'єкт, нормативно-правова база, форми, методи, гарантії, мета, правове виховання та правова соціалізація дитини.

Найважливішим чинником реального забезпечення прав та свобод дитини поряд з їх визнанням, дотриманням і повагою виступає гарантування. Гарантії прав та свобод дитини надають усім елементам механізму забезпечення прав та свобод реального змісту для можливості безперешкодного їх здійснення, охорони від протиправних посягань і захисту від незаконних порушень. Механізм забезпечення прав та сво-

бод дитини є необхідною умовою реалізації їх гарантій, оскільки гарантії функціонують через систему органів, які спрямовані на захист інтересів дитини. Ефективність функціонування механізму відображає ступінь гарантованості прав та свобод дитини. Ці поняття є взаємопов'язаними та взаємодіючими.

Базовим елементом сучасного розуміння дитинства є знання прав дитини на що має бути орієнтовано як молоде покоління, так і перш за все дорослі. Просвіта у галузі права дитини відповідно до міжнародних ювенальних стандартів є одним із завдань сучасної держави. Її інструментами мають стати навчальні дисципліни, соціальна реклама, державні муніципальні, громадські організації. Відзначимо, що в ряді країн Європи Північної та Південної Америки роз'яснення та пропаганда прав, свобод і законних інтересів дитини серед дітей та їх законних представників покладається на уповноваженого з прав дитини.

До кола найбільш актуальних питань захисту прав дитини в Україні слід віднести такі питання: «захист громадянських та особистих прав дітей: право дитини на життя, роль сім'ї, суспільства і держави в недопущенні бездоглядності, безпритульності та насильства щодо дітей, боротьба з торгівлею та сексуальною експлуатацією дітей, проблеми дітей, які перебувають у конфлікті з законом, права дітей на участь у суспільному житті; економічні, соціальні та культурні права дітей: забезпечення права дітей на достатній життєвий рівень, право на охорону здоров'я, право на освіту та доступ до культурної спадщини, боротьба з використанням дитячої праці та захист трудових прав неповнолітніх; дотримання прав уразливих груп дітей: захист прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, права дітей з особливими потребами, захист прав дітей українських трудових мігрантів, дотримання прав дітей-біженців та шукачів притулку».

До проблем захисту прав дитини додаються й проблеми функціонування самої системи органів та установ, відповідальних за забезпечення цих прав. За часи незалежності в Україні сформовано державну нормативну базу та систему органів, які забезпечують виконання вимог міжнародного законодавства щодо захисту прав дитини, досягнуто позитивних результатів у сфері подолання деяких негативних соціальних явищ у дитячому середовищі. Проте, наявні й серйозні проблеми у діяльності системи органів, відповідальних за забезпечення прав дітей. Має місце певний конфлікт інтересів між окремими установами та відомствами, які діють у сфері захисту прав дитини, неузгодженість нормативної бази міністерств і відомств. Проблема розвитку державних механізмів захисту прав дитини в Україні потребує більш глибокого і всебічного аналізу, а діяльність окремих державних органів і служб у справах дітей та спеціальних установ для дітей – всебічної наукової підтримки, науково обгрунтованої системи оцінки їх діяльності та потужного методичного забезпечення.

Одержано 07.04.2016

★

УДК 340.1(477)

Катерина Ігорівна Кобзар,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Загуменна Ю. О.

ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ ТА ОЗНАКИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ

Правова вихованість на сучасному етапі розвитку українського суспільства є досить актуальною та необхідною. Даний стан речей обумовлений історією розвитку нашої держави. Проголошення України незалежною державою, перехід її до ринкової

економіки, розвиток соціального плюралізму, а також розбудова в нашій країні громадянського суспільства обумовили існування наступної тези суспільного і державного життя: «знання права, правова вихованість – це необхідні елементи успішної життєдіяльності, демократії, законності і правопорядку, економічного благополуччя нації в цілому та окремих індивідів зокрема». Виховання – це постійний безперервний процес, явище, яке виникло на ранній стадії розвитку суспільства і притаманне всім суспільно-економічним формаціям. Воно обумовлене необхідністю соціалізації особистості, спадкоємністю поколінь, передаванням умінь, життєвого досвіду, знань про навколишній світ, а також становить основу професіоналізму.

Давньогрецькі філософи-юристи, Демокріт, Сократ і Аристотель розглядали виховання як важливий спосіб підготовки людини до життя, як засіб, що допомагає виробити власну думку та знайти свій життєвий шлях [1, с. 16]. При цьому Сократ висунув думку: людина вчиняє погано тому, що не знає, як саме вона має вчиняти. «Оскільки моральне зло йде від незнання, значить, знання – джерело моральної досконалості» [2, с. 107]. Грецький мислитель Платон (427–347 рр. до н. е.) наголосив на важливості виховання в процесі творення власної державності. Філософ стверджував, що воно є суттєвою складовою формування свідомості та світогляду людини, які мають неабияке значення при вирішенні проблем і конфліктів у процесі управління державою. Таким чином, в основу проекту ідеальної держави Платон поклав старанно продуману систему виховання [3].

Окремо звернімо увагу на те, що в античній Греції і Давньому Римі, склалася система правового виховання, яка може бути прикладом для багатьох сучасних держав. «У грецьких містах-державах у громадян вже з дитячих років виховувалася повага і навіть пошана як до законів, так і до встановлених у них полісних порядків... В Афінах... право асоціювалося з розумом і справедливістю... Ще більшою мірою культ права і пошана до закону склалися в римському суспільстві. Слідування республіканським законам було для римлян не лише юридичним обов'язком, але й справою честі» [4, с. 136].

Таким чином, у давньому Римі та Греції приділялась велика увага вивченню законів. Слід окремо зазначити, що у Давньому Римі, у середині V століття до нашої ери, у центрі міста були виставлені Закони XII таблиць. Знання цих законів для римлян було обов'язковим. Кожному юнакові, який вступав у ряди повноправних громадян, необхідно було вивчити їх напам'ять, бо вважалось, що без цього неможливо виконувати громадянські обов'язки, стати воїном, зайняти яку-небудь виборну посаду [5, с. 7].

В епоху Відродження, у Флорентинській республіці (XV ст.), у поглядах представників школи «громадянського гуманізму» (П. Верджеріо, Л. Бруні та ін.) ідеї громадянського виховання, розглядаються в тісному зв'язку з правом повинності. У XV ст. у Флорентинській республіці виховання громадянського обов'язку пов'язувалось із підкоренням закону та праву [6]. У зв'язку з цим, маємо підстави зазначити, що у Флорентинській республіці метою правового виховання було забезпечити ціннісні орієнтації та установки у громадян на законослухняну поведінку. Сформувані поважне ставлення до закону і права, забезпечити неухильне виконання громадянами нормативних приписів законодавства.

Традиції у правовому вихованні Флорентинської республіки були розвинуті у працях мислителів *епохи Просвітництва*. В цю епоху та у часи перших буржуазних революцій особливе місце у фундаментальних працях мислителів І. Канта і Г.-В.-Ф. Гегеля посідає повага до права і закону. При цьому з кінця XVIII ст. в школах почали вводитися навчальні курси законодавства, а з кінця XIX ст. – громадянознавства.

Що стосується поглядів на сутність, роль і місце правового виховання у суспільному та державному житті XX століття, слід окремо відмітити, що вони значною мірою залежать від розуміння праворозуміння, тобто від розуміння самого права [7, с. 11].

Аналіз юридичної літератури дає підстави стверджувати, що категорія правового виховання є і була предметом теоретичних досліджень широкого кола вчених-правознавців. При цьому окремо слід відмітити, що у розмаїтті дефініцій «правове виховання» немає єдиного обґрунтованого теоретико-методологічного підходу до визначення сутності даного правового явища.

Так, приміром, О. Ф. Скакун визначає правове виховання як цілеспрямований постійний вплив на людину з метою формування у неї правової культури і активної правомірної поведінки [8 с. 483].

Моральне виховання тісно пов'язано з правовим вихованням, проте, це не означає, що дані явища є взаємозамінними і тотожними за змістом. Мораль разом із правом врегульовують суспільні відносини, при цьому певна частина відносин, що врегульовуються правом не входить до множини врегульовуваних мораллю відносин і навпаки. Хоча, є певні суспільні відносини, які одночасно врегульовуються як мораллю, так і правом.

По-друге, *правове виховання взаємопов'язане з політичним вихованням*. Держава і право є діалектично нерозривними юридичними явищами. Держава здійснює регулювання суспільних відносин за допомогою права. Натомість, через нормативно-правові приписи закріплюються межі діяльності держави та її органів.

По-третє, *правове виховання пов'язано з громадянським вихованням*. На сучасному етапі розбудови державності в Україні громадянське виховання є досить актуальним. Воно спрямоване на виховування у молодій людині високих моральних ідеалів, почуття любові до своєї Батьківщини, потреби служити їй. Громадянське виховання тісно пов'язане з правовим вихованням. Даний тісний зв'язок впливає із мети громадянського виховання, яке орієнтоване на формування свідомого громадянина, патріота, професіонала, людини із шляхетними особистісними якостями і рисами характеру, світоглядом і способом мислення, почуттями, вчинками та поведінкою.

По-четверте, *правове виховання органічно пов'язане з розумовим вихованням*. Під час розумового виховання відбувається накопичення певного фонду знань, а саме: термінів, слів, імен, назв, дат, понять, існуючих між ними зв'язків і залежностей, які відображені у правилах, законах, закономірностях. Слід окремо зазначити, що основним завданням розумового виховання є розвиток мислення взагалі та окремих його видів, зокрема.

Таким чином, маємо підстави відмітити, що розумове виховання є певною мірою підсистемою правового виховання. Адже в процесі правового виховання суб'єкти також отримують пені знання, опановують правові поняття, аналізують взаємозв'язки між правовими явищами тощо.

З огляду на зазначене, маємо підстави констатувати, що правове виховання перебуває у прямій безпосередній залежності від рівня розумового виховання. І високий рівень розумового виховання є запорукою ефективності правового виховання.

По-п'яте, *правове виховання тісно пов'язане з професійним вихованням*.

У юридичній літературі правове професійне виховання визначають як цілеспрямовану, планову і організаційну діяльність державних органів і суспільних організацій, у ході якої із урахуванням об'єктивних умов суспільного життя у спеціалістів формується система професійних правових знань і уявлень, емоцій, почуттів і установок, що забезпечують їх свідомо-активну правомірну поведінку в процесі професійної діяльності та інших сферах [9, с. 9–10].

З огляду на викладене, маємо підстави зазначити, що в результаті професійно-

правового виховання у особи формуються спеціальні (професійні) знання, уміння, навички, настанови, орієнтації на правову поведінку. При цьому дані знання, навички і уміння спрямовані у правовому полі на виконання професійних завдань і функцій.

Отже, підсумовуючи все вищевикладене, слід розрізняти поняття правового виховання у вузькому та у широкому значеннях.

Під правовим вихованням у широкому розумінні, на нашу думку, слід розуміти вплив соціально-економічного укладу життя, політичного режиму, ідеологічної діяльності, системи законодавства і юридичної практики, моральної атмосфери, традицій суспільства, а також загальної освіти і спеціальної освіти на правосвідомість і правову культуру членів суспільства.

Правове виховання у вузькому розумінні – це цілеспрямована діяльність державних органів, організацій, спеціально уповноважених державою осіб, спрямована на формування правової свідомості і правової культури, на виховання законослухняних громадян.

Список використаних джерел:

1. Мехонцева Д. Объективная цель воспитания – формирование самоуправляемой и управляемой личности / Д. Мехонцева // Народное образование. – 2001. – № 8. – С. 16–22.
2. Введение в философию: учебник для вузов в 2 ч. / [под общ. ред. И. Л. Фролова]. – М. : Политиздат, 1989. – Ч. 1. – 367 с.
3. Скрипилев А. Е. О юридическом образовании в дореволюционной России (XVIII – начало XX вв.) / А. Е. Скрипилев // Государство и право. – 2000. – № 9. – С. 81–89.
4. История государства и права зарубежных стран: в 2 ч. / [под ред. О. А. Жиркова, Н. А. Крашениковой]. – М. : Норма, 2003. – Ч. 1. – 624 с.
5. Кутиркін А. Шляхи розвитку теорії та практики правового виховання населення України / А. Кутиркін // Право України. – 2008. – № 3. – С. 122–125.
6. Клімова Г. П. Правове виховання громадян України в сучасних умовах / Г. П. Клімова // Вісник національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. – 2009. – № 1. – С. 110–114.
7. Правове виховання в сучасній Україні : монографія / [Гетьман А. П., Герасіна Л. М., Данильян О. Г. та ін.] ; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. – Харків : Право, 2010. – 368 с.
8. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / Скакун О. Ф. ; пер. з рос. – Харків : Консум, 2001. – 656 с.
9. Кутиркін А. Шляхи розвитку теорії та практики правового виховання населення України / А. Кутиркін // Право України. – 2008. – № 3. – С. 122–125.

Одержано 25.04.2016

*

УДК 321.01

Мар'ян Васильович Черхавський,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріцак І. В.

ІНФОРМАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ

У сучасному світі інформація та швидкість її отримання відіграють якщо не ключову то скоріше за все провідну роль у вирішенні суспільних проблем. З цих переконань, перед нами постає питання: хто надає інформацію суспільству, а

також хто з членів суспільства отримує її першим? Задля відповіді на ці запитання, особливу увагу необхідно звернути на систему обігу інформації, яка відіграє роль певної соціальної матерії, а також розглянути суб'єктів, які отримують інформацію та суб'єктів, які є її ретрансляторами.

Слід зауважити, що із закріпленням демократичного режиму в державі (формально визнаного народовладдя) метод маніпуляції суспільною свідомістю не змінюється (в порівнянні з недемократичними режимами), більше того, можна сказати що він вдосконалюється і набуває витончених форм. В той же час ключовим аспектом його роботи залишається доступ до інформації, її фільтрація, а найголовніше це суб'єкти (первинні), які нею володіють.

Первинним суб'єктом, який створює інформацію виступає економічна еліта суспільства (під економічною елітою автор розуміє, групу людей, яка контролює основні фінансові ресурси в суспільстві), тобто саме ця частина суспільства може найшвидше відреагувати чи допустимо змодельовати найвигіднішу для себе модель поведінки. В подальшому, володіючи достатніми фінансовими ресурсами та фактичним впливом, відповідна група людей має два засоби для передачі уже «необхідної інформації» до суспільства, яке в свою чергу виступає не суб'єктом управління, а навпаки об'єктом над, яким здійснюється управління: перший – це створення власних засобів масової інформації, які будуть здійснювати інформаційну функцію у запропонованій системі; другий – шляхом законного та не законного впливу на органи державної влади (використання корупційних схем, «телефонних знайомств», погроз, тощо), втілювати неопосередкований контроль над державними (офіційними) ЗМІ.

Наступний етап полягає у правильній подачі інформації об'єкту управління, тобто суспільству. І тут, досить доречно дослідити, яким чином інформація впливає на суспільство?

Логічно припустити, що людина, яка розуміє, що нею намагаються маніпулювати, буде всіляко протидіяти такій маніпуляції, проте якщо вона цього не усвідомлює, чи навпаки сприймає відповідні дії як захід піклування з боку держави, – в такому випадку вона буде підкорятися волі держави, оскільки це в її інтересах. Дослідники у сфері соціальної психології зробили висновок, що рівень інтелектуальних можливостей суспільства набагато нижчий від рівня інтелектуальних можливостей окремого індивіда. Густав Лебон у своїй роботі «психологія народів і мас» описує це явище наступним чином: «таким образом, становясь частицей организованной толпы, человек спускается на несколько ступеней ниже по лестнице цивилизации. В изолированном положении он, быть может, был бы культурным человеком; в толпе – это варвар, т. е. существо инстинктивное. У него обнаруживается склонность к произволу, буйству, свирепости, но также и к энтузиазму и героизму, свойственным первобытному человеку. Он останавливается особенно ещё на понижении интеллектуальной деятельности, которое претерпевает человек благодаря причастности к массе». Таким чином суспільство, керуючись інстинктивною свідомістю, втрачає можливість прийняття адекватного вибору і в разі прийняття відповідного рішення керується емоціями та інстинктами.

Тому, метою інформаційної політики є вплив саме на емоційні та інстинктивні сторони суспільства з метою спонукання його до певних дій. В даному випадку доречно навести відомий вислів: «Хто володіє інформацією, той володіє світом».

Слід сказати, що дана схема не обмежується лише економічною сферою, відповідні дії можуть здійснюватися як і в політичній так і соціальних сферах. Водночас цілі та завдання, які виносить перед собою запропонована система, залежать від духовної сфери суспільства та внутрішніх переконань суб'єкта, який первинно володіє інформацією. На наш погляд, в основу духовної сфери суспільства покладені суспіль-

ні уявлення про добро та зло, світобудову, і що більш головне, вона не завжди збігається з християнською доктриною розуміння добра і зла (мається на увазі побутовий рівень, припустимо знання та виконання 10-ти Заповідей Божих). З цього приводу Д. Локк підкреслив, що будь-яке духовне задоволення – це слава або те, що в кінцевому результаті призводить до неї. Проте повагу, тобто визнання і образ успішної людини, особа отримує від інших членів суспільства, критерії, яких формуються крізь призму уявлень про добро і зло, які в свою чергу є насамперед категоріями духовними та не завжди зводяться до потреб нижчого порядку.

Одержано 08.04.2016

*

УДК341.308

Ярослав Васильович Синяк,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріцак І. В.

«ПУТІНІЗМ» ЯК КАТАЛІЗАТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Перед тим як приступити до розгляду заданої проблематики, хотілось би наголосити, що ідейним лідером, засновником та сподвижником «путінізму» як політичного режиму є безсумнівно В. Путін. Ми не будемо вдаватися у висвітлення окремих аспектів приватного життя В. Путіна оскільки його біографія здебільшого відома широкому загалу дослідників. Насправді нам цікава постать В. Путіна саме, як державно-політичного діяча до якого сьогодні прикута увага всієї світової спільноти.

На сьогодні очевидним є те, що кінцевою метою формування «режиму Путіна» є відновлення колишньої могутності СРСР на світовій політичній арені, а інструментарієм такого повернення собі втрачених територій та позицій став весь арсенал засобів режиму – «путінізм». Яскравим свідченням цього, є політика РФ по відношенню до України та інших держав, а також публічне висловлювання В. Путіна про те, що розпад СРСР: «стал крупнейшей геополитической катастрофой века». Очевидно, що розпад СРСР для В. Путіна, як колишнього офіцера КДБ, асоціюється з особистою поразкою, а здійснення реваншистських цілей є справою честі. Таким чином, збирання Союзних Республік, або так званих «слов'янських земель» під гаслом «Святая Русь» стало для В. Путіна парадигмою сучасних векторів розвитку російської державності.

На сьогодні найпоширенішими є три гіпотези «путінізму». Перша, говорить про те, що країна повертається до часів СРСР, а сьогоднішній режим це різновид фашизму (в даному випадку В. Путіна ототожнюють із Б. Муссоліні). Друга, визначає нинішній режим, як авторитарну персональну владу В. Путіна. Третя гіпотеза визначає «путінізм» як концептуально нове соціально-політичне явище, що має низку характерних ознак відмінних від тоталітаризму, авторитаризму чи будь-яких інших державних режимів. З цього приводу Л. Гудков визначає специфіку «режиму Путіна» в тому, що: главою держави у цьому політичному режимі стає апаратний висуванець тасмних політичних угруповань, який називається «медійний президент»; вибори фальсифікуються і проводяться лише для надання легітимності владі; ідеологією виступає реваншизм; поділ влади проголошений тільки номінально, вся влада належить тіньовим кланам; технічні міністри в уряді фактично керуються силовими органами; присутня повна апатія до державних подій, у разі потреби можливі санкціоновані владою демонстрації вияву лояльності чинній владі; існує частково вільна ринкова система, яка

характеризується залежністю від владної адміністрації та високою присутністю монополізації.

Як зауважує Л. Гудков, хоча «путінізм» і виникає на залишках тоталітаризму СРСР, проте він втратив єдність, тотальну координацію діяльності та інтегрованість елементів влади (суд, армія, прокуратура, МВС та інше). Він вважає, що на сьогоднішній день ці структурні елементи державної влади мають часткову самостійність та діють в інтересах тіньових кланів.

На нашу думку таке твердження є необґрунтованим. Адже знову ж таки звертаючись до минулого В. Путіна можна стверджувати що свій офіцерський досвід управління в КДБ він переніс і на управління державою. Свідченням цьому є те, що всі сфери управління, всі гілки влади і навіть ЗМІ знаходяться під керівництвом Кремля. Для керування такою масою підкорених службовців безумовно потрібна чітка ієрархія влади, що була створена на кшталт ієрархії в силовій структурі колишньої «імперії зла».

Підсумовуючи сказане, можна стверджувати, що «путінізм» це унікальне, але разом з тим типове соціально-політичне явище, яке не можна віднести до існуючих класифікацій державного режиму та заслуговує на особливу увагу з боку науковців.

Одержано 15.04.2016

*

УДК 323.1

Віталія Василівна Гаштур,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріцак І. В.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ

Незважаючи на те, що історія незалежної України налічує ось уже 24 роки, українське суспільство досі остаточно не визначилося стосовно основних стратегічних пріоритетів внутрішньої та зовнішньої політики нашої держави. Важко не погодитись з думкою Т. В. Безверхої, яка наголошує на тому, що мета, сенс та фундаментальні принципи існування українського народу в подальшому не можуть обмежуватися мрією про власну державність. В той же час, реальний практичний досвід державотворення на теренах колишнього СРСР, в умовах переходу від боротьби за незалежність до становлення й розвитку держави не завжди проходить успішно. Варто підмітити, що особливості перехідного процесу державотворення обумовлюються низкою зовнішніх та внутрішніх факторів, серед яких особливого значення набувають перетворення, відповідно до вимог часу, вибору національної ідеї як мети та сенсу існування нації, що в цілому відіграє ключову роль у подальшому розвитку будь-якої нації.

В рамках вищезгаданого підходу, на наш погляд, доречно буде надати поняття національної ідеї, тим самим розкрити сутність цього соціального явища. Зокрема під поняттям національна ідея М. Бубер розуміє своєрідний (усвідомлений) внутрішній зв'язок між людьми певного народу, який ґрунтується на спільній історії, традиціях, а також спільному розвитку, при чому ця основа в подальшому служить предметом формування національної свідомості і національної волі народу.

Натомість О. Забужко вкладає дещо інше значення у поняття «національна ідея». Так-от під поняттям «національна ідея» він розуміє штучний погляд на національну (етнічну) спільноту, як на єдину, розгорнуту у соціальному часі й «соціалізованому» просторі сутність. Попри це, дане поняття, на наш погляд, дещо звужує величину соціальної групи (зокрема визначаючи її в межах етнічності), яка охоплюється сутністю національної ідеї. У рамках даної тези О. М. Багмет зауважує, що національ-

на ідея може бути системою переконань, не лише для однієї нації але й для представників інших націй об'єднаних спільними поглядами на розвиток і майбутнє держави. При цьому, така своєрідна особливість національної ідеї формується лише тоді, коли в основу подібного роду переконань покладені певні обставини чи факти, які консолідують суспільство у єдиний соціокультурний простір (поява нового харизматичного лідера, духовного проповідника чи виникнення спільної (життєво важливої) мети).

Враховуючи вищезгадане, на нашу думку, під поняттям національна ідея варто розуміти систему ідей, поглядів, уявлень, що в тій чи іншій формі відображають осмислення сутності, мети і фундаментальних принципів існування нації (яка характеризується особливістю історичного шляху, відмінністю від інших націй традиціями і світоглядом). Варто також зауважити, що національна ідея повинна постійно трансформуватися відповідно до вимог, які ставить суспільство і час. До того ж як вважає О. Забужко, основним питанням, на яке дає відповідь національна ідея є питання «хто ми є?»

Одержано 13.04.2016

*

УДК 342.1

Євгенія Сергіївна Бадьорна,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріцак І. В.

ПРАВО НАРОДУ НА ПОВСТАННЯ У ПРАЦЯХ ЗАХІДНИХ МИСЛИТЕЛІВ

Право народу на повстання було відоме здавна і стало предметом наукових роздумів багатьох мислителів серед яких Платон, Аристотель, Фома Аквінський, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс та інші. Всі вони намагалися віднайти ідеальну форму державного ладу. З огляду на це, вивчення історичної політико-правової доктрини правомірності опору народу проти гноблення – неможливе без розгляду інтелектуальних надбань філософії Нового часу із зверненнями до ранніх часів.

Нагадаємо, що першим хто досліджував питання політико-правової доктрини права на повстання у своїх працях став Платон. Зокрема, у своїй праці «Держава» Платон лише побіжно зачепив дане питання, ведучи мову про невідворотний перерозподіл власності після здобуття влади в полісі тираном, що походить (чи видає себе за такого) «з низів» – найбідніших верств суспільства. Тож стає зрозуміло, чому філософ вів мову про народні повстання лише в негативному контексті: «коли з'являється тиран, він виростає саме з цього кореня, як ставленик народу... Він той, хто збурить повстання супроти власників майна».

Учень і послідовник Платона Аристотель, також піддається критиці за підтримку у власних судженнях найбільш жорстких форм поневолення й елітаризму. У власних творах «Політиці» і «Нікомаховій етиці» він прагнув встановити рівновагу між правами громадян і потребами держави. Вважаючи, що людям з народження притаманні раціональність, допитливість, соціальність, він вважав: дисципліна, самопожертва, тверді підвалини авторитаризму здобудуть всезагальне схвалення. Опір будуть чинити тільки ті, кому бракує розуму (наприклад, «природні раби», діти і божевільні).

Наступним став, представник пізнього Середньовіччя Фома Аквінський. Він стверджував, що всі різновиди влади на землі мають божественне походження. На його думку, політична влада держави виступає авторитетною установою, що встановлює і захищає правила задля загального блага. Але використання влади може бути поганим. Тому тією мірою, якою світська влада порушує закони Бога, піддані мають право чинити їй опір. Цілком у дусі античних авторів та Августина Блаженного, Фома Ак-

вінський протиставляє монархію тиранії і визнає право народу (за згодою церкви) на насильницьке повалення тиранічної влади.

Нідерландський філософ Бенедикт Спіноза, один з перших апологетів новітньої доктрини природних прав людини та теорії суспільного договору, на загал заперечував право підданих на опір державній владі, а також на зміну, довільне тлумачення або порушення установчих державницьких договорів і законів. Водночас він констатував, що порушення цих договорів владою здатне спричинити перетворення загального страху більшості громадян на обурення супроти владних органів, внаслідок чого «руйнується держава і припиняється договір», що відтак мав би та цілком імовірно захищатися не «за правом громадянства, але за правом війни». Інакше кажучи, порушення монархом й органами влади умов такого суспільного договору в розумінні Спінози є належною підставою для природного права народу на повстання.

Франциско Суарес, іспанський філософ та теолог, представник пізньої, схоластики, розглядає питання народного суверенітету й легітимації суспільного договору нормативними засобами. Ф. Суарес намагається виявити специфіку правового, соціального закону, відрізняючи його від закону природи, з одного боку, і «вічного закону» Царства Божого, з іншого боку. Згідно з позицією філософа, народ обирає вид державного правління (монархію чи демократію). Коли певну форму правління вже обрано, вступають в дію відповідні закони права, тобто законодавчі приписи. Але якщо закон порушено узурпаторами, народ має право на опір тиранам. Тоді «справедливий закон» втрачає свою обов'язковість, і стає нелегітимним.

Підсумовуючи наші спостереження, можемо констатувати, що питання опору народу проти гноблення, багатьма мислителями визначалося по різному і до сьогодні не досліджене до кінця. Зокрема, дискусія розгортається стосовно реалізації права на повстання, місця, часу та обставин за яких його можна застосувати, а також якими засобами та інструментарієм здійснюється право на повстання. На нашу думку, вирішення вищезгаданих перешкод допоможе зробити вагомий внесок на подальший розвиток світової державно-правової думки.

Одержано 14.04.2016

★

СЕКЦІЯ 3
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА.
ЕКОЛОГІЧНЕ ТА АГРАРНЕ ПРАВО

НАУКОВИЙ ГУРТОК
'КАФЕДРИ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ, ЦИВІЛЬНО-
ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН ФАКУЛЬТЕТУ № 4

УДК 346.2

Олександр Вадимович Каталін,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Зайцев О. Л.

МОМЕНТ ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В ДОГОВОРІ ЗАКУПІВЛІ
ТОВАРІВ ЗА ДЕРЖАВНІ КОШТИ

Договір про закупівлю – договір, який укладається між замовником і учасником за результатами процедури закупівлі та передбачає надання послуг, виконання робіт або набуття права власності на товари за державні кошти. Договір про закупівлю укладається в письмовій формі. Недоліки цивільно-правових конструкцій цього договору наступні:

По-перше, договір про закупівлю не є «результатом процедури закупівлі» тому, що центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів до здійснення оплати за договорами про закупівлю перевіряє наявність та відповідність укладеного договору про закупівлю звіту про результати проведення процедури закупівлі та річному плану закупівель. Тобто договір про закупівлі повинен відповідати звіту про закупівлі, а не навпаки. А звіт і буде «результатом процедури закупівлі».

По-друге, в законодавстві про закупівлі не коректно використовуються конструкції з умовами договору. Так, умови договору про закупівлю не повинні відрізнятися від змісту пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції (у тому числі ціни за одиницю товару) переможця процедури закупівлі. Істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами у повному обсязі, крім випадків прямо передбачених законом або договором.

По-третє, нова для цивілістів правова конструкція **строк на укладання договору**. Кожна з процедур характеризується власними строками. Так, наприклад у відкритих торгах, замовник укладає договір про закупівлю з учасником, пропозицію конкурсних торгів якого було акцептовано, не пізніше ніж через 30 днів з дня акцепту пропозиції відповідно до вимог документації конкурсних торгів та акцептованої пропозиції. З метою забезпечення права на оскарження рішень замовника договір про закупівлю не може бути укладеним раніше ніж через 14 днів з дати публікації у державному офіційному друкованому виданні з питань державних закупівель повідомлення про акцепт пропозиції конкурсних торгів. Тобто з урахуванням графіку публікацій та дати акцепту у сторін фактично залишається вікно в 5–6 робочих днів на підписання договору. Цей безпідставно скорочений строк фактично обмежує сторони в часі та правовому просторі та не має прямих аналогів в цивільному праві.

Логічним наслідком нечіткості законодавства договору про закупівлі стало виникнення схеми маніпулювання моментом виникнення права власності в договорі закупівлі товарів за державні кошти. Виконання договору здійснюється за загальними правилами Цивільного та Господарського кодексів України, а не законодавства про закупівлі. Виходячи з особливостей бюджетного законодавства замовник державних закупівель знаходиться в переважному перед контрагентами стані: ціна договору може змінюватись лише в бік зменшення; продукцію замовник може отримувати в обсягах фінансування, а не зазначених у договорі; оплата може здійснюватися не раніш ніж 90 днів з моменту подання документів на оплату тощо. Тому, при укладенні договору на передання майна у власність (купівлі-продажу або поставки) в більшості випадків у продавця товар в наявності відсутній а також відсутні власні гроші на його закупівлю. Держказначейство не здійснить оплату без наявності (окрім договору зрозуміло) актів прийому-передачі товарно-матеріальних цінностей замовником. І вихід був знайдений в наступній схемі: укладався договір, відповідно до нього складався фіктивний акт прийому-передачі товарно-матеріальних цінностей замовником, і в цей же день укладається договір зберігання, за яким придбана і прийнята замовником річ передається на зберігання продавцю. Це дозволяє подати документи за договором до оплати, почекати оплати договору і вже за отриманні гроші реально придбати предмет договору з наступною вже реальною передачею товару замовнику. Як висновок можемо зазначити таке:

- по-перше така схема дозволяє підприємцям безкоштовно кредитуватися за рахунок держави;
- по-друге, законодавство з державних закупівель потребує уніфікації та удосконалення.

Одержано 07.04.2016

*

УДК 347.13

Владислав Олегович Камінський,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Тіхонова М. А.

НЕОБХІДНІСТЬ РЕЄСТРАЦІЇ БАГАТОКВАРТИРНОГО БУДИНКУ ЯК ЄДИНОГО МАЙНОВОГО КОМПЛЕКСУ

З розвитком нашої держави та переорієнтацією правової системи на європейський манер гостро постає проблема управління та обслуговування багатоквартирних будинків. Закон України «Про особливості здійснення права власності в багатоквартирних будинках» руйнує монополію ЖЕКів на надання житлово-комунальних послуг і перекладає всю відповідальність за утримання та управління будинком на його жителів. Відтепер власники квартир багатопверхових будинків повинні займатися не тільки своїми квартирами, але і сходами, ліфтами, дахом і прибудинковою територією. Згідно з нововведеннями, мешканці мають час до 1 липня 2016 року, щоб визначитися з тим, хто буде здійснювати управління будинком надалі.

У свідомості наших співгромадян сформувалось уявлення, ніби то в багатоквартирному будинку їм належить тільки сама квартира, а все що поза нею належить до державної, або комунальної форми власності. Це спричинено низьким рівнем правової обізнаності громадян і відсутністю почуття власника свого майна.

Розглянемо багатоквартирний будинок з точки зору права власності.

Ним вважається житловий будинок з трьома і більше квартирами. Багатоквартирний будинок може також мати нежитлові приміщення, які є самостійними об'єктами нерухомого майна.

Усі частини будинку за критерієм власності поділяються на 2 типи: 1) *квартири та нежитлові приміщення*, що є самостійними об'єктами права приватної власності (особистої чи спільної) фізичних або юридичних осіб; 2) *спільне майно* багатоквартирного будинку, яке належить усім зазначеним вище фізичним/юридичним особам – співвласникам.

Таким чином, власники квартир і нежилых приміщень у багатоквартирному будинку (фізичні або юридичні особи, територіальні громади чи держава) є співвласниками решти приміщень і будинкового обладнання на праві спільної сумісної власності.

Пункт 6 статті 1 ЗУ «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» зазначає: спільне майно багатоквартирного будинку – приміщення загального користування (у тому числі допоміжні), несучі, огорожувальні та несуче-огорожувальні конструкції будинку, механічне, електричне, сантехнічне та інше обладнання всередині або за межами будинку, яке обслуговує більше одного житлового або нежитлового приміщення, а також будівлі і споруди, які призначені для задоволення потреб співвласників багатоквартирного будинку та розташовані на прибудинковій території, а також права на земельну ділянку, на якій розташовані багатоквартирний будинок і належні до нього будівлі та споруди і його прибудинкова територія.

І саме ця спільна сумісна власність належить всім співвласникам багатоквартирного будинку. Виділ такої власності у натурі не можливий. І по-суті це і є багатоквартирний будинок, адже згідно ч. 1 ст. 382 ЦК України квартирою є ізольоване помешкання в житловому будинку, призначене та придатне для постійного у ньому проживання. На папері це виглядає, як повітря та рухоме майно власника, або користувача квартири між несучими стінами будинку. Право спільної сумісної власності на спільне майно не зазначається в свідоцтві про право власності на квартиру, або на нежитлове приміщення в багатоквартирному будинку. Отже багатоквартирний будинок це набір квартир, які знаходяться за одною адресою. Сам же будинок (несучі конструкції, комунікації та права на прибудинкову територію) ніде не обліковується.

Ми пропонуємо почати облік багатоквартирних будинків, як єдиного майнового комплексу. Тут можливе застосування аналогії закону: ст. 191 ЦК України. Аналогічно з підприємством багатоквартирний будинок є набором нерухомості. При продажу можна відчужувати лише певну частину. Устаткування та інвентар підприємства пропонуємо прирівняти до комунікацій багатоквартирного будинку.

На сьогоднішній день такі ідеї можуть втілитись через зміну законодавства в цій сфері та наданням додаткових повноважень об'єднанням співвласників багатоквартирного будинку та житлово-будинковим кооперативам. Сам будинок, як несучі конструкції, комунікації та права на прибудинкову територію потрібно вносити у відкриті реєстри-кадастри нерухомого майна, як спільну сумісну власність усіх співвласників із зазначенням форм власності квартир, які знаходяться в певному багатоквартирному будинку. При цьому має вноситись інформація про конкретну частку певної особи у спільній сумісній власності багатоквартирного будинку. Цим ми не зобов'язуємо осіб(всіх співвласників) надавати повну інформацію про свою квартиру, а лише форму власності і кількість співвласників з конкретними частками в певній квартирі. Тобто ОСББ або ЖБК мають бути зареєстровані як юридичні особи та надавати інформацію про обслуговуваний багатоквартирний будинок до контролюючого органу, який у свою чергу буде вести державну реєстрацію багатоквартирних будинків як єдиного майнового комплексу. Це тісно переплітається з обов'язковістю обрання обслуговуючої компанії до 1 липня 2016 року.

Таким чином ми прагнемо пробудити почуття господаря у власників квартир багатоквартирних будинків, тільки так можливо змінити країну.

Одержано 21.04.2016

*

УДК 347.13

Юлія Сергіївна Андрєєва,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Ясечко С. В.

ПРАВО НА ЖИТТЯ ЯК ОСОБИСТЕНЕ МАЙНОВЕ ПРАВО

Останнім часом зміни щодо політичного та економічного життя України, поворотів громадських неоціненностей та керівних принципів обумовили появу у системі суспільних пріоритетів щонайперше людську особистість, так як підвищеною соціальними дорогоцінностями визнається людина та її життя. Визначна роль в цивільному праві припадає індивідуальним немайновим правовідносинам, вони йдуть попереду майнових. Через те на сьогоднішній день в цивільному законодавстві головним напрямом їх розвитку стає контроль, оборона й догляд особистих нематеріальних привілеїв.

Немайнові права мають індивідуальний характер, так як вони є винятковими та не затратними, через це не можливо їх отримувати, аналізувати й сприймати як позачерговими прерогативами людини: тобто вони є першосовною цілісного правового ладу, людина ними користується згідно до своїх інтересів. Якщо говорити про Україну, то тут відбувається завзята розбудова правової держави. На теперешній час життя людей вдосконалюється та і збагачується найновішими різновидами зайнятості, це породжується потребою в їхньому врегулюванні на цивільно-правовому рівні. Умовою існування людини в цьому світі стає право на життя, яке існує опорою по відношенню до інших прав. В Україні за останні роки здійснювалося багато змін, які дали змогу нам оцінити себе в світовому контексті.

Право на життя займає найголовнішу периферією посеред персональних нематеріальних прерогатив. Підтверджуючим фактом цього існує чимало законів, те ж саме навіть положення статті 24 Конституції України «Кожна людина має невід'ємне право на життя». Це право не може відібратися, відчужитися та не підлягає позбавленню, особа може ним розпоряджатися. Право на життя задовольняє буття фізичної особи, бо є передумовою існування всіх інших прав громадянина. Дослідженням проблеми права на життя займалися вчені-юристи України О. В. Кохановська, О. Домбровська та науковці-працівники А. М. Рабєц, М. І. Ковальов, класики цивільного права М. Н. Малєїна, Л. О. Красавчикова.

Життя – це довговічний плин, тут головне визначити час його виникнення і час його закінчення. Серед науковців і дослідників існує багато думок з цього приводу, адже від моменту виникнення залежить час набуття права на життя. Щодо приводу появи права на життя, то є різні думки, так як одні вважають, що воно виникає з моменту запліднення(потрапляння сперматозоїдів до яйцеклітини), а другі – з моменту появи на світ(народження). Це є спірним питанням. Одні схиляються до думки, що запліднення вже є еквівалентом початку життя, тобто правом на нього, але через те, що дитина є частиною організму матері, її не можливо розглядати як носія правоздатності до її появи на світ. Інша думка, що особисті немайнові права виникають з моменту народження і тільки після цього настає цивільна правоздатність. Щодо його закінчення, то звісно що життя людини припиняється в результаті біологічної смерті, а в разі запліднення від носія зародку, від рішення робити аборт чи утриматися від цього.

Підтримуючи думку, що початком життя є поява людини на світ як фізичної особи, адже за її вбивство наступає кримінальна відповідальність, що передбачено ст. 125 ККУ. Фізична особа – це людина, коли зародок в тілі матері він нею не являється, тобто немає правоздатності до народження. Право будь-кого на життя в світі забезпечується законом – не можна позбавити існування жодного, окрім як на втілення в життя виконання смертного вироку, якщо особа вчинила злочин, за який відбудеться таке покарання у вигляді смертного вироку. Крім абортів існує ще таке позбавлення життя – евтаназія (від грец. eu – добре и thanatos (davaws) – смерть). Іншими словами це «право померти». Вона застосовується з метою позбавити невиліковно хвору людину від страждань. Але що й до цього виду позбавлення права на життя існують суперечки, бо в одних країнах це допускається і є нормою, а в інших – ні. Але в Україні такий спосіб позбавлення людей життя не є доречним. Хоча евтаназія вважається як прояв гуманізму, до тих людей, що потребують цього, наприклад : невиліковно хворі, від цього не стане більшої довіри до медичного персоналу.

На нашу думку, так як людина має право обирати як їй розпоряджатися своїм життям, через це повинна мати право на вибір між ним та своєю смертю (окрім фізичної).

Отже, для людини немає в світі нічого дорожчого, ніж життя. Якщо Бог дав життя, потрібно це цінувати й насолоджуватись ним. Тому праву на життя треба приділити значну увагу, а саме щодо його виникнення та припинення.

Одержано 14.04.2016

*

УДК 347.123

Олександр Валерійович Белоусов,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Ясечко С. В.

ПИТАННЯ ЩОДО МОМЕНТУ ВИНИКНЕННЯ ПРАВОЗДАТНОСТІ

В наш час є актуальним питанням що до моменту виникнення фізичної правоздатності, тому що, дехто вважає, що моментом виникнення правоздатності фізичної особи вважається момент народження дитини і закінчується смертю, а дехто вважає що моментом виникнення фізичної правоздатності настає з моменту зачаття, але ще не народженої дитини і закінчується смертю.

«Життя є основним немайновим благом і найвищою соціальною цінністю суспільства, позбавлення якого є незворотнім та означає припинення існування особи».

Згідно з ч. 2 ст. 25 Цивільного Кодексу України: «Цивільна правоздатність фізичної особи виникає у момент її народження. У випадках, встановлених законом, охороняються інтереси зачаття, але ще не народженої дитини».

Аналізуючи зарубіжний досвід, зазначимо, що право на життя захищається з моменту зачаття у Польщі, Чехії, Німеччині, Ірландії, Словаччині та інших країнах, крім того, з урахуванням досягнень медичної науки, пропозицій юристів та науковців, морально-етичних поглядів, вважаємо, що демократичне, гуманне, правове суспільство має захищати правом і законом не тільки народжених дітей, а й тих, хто має народитися. А отже стаття 27 Конституції України: «Кожна людина має невід'ємне право на життя» повинна відповідати цим даним, щоб право на життя було чинним завжди і всюди, і відповідало вихідним політико-правовим ідеям, закріплених в преамбулі.

Також в ст. 1222 ЦК серед спадкоємців називає осіб, «які були зачаті за життя спадкодавця і народжені живими після відкриття спадщини». Для того, доцільно провести розмежування понять «правоздатність» і «охорона прав

фізичної особи». Тоді все стає на свої місця: правоздатність виникає тільки з моменту народження. До моменту можливого народження дитини, зачатої за життя спадкодавця, що помер (постума), закон передбачає лише охорону прав такої дитини. Саме у такому сенсі і сформульоване згадане вище правило ст. 25 ЦК. Народження живої дитини визначається медичними показниками за певними ознаками (вага, здатність до самостійного дихання тощо). Проте не вимагається, щоб дитина була народжена життєздатною. Якщо вона прожила хоча б деякий час, то вона визнається суб'єктом права. Це має значення, зокрема, для спадкових правовідносин, оскільки у цьому випадку така дитина може успадкувати майно і, у свою чергу, після неї можливе спадкування за законом.

Згідно вище сказаного можна зробити такий висновок, що моментом виникнення правоздатності є момент зачаття, саме з моменту зачаття людина набуває свої перші права. Спадкові права людина набирає з моменту народження, а саме у такому сенсі яке сформульоване в ст. 25 ЦК «Народження живої дитини визначається медичними показниками за певними ознаками: вага, здатність до самостійного дихання, тощо».

Одержано 13.04.2016

*

УДК 347.132

Сергій Олександрович Болбот,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Д'ячкова Н. А.

НЕДОДЕРЖАННЯ ВИМОГИ ЩОДО НОТАРІАЛЬНОГО ПОСВІДЧЕННЯ ПРАВЧИНУ

Спори, пов'язані з формою правочинів, зокрема договорів як різновидів правочинів, дедалі частіше стають предметом судового розгляду, адже договір, як найпоширеніший вид правочинів, відповідно до ч. 1 ст. 638 ЦК України вважається укладеним, якщо між сторонами в необхідній формі, досягнуто згоди з усіх істотних умов договору. Тобто положення ч. 1 ст. 638 ЦК України вказують в якості умови, за якої договір вважається укладеним, і дотримання необхідної форми. Таким чином, якщо слідувати букві закону, договори, які не оформлені в установленому порядку, слід вважати такими ж неукладеними, як договори, в яких не досягнуто згоди хоча б по одній з істотних умов. Однак у цьому випадку, як переконливо зауважує І. В. Спасибо-Фатеева, виникає логічне питання: якщо за відсутності істотних умов договір вважається неукладеним, чому тоді за відсутності належної форми (це, як правило, стосується нотаріального посвідчення правочину), він вважається недійсним (нікчемним). Тобто, за відсутності нотаріального посвідчення правочину немов би настають подвійні негативні наслідки – він буде і недійсним, і неукладеним [2, с. 80–81].

Для вирішення подібних колізій слід, насамперед, розглянути загальні вимоги щодо вчинення правочинів у письмовій формі з нотаріальним посвідченням. Вчинення правочинів у письмовій формі з нотаріальним посвідченням складається з двох етапів: 1) етап письмового оформлення правочину, на якому правочин вже вважається укладеним і дійсним для його сторін, але ще є недійсним для третіх осіб; 2) етап його нотаріального посвідчення, коли вчиненому правочину надається юридичної сили, він стає дійсним і для третіх осіб. Саме відсутність другого етапу, коли спеціально уповноважена посадова особа (нотаріус) здійснює на письмовому документі посвідчувальний напис, зазвичай викликає недійсність правочину, спричиняє визнання його нікчемним і не породжує прав і обов'язків. А, як відомо, визнання правочину недійсним означає, що він не породжує юридичних наслідків, заради досягнення яких його укла-

дено. Звичайно, якщо правочин вчинено, але не виконано, то суд визнає його недійсним без застосування будь-яких санкцій до сторін.

Однак, якщо угода визнана недійсною, вона припиняє своє юридичне існування та не повинна виконуватися – це стосується як нікчемних, так і оспорюваних правочинів. Тому можна погодитися з тими науковцями, які вважають, що оспорювані правочини можуть функціонувати і після визнання їх судом недійсними, якщо учасники угоди чи третя особа знімають свої заперечення та згодні їх виконати.

Водночас, у разі недодержання вимоги закону про нотаріальне посвідчення одностороннього правочину у виняткових випадках суд може визнати такий правочин дійсним.

Підводячи підсумок вищевказаному, можна зробити висновок про те, що за загальним правилом, відповідно до чинного законодавства України, при недотриманні вимоги щодо нотаріального посвідчення письмової форми, правочин визнається недійсним. Разом з тим, з метою уникнення двозначності і суперечливості законодавчих приписів про невідповідність форми правочину вимогам закону або договору сторін, необхідно законодавчо визначити випадки, коли недотримання зазначеної вимоги спричиняє недійсність правочину, а коли правочин вважається неукладеним.

Одержано 06.04.2016

*

УДК 347.13

Кирило Олегович Виноградський,

курсанту 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Ясечко С. В.

ЩОДО ПРАВОЧИНІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Законодавче визначення правочину дано у ст. 202 ЦК, яка передбачає, що правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Однак, це формулювання потребує деяких уточнень. По-перше, слід уточнити, хто може вчиняти правочини. У ст. 202 ЦК сказано, що правочини можуть вчиняти «особи». Відповідно до частини 1 ст. 2 ЦК «особами» іменуються лише такі учасники цивільних відносин, як фізичні та юридичні особи. Отже, на перший погляд, вчиняти правочини можуть лише зазначені особи. Причому згідно зі ст. 167–168 зазначені суб'єкти публічного права діють у цивільних відносинах на рівних правах з іншими учасниками цих відносин. Звідси слідує, що й правочини вони мають право вчиняти так само, як і фізичні та юридичні особи. З наведених міркувань при визначенні поняття правочину треба вести мову не про дію особи, а про дію суб'єкта цивільного права.

По-друге, слід уточнити наслідки, на досягнення яких може бути спрямована дія, що є правочином. Тут варто враховувати, що положення ч. 1 ст. 202 ЦК України стосовно того, що правочин – це дія особи, спрямована на виникнення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків, слід тлумачити поширювально у тому сенсі, що правочини можуть бути також підставою інших трансформації правовідносин. Наприклад, правочин може бути підставою призупинення, поновлення, реалізації тощо правовідносин. При цьому він може бути водночас і підставою припинення одних правовідносин та підставою виникнення або зміни інших правовідносин.

Отже, зі змісту визначення правочину можна виділити такі основні його ознаки:

По-перше, правочин – це правомірна дія, що відрізняє її від таких юридичних фактів, як правопорушення.

Правомірність, як ознака правочину, узгоджується із загальними засадами діяльності громадянського суспільства, зокрема, домінуванням права над законом. Це дає змогу оцінювати цю ознаку правочину через принципи цивільного права і категорію прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

По-друге, особа, яка учиняє правочин, повинна бути дієздатною – тобто здатною усвідомлювати свої дії та керувати ними, тобто правосуб'єктною. У деяких випадках визнання особи недієздатною або обмеження її у дієздатності призводить до недійсності вже укладених правочинів.

По-третє, правочин – це завжди волевий акт. Цією своєю ознакою вони відрізняються від юридичних фактів – подій, настання чи ненастання яких не залежить від волі людини. Для правочину характерний саме момент волевиявлення, без якого взагалі не може бути правочину.

По-четверте, правочини – це завжди дії, вчинені фізичними, юридичними особами і державою як суб'єктами цивільного права.

По-п'яте, правочин породжує цивільні права та обов'язки, оскільки саме цивільним законодавством передбачаються ті цивільно-правові наслідки, що настають в результаті виконання правочину.

Хоча правочин, будучи актом індивідуальної волі особи, генетично пов'язаний з приватноправовою сферою, сама категорія правочину в силу свого методологічного значення вже переросла рамки цивільного права, перетворившись на міжгалузеве поняття. У процесі розгляду поняття правочину під кутом зору підстави виникнення цивільних прав та обов'язків, підкреслюється значущість також інших правових наслідків його вчинення, що лежать поза сферою цивілістичного регулювання.

Проаналізувавши суто цивільно-правові наслідки правочину як акта волевиявлення фізичної чи юридичної особи, можна виділити наслідки, пов'язані із набуттям, зміною або припиненням цивільних прав і обов'язків, і ті, що прямо не пов'язані з указаними діями (виникнення або зміна певного юридичного стану; вплив правочину на обсяг право- і дієздатності особи, зокрема це стосується юридичних осіб, тощо). Вказане дещо розширює визначення правочину, надане в ст. 202 ЦК України. Однак до його розуміння не слід підходити суто догматично, оскільки правову конструкцію, позначену в ч. 1 ст. 202 ЦК України, необхідно розглядати як певну базову модель, яку правові реалії наповнюватимуть різними варіаціями.

Одержано 14.04.2016

*

УДК 347.13

Анастасія Миколаївна Гук,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Ясечко С. В.

МІСЦЕ ПРАВОЧИНІВ У СИСТЕМІ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ

Розвиток різних форм спілкування між людьми висунув потребу в наданні їм можливості за погодженням сторін використовувати запропоновані законодавцем правові моделі, або ж самим їх створити. Такими моделями стали правочини (угоди, договори). Правочини належать до найпоширеніших юридичних фактів. Саме поняття юридичні факти означає конкретні життєві обставини, з якими норми цивільного законодавства пов'язують настання правових наслідків. Тому юридичні факти виступають як проміжна ланка між правовою нормою і цивільними правовідносинами. Без юридичних фактів взагалі не встановлюються, не змінюються і не припиняються жодні цивільні правовідносини.

Відомо, що правочини є одним із найважливіших і найпоширеніших юридичних фактів та підстав набуття, зміни або припинення цивільних правовідносин. Одним із видів правочину є договір. Договір – багатогранна категорія цивільного права. Як зазначається в теорії цивільного права, поняття договору має три самостійних значення: 1) договір – як правочин; 2) договір – як правовідношення; 3) договір – як юридичний документ.

Всі юридичні факти досить різноманітні і класифікуються за різними підставами. Йдеться, перш за все, про їх поділ залежно від волі суб'єктів на дії і події. Юридичною дією називається «зовнішнє вираження волі людини, що несе за собою юридичні наслідки»

Таким чином, дії – це юридичні факти, в яких проявляється воля здійснював їх фізичної або юридичної особи (наприклад, укладення договору), в той час як події являють собою юридичні факти, які відбуваються і впливають на людей незалежно від їх волі (народження, смерть або хвороба людини, війни, страйки тощо). До подій також можна адресувати явища стихійного характеру, такі як пожежі, повені, урагани і т.п. У цьому сенсі можна говорити про відмінність угоди від події, оскільки правочинами визнаються відповідно до ст. 202 ЦК України саме дії громадян і юридичних осіб, спрямовані на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Спрямованість угоди на досягнення певного правового результату дозволяє протиставити її юридичному вчинку, правові наслідки якого вступають в силу закону, тобто незалежно від волі суб'єкта і від наявності у нього дієздатності. Для угоди же необхідно як прояв волі суб'єктів, так і наявність у них дієздатності.

Крім усього вищесказаного, у ст. 202 ЦК України зазначено, що угоди спрямовані на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Це відрізняє їх від інших вольових актів, які можуть бути спрямовані на встановлення, зміну або припинення прав і обов'язків, правовідносин, які регулюються іншими галузями права.

Підводячи підсумки можемо зазначити, що роль правочинів у системі юридичних фактів, та роль у нашому житті, яку не можна применшувати. Щодня ми користуємось комунальним транспортом, купуємо різноманітні товари, відвідуємо видовишні установи тощо. У цих і подібних випадках укладаються відповідні правочини. А от діяльність юридичних осіб взагалі неможлива без правочинів.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 347.22

Микола Миколайович Демченко,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд.юрид. наук, доц. Ясечко С. В.

ГЕНЕЗА ПРАВА ВЛАСНОСТІ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Мета цієї роботи полягає в тому, щоб розкрити всі можливі питання про генези право власності у цивільному праві.

Питання про володіння у науковій літературі, наштовхує на певне злиття з правом власності. Крім права на власність, як зазначено у концепції про володіння у стародавньому Римі, велике значення має суто суспільно-громадянський розподіл речей.

Речі не завжди знаходяться у руках власника, часто вони можуть знаходитися у володінні інших осіб, при цьому володіння цих речей може ґрунтуватися на якійсь іншій юридичній підставі, прикладом цього може бути те що річ віддана у найм чи на збереження, також власник речі може бути позбавлений такої підстави. Якщо розглядати юридичний захист володіння речами, треба розглянути наступне, взагалі особа

має право на володіння чи ні? Як зазначив науковець К. Чиларж, що «власник – це той, кому річ належить по праву», а «володілець – це той, хто фактично її тримає чи має». Право власності надає право на володіння, але не сам факт володіння. Треба розглянути таке питання коли особа яким-небудь чином набула право на володіння цією річчю, тоді вона буде відповідати перед власником як володіючий не власник.

Володіння річчю є необхідна умова, для того щоб власник мав право користуватися цією річчю, він повинен фактично панувати нею. Перейдемо до такого питання як способи встановлення володіння: заволодіння, передача володіння та самовільне захоплення, придбання володіння через третіх осіб. У наш час право на володіння можливо здобути можливо у письмовій або усній формі. В усній формі це такі як договір дарування, при цьому договорі особа дарує певну річ, власником вже буде та особа якій дарують цю річ і в неї вже будуть обов'язки доглядати за цією річчю.

Треба визначити наступне, коли володіння вкраденої речі або таємно вилучене, не припиняло права на власність, поки у суб'єкта володіння залишається змога повертання втраченої речі, або до відмови неї. Така обставина призвела до появи двійного володіння, суб'єкт який таємно захопив річ, чи застосування сили, вважався законним володільцем. Треба розкрити питання коли суб'єкт, який мав у володінні на якомусь договорі річ, саме через не достатку суб'єктивного елементу не був володільцем речі.

Здавнини для встановлення фактичного володіння над річчю, треба було лише торкнутися її рукою. Щодо рухомих речей, таким було заволодіння. Або тримання речі в руках. При присвоєнні земельної ділянки, крім посягання на землю та її охоплення, необхідно також відокремлювати землю від ближньої землі, також охороняється земельну ділянку, та спостерігати за нею, щоб інші суб'єкти не мали намір привласнити цю земельну ділянку. Право на володіння може зупинитися, коли не має права на річ, як у фізичному так і у матеріальному значенні, також може припинитися володіння землею, коли власник довгий період не обробляє і не турбується за землею, коли власник помер або покидає землю від надзору.

Як було зазначено, у римському праві може бути правомірне і неправомірне заволодіння. Неправомірним відрізняли заволодіння, яке зроблено шляхом допомоги тих дій, які вважаються насильними, або таємно, шляхом уникнення покарання. Також заволодіння не могло бути захищеним від суб'єкта який був перед цим, але за вимогами деяких суб'єктів йому надавався захист. Неправомірне володіння може поділятися на недобросовісне і добросовісне. Володіння правомірне може бути, зокрема договору і ґрунтувалося на одній правовій підставі.

У стародавньому римському праві існували певні напрямки, які сприяють:

- а) охорона певних об'єктів від зазіхань інших суб'єктів;
- б) відновлення порушеного володіння;
- в) в перше отримання володіння;

Отже, якщо розглядати Римське право про власність, можна встановити наступне, що не кожен суб'єкт буде власником своєї речі, він набуває право на власність цієї речі, тільки тоді коли він або буде використовувати її, або доглядати чи носити та інше, особа яка вкрала чи придбала річ незаконним шляхом не буде власником цієї речі, так як вона набуває статус подвійного володільца даної речі, втрата володіння на річ наступає коли законний власник, відмовляється, дарує чи передає у спадок цю річ, також коли власник помирає і тоді вже передає свою річ у спадок іншим суб'єктам.

Одержано 20.04.2016

УДК 347.13

Артем Сергійович Лисенко,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Ясечко С. В.

ПРАВО НА ІМ'Я В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Права людини становлять абсолютну цінність для всього людства. Проблема прав людини в усі часи була важливою складовою розвитку суспільства, набуваючи характерних для різних епох філософських, релігійних або етнічних елементів.

Кожна людина бере участь у цивільних правовідносинах під власним іменем і лише в окремих випадках (наприклад, в авторських відносинах) – має право використовувати псевдонім (вигадане ім'я) чи виступати анонімно (без імені). Ім'я є одним із засобів індивідуалізації особи як учасника цивільних правовідносин. Відповідно до ч. 1 ст. 28 ЦК фізична особа набуває та здійснює цивільні права та обов'язки під своїм ім'ям. Набуття прав та обов'язків під іменем іншої особи не допускається.

Згідно з чинним цивільним законодавством України поняттям «ім'я» розуміють власне ім'я громадянина, його по батькові та прізвище. У Декларації прав дитини 1959 р. проголошено, що «дитині від народження має належати право на ім'я». Аналогічна норма міститься у ч. 1 ст. 7 Конвенції про права дитини. Але за звичаями деяких національних меншин, що проживають в Україні, по батькові не вживається. Відповідно до ст. 12 Закону України «Про національні меншини в Україні» кожний громадянин України має право на національне прізвище, ім'я та по батькові. Таким чином, особа має право зазначити в паспорті лише ім'я та прізвище. Такий спосіб визначення імені особи широко використовується в більшості країн Європи.

Право на ім'я є новелою вітчизняного об'єктивного права і все частіше залучається до цивільного обігу та стає предметом судових спорів. Праву на ім'я у цивільному праві приділяли увагу І. О. Покровський, М. М. Агарков, О. С. Іоффе, Л. О. Красавчикова, М. М. Малєїна, Л. В. Красицька, М. Л. Нохріна, Р. Стефанчук, С. О. Сліпченко та інші цивілісти. Разом з тим, воно до сих пір є малодослідженим у теорії права.

Взагалі, право на ім'я є дуже складною юридичною категорією, що вимагає регулювання нормами різних галузей права. Так, порядок присвоєння та зміни імені встановлюється нормами адміністративного та сімейного права. Ім'я, отримане громадянином при народженні, а також зміна імені підлягають реєстрації в порядку, встановленому для реєстрації актів цивільного стану. Громадянин має право оскаржити неправильне зазначення його імені у виборчих списках, актах громадянського стану. Право на ім'я – один з істотних елементів суб'єктивного авторського права. В порядку і випадках, передбачених законом, громадянин може використовувати псевдонім (вигадане ім'я).

Разом з тим, будучи правом строго особистого характеру, право на ім'я потребує цивільно-правовому регулюванні як з точки зору правил його використання самим володарем у цивільному обороті (оскільки це важливо для його стабільності й визначеності), так і з точки зору охорони від використання його третіми особами без законних підстав.

Аналіз чинного законодавства може привести нас до висновку, що право на ім'я фізичної особи, як особисте немайнове право включає в себе такі повноваження: а) володіння, користування і розпорядження своїм іменем яке забезпечує особі

можливість бути носієм імені (володіння), використовувати (платно чи безоплатно) своє ім'я у всіх сферах суспільних відносин, рівно як і розголошувати своє ім'я, давати дозвіл розголошувати своє ім'я, чи заборонити розголошувати своє ім'я (користування), а також вирішувати фактичну долю свого імені, наприклад, передавати його дітям, змінювати його у випадку досягнення повноліття, одруження, розлучення тощо. В окремих випадках ім'я може використовуватись і без згоди на це особи. Так, наприклад, ім'я фізичної особи, яка затримана, підозрюється чи обвинувачується у вчиненні злочину, або особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може бути використане (обнародоване) без згоди особи лише у разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо неї або винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення (ч. 4 ст. 296 ЦК України). При цьому використання початкової літери прізвища фізичної особи у пресі, літературних творах не є порушенням її права;); б) вимагати від інших осіб звертатись до особи відповідно з її іменем; в) використовувати псевдонім; г) вимагати зупинити незаконне використання свого імені, а також будь-які інші його порушення (наприклад, використання імені фізичної особи в літературних та інших творах як персонажа (дійової особи) допускається лише за її згодою, а після її смерті – за згодою її дітей, вдови (вдівця), а якщо їх немає – батьків, братів чи сестер.).

Аналогом права на ім'я в юридичних осіб є право на найменування (ст. 90 ЦК України), яке також є способом індивідуалізації, що реалізується та охороняється відповідно до чинного законодавства.

Отже, дослідивши дану тему, можна дійти до висновку, що чинне нині законодавство містить норми, які встановлюють порядок визначення прізвища, власного імені та по батькові особи. Право на ім'я включає можливість його використання особою в усіх сферах своєї життєдіяльності. Сьогодні переважна більшість громадян України індивідуалізується за допомогою прізвища (родового імені), власного імені та по батькові. Але питання права на ім'я є новелою в законодавстві України і потребує більш детального дослідження.

Одержано 07.04.2016

★

УДК 347.22

Роман Олександрович Мазуров,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС справ

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Ясечко С. В.

ГЕНЕЗА ВЧЕННЯ ПРО ПРАВОЧИН

Поняття та сутність правочинів як основних із юридичних фактів у системі цивільного права суттєво змінилось із стрімким розвитком сучасних електронних засобів зв'язку. Адже вони не тільки суттєво пришвидшили процедуру укладення правочинів незалежно від місцезнаходження сторін, які бажають їх укласти, і увели в обіг нові способи їх укладення, ідентифікації сторін правочину, визначення реальної волі та волевиявлення тощо. Передача інформації може здійснюватися як мовними, так і немовними засобами. Будь-яка дія, призначена для того, щоб бути прийнятою іншою особою (передача речі, допомога у веденні господарства, прокладання тропи через ділянку сусідів, тощо) передбачає вольове відношення з боку реципієнта (особи, що приймає повідомлення) та встановлення взаємозалежності відповідних прав учасників спілкування. Узгодження волі тягне за собою таку зміну прав і обов'язків сторін, що усі треті особи повинні рахуватися з новою ситуацією у сфері цивільного обігу. Це загальне визнання означає, що факт, який відбувся, є юридичним. Юридичне значення

отримує не будь-яке волевиявлення чи узгодження волі, але тільки ті, які визнані у суспільстві такими, що відповідають праву.

Сутність правомірної правочину полягає у визнаному правопорядком волевиявленні. Залежно від того, чи необхідно для настання ефекту волевиявлення на усіх сторонах відносин, римськими юристами були розділені односторонні та двосторонні правочини. При односторонньому правочину (наприклад, заповіт), зміна правової ситуації для усіх осіб, які беруть у ньому участь, настає залежно від волі однієї особи. Наприклад, підвладний, який був призначений спадкоємцем за заповітом, ставав власником спадкового майна незалежно від своєї волі. Більш того, правова ситуація змінювалася якщо виконання волі спадкодавця залежить від волі особи, що обтяжена легатом. Наприклад, небажання легатарія прийняти легат само по собі не звільняє спадкоємця від обов'язку передати вказану у заповіті частину спадкового майна цій особі. Необхідно спеціальне звільнення від зобов'язання – новий правочин, що укладається між особами, що беруть участь у таких відносинах.

Таким чином, можемо зробити висновок, що вчення про правочини було зроблено ще римськими юристами. Не можна не відзначити глибокий науковий підхід до цієї проблеми фахівців Стародавнього Риму. Ними, зокрема, було визначення поняття правочину, класифіковані їх види, які використовуються у сучасних правових системах. Тими визначені поняття та склад правочинів, їх види та юридичний склад.

Одержано 11.04.2016

УДК 347.132

Віталій Миколайович Плетінь,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Піхурець О. В.

ЗНАЧЕННЯ ОБМАННИХ ДІЙ ТРЕТЬОЇ ОСОБИ ПРИ ВИЗНАННІ ПРАВОЧИНУ НЕДІЙСНИМ

Досить часто виникає питання, чи можна визнавати обманом дії не учасника правочину, а сторонньої особи, які були використані недобросовісною стороною для введення в оману свого контрагента. Ще І. І. Карницький стверджував, що обман є підставою недійсності договору лише у тому випадку, коли він був здійснений однією із сторін проти іншої, а не тоді, коли обман є дією третьої особи, хоча б і на користь однієї зі сторін договору, зрозуміло, що за умови повної сумлінності останньої, коли вона не знала про обман, бо в іншому випадку її, як таку, що свідомо скористалася обманом, слід визнавати його учасницею. Приєднуючись до цієї думки, О. В. Гутников відзначає, що вплив виявляється на потерпілого з відома іншої сторони або в її інтересах. І, якби підставою для визнання угоди недійсною, обманом визнавалися дії сторонніх осіб без відома і участі контрагента в угоді, то застосування заходів відповідальності (стягнення в дохід держави майна, відшкодування збитків) до іншої сторони, в якості наслідка недійсності, було б несправедливим.

Однак більш слушною видається точка зору прихильників іншої позиції, за якою обман має місце і тоді, коли сторона в угоді використовувала обманні дії третьої особи. Так, Н. В. Рабинович стверджувала, що для обману достатньо, щоб учасник угоди спонукав третю особу здійснити обман або щоб він тільки використав обманні дії цієї третьої особи, що діяла не за змовою з ним. Тобто обманом слід вважати як навмисне створення у обманутого помилкового уявлення, так і умисне використання помилкового уявлення будь-яким шляхом, хоча б і без будь-якої участі у цьому сторони в правочині. Неприпустимим є використання чужої помилки у розрахунок на те, що саме наявність цієї помилки послужить підставою для укладання правочину.

Можливість обману з боку третьої особи, як пов'язаної зі стороною правочину, так і не пов'язаної з нею, передбачена і у Принципах міжнародних комерційних договорів (надалі – Принципи). Так, у ст. 3.11 «Треті особи» глави 3 «Дійсність» Принципів зазначено, що якщо обман, загроза, істотна нерівновага або помилка сторони викликаються третьою особою, за яку відповідає інша сторона, або ця третя особа знає про це або мала знати, від договору можна відмовитися на тих же умовах, як якби відповідна поведінка або інформація походили від самої сторони. Якщо обман, загроза, істотна нерівновага викликаються третьою особою, за яку інша сторона не відповідає, від договору можна відмовитися, якщо ця сторона знала або повинна була знати про обман, погрози чи істотну нерівновагу або при відмові від договору вона не скоювала дій, ґрунтуючись на договорі.

Отже, можна стверджувати, що необов'язковим є те, щоб обман виходив від учасника правочину. Обман буде і тоді, коли обманні дії вчинить третя особа за змовою з учасником правочину або коли останній тільки використовує обманні дії третьої особи, котра діяла незалежно від нього. Однак таке замовчування, використання чужих обманних дій, має бути також умисним, оскільки без цього не буде обману. Не буде обману і тоді, коли помилкове, неправильне уявлення було створено випадково або з необережності.

Одержано 19.04.2016

*

УДК 347.13

Андрій Олександрович Савранський,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Степаненко Т. В.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕДОРУЧЕННЯ ЗА ДОВІРЕНІСТЮ

За загальним правилом особа, на користь якої видана довіреність, зобов'язана виконати покладені на неї цією довіреністю дії особисто. Проте, відповідно до положень ст. 240 Цивільного кодексу України, представник може передати своє повноваження частково або в повному обсязі іншій особі. При повному передорученні початковий представник повністю усувається від виконання довіреності і передає свої повноваження новому представникові. Кандидатура останнього або обумовлюється в основній довіреності, або обирається самим представником за попереднім узгодженням з особою, яку представляють. Часткове передоручення можливе, наприклад, коли особа, яку представляють, уклала договір на представництво своїх господарських інтересів у суді з адвокатом, встановивши у цьому договорі, що з приводу питань бухгалтерського повірений має право обрати собі замісника-економіста (вчинити передоручення).

При цьому у правозастосовчій практиці досить часто виникають питання про кількість передоручень, які допустимі за однією й тією же довіреністю, і про можливість видачі довіреностей у порядку передоручення особами, яким вже видана довіреність, шляхом передоручення, або, іншими словами, чи можлива видача довіреності в порядку передоручення з правом подальшого передоручення.

За змістом закону, якщо в первинній (основній) довіреності конкретна особа не вказана в якості єдиного можливого представника у разі передоручення і якщо в ній не міститься кількісних обмежень з кількості довіреностей в порядку передоручення, то видача представником довіреності в порядку передоручення буде здійснюватися на його розсуд, тобто основний повірений не обмежений колом (кількістю) осіб, на користь яких він може зробити передоручення. Іншим чином має вирішуватися питання

про можливість видачі довіреностей в порядку передоручення наступним представником, тобто про можливість подальшого передоручення. По-перше, у ст. 240 ЦК України міститься лише поняття «передовіреність», але немає поняття «подальшого передоручення». По-друге, передоручення саме по собі є винятком з загального правила про особисте виконання доручення представником. Винятків, пов'язаних з подальшим передорученням, закон не встановлює, з чого випливає висновок про неможливість другого і подальших передоручень. По-третє, загальна неможливість подальшого передоручення підтверджується й тим, що видача довіреності конкретній особі ґрунтується, як правило, на довірчому ставленні між особою, яка видала довіреність, та представником. При подальшому передорученні значимість цих особливих довірчих відносин зводиться нанівець, що, у свою чергу, ставить під сумнів спрямованість дій, здійснюваних особою в порядку подальшого передоручення, в інтересах особи, яку представляють. Тому слід визнати, що довіреності в порядку подальшого передоручення не можуть видаватися, за винятком випадків, коли особа вимушена до цього обставинами для охорони інтересів особи, яка видала довіреність. По-четверте, при передорученні за відсутності права на передоручення, повірений виходить за межі повноваження. І у тих випадках коли довіреність в порядку передоручення видається на підставі права на передоручення, наданого в основній довіреності, при виникненні суперечок в суді іноді виникає питання про підтвердження наявності права на передоручення.

Одержано 05.04.2016

*

УДК 347.22

Сергій Олександрович Степанов,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Ясечко С. В.

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ «ВІДЧУЖЕННЯ» В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Метою даної статті є постановка деяких наукових проблем визначення поняття «відчуження», які потребують теоретичного вирішення. Далі буде порушено питання меж застосування терміна «відчуження», зміст його поняття та об'єкт відчуження.

Слово «відчуження» означає, що дещо, яке було у володінні особи, стає їй чужим. Відчужувати – значить перетворювати своє на чуже.

У теорії права та чинному законодавстві слово «відчуження» може вживатися у трьох самостійних значеннях: як певний стан присвоєності благ, як підстава виникнення стану відчуженості, як процес відчуження.

Стан відчуженості об'єкта від суб'єкта може бути виражено вербально як «не моє», «не наше», «чуже», «їхнє» і т. п.

Розглядаючи стан присвоєності, відчуження – це ставлення (відношення) осіб до об'єктів як до чужих або до таких, що їм не належать.

Що стосується відчуження як правової підстави, то воно являє собою коло юридичних фактів, з якими пов'язано припинення стану присвоєності та виникнення відчуженості об'єкта від суб'єкта. Тобто, це обставини реальної дійсності, які створюють стан відчуженості об'єкта стосовно особи, якій воно належало.

Відчуження як процес відчуження – це сукупність послідовних дій, спрямованих на виникнення стану відчуженості. Очевидно, що завершення процесу відчуження вказує на появу підстави, що тягне за собою зміну стану присвоєності, робить об'єкт чужим для особи, якій він належав.

Учасниками процесу відчуження можуть бути особами як приватного, так і публічного права, як юридично рівні суб'єкти, так і ті, що перебувають між собою у властивому підпорядкуванні. Відповідно, порядок може бути приватноправовим або публічно-правовим, а дії носити характер як адміністративних актів, так і правочинів або їх сукупності.

Зміст поняття «відчуження» як певного стану, коли об'єкт цивільного права стає чужим для особи, якій він належав.

Встановлення змісту поняття «відчуження» як певного стану, коли об'єкт цивільного права стає чужим для особи, якій він належав, дозволить у подальшому визначитися з межами застосування поняття «цивільний оборот».

Отже, термін «відчуження» має досить широке значення, що ускладнює не тільки визначення його поняття, а й розуміння цивільного обороту як правового явища, визначення об'єктів, обмежених в обороті, вилучених з обороту, та тих, що перебувають у вільному обороті, визначення меж застосування поняття відчуження як способу цивільного обороту, та його відмінності від інших суміжних понять тощо.

Одержано 28.04.2016

*

УДК 347.42

Маргарита Миколаївна Гашевська,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Євко В. Ю.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧА ПРИ ПРИДБАННІ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ ЧЕРЕЗ ІНТЕРНЕТ

На сьогоднішній день майже кожний третій робить покупки через мережу Інтернет. Питання полягає в тому, наскільки це безпечно, тобто які є гарантії того, що покупець не буде обманутим, купуючи, по-суті, «кота в мішку»?

Відносини, що виникають між покупцем і продавцем товарів, робіт та послуг в Інтернеті регулюються положеннями ЦК України та Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 (далі – Закон). Пункт 8 ст. 1 Закону купівлю-продаж товарів в Інтернеті відносить до договорів, укладених на відстані.

Відповідно до ч. 2 ст. 13 Закону перед укладенням договорів на відстані продавець (виконавець) зобов'язаний надати споживачеві (покупцю) інформацію про: найменування продавця (виконавця), його місцезнаходження та порядок прийняття претензії; основні характеристики продукції; ціну, включаючи плату за доставку, та умови оплати; гарантійні зобов'язання та інші послуги, пов'язані з утриманням чи ремонтом продукції; інші умови поставки або виконання договору; мінімальну тривалість договору, якщо він передбачає періодичні поставки продукції або послуг; вартість телекомунікаційних послуг, якщо вона відрізняється від граничного тарифу; період прийняття пропозицій; порядок розірвання договору. Якщо споживачу не надано наведені вище відомості, Інтернет-магазин повинен підтвердити замовлення письмово або за допомогою електронного повідомлення. Таким повідомленням є інформація, яку споживач може у будь-який спосіб відтворити або зберегти в електронному вигляді (п. 10 ст. 1 Закону).

Правочин вважається укладеним, коли Інтернет-магазин письмово підтвердить інформацію. Про те, що покупець визнає правочин, свідчить надходження від нього оплати або листа, у якому він погоджується придбати товар.

Продавець повинен поставити споживачеві товар не пізніше 30 днів з моменту одержання згоди споживача на укладення договору. У разі неможливості виконання

договору через відсутність замовленого товару продавець повинен негайно повідомити про це споживача, але не пізніше 30 днів з моменту одержання згоди споживача на укладення договору.

Споживач має право розірвати укладений на відстані договір шляхом повідомлення продавця про це протягом 14 днів з моменту підтвердження інформації або з моменту одержання товару чи першої поставки товару. У разі розірвання договору, споживач повинен повідомити продавця про місце, де продукція може бути повернена. Будь-які витрати, пов'язані з поверненням продукції, покладаються на продавця. Продавець повинен відшкодувати витрати споживача у зв'язку з поверненням продукції.

У разі ненадання продавцем документа або підтвердження інформації споживач повідомляє його про недійсність договору. Продавець протягом 30 днів з моменту одержання такого повідомлення повинен повернути споживачеві одержані кошти та відшкодувати витрати, понесені споживачем у зв'язку з поверненням продукції.

Для здійснення права на розірвання договору споживач повинен зберігати одержану продукцію у незміненому стані. Знищення, пошкодження або псування продукції, що сталося не з вини споживача, а також зменшення вартості продукції внаслідок відкриття упаковки, огляду чи перевірки продукції не позбавляє споживача права на розірвання договору.

Якщо всупереч вимогам закону протягом установлених строків продавець не здійснює повернення сплаченої суми грошей за продукцію у разі розірвання договору, споживачеві виплачується неустойка в розмірі 1 % вартості продукції за кожний день затримки повернення грошей.

Таким чином, доцільними будуть такі поради для захисту прав споживачів у мережі Інтернет: а) потрібно намагатись використовувати для розрахунків кредитні картки, які забезпечать більш досконалий захист від несанкціонованих покупок. Поширений метод захисту грошей на картковому рахунку від інтернет-шахраїв – це встановлення ліміту на розрахунки карткою в Інтернеті; б) потрібно зберігати квитанції після покупки, бо вони підтверджують факт придбання товару, і бути пильними при виборі товару. Навіть якщо було здійснено невдалу покупку свої права відстояти можна. Наприклад, відповідно до Закону товар можна повернути протягом 14 днів із моменту покупки, якщо його не використовували, упаковка не пошкоджена і наявні чеки; в) потрібно завжди перевіряти чи надійний інтернет-магазин і компанія.

Одержано 11.04.2016

*

УДК 347.634

Віталія Василівна Гаштур,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Євко В. Ю.

УЧАСТЬ БАТЬКІВ У ДОДАТКОВИХ ВИТРАТАХ НА ДИТИНУ

Сильна сім'я, як суспільний інститут є величезною мотивацією до розвитку кожного з подружжя, запорукою виховання здорового покоління нащадків, збереження культурних цінностей та стабільного економічного розвитку. На сьогодні розлучення сімей є одною з найскладніших соціальних проблем майже в усіх сучасних суспільствах, Україна також не стала виключенням. Звідси впливає проблема щодо утримання дитини батьками, які проживають окремо від неї. Вони знайшла своє регулювання в Конституції України, СК України та інших законодавчих актах України. Відповідно до

ст. 51 Конституції України батьки зобов'язані утримувати своїх дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків.

Проблемі інституту аліментних зобов'язань в сімейному праві приділяли увагу В. П. Юрасов, А. М. Рябець, О. І. Пергамент, І. В. Жилінкова, Л. В. Сапєйко та інші.

З розпадом сімей виникає питання не тільки про сплату аліментів, але й про сплату додаткових витрат на дитину.

Відповідно до статті 185 СК України той з батьків, з кого присуджено стягнення аліментів на дитину, а також той з батьків, до кого вимога про стягнення аліментів не була подана, зобов'язані брати участь у додаткових витратах на дитину, що викликані особливими обставинами (розвитком здібностей дитини, її хворобою, каліцтвом тощо).

До таких особливих обставин закон відносить насамперед випадки, коли дитина, яка знаходиться на утриманні батьків, потребує додаткових витрат на неї у зв'язку з розвитком певних її здібностей, страждає на тяжку хворобу, є калікою. Таким чином, особливі обставини можуть бути зумовлені, як негативними (хвороба), так і позитивними фактами (схильність дитини до музики, що потребує купівлі музичного інструменту, або до певного виду спорту, що вимагає додаткових матеріальних витрат, або дитина потребує оздоровлення та відпочинку біля моря чи на гірському курорті). Слід зазначити, що СК не містить вичерпного переліку таких обставин. Такі особливі обставини будуть індивідуальними у кожному конкретному випадку.

Додаткові витрати на дитину можуть фінансуватись наперед або покриватись після їх фактичного понесення: одноразово, періодично або постійно.

Розмір додаткових витрат визначається за рішенням суду, з урахуванням обставин, які мають істотне значення (тобто враховується матеріальний стан та стан здоров'я платника аліментів, наявність у нього інших дітей, непрацездатних батьків та інше).

Слід зауважити, що заявляючи вимоги про стягнення додаткових витрат, позивач в будь-якому випадку повинен їх обґрунтувати, тобто надати беззаперечні докази на їх підтвердження. Дані додаткові витрати, на відміну від аліментів, мають бути викликані саме особливими обставинами. Такі вимоги зазвичай пред'являються разом з позовом про стягнення аліментів, оскільки вони безпосередньо пов'язані з аліментними зобов'язаннями та є їх частиною.

Законодавець також передбачає, що участь у додаткових витратах батьки повинні брати у рівних частинах.

У п. 18 постанови Пленуму Верховного Суду України № 3 «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» зазначено, що до участі у зумовлених особливими обставинами додаткових витратах на утримання дитини можуть залучатися лише батьки. Оскільки йдеться про понесені або передбачувані витрати, вони мають визначатись у твердій грошовій сумі.

Отже, виходячи з вище сказаного слід зазначити, що додаткові витрати не є додатковим стягненням коштів на утримання дитини. Аліменти необхідні, щоб забезпечити нормальні матеріальні умови для життя дитини. В окремих випадках за наявності особливих обставин, крім звичайних витрат на дитину сплачуються додаткові.

Одержано 07.04.2016

*

УДК 347.45

Ірина Олегівна Гречан,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Євко В. Ю.

ДОГОВІР ПРО НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Договір про надання медичних послуг є договором про надання послуг і укладається між споживачем, яким є пацієнт, та виконавцем, в ролі якого виступає медичний заклад. При цьому сам лікар є уповноваженою особою, яка безпосередньо надає медичні послуги, перебуваючи у трудових відносинах із медичним закладом. Однак трапляються випадки, коли і сам лікар виступає безпосереднім виконавцем (мова йде про приватну медичну практику, яка відповідно до закону підлягає ліцензуванню).

Договір про надання медичних послуг є двостороннім та оплатним, а також він є консенсуальним, тобто таким, що вважається укладеним з моменту досягнення згоди за всіма істотними умовами. При цьому згода вважається досягнутою незалежно від того, підписаний письмовий договір чи ні (в деяких випадках достатньо запису в історії хвороби про згоду пацієнта на операцію).

Предметом договору про надання медичних послуг є вчинення виконавцем певних дій щодо надання медичних послуг стосовно профілактики, діагностики, лікування, реабілітації. Особливістю предмета даного договору є неможливість зведення його до конкретного кола обмежених дій. Крім того, метою укладення договору про надання медичних послуг є не результат, а процес, внаслідок якого досягається результат, що, в свою чергу, є мотивом укладення зазначеного виду договорів.

Строк договору про надання послуг встановлюється за домовленістю сторін, якщо інше не встановлено законом або іншими нормативно-правовими актами.

Ціна договору, тобто розмір плати за послуги та порядку розрахунків є імперативною вимогою закону. Оплата медичних послуг, пов'язується з певним кошторисом, яким по суті є план лікування. Замовник зобов'язаний оплатити надану виконавцем у повному обсязі послугу після її надання, якщо інше не встановлено законом, іншими правовими актами або договором. Медична послуга має вартісний вираз, що відрізняє її від медичної допомоги. Виконавець не може надавати послуги безоплатно, оскільки їх вартість відноситься на його збитки, а господарська діяльність задля збитків позбавлена доцільності.

Зміст договору про надання медичних послуг становлять права та обов'язки його сторін. Так, пацієнт має права, які притаманні йому як споживачу медичних послуг і стороні договору про надання медичних послуг: право на інформацію про стан свого здоров'я; право на таємницю про стан здоров'я; на належну якість та безпеку послуг та належну якість обслуговування; право пацієнта, який перебуває на стаціонарному лікуванні в закладі охорони здоров'я, на допуск до нього інших медичних працівників, членів сім'ї, опікуна, піклувальника, нотаріуса та адвоката, а також священнослужителя для відправлення богослужіння та релігійного обряду; право на направлення на лікування за кордон і покриття; право на вибір лікаря і лікувального закладу тощо. Правам пацієнта кореспондують відповідні обов'язки медичних працівників та медичних закладів.

Проте пацієнт має певні обов'язки щодо лікувального закладу або лікаря, а останні, відповідно, мають право вимагати їх дотримання: пацієнт повинен повідомити лікаря про стан свого здоров'я та іншу інформацію, яка має суттєвий вплив на процесу лікування; слідувати вказівкам лікаря щодо процесу лікування, вживати медичні препарати, які призначає лікар; дотримуватись правил внутрішнього розпорядку ме-

дичного закладу; оплачувати надані медичні послуги; інші обов'язки щодо сприяння процесу профілактики, діагностики, лікування, реабілітації.

На окрему увагу заслуговує питання про відповідальність, яка може настати у випадку надання медичних послуг. Якщо пацієнту завдано шкоду погіршенням здоров'я внаслідок надання медичної допомоги чи послуг неналежної якості, він може подати позов до суду, в якому просити стягнути на свою користь майнову (збитки) і моральну (немайнову) шкоду.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 347.132

Юлія Василівна Тимошенко,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Бортнік О. І.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ ПРАВОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ПІД ВПЛИВОМ ОБМАНУ

Досить часто відбувається ототожнення обману і суміжних понять: омани (помилки) та примусу, адже на перший погляд в усіх випадках існує невідповідність внутрішньої волі особи її зовнішньому волевиявленню.

При розмежуванні обману та помилки (омани) слід нагадати позицію О. С. Іоффе, який звертав увагу на те, що обман завжди пов'язаний із чиймись умисними діями. Навпаки, помилка (омана) може наступати і при відсутності вини і бути результатом необережності, допущеної як самою особою, яка помиляється, так і особою, з якою вона вступає у правовідношення. Інакше кажучи, обман, як підстава недійсності правочину, відрізняється від помилки тим, що неправильне, помилкове уявлення створюється у результаті навмисної дії або замовчування з боку сторони, яка має намір отримати з цього для себе вигоду. При цьому форма здійснення обманных дій значення для кваліфікації їх як обману не має.

Подібним до обману є застосування до сторони примусу – психічного або фізичного насильства, оскільки умисел, провина однієї сторони тут не заперечується. Але, на відміну від насильства, при вчиненні правочинів внаслідок обману воля особи, котра укладає угоду, формується несвідомо, особа сама створює неправильне уявлення про умови правочину.

Таким чином, можна дійти висновку, що для визнання недійсним правочину, вчиненого внаслідок обману, повинні враховуватися дві обставини: наявність умислу у недобросовісної сторони та непримусове формування неправильного уявлення про істотні умови правочину у потерпілого.

Не визначеним у правознавстві залишається й питання щодо місця обману в структурі правочину, чи повинен обман вважатися елементом самої угоди, чи є обставиною, яка перебуває за її межами. Однак, у правознавстві існує одностайна позиція, згідно якої не має значення, чи стосується обман елементів самої угоди (суб'єкта, предмета, умов та підстав), чи він відноситься до обставин, що знаходяться за межами угоди, у тому числі й до мотивів. Важливо лише, щоб обман стосувався таких моментів, які мають істотне значення для формування волі, спрямованої на укладення угоди. Якщо конкретні обставини свідчать про те, що при правильному поданні про моменти, сприйняті внаслідок обману в хибному світлі, контрагент не пішов би на укладення даної угоди, такий правочин слід вважати укладеним під впливом обману. За словами О. Н. Садікова, обман може бути як елементом самої угоди, так і обставиною, яка перебуває за її межами, якщо він мав значення для формування волі учасника пра-

вочину. Аналогічну думку висловив німецький вчений Я.Шапп, який звертав увагу на те, що введення в оману пов'язано з процесом формування волі, тобто з мотивацією. Введення в оману веде до омани в мотиві, яке потім призводить до вираження волевиявлення.

Отже, обман може відноситися як до елементів самої угоди, так і до обставин, які перебувають за її межами, у тому числі до мотивів, якщо вони мали значення для формування волі учасника правочину. Обман, не здатний вплинути на волевиявлення сторони, не повинен і впливати на юридичну силу угоди.

Одержано 21.04.2016

*

УДК 347.13

Кристина Андріївна Щербань,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Ясечко С. В.

ПРАВОЧИНИ З ІНФОРМАЦІЄЮ

У сучасному світі інформація має дуже велике значення для людини. Існує багато шляхів її отримання, зберігання, передання та використання.

За ст. 302 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) фізична особа має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію.

Збирання, зберігання, використання в поширення інформації про особисте життя фізичної особи без її згоди не допускається, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Постановка проблеми, її загальний вигляд та її неперервний зв'язок з науковими і практичними завданнями, насамперед полягає у помітно зростаючій ролі інформації та загалом у проблемах інформаційної сфери життя. Одним із завдань, які ставляться перед наукою цивільного права є вирішення проблем у інформаційній сфері та пошук шляхів інформаційного забезпечення цивільно-правового обігу інформації.

Відомо, що ст. 202 ЦКУ правочином є дія особи, спрямована на набуття, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. У науці цивільного права правочин – це найважливіший та найпоширеніший вид юридичних фактів, який спрямований на зміну або припинення цивільних правовідносин.

Одним із видів правочину є договір. Особливу увагу треба приділити саме поняттю «договір з інформацією» лише як правочин. Слід зазначити, що під «договором з інформацією» слід розуміти поняття, яке досить точно зазначається у ч. 2 ст. 302 ЦКУ, що фізична особа яка поширює інформацію, отриману з офіційних джерел, не зобов'язана перевіряти її достовірність та не несе відповідальності в разі її спростування. У свою чергу фізична особа, яка поширює інформацію, зобов'язана переконатися в її достовірності.

Необхідність створення нормативної основи регулювання цивільних відносин щодо інформації природним чином виходить зі становлення суспільства до інформації та підходів регулювання приватних відносин, основним механізмом регулювання яких тепер виступає договір. Виділення в особливий підрозділ загальних положень про договори і збільшення нормативного масиву і видів окремих договорів важливе також і для подальшої розробки правових та методичних основ для нетрадиційних видів і типів договорів, які не входять до встановленого чинним законодавством переліку.

Якщо ми звернемося до монографії М. І. Брагінського і В. В. Вітрянського правовідносинам щодо інформації, а також можливостям її отримання і використання, охорони прав на інформацію наразі приділяється велика увага, про що свідчить: а)

низка загальних та спеціальних актів законодавства в інформаційній сфері, зокрема законів України «Про інформацію», «Про науково-технічну інформацію», «Про друковані засоби масової інформації»; б) загальнодержавними та галузевими програмами та завданнями досліджень у цій сфері; в) працівників-цивілістів у галузі інформаційних правовідносин (Ч. Н. Азімова, І. В. Аристова, І. Л. Бачило, О. В. Кохановської та ін.).

Хочеться звернути увагу на те, що в науці цивільного права використовується таке поняття як таємниця листування, право на особисті папери та право на таємницю кореспонденції. Звернувшись до таких статей ЦКУ, як 303 та 306, стає зрозуміло, що будь-які дії спрямовані на поширення, зберігання, користування, зокрема шляхом опублікування, допускається лише за згодою фізичної особи, якій вони належать, тобто втручання у правовідносини, які встановлені цивільно-правовим договором та в яких використовується будь-яка інформація, що стосується фізичної особи не допускається втручання без згоди цієї самої особи.

Сьогодні в теорії цивільного права під предметом правочинів дослідники розуміють: дії сторін, саме матеріальне благо, з приводу якого укладається правочин, або дії та матеріальне благо у комплексі, або права та обов'язки, або і об'єкти цивільного права і права, або юридичні наслідки. Тобто єдиної точки зору наразі не існує.

Одержано 15.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА**

УДК 349.2(477)

Максим Юрійович Василенко,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, ст. наук, співроб. Гончарук В. В.

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Трудове право України є галуззю права, що являє собою систему встановлених державою чи угодою сторін правових норм, які регулюють трудові відносини та відносини пов'язані з ними. Чим краще розвинене регулювання трудових відносин, тим краще здійснюється принцип пріоритету прав і свобод людини, який в умовах сьогодення займає місце серед головних принципів українського законодавства. Чим кращі умови праці та соціальна захищеність працівників, належна виплата заробітної платні у встановлені строки та в повному обсязі, тим більша вірогідність стабільності держави у цілому та статусу кожного громадянина в суспільстві, зокрема.

У першу чергу слід звернути увагу на реформування кодифікованого нормативно-правового акту трудового законодавства України – Кодексу законів про працю, який був прийнятий ще 10 грудня 1971 року, тому відповідно до сучасних умов – це вимога часу.

Кодекс законів про працю не тільки застарів, а й не є досконалим, в ньому відсутні деякі важливі питання, зокрема: 1) не врегульований детально порядок укладання контракту, а також усного трудового договору; 2) не врегульовані деякі режими робочого часу, наприклад, режим із вахтовим методом організації робіт та режим роботи з роздробленим робочим днем; 3) з 265 статей суттєво змінилося 235, причому деякі з них неодноразово.

Також необхідна детальна перебудова таких норм трудового законодавства України, як спеціальних законів, постанов, актів колишнього Союзу РСР та навіть постанов Ради народних комісарів 1929, 1930, 1933 років, які суперечать одна одній та ускладнюють застосування положень трудового законодавства, при цьому, деякі з них нерідко вступають у суперечність з актами вищими за юридичною силою.

На мою думку базовими засадами реформування трудового законодавства України повинні бути: 1) забезпечення кодифікації та систематизації всіх нормативно-правових актів, які регулюють трудові відносини; 2) внесення до нового трудового законодавства базових принципів і найважливіших норм семи головних Конвенцій МОП у сфері праці, які ратифіковані Україною, Європейської соціальної хартії, Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права; 3) головною засадою нового трудового законодавства повинно бути максимальне збалансування прав та обов'язків роботодавців та працівників, створення ефективного механізму захисту інтересів працівників з тим, щоб вони відчували себе захищеними від свавілля тих роботодавців, які не хочуть рахуватися ні з законом, ні з мораллю; 4) рівне ставлення до чоловіків та жінок (гендерна рівність); 5) забезпечення диференціації правового регулювання праці, тобто максимальне врахування в новому Трудовому кодексі особливостей праці працівників малого бізнесу, кооперативів, окремих категорій працівників, які працюють у нетипових формах зайнятості та з використанням цивільно-правових договорів.

Відтак, можливо дійти висновку, що реформування трудового законодавства України, відповідно до сучасних умов, дуже важливе для покращення рівня життя громадян та стабільності держави. Для процвітання нашої держави потрібно перебувати трудове законодавство України відповідно до європейських стандартів. Ця перебудова повинна бути направлена на досягнення таких важливих критеріїв як поліпшення умов праці, своєчасна виплата заробітної платні, пріоритет прав і свобод людини при покладанні на неї трудових обов'язків та наданні їй прав у сфері праці, рівність як працівника так і роботодавця перед трудовим законодавством як у процесі праці, так і під час вирішення трудових спорів.

Одержано 06.04.2016

*

УДК [349.2:341.232](477)

Богдан В'ячеславович Демченко,
курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, ст. наук. співроб. Гончарук В. В.

ЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ В РЕФОРМУВАННІ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

В сьогоденнішніх умовах неможливо покладатися на успіх в соціально-трудовій політиці країни, заклавшись від міжнародного співтовариства, тому дуже важливим є звернення до первинних цінностей, закладених у витоках трудових норм, рекомендаціях, засадах, які накопичують досвід світової співдружності та перевірені практикою їх застосування в багатьох країнах. Конституція України згідно з загальними принципами і засадами міжнародного права забезпечує громадянам права на безпечну працю, на соціальний захист, забезпечується охорона від примусової праці, однакові можливості в обранні професійної діяльності та її виду, право на безпечні та здорові умови праці, на матеріальне забезпечення, не нижче, ніж це визначено в законі.

Важливу роль у вдосконаленні трудового законодавства відіграє участь України в міжнародних організаціях на які покладені задачі щодо захисту прав працюючого населення. Результатом участі в міжнародних товариствах є ратифікації документів, які створює ця організація. Визначне місце серед міжнародних документів, якими регулюються трудові відносини, займають конвенції Міжнародної організації праці (МОП), яка була заснована у 1939 р. як автономна організація при Лізі Націй, а з 1946 р. – як перша спеціалізована установа ООН. Головною задачею Міжнародної організації праці, відповідно до її Статуту, є знищення соціальної дискримінації та поліпшення умов праці робочого населення. Підняття стандартів праці є однією з умов асоціації України з Євросоюзом. Для цього Україна активно співпрацює з МОП, як приклад, останній партнерський проект «Програма Гідної праці в Україні на 2016-2019р» визначив певні вектори розвитку політики держави, а саме:

- розвиток зайнятості заради стабільності та зростання. Йдеться про створення сприятливих умов для сталого розвитку підприємств та забезпечення гідної зайнятості, розвиток навичок і компетенцій для потреб ринку праці, прогнозування ринку праці тощо;
- ефективний соціальний діалог в умовах сучасного розвитку України. Серед напрямів роботи – приведення трудового законодавства у відповідність до Конвенцій МОП та Директив ЄС, забезпечення інституційної спроможності соціальних партнерів та органів соціального діалогу, удосконалення системи вирішення колективних переговорів та трудових спорів;
- соціальний захист та умови праці. А саме питання реформування системи соціального страхування, оплати праці, скорочення масштабів неформальної зайнятості тощо.

Таким чином, допомога МОП є важливою для реалізації зовнішньополітичних планів нашої держави. Аналізуючи вищенаведене можна зробити висновок, що Міжнародна організація праці має великий вплив на формування міжнародних стандартів в сфері трудового права. Україна в свою чергу переймає цей досвід шляхом ратифікації конвенцій та участі у міжнародних програмах щодо удосконалення державного законодавства. Але треба враховувати особливості української держави, її менталітету та загалом політично-економічного стану, так як ця прогалина і гальмує реформування трудового законодавства за європейським зразком.

Одержано 19.04.2016

★

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ
ФАКУЛЬТЕТУ № 6**

УДК 347.626.2

Альона Юріївна Ходосевич,

студент 3 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Кухарев О. Є.

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ЗМІСТУ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ

З набранням чинності СК з'явилась можливість укладення різноманітних договорів у сімейно-правовій сфері. Особливе місце зайняв інститут шлюбного договору,

основна мета якого – надання подружжю можливості врегулювання майнових відносин за взаємною згодою сторін.

В юридичній літературі шлюбний договір визначається як документ, який укладається у письмовій формі і нотаріально посвідчується між подружжям, а також особами, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, регулює майнові відносини між подружжям (наприклад, визначає розмір часток кожного із подружжя у спільному майні), у тому числі визначає їх майнові права та обов'язки як батьків. Шлюбний договір – це передусім цивільно-правовий правочин, якому притаманні як загальні для будь-якого правочину, так і спеціальні ознаки. Цей договір відрізняється особливим суб'єктним складом, змістом і предметом.

За загальним правилом ст. 628 ЦК зміст договору становлять умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства. Тобто зміст договору становлять ті умови, на яких укладена відповідна угода сторін.

Змістом шлюбного договору є майнові відносини між подружжям, а також їхні майнові права та обов'язки. Таким договором можуть бути визначені майнові права та обов'язки подружжя як батьків. При цьому шлюбний договір не може регулювати особисті відносини подружжя, а також особисті відносини між ними та дітьми. У СК України визначено три основних види майнових відносин, які можуть регулюватися шлюбним договором. Так, сторони у шлюбному договорі можуть визначити: правовий режим майна (ст. 97 СК); порядок користування житлом (ст. 98 СК); право на утримання (ст. 99 СК).

Визначення у шлюбному договорі правового режиму майна подружжя має за мету встановлення правил, які не співпадають з тими, що встановлені законом. Наприклад, сторони можуть домовитися, що майно, набуте ними до шлюбу, буде входити до складу їх спільного, а не роздільного майна; у разі поділу майна частки кожного з подружжя будуть не рівними, а відповідно збільшеними або зменшеними; речі професійних занять одного з подружжя не будуть підлягати поділу і передаватимуться тому з подружжя, який їх використовував, тощо.

Стосовно включення до шлюбного договору умови щодо порядку користування житлом, то йдеться не про перехід права власності на житлове приміщення від одного з подружжя до другого, а саме про користування житлом. Сторони договору можуть домовитися про порядок користування житлом, яке належить на праві особистої приватної власності одному з них. В юридичному сенсі квартира (житловий будинок, садиба), яка належить одному з подружжя, є чужою річчю для іншого з подружжя незалежно від часу його проживання в житловому приміщенні. Сторони можуть домовитися щодо користування або припинення користування житловим приміщенням у разі розірвання шлюбу. Крім того, згідно з ч. 2 ст. 98 СК сторони можуть домовитися про проживання у житловому приміщенні їхніх родичів.

Зміст шлюбного договору можуть також складати умови щодо права подружжя на утримання. Основана мета шлюбного договору полягає у встановленні правил, які відрізняються від тих, що визначені законом. Тому сторони можуть домовитися про надання утримання одному з подружжя незалежно від тих умов, які передбачені законом, наприклад, непрацездатності одного з подружжя або його потреби у матеріальній допомозі (ст. 75 СК). Можуть сторони передбачити також конкретний порядок, розмір та строки надання утримання, визначити його натуральну або грошову форму.

Водночас, шлюбний договір не може регулювати особисті відносини подружжя, а також особисті відносини між ними та дітьми. Йдеться, передусім, про неможливість включення до змісту шлюбного договору умови стосовно особистих відносин подружжя, імені майбутньої дитини, її віросповідання, видів діяльності одного з под-

ружжя, місця проживання. Особисті права та обов'язки подружжя встановлюються законом і є невід'ємними від особи їх носія.

Одержано 14.04.2016

*

УДК 347.652

Гюльміра Нураліївна Мурадова,

студент 3 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, проф. Кройтор В. А.

ЗМІНА ЧЕРГОВОСТІ ОДЕРЖАННЯ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ ЗА ДОГОВОРОМ

Згідно зі ст. 1259 ЦК правило черговості закликання до спадкування спадкоємців за законом може бути змінено на підставі нотаріально посвідченого договору заінтересованих спадкоємців або рішення суду.

Зміна черговості одержання права на спадкування є новелою чинного ЦК. Договір про зміну черговості одержання права на спадкування укладається між спадкоємцями тієї черги, яка за загальним правилом закликається до спадкування та спадкоємцями наступних черг. При цьому спадкоємець, який «підтягує» до спадкування спадкоємця іншої черги, право на спадкування не втрачає, проте його частка у спадщині зменшується. Саме в цьому полягає відмінність зміни черговості одержання права на спадкування від відмови від прийняття спадщини на користь іншої особи, що регулюється ст. 1274 ЦК.

Спадкоємці укладають договір про зміну черговості одержання права на спадкування лише з приводу тих часток, які вони мають успадкувати. Закон не зобов'язує укладати відповідний договір всіма без виключення спадкоємцями, які закликаються до спадкування. Тобто за наявності трьох спадкоємців першої черги такий договір може укласти лише один з них. Розмір спадкових часток при цьому залежить від волі заінтересованих спадкоємців та встановлюється договором. Особливістю договору про зміну черговості одержання права на спадкування є локальний характер, адже можливість його укладення обмежується виключно відносинами спадкування за законом. Мета договору – зміна черговості спадкування за законом шляхом закликання до спадкування спадкоємця іншої черги, який за відсутності договору не має права на спадкування.

За досліджуваним договором передається не саме право спадкувати, оскільки тоді мова буде йти про відмову від прийняття спадщини на користь іншої особи, що за правовою природою є одностороннім правочином, а фактично надається можливість прийняти спадщину особою, яка не має право спадкувати у зв'язку з наявністю родичів спадкодавця ближчого ступеню спорідненості. При цьому закон не визначає меж «підтягування», тобто договір може бути укладений спадкоємцем першої черги як із спадкоємцями другої черги, так і з спадкоємцями п'ятої черги. Основна вимога, що пред'являється до суб'єктного складу договору – сторони мають бути визначені хоча б в одній із п'яти черг спадкоємців за законом.

Закликання до спадкування на підставі укладеного між спадкоємцями договору не є окремим видом спадкування. Статтею 1217 ЦК передбачено, що спадкування здійснюється за заповітом або за законом. Таким чином, закликання до спадкування спадкоємця на підставі укладеного договору здійснюється в межах спадкування за законом. Причому змінити черговість одержання права на спадкування на підставі договору можливо лише протягом шестимісячного строку з часу відкриття спадщини, встановленого законом для її прийняття.

Законодавство надає можливість не лише змінити черговість спадкування за спадкоємцями за законом, а й не заперечує проти перерозподілу ними спадщини. Спадкоємці за усною угодою між собою можуть змінити розмір частки рухомого майна у спадщині будь-кого з них. Водночас, якщо угода стосується нерухомого майна, то вона повинна укладатися у письмовій формі (ст. 1267 ЦК).

Одержано 06.04.2016

*

УДК 347.682

Дар'я Миколаївна Герасименко,

студент 3 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Кухарев О. Є.

ЮРИДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ

Відповідно до ст. 1302 ЦК спадковий договір – це договір, згідно з яким одна сторона (набувач) зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони (відчужувача) і в разі його смерті набуває право власності на майно відчужувача.

Питання стосовно юридичної характеристики спадкового договору є одним з найбільш дискусійних. Так, одні вчені доходять висновку, що спадковий договір є одностороннім (З. В. Ромовська, Р. А. Майданик, І. В. Жилінкова). Інші ж, навпроти, стверджують про двосторонній характер спадкового договору (Ю. О. Заїка, В. Ю. Чуйкова, В. В. Васильченко).

За правилом ст. 626 ЦК договір є одностороннім, якщо одна сторона бере на себе обов'язок перед другою стороною вчинити певні дії або утриматися від них, а друга сторона наділяється лише правом вимоги, без виникнення зустрічного обов'язку щодо першої сторони. Договір є двостороннім, якщо правами та обов'язками наділені обидві сторони договору.

Законодавче регулювання спадкового договору дозволяє стверджувати про його односторонній характер. Обов'язки за цим договором має лише одна сторона – набувач. Відчужувач не має обов'язків щодо набувача, оскільки перехід права власності на його майно до набувача здійснюється після смерті відчужувача. А відтак, за життя відчужувач не зобов'язаний вчиняти жодних дій за договором щодо набувача. Крім того, відчужувач об'єктивно не може розпоряджатися майном, що є предметом спадкового договору, адже нотаріус накладає заборону відчуження про що робиться напис на всіх примірниках договору. У разі смерті відчужувача на підставі свідоцтва органу цивільного стану про смерть нотаріус знімає заборону відчуження (п. 8.7 гл. 2 розд. II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України).

Спадковий договір є консенсуальним, а саме є укладеним з моменту досягнення сторонами згоди щодо основних його умов, у зв'язку з чим саме з цього моменту виникають права і обов'язки сторін.

Щодо оплатності цього договору думки науковців єдині. Це пов'язане з тим, що в набувача виникає обов'язок виконати певні дії замість отриманого майна. Спадковий договір передбачає, що відчужувач має право вимагати від набувача певного майнового надання. Причому визначальною особливістю спадкового договору є те, що набувач може бути зобов'язаний виконувати розпорядження відчужувача як за життя останнього, так і після його смерті.

Спадковий договір належить до алеаторних (ризикових) договорів. Ризиковий характер договору обумовлений строком, оскільки зазвичай набувач виконує обов'язки за спадковим договором до смерті відчужувача, утім невідомо, коли настане цей юридичний факт – смерть набувача може настати раніше за смерть відчужувача.

Алеаторний ризик у спадковому договорі несе переважно набувач. Крім того, наперед невідомі загальні межі виконання обов'язків за договором.

Такий договір належить до групи договорів про передачу майна у власність, оскільки опосередковує перехід майна від відчужувача до набувача у власність. При цьому важливо врахувати, що перехід майна від відчужувача до набувача на підставі спадкового договору не є окремим видом спадкування, а тому на відносини сторін не поширюються відповідні правила про спадкування, в тому числі право на обов'язкову частку у спадщині.

Одержано 12.04.2016

★

УДК. 347.61

Наталія Ігорівна Семчук,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Апанасюк М. П.

ПОНЯТТЯ СІМ'Ї ЗА СІМЕЙНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ

«Сім'я» – це слово ми чуємо щодня, з самого раннього дитинства. Більшості дітей пощастило народитися саме в сім'ї, де є мама і тато. Хтось виховувався лише з одним батьком – мамою чи татом, у «неповній» сім'ї. Хтось з дітей, на жаль, сім'ї був позбавлений повністю, батьків йому замінили вихователі та нянечки дитячого будинку.

Чи можна сформулювати у законі єдине поняття сім'ї? Вважалося, що зробити це не можливо, оскільки чимало галузей права мають своє визначення сім'ї. У зв'язку з тим, що сім'я є об'єктом вивчення різноманітних наук, у літературі існують різні її визначення.

У стародавньому Римському праві поняття сім'я (familia) – це засноване на шлюбі або кровній спорідненості об'єднання осіб, пов'язаних спільністю побуту, взаємодопомогою і моральною відповідальністю один перед одним.

У Хартії прав сім'ї 1983 року зазначено, що сім'я – це щось більше ніж просто правова, суспільна чи економічна одиниця, це спільнота любові і солідарності, це те місце, де зустрічаються різні покоління і допомагають зростати у людській мудрості та узгоджувати індивідуальні права з іншими вимогами суспільного життя.

У літературі ще можна зустріти таке поняття сім'ї, як суспільний інститут і водночас мала соціальна група, що має історично означену організацію, члени якої пов'язані шлюбними або родинними відносинами, спільністю побуту та взаємною моральною відповідальністю, соціальна необхідність якої зумовлена потребою суспільства у фізичному та духовному відтворенні населення.

У статті 3 Сімейного кодексу України «Сім'я» немає традиційно сформульованої дефініції на зразок «сім'я – це...». Сутність сім'ї визначена у ній через три її ознаки, котрі впливають із розуміння сім'ї як союзу двох чи більше осіб, а саме:

- спільне проживання;
- спільний побут;
- взаємні (спільні) права та обов'язки.

У статті 64 Житлового кодексу Української СРСР членами сім'ї наймача, які мають рівне з ним і самостійне право користування житлом, було названо його дружину, їхніх батьків та дітей, а також інших осіб, які постійно з ним проживають і ведуть спільне господарство.

Відповідно до Закону України від 22 жовтня 1993 р. «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», до членів сім'ї загиблих не були зачислені діти, які мали або мають свої сім'ї. Іншими словами, одружені діти інваліда війни,

навіть якщо вони проживали спільно з ним, не вважалися членами його сім'ї, тому в разі його смерті не мали права на пільги.

Професор Г. К. Матвеев мав рацію, звертаючи увагу на те, що коло осіб, названих в окремих законах членами сім'ї, не є однаковим і що перелік членів сім'ї, які наділені певними правами, і поняття сім'ї – це різні речі.

Отже, в більшості випадків сім'я розглядається як певний союз (утворення) осіб, що пов'язані відносинами шлюбу, спорідненості чи усиновлення. Сім'я в силу своїх складових частин, наділена моральними та духовними ознаками і є складним соціальним явищем. З вищезазначеного можна зробити висновок, що сім'я в соціологічному значенні є поняттям ширшим порівняно з юридичним її значенням.

Одержано 14.04.2016

★

СЕКЦІЯ 4
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОВС.
ФІНАНСОВЕ ПРАВО.
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

***ПРЕДСТАВНИКИ СУМСЬКОЇ ФІЛІЇ ХАРКІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ***

УДК 351.741

Аліна Сергіївна Подобашенко,

студент 2 курсу Сумської філії ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Бутенко В. М.

ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ

На сучасному етапі реформування структури органів внутрішніх справ виникає необхідність розглянути принципи взаємодії поліції із населенням, оскільки поліція сьогодні повинна розглядатися не лише як силова структура, а й як форма соціального контролю, специфічна державна діяльність щодо підтримки громадського порядку.

Адже для того, щоб поліція ефективно здійснювала свою правоохоронну функцію, вона повинна реагувати на місцеві потреби, які мають визначати самі громади, повинна відбуватися взаємодія і комунікація між населенням і поліцією, а також слід дотримуватися індивідуального підходу до вирішення місцевих проблем у взаємодії з населенням та відповідальними органами влади. До того ж, дуже важливо, щоб поліція більше приділяла уваги запобіганню злочинам (превентивній діяльності), а не реагуванню на вже скоєне правопорушення. Взаємодія правоохоронних органів із населенням повинна здійснюватися на основі наступних загальних принципів: принцип дотримання прав людини і громадянина, адже лише захист цих прав є кінцевою метою правоохоронної діяльності; принцип гуманізму, показує, що в процесі забезпечення правоохоронної діяльності приділяється значна увага на цінність людини як особистості, її право на свободу, розвиток і безпеку; принцип справедливості, спрямований на те, щоб правоохоронна діяльність не тільки була зосереджена на боротьбу зі злочинністю, але й переконувала громадян, що все здійснюється за законом; принцип рівноправності, показує що обидві сторони мають рівну частину прав і відповідальності за свою діяльність; принцип гласності, перш за все означає відкритість, доступність для громадян характеру взаємовідносин та правоохоронної діяльності при взаємодії поліції з населенням.

До спеціальних принципів взаємодії поліції і населення ми можемо віднести наступні: принцип спільності інтересів означає наявність в органів внутрішніх справ і громади спільних поглядів та інтересів щодо охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю; принцип функціональності полягає в тому, що організаційну структуру будь-якої системи слід конструювати, в залежності від тих основних функцій, виконання яких були на неї покладено; принцип нормованості, показує, що система співпраці поліції і населення конструюється виключно в рамках правових приписів, встановлених нормативними актами; принцип безперервності означає, що взаємодія поліції і населення у сфері охорони правопорядку в країні зобов'язана бути

не короткочасною кампанією, розрахованою тільки на виконання певного завдання, а постійною діяльністю за відповідною програмою.

Задля отримання значних результатів необхідно, на наш погляд, запровадити різні форми взаємодії поліції із населенням. Зокрема, це звіт перед громадськістю про поліцейську діяльність; взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування; підготовка та виконання спільних проєктів, програм та заходів для задоволення потреб населення і покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань. З боку громадськості також потрібно проявляти певну ініціативу, наприклад, спільне патрулювання, профілактична робота з молоддю, формування карти небезпечних місць шляхом опитування населення, створення інтерактивних проєктів (наприклад, розробка онлайн-карти скоєних правопорушень) та ін.

Лише тісна взаємодія поліції та населення дозволить посилити відчуття безпеки людей за місцем проживання.

Одержано 18.04.2016

*

УДК 343.973

Ірина Володимирівна Ткаченко,

студент 2 курсу Сумської філії ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Бутенко В. М.

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

На думку багатьох міжнародних та українських експертів корупція є сьогодні в Україні найважливішою проблемою, більш того, головною загрозою нормального розвитку суспільства, вона створює серйозні перешкоди в налагодженні нормальних відносин у правовій, економічній, політичній та інших сферах суспільного життя. Особливого розголосу набуває інформація про корупційні діяння, вчинені співробітниками органів внутрішніх справ. Одним із пріоритетних напрямів роботи компетентних державних органів та держави в цілому має стати вдосконалення системи дієвих заходів запобігання корупції та хабарництва серед співробітників органів внутрішніх справ. Корупція постійно видозмінюється, розвивається, пристосовується до нових умов. З'являються нові форми проявів корупції, виникають нові аспекти суспільних відносин, де такі прояви стають нормою. Тому розгляд питань протидії корупції є досить актуальним.

Поширення корупції в органах внутрішніх справ, на думку дослідників, пов'язане з наступними обставинами: по-перше, органи внутрішніх справ – найбільш чисельне правоохоронне відомство; по-друге, сфера діяльності органів внутрішніх справ доволі різноманітна і пов'язана із здійсненням контролю за дотриманням різноманітних правил і приписів у різних сферах (серед них – безпека дорожнього руху, торгівля, міграція населення, охорона громадського порядку, в тому числі превенція правопорушень), в яких зачіпаються найважливіші права і свободи громадян. Питання визначення причин та умов, які зумовлюють корупційні прояви серед працівників органів внутрішніх справ, тісно пов'язане з тими, які характерні для всіх категорій працівників державного апарату. Виділяють два рівні корупції в органах внутрішніх справ – номенклатурна, яка мало виявляється і винні (зазвичай керівник органу внутрішніх справ) рідко притягаються до відповідальності, і низова, яка «демонструється» рядовими співробітниками, чия «діяльність» частіше відображується у вироку суду. Збитки, які корупція серед правоохоронних органів завдає суспільству, неможливо

виміряти загальними показниками. Найбільша шкода від цього явища полягає у тому, що це значним чином негативно позначається на довірі суспільства до поліції.

Одним із пріоритетних напрямів роботи Міністерства внутрішніх справ України має бути вдосконалення системи заходів запобігання корупції серед своїх співробітників, створення належних умов проходження служби, перспектив кар'єрного зростання, підвищення престижу служби, гарантій соціального захисту, а також визначення можливих напрямів професійної діяльності співробітників цього відомства з потенційною вірогідністю вчинення ними правопорушень з ознаками корупції. Основними напрямками протидії корупції серед співробітників органів внутрішніх справ мають бути: удосконалення антикорупційного законодавства; формування в органах внутрішніх справ сучасного управлінського апарату; превенція корупції; удосконалення заходів щодо виявлення, розслідування, розгляд фактів корупційних діянь. Також стримуючим фактором від вчинення корупційних діянь співробітників органів внутрішніх справ має бути належний рівень їх грошового забезпечення у поєднанні з гарантіями соціального захисту як під час служби, так і після звільнення на пенсію, посилення юридичної відповідальності та ризиків позбавлення зазначених гарантій у випадку вчинення правопорушення з ознаками корупції. Важливим принципом протидії корупції є незалежність органів, які здійснюють попередження, розслідування відповідних правопорушень та притягнення до відповідальності винної особи.

Одержано 11.04.2016

★

УДК 396.1

Катерина Ігорівна Андріяш,

студент 2 курсу Сумської філії ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Бутенко В. М.

ГЕНДЕРНІ ПРОБЛЕМИ ПІД ЧАС РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

У процесі реформування органів внутрішніх справ досить актуальним є дослідження проблеми служби жінок у цих органах, оскільки однією із цілей реформи є впровадження гендерної рівності та ліквідація всіх форм дискримінації на основі створення умов і правових норм, необхідних для здійснення на практиці конституційного принципу рівних прав і рівних можливостей жінок та чоловіків. На сьогоднішній день в правоохоронних органах України працює все більше жінок у той час, як в суспільстві ця праця традиційно вважається чоловічою. Така ситуація вимагає, на наш погляд, проведення додаткових досліджень із проблем встановлення гендерного паритету, зокрема, вивчення умов та особливостей професійної діяльності як чоловіків, так і жінок, розробки відповідних заходів з метою запобігання порушення їх прав.

Досить широко жіночий персонал використовувався в різних підрозділах ОВС МВС України: міліції громадської безпеки, патрульно-постових службах міліції; на посадах дільничних інспекторів міліції, інспекторів по справах дітей, у відділах дізнання, у кримінальній міліції на посадах оперативних уповноважених, у паспортно-візових службах, у слідчих підрозділах, у підрозділах тилу, фінансових службах, у якості працівників кадрового й виховного апаратів, на посадах психологів ОВС, у науково-дослідних і освітніх установах МВС. Ці служби успішно використовували переваги жінок-професіоналів: більшу комунікабельність при врегулюванні сімейних конфліктів, кращу результативність у роботі з жертвами насильницьких дій, з підлітками – правопорушниками, більш високий рівень виконавчої дисципліни, меншу залежність від шкідливих звичок (алкоголь, куріння), більш низький рівень агресивності

тощо. Залучення до служби жінок допомагає вирішити такі проблеми, як ефективна організація боротьби зі злочинністю жінок і неповнолітніх, попередження злочинів, скоєних на побутовому ґрунті.

Реформування органів внутрішніх справ вимагає нових якостей від правоохоронця, а саме – толерантності, вміння спілкуватись, емпатії. Ці риси в першу чергу притаманні жінкам. Тому з їх допомогою змінюється образ правоохоронної діяльності, формується громадська думка про нову поліцію. Проте під час ліквідації міліції під звільнення без будь-яких пояснень потрапила певна кількість жінок-міліціонерів, які перебувають у декретній відпустці по догляду за дитиною на підставі Перехідних положень закону про Національну поліцію («Перебування працівників міліції на лікарняному, у відрядженні чи у відпустці не є перешкодою для їх звільнення зі служби в органах внутрішніх справ згідно з прикінцевими та перехідними положеннями цього закону»), що прямо суперечить чинному трудовому законодавству. Тому, на нашу думку, під час реформування органів внутрішніх справ необхідно не лише дотримуватися гендерної рівності та паритету, але й звернути увагу на захист прав жінок.

Отже, реформування всієї системи органів внутрішніх справ повинно відбуватися за такими основними напрямками: 1) створення та реалізація програми гендерного паритету в міліції (висування однакових вимог та надання рівних можливостей при проходженні служби чоловікам та жінкам); 2) відкрита боротьба з можливими сексуальними домаганнями та іншими проявами гендерної дискримінації під час несення служби; 3) проведення гендерної експертизи законодавчих та відомчих нормативно-правових актів, які регламентують трудові правовідносини, а також порядок соціального забезпечення працівників органів внутрішніх справ.

Одержано 06.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ**

УДК [342.951:342.7](477)

Анастасія Сергіївна Цибуля,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, проф. Салманова О. Ю.

**ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ПРИ
НАКЛАДЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ**

В сучасній Україні як правовій та демократичній державі є ефективним формування інституту особистості, для якого основною ідеєю є забезпечення та захист прав і свобод громадян. Людина, її права і свободи становлять у правовій державі головуючу соціальну цінність, саме на їхнє забезпечення й найповнішу реалізацію у суспільному житті має бути спрямована вся державна діяльність і насамперед діяльність у сфері державного управління. Адже конституційний лад України ґрунтується на визнанні людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканості та безпеки. Гарантування прав і свобод людини є головним обов'язком держави, вона відповідальна перед людиною та суспільством за свою діяльність [1]. Права громадян мають бути не тільки закріплені у законодавчих документах, а й повністю забезпечуватись з боку держави.

Механізм адміністративно-правового регулювання – це сукупність правових засобів, за допомогою яких відбувається правове регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного права. Одним з основних аспектів забезпечення адміністра-

тивно-правового регулювання є накладання адміністративних стягнень. Загальною особливістю адміністративних стягнень є їх виховний, каральний та профілактичний характер. Вони застосовуються тільки до винних у вчиненні адміністративних проступків осіб. Адміністративні стягнення, як правило, полягають у позбавленні або обмеженні певних прав чи благ. Саме цим досягається мета покарання порушника і саме запобігання скоєнню нових правопорушень. За вчинений проступок громадянин або позбавляється будь-якого суб'єктивного права, або на нього накладаються спеціальні «штрафні» обов'язки. Отже, адміністративне стягнення – це заходи адміністративного примусу, які застосовуються уповноваженими державними органами, як правило виконавчої влади, від імені держави до осіб, винних у скоєнні адміністративного правопорушення.

Перелік адміністративних стягнень закріплено в ст. 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення, в якій їх перераховано з врахуванням зростання суворості: попередження; штраф; штрафні бали; оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; позбавлення спеціального права, наданого громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання); позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; громадські роботи; виправні роботи; адміністративний арешт та арешт з утриманням на гауптвахті [2].

Загальні правила накладення стягнень за адміністративні правопорушення, які конкретизують і поглиблюють конституційні принципи законності, гуманізму, індивідуалізації адміністративної відповідальності, закріплено в гл. 4 КпАП України [2].

Виконання загальних правил при застосуванні адміністративних стягнень виявляється, перш за все, в неухильному додержанні принципу законності, що сприяє дотриманню прав і свобод громадян.

Стягнення за адміністративне правопорушення накладається в межах, встановлених нормативним актом, який передбачає відповідальність за його вчинення в точній відповідності з КпАП України та іншими актами про адміністративні правопорушення. Це правило означає, по-перше, що за вчинений проступок накладається стягнення тільки того виду, який встановлено в санкції відповідної статті.

По-друге, оплатне вилучення предмета, конфіскація предмета та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткові стягнення можуть накладатися лише у випадках, коли їх застосування прямо передбачено законом; ці стягнення не можуть підмінювати одне одного; не допускається незастосування додаткового стягнення, якщо санкція статті передбачає обов'язковість його накладення разом з основним стягненням.

По-третє, стягнення накладається в точно визначених законом межах. Неможливим є застосування стягнення нижче нижчої межі, передбаченої санкцією відповідної статті, а також перевищення його максимального розміру.

По-четверте, при накладенні адміністративного стягнення має бути дотримано всіх інших вимог законодавства про адміністративні правопорушення (наявність складу адміністративного проступку, відсутність обставин, що виключають адміністративну відповідальність, підвідомчості справ, строків давності). Важливо також враховувати, що деякі види стягнень взагалі не застосовуються до певних категорій громадян.

З метою індивідуалізації відповідальності закон в ч. 2 ст. 33 КпАП України вимагає від органу (посадової особи), уповноваженого розглядати справу про адміністративне правопорушення, при накладенні стягнення враховувати ряд факторів: характер вчиненого правопорушення, особу порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність.

Підсумовуючи, можна відмітити, що додержання органами, що мають право в державі застосовувати заходи адміністративного примусу взагалі та адміністративні стягнення зокрема до осіб, що вчинили адміністративні правопорушення закріплених правил застосування примусових заходів та загальних правил накладення адміністративних стягнень – гарантія забезпечення прав і свобод громадян з точки зору права.

Слід відмітити окремо контрольні функції органів прокуратури щодо додержання законів і конституційних прав громадян при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення. 14.04.2016 на офіційному порталі Генеральної прокуратури України Управління зв'язків із громадськістю та ЗМІ проінформувало, що упродовж першого кварталу поточного року органами прокуратури проведено низку перевірок стану додержання законів та конституційних прав громадян при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення. Загалом упродовж першого кварталу поточного року з метою усунення порушень закону та поновлення конституційних прав громадян при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення внесено понад 400 документів реагування, за результатами розгляду яких до відповідальності притягнуто 275 посадових осіб, скасовано 39 актів уповноважених державних органів та розпочато 9 кримінальних проваджень [3].

Список використаних джерел:

1. Конституція України : [прийн. на 5-й сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.] : зі змін. та допов. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10>.
3. Органами прокуратури вживаються заходи щодо забезпечення законності обмеження особистої свободи громадян при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення [Електронний ресурс] / Упр. зв'язків із громадськістю та ЗМІ Ген. прокуратури України // Генеральна прокуратура України : [офіц. сайт]. – 14.04.2016. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=182358.

Одержано 19.04.2016

УДК 342.95

Роман Сергійович Єрмоєнко,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, ст. наук, співроб. Завальний М. В.

ПРИЧИНИ КОРУПЦІЙНИХ ПРОЯВІВ НА ПУНКТАХ ПРОПУСКУ ДО ЗОНИ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Введення особливого режиму пропуску до зони проведення антитерористичної операції, введення спеціальних перепусток без яких перетин контрольно-пропускного пункту стає неможливим, залучення великої кількості посадових осіб до організації діяльності блокпостів за умови недостатнього матеріального забезпечення обов'язково призводить до створення нового потужного епіцентру корупції. Дедалі частіше на пунктах пропуску співробітники СБУ затримують військовослужбовців на отримання коштів за надання певної послуги. Для зменшення таких випадків необхідно проводити постійну роботу з населенням по доведенню інформації щодо прав які має особа при перетині блокпостів, порядок оскарження незаконних дій посадових осіб на контрольно-пропускних пунктах тощо.

Серед причин які сприяють розвитку корупції на контрольно-пропускних пунктах я виділяю:

1) Недостатнє технічне забезпечення блокпостів. Час роботи пропускного пункту згідно з законодавством встановлено з 6.00 до 18.00, тобто лише в світлий період доби, за цей час, за умови відсутності надзвичайних ситуацій, через пункт пропуску проходить приблизно 280–360 автомобілів. Тобто в середньому 20–30 автомобілів за годину, а черги перед блокпостами іноді досягають 3 км, інколи люди змушені очікувати по дві доби. Але в соціальних мережах дуже часто з'являються повідомлення і відео з так званою платною чергою, коли певні особи які здійснюють оплатне перевезення людей їдуть повз чергу де їх зустрічають військовослужбовці, начебто перевіряють документи і проводять до контрольно-пропускного пункту. Ця ситуація стала настільки критичною, що утворилася нова черга тільки з осіб які дають взятку за проїзд. Звичайно такий стан речей обурює громадськість і визиває суспільний резонанс.

2) Недостатнє матеріальне і грошове забезпечення військовослужбовців які безпосередньо залучені до контролю за пропуском громадян. В будь якій цивілізованій країні світу матеріальне забезпечення прикордонних військ є першочерговим завданням, саме прикордонники відповідають за те які особи потрапляють на територію нашої держави, слідкують за недопущенням порушення кордонів нашої країни, охороняють суверенітет країни. Звичайно вони заслуговують на гідну заробітну платню і достойні умови під час несення служби.

3) Недостатня усвідомленість громадян про їх права і обов'язки при перетині пунктів пропуску, чим активно користуються посадові особи. Наприклад за перевезення багажу з власних речей в автомобілі особи які здійснюють пропуск вимагають заплатити 100 гривень вигаданого податку. Згідно з тимчасовим порядком здійснення контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів та вантажів вздовж лінії зіткнення у межах Донецької та Луганської областей що громадяни України мають право на вільний та безперешкодний в'їзд в район проведення антитерористичної операції і виїзд з нього через блокпости та контрольні пункти за умови пред'явлення паспортних документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України та перепустки. Це означає, що жоден представник силових структур, який організовує пропускний режим, не має права потребувати у особи яка перетинає блокпост жодних документів, крім тих які передбачено законом, а тим більше оплати будь яких послуг.

4) Недостатня технічна фіксація дій військовослужбовців на блокпостах, що тільки сприяє незаконному збагаченню і розповсюдженню корупції на пунктах пропуску.

5) Правовий нігілізм громадян які закривають очі на факти корупції. Кожна особа яка стала свідком передачі коштів військовослужбовцю чи особисто зіткнулась з посадовою особою яка вимагає сплатити гроші за перетин пропускного пункту зобов'язана негайно повідомити про це керівника координаційної групи, керівника контрольно-пропускного пункту.

Для недопущення корупції на контрольно-пропускних пунктах необхідно: негайно приймати заходів, щодо розширення контрольно-пропускних пунктів, тобто збільшення кількості осіб які зможуть перетнути блокпост за одну робочу зміну; збільшити час роботи пропускних пунктів; встановити всебічні засоби відео фіксації дій посадових осіб на блокпостах; проводити активну роботу з населенням про їх права та обов'язки при перетині контрольно-пропускних пунктів; поліпшення умов несення служби військовослужбовців шляхом покращення харчування, матеріального забезпечення, умов проживання, тощо; забезпечити посадових осіб достойною заробітною платою.

Одержано 13.04.2016

*

УДК 342.9

Катерина Євгеніївна Чухно,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, ст. наук. співроб. Подорожній Є. Ю.

ВЗАЄМОДІЯ МИТНИХ ОРГАНІВ ІЗ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

В Україні, як і в інших державах світу, особлива увага приділяється протидії злочинності та митним правопорушенням, вчиненим на кордоні. Такі протиправні дії мають підвищену суспільну небезпеку та завдають шкоди економічним інтересам держави, оскільки до бюджету не надходять мито і збори, призводять до розширення тіньового сектору економіки, крім того, може бути заподіяна шкода громадській безпеці. У зв'язку із зазначеними діями порушується встановлений порядок переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів, завдаються збитки культурній спадщині держави, формується її негативний імідж та знижується міжнародний авторитет. У деяких випадках такі дії можуть поєднуватися з вчиненням інших тяжких злочинів.

Митні правопорушення найчастіше є продовженням ланцюжка інших, як правило, неочевидних протиправних діянь, внаслідок чого латентність порушень митного законодавства зостається високою [1].

Становлення митної системи, яка б відповідала нормам Європейського співтовариства, вимагає вироблення стратегії та тактики співробітництва органів Державної митної служби України із правоохоронними органами з метою забезпечення економічної безпеки і підвищення ефективності боротьби з економічними та іншими правопорушеннями, вдосконалення нормативно-правової бази, які б конкретно регулювали такі відносини

Взаємодія митних органів із правоохоронними органами здійснюється на державному рівні – між центральними апаратами Держкомкордону, Державної фіскальної службою України, МОЗ, Мінсільгосппроду, Мінприроди, Мінтрансу, МВС, СБУ; на обласному рівні – між управліннями Прикордонних військ, прикордонними загонами, окремими контрольно-пропускними пунктами (ОКПП), митними органами, МВС, державними управліннями охорони навколишнього природного середовища, управліннями МОЗ, Мінсільгосппроду; на районному рівні – між прикордонними підрозділами (комендатурами, контрольно-пропускними пунктами (КПП), митницями, відділеннями поліції, відділами охорони здоров'я, управліннями сільського господарства і продовольства, інспекціями охорони навколишнього середовища, міськими, районними і міжрайонними підрозділами обласних управлінь Служби безпеки з іншими державними службами [2, с. 15].

Загальні засади взаємодії митних органів з правоохоронними органами урегульовані чинним законодавством. Зокрема, Конституцією України, Митним кодексом України, законами «Про Національну поліцію» [3], «Про прокуратуру» (ст. 10) [4], «Про Службу безпеки України» (ст. 8, 24, 25) [5], «Про державний кордон України» (ст. 2, 27-1) [6]; положень про контрольні органи та іншими нормативно-правовими актами.

Але, слід зазначити, що в цей час немає будь-яких нормативно-правових актів, які б конкретно регулювали відносини щодо взаємодії митних органів із правоохоронними органами. Нагальною є необхідність затвердження сумісно відповідних інструкцій, які б в комплексі урегулювали ці взаємовідносини. В них мають бути закріплені: мета затвердження цих нормативно-правових актів; завдання та принципи

взаємодії підрозділів цих органів на державному кордоні; основні напрямки та форми такої взаємодії; особливості взаємодії вказаних органів за територіальною ознакою.

Основними напрямками взаємодії цих органів мають бути визначені: обмін інформацією про наміри і спроби порушень державного кордону; розроблення та здійснення спільних заходів щодо попередження протиправних дій; виявлення і розкриття порушень чинного законодавства з прикордонних і митних питань; протидія незаконному переміщенню через кордон товарів та інших предметів; попередження не-легальної міграції; внесення пропозицій щодо змін і доповнень до чинного законодавства України; розробка нових форм взаємодії. Саме виконання зазначених заходів дасть змогу посилити ефективність взаємодії між митними та правоохоронними органами України.

Список використаних джерел:

1. Гриценко С. Взаємодія митних органів з правоохоронними органами України [Електронний ресурс] / Сергій Гриценко // Таможенная паралель. – 9 дек. 2003 г. – № 49 (272). – Режим доступу: <http://www.customs.com.ua/paralel/pdf/2003-12-09.pdf>.
2. Зельніченко О. І. Митна справа : підруч. для студентів ВНЗ / О. І. Зельніченко, В. І. Михайлов, Н. П. Тихонова. – Київ : КДТЕУ, 2000. – 190 с.
3. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379.
4. Про прокуратуру : закон України від 14.10.2014 № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2-3. – Ст. 12. – Редакція від 28.02.2016.
5. Про Службу безпеки України : закон України від 25.03.1992 № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.
6. Про державний кордон України : закон України від 04.11.1991 № 1777-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 2. – Ст. 5.

Одержано 08.04.2016

*

УДК 351.74(477)

Анастасія Олександрівна Губська,

курсант 2 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Яценко В. П.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ

Стаття 3 Конституції України зазначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держав, а держава відповідно відповідає перед людиною за свою діяльність. Забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави у особі Національної поліції.

Національна поліція України – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та публічної безпеки. Поліція створена для захисту життя, здоров'я, прав і свобод громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, для протидії злочинності, охорони громадського порядку, власності та для забезпечення громадської безпеки і здійснює свої повноваження по застосуванню поліцейських заходів.

Стаття 29 Закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закону) визначає, що поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими

відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень, який застосовується виключно для виконання повноважень поліції.

Важливо звернути увагу, що обраний поліцейський захід має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним. Поліцейському заборонено застосовувати будь-які інші заходи, ніж визначені законами України. Обраний поліцейський захід є необхідним, якщо для виконання повноважень поліції неможливо застосувати інший захід або його застосування буде неефективним, а також якщо такий захід заподіє найменшу шкоду як адресату заходу, так і іншим особам.

Щодо пропорційності поліцейського заходу, по слід відмітити, що шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і свободам людини або інтересам суспільства чи держави, не повинна перевищувати блага, для захисту якого він застосований, або створеної загрози заподіяння шкоди.

Для виконання покладених на поліцію повноважень поліцейський повинен мати відповідні правові можливості, відповідний процесуальний інструментарій. Закон визначає перелік таких заходів та підстави їх застосування. Аналіз положень Закону у частині вказаного вище поняття дозволяє дійти висновку про поділ поліцейських заходів, що використовуються підрозділами патрульної поліції на дві групи: поліцейські превентивні заходи; поліцейські заходи примусу.

Відмітимо, що зазначені поліцейські заходи в межах своєї компетенції поліція застосовує для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення.

Поліція для виконання покладених на неї завдань вживає заходів реагування на правопорушення та може застосовувати такі превентивні заходи, передбачені статтю 31 Закону: перевірка документів особи, опитування особи, поверхнева перевірка і огляд, зупинення транспортного засобу, вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території, обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю, проникнення до житла чи іншого володіння особи, перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ, застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб, поліцейське піклування.

Слід зазначити й той факт, що законодавець встановив й обов'язкову вимогу до застосування перерахованих вище поліцейських заходів, а саме обов'язок поліції під час проведення превентивних поліцейських заходів повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

Згідно ст. 42 Закону до другої групи поліцейських заходів віднесено: фізичний вплив (сила), застосування спеціальних засобів, застосування вогнепальної зброї.

Поряд із загальними вимогами до поліцейських превентивних заходів та поліцейських заходів примусу законодавець встановив й вимоги до їх припинення: якщо досягнуто мети його застосування, якщо неможливість досягнення мети заходу є очевидною, якщо немає необхідності у подальшому застосуванні такого заходу. Зазначені вимоги до моменту припинення застосування поліцейського заходу є запорукою правомірності дій поліцейського та унеможливають будь-які зловживання з приводу застосування наданого Законом інструменту.

Також слід відмітити, що ст. 260 Кодексу України про адміністративні правопорушення закріплює заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення: адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія, ліцензійної картки

на транспортний засіб, тимчасове затримання транспортного засобу, відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

Підводячи підсумок проведеного дослідження хотілося б зазначити, що поліцейські заходи слід розглядати як ефективний інструмент у діяльності Національної поліції, який у певній мірі обмежує права й свободи людини і громадянина у зв'язку із вчиненням нею правопорушення. Однак, поряд із таким правом законодавець чітко наголосив на законності в застосуванні поліцейськими заходів та чітко визначив вимоги щодо моменту припинення застосування поліцейських заходів. Також важливо при формуванні в державі нового погляду на взаємодію правоохоронних органів з населенням акцентувати увагу на підборі кадрів у поліцію, їх професійній підготовці та знанням поліцейськими нормативної бази своєї діяльності, що слугуватиме гарантією забезпечення прав і свобод громадян в Україні.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 347.998.85(094.4)(477)

К. І. Козубенко,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Джафарова М. В.

ЩОДО ЗАКРІПЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРИНЦИПІВ СУДОЧИНСТВА У НОРМАХ КОДЕКСУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

Гарантія судового захисту є надійним засобом реалізації проголошених у статтях Конституції України положень про те, що людина, її права та свободи є найвищою цінністю, а їх визнання, дотримання і захист – прямим обов'язком держави (ст. 1, 3, 55 Конституції України). Відповідно до ст. 64 Конституції України право на звернення до суду за захистом своїх прав і свобод не підлягає обмеженню навіть у період надзвичайного та воєнного стану.

Більшість принципів, закріплених у Конституції України, знайшли своє втілення у нормах Кодексу адміністративного судочинства України (надалі – КАСУ). Зокрема, ст. ст. 8 та 129 Конституції України визначають, що основними засадами судочинства є: 1) верховенство права; 2) законність; 3) рівність всіх учасників судового процесу перед законом і судом; 4) змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; 5) гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; 6) забезпечення апеляційного і касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом; 7) обов'язковість рішень суду.

Як закріплено у ст. 7 КАСУ, принципами здійснення правосуддя в адміністративних справах є: 1) верховенства права; 2) законність; 3) рівність всіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом; 4) змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин справи; 5) гласність і відкритість адміністративного процесу; 6) забезпечення апеляційного і касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, установлених КАСУ; 7) обов'язковість судових рішень.

На території України законодавчо визначений і діє принцип верховенства права (ч. 1 ст. 8 Конституції України). Про важливість дотримання цього принципу вказували і продовжують вказувати сучасні науковці.

В адміністративному судочинстві названий принцип набуває вагомого значення, оскільки предметом розгляду в адміністративних судах переважно виступають но-

нормативно-правові акти чи правові акти індивідуальної дії. У ч. 1 ст. 8 КАСУ визначено, що суд керується принципом верховенства права, відповідно до якого зокрема людина, її права та свободи визнаються найвищими соціальними цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Далі вказується, що суд застосовує принцип верховенства права з урахуванням судової практики Європейського Суду з прав людини [1, с. 160].

Конституційний Суд України розглядає цей як сукупність завдань і положень, які ґрунтуються на природних правах особи та її автономії по відношенню до держави. Адміністративний суд не повинен допускати тлумачення закону, норми якого несправедливо обмежують ці права і свободи.

Принцип законності безпосередньо пов'язаний з принципом верховенства права. Якщо проаналізувати зміст ст. 9 КАСУ неважко помітити, що діяльність адміністративних судів здійснюється відповідно до такої засади судочинства, як законність, за якою суд вирішує справи згідно з Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та застосовує лише нормативно-правові акти, що мають вищу юридичну силу, вказуючи тим самим на обмеженість адміністративних судів у праві (можливості) застосовувати підзаконні нормативно-правові акти. Такий висновок цілком і повністю відповідає ч. 1 ст. 129 Конституції України.

Принцип рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом виражається у державних гарантіях рівності прав і свобод людини і громадянина незалежно від статі, національності походження, майнового чи посадового становища, місця проживання, віросповідання, незалежності до громадських утворень тощо. Цей принцип означає як однаковий обсяг прав і обов'язків учасників адміністративного процесу в тій чи іншій якості, так і однакове ставлення адміністративного суду до цих процесуальних прав та обов'язків.

Принцип змагальності характеризується широкою можливістю сторін та інших осіб, які беруть участь у справі, визначати і використовувати в доказовій діяльності передбачені КАСУ необхідні процесуальні засоби, фактичні дані і докази, що їх підтверджують. Змагальна форма процесу забезпечується активним процесуальним становищем адміністративного суду, який вправі надавати процесуальну допомогу особам, які беруть участь у справі, роз'яснити їх права та обов'язки, сприяти у здійсненні їх права і за їх клопотанням сприяти у витребуванні доказів (ст. 71, 73 КАСУ).

Закріплений у п. 7 ст. 129 Конституції України принцип гласності судового процесу та його повне фіксування технічними засобами полягає в тому, що розгляд справ у всіх судах відкритий, крім ряду випадків, визначених законом. Учасники адміністративного процесу та інші особи, присутні на відкритому судовому засіданні, мають право робити письмові записи, а також використовувати портативні аудіо технічні пристрої. Відповідно до ст. 12 КАСУ закритий судовий розгляд допускається у разі, якщо відкритий розгляд може привести до розголошення державної або іншої таємниці, захисту особистого та сімейного життя людини, в інтересах малолітньої чи неповнолітньої особи, а також в інших випадках, установлених законом.

Конституційний принцип забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду про дублюваний у ст. 13 КАСУ і полягає у тому, що особи, які беруть участь у справі, а також особам, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права та обов'язки, забезпечується право на апеляційне та касаційне оскарження рішень адміністративного суду, крім випадків, встановлених КАСУ.

Принцип обов'язковості судових рішень, що відтворений у ст. 129 Конституції України знайшов своє законодавче втілення і у ст. 14 КАСУ. Цей принцип підкреслює

авторитет судової влади і сприяє утвердженню режиму законності й зміцненню правопорядку в державі. КАСУ передбачає, що судові рішення, яким закінчується розгляд справи в адміністративному суді, ухвалюється іменем України і є обов'язковим до виконання на всій території України (ч. 1, 2 ст. 14 КАСУ).

Таким чином, кожний принцип здійснення правосуддя, закріплений законодавцем у нормах Конституції України, продубльований на рівні адміністративного процесуального законодавства, зокрема у положеннях КАСУ виконую своє функціональне призначення в організації і діяльності адміністративних судів [2, с. 45]. Разом із тим, всі розглянуті нами вище принципи діють не розрізнено, а в певній сукупності, оскільки об'єднані загальною метою – організувати діяльність судових органів, забезпечити належний розгляд адміністративної справи, закріпити належне виконання прав та обов'язків всіх учасників адміністративного процесу.

Список використаних джерел:

1. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України : у 2 т. / В. К. Матвійчук, І. О. Хар. – [Вид. 2-ге, змін. та допов.] / [за заг. ред. В. К. Матвійчука]. – Т. 1. – Київ : Алерта ; КНТ, 2008. – 787 с.

2. Гаврилюк О. О. Принцип гласності та відкритості в системі принципів адміністративного процесу / О. О. Гаврилюк // Право і Безпека. – 2011. – № 4 (41). – С. 43–46.

Одержано 27.04.2016

*

УДК 351.74.001.11

Лілія Романівна Ванівська,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Невядовський В. О.

ДО ПИТАННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ»

Аналіз положень ключових статей Конституції України 1996 року дає можливість зробити висновок про те, що наша країна є суверенною та незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, а людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Однак, згадані вище положення Основного Закону на сьогодні лишаються декларативними.

Загальновідомим є той факт, що першочерговим завданням системи правоохоронних органів України є втілення у життя, захист та забезпечення ключових положень Конституції України, особливо в частині прав та свобод людини і громадянина. У вищенаведеній сфері залишається ще багато дискусійних питань. Зокрема, науковцями не достатньо уваги приділено поняттю «правоохоронні органи». Постає питання про стан визначення змісту поняття «правоохоронні органи».

Як влучно відмічає на сторінках правової літератури Ю.В. Собко, саме визначення поняття «правоохоронні органи», яке подане сьогодні в законодавчих актах, потребує суттєвого удосконалення, оскільки є надто широким. Крім того, у законодавчих актах відсутній вичерпний перелік правоохоронних органів, оскільки законодавчі та підзаконні акти називають різну їх кількість. Досить часто при визначенні переліку правоохоронних органів законодавець використовує словосполучення «інші правоохоронні органи» [2, с. 113]. І тут варто звернутися до чинного правового поля.

Так, у статті 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» правоохоронні органи визначено як «органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Си-

лах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізольатори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції» [3]. У статті 1 Закону України «Про основи національної безпеки України» [4] правоохоронні органи визначено як «органи державної влади, на які Конституцією і законами України покладено здійснення правоохоронних функцій». Аналогічне за своїм змістом визначення «правоохоронних органів» міститься й у Законі України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» [5], у якому правоохоронні органи визначені як державні органи, які відповідно до законодавства здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції. Закон України «Про прокуратуру» взагалі не дає поняття «правоохоронних органів» та жодним чином не визначає їх перелік. Частина 2 статті 25 лише коротко зазначає, що порядок організації роботи з координації діяльності правоохоронних органів, взаємодії органів прокуратури із суб'єктами протидії злочинності визначається положенням [6].

Таким чином, зміст поняття «правоохоронні органи» досі залишається чітко не визначеним, а отже, – відкритим та таким, що потребує свого удосконалення.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : від 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Собко Ю. В. Сутність та особливості правоохоронної діяльності як об'єкта координаційного впливу / Ю. В. Собко // Право і Безпека. – 2009. – № 5. – С. 112–115.
3. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : закон України від 23.12.1993 № 3781-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 11. – Ст. 50.
4. Про основи національної безпеки України : закон України від 19.06.2003 № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.
5. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави : закон України від 19.06.2003 № 975-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 46. – Ст. 366.
6. Про прокуратуру : закон України від 14.10.2014 № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2–3. – Ст. 12.

Одержано 22.04.2016

*

УДК 340.1

Владислав Олегович Петров,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, ст. наук. співроб. Завальний М. В.

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОНЯТЬ «ПУБЛІЧНИЙ ПОРЯДОК» ТА «ПУБЛІЧНА БЕЗПЕКА» В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Здійснення системних реформ у всіх галузях життя суспільства потребує своєчасного, однозначного та зрозумілого нормативно-правового регулювання. Недотримання цієї вимоги призводить до виникнення юридичних колізій та неможливості однотипного використання нормативно-правих актів. На жаль, Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII також вносить певні непорозуміння, зокрема, щодо використання юридичних термінів «публічна безпека» і «публічний порядок».

У ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» закріплено: «Національна поліція України (далі – поліція) – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку»; у п. 1 ч. 1 ст. 2 цього ж закону зазначено: «Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку». Загалом термін «публічна безпека» вживається у законі 14 разів.

В той же час в Конституції України жодного разу не використовується поняття «публічна безпека», натомість вживається термін «громадський порядок» (ч. 2 ст. 39) відносно обмежень судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку права збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації; стосовно визначення виключно законами України основ національної безпеки, організації Збройних Сил України і забезпечення громадського порядку (п. 17 ч. 1 ст. 92); щодо здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю Кабінетом Міністрів України (п. 7 ст. 116).

Досить доречно звернути увагу на положення Кодексу України про адміністративні правопорушення, де також відсутні терміни «публічна безпека» та «публічний порядок», але вживається термін «громадський порядок» у статтях 6, 14, 19, 148, 173, 185 та ін. Враховуючи той факт, що до завдань Національної поліції відноситься забезпечення публічної безпеки і порядку, яким чином вони будуть притягати осіб до відповідальності за скоєння адміністративного правопорушення, якщо немає достатньої для того правової підстави? Відповідно до ст. 222 Кодексу України про адміністративні правопорушення до компетенції органів Національної поліції віднесено розгляд справ про адміністративні правопорушення у сфері порушення громадського порядку. Але у завданнях поліції передбачених п. 1 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» до мети їх діяльності не входить забезпечення громадської безпеки і порядку.

Враховуючи викладене можна зробити висновок, що новостворена Національна поліція не призначена для забезпечення передбачених Конституцією України та Кодексом України про адміністративні правопорушення громадської безпеки та порядку, однак вона забезпечує нікому невідому «публічну безпеку» та «публічний порядок» всупереч Конституції.

Слід відзначити, що термін «публічний порядок» вживається у таких нормативно – правових актах, як Цивільний кодекс України та Постанова Пленуму Верховного Суду України № 12 «Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України» від 24.12. 1999, але він містить у собі дещо інше смислове навантаження. Відправним пунктом у формуванні сучасного вчення про публічний порядок у розумінні передбаченому ЦК України стала законодавча норма, а саме – положення ст. 6 Кодексу Наполеона, відповідно до якої не можна порушувати приватними угодами суспільний порядок і добрі звичаї, чому, очевидно, й завдячує своєю поширеністю французький термін «ordre public». Наведене положення є класичним прикладом норми внутрішнього публічного порядку. Її завдання полягає в недопущенні зміни імперативних норм французького права шляхом угоди сторін. Що стосується Постанови Пленуму Верховного Суду України, то у даному випадку «Публічний порядок» вживається з метою позначення генерального захисного принципу, що регулює захист національного правопорядку від можливих негативних наслідків застосування іноземного закону або визнання і ви-

конання судового рішення, але у значенні, що безпосередньо цікавить нас воно не вживається.

На нашу думку, закріплення поняття «публічний порядок» у Законі України «Про Національну поліцію» викликані саме неточним та недосконалим перекладом такого терміну, як «publicsafetyandorder».

Таким чином, з метою ліквідації подальших колізій пов'язаних з недосконалою законотворчою технікою, законодавцю необхідно внести зміни до Закону України «Про Національну поліцію» шляхом заміни понять публічна безпека» та «публічний порядок» на найбільш часто вживані юридичні формули «громадський порядок» та «громадська безпека», або дати визначення цим поняттям та внести зміни до інших законодавчих актів, які встановлювали порядок забезпечення громадської безпеки і порядку органами Національної поліції, зокрема до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України й Конституції України.

Одержано 15.04.2016

*

УДК 342.9

Олег Віталійович Кришталь,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, ст. наук. співроб. Подорожній Є. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ

На сучасному розвитку української держави важливим елементом є належне правове оформлення права користуватися зброєю. У зв'язку з подіями, що відбуваються в Україні велика кількість зброї знаходиться у громадян незаконно. До рук громадян вона потрапляє злочинними шляхами. Велика кількість зброї надходить до України з закордону. Отже і актуальність теми полягає у надзвичайно важливому значенні переміщення зброї через митний кордон України, та змінам які відбуваються в державі.

Одне з проблемних питань є відсутність закону «Про зброю». Це питання регулюється положенням «Про дозвільну систему», затвердженим постановою Кабінету Міністрів від 12.10.1992 № 576. Але це підзаконний нормативно-правовий акт, і є питання які в ньому не врегульовані. Перше питання виникає при визначенні поняття «вогнепальна зброя», оскільки така зброя може становити найбільшу суспільну небезпечність. Тобто це поняття не дає чіткого визначення вогнепальної зброї. Стосовно переробленої вогнепальної зброї, то жодного слова про це в положенні не має. Тож можна зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку суспільства питання переміщення зброї через митний кордон України є не вирішеним та проблемним.

Однією з особливостей переміщення є те, що вогнепальна зброя, крім зброї армійських зразків, заряджені патрони до неї, пневматична та холодна зброя громадянами України перевозяться через державний кордон на підставі дозволів МВС, ГУНП України, а іноземними громадянами – тільки за дозволом МВС України. Зброя в обов'язковому порядку сертифікується при ввозі і при вивозі її з України. Тож позиція фіскальних органів така: Митним кодексом України визначено, що у випадках, передбачених законом, на окремі товари можуть запроваджуватися обмеження у разі їх переміщення через митний кордон України. Пропуск таких товарів через митний кордон України здійснюється на підставі дозволів уповноважених органів державної влади, що виконують відповідні контрольні функції.

Порядок реєстрації та умови переміщення через державний кордон України зброї визначено Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21.08.1998 № 622, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07.10.1998 за № 637/3077.

Питання ввезення та транзиту через територію України вибухових матеріалів регулюються Законом України від 23.12.2004 N 2288-IV «Про поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення».

Ввезення на територію України вибухових матеріалів, обладнання і технологій для їх виробництва та проведення вибухових робіт здійснюється відповідно до законодавства в галузі експортного контролю на підставі дозволу Міністерства внутрішніх справ України.

Однією з особливостей є те, що Відповідно до п. 37 Правил надання послуг поштового зв'язку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 № 270, у міжнародних поштових відправленнях забороняється пересилати холодну зброю та інші предмети, спеціально призначені для нападу та оборони.

Враховуючи зазначене, чинним законодавством не встановлено заборони на ввезення (пересилання) в Україну інструментів та ножів (крім тих, що належать до холодної зброї).

Одержано 06.04.2016

*

УДК 342.9

Антон Анатолійович Самойленко,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, ст. наук. співроб. Подорожній Є. Ю.

ДО ПИТАННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

На теперішній час в законодавстві України, розпочався суттєвий нормотворчий процес, який спрямований на регулювання суспільних відносин у різних сферах суспільного життя. Все актуальніше постає питання про систематизацію митного законодавства, адже за роки незалежності було видано низку актів у сфері митної справи, які регулюють одні і ті ж суспільні відносини.

Щодо самої систематизації слід зазначити, що така проблема притаманна не тільки правовій системі нашої держави, а і більшості сучасних держав, які розвиваються. Науковці сучасності, розглядають декілька складових видів систематизації законодавства: а) інкорпорація; б) кодифікація; та в) консолідація. 1. Інкорпорація – це вид систематизації законодавства, який передбачає об'єднання нормативно-правових актів без їх зміни. Кодифікація – це вид систематизації, який передбачає переробку (усунення протиріч і розбіжностей, скасування застарілих норм. Консолідація – це вид систематизації, який полягає в об'єднанні декількох законів в один нормативно-правовий акт з того ж питання. Зараз норми митного права систематизовано шляхом кодифікації, проте, вбачається, що це не єдиний правильний спосіб систематизації митного законодавства, адже поряд з Митним Кодексом України, митні правовідносини врегульовано й іншими законами та підзаконними нормативно-правовими актами.

Про множинність нормативно-правових-актів у сфері правового регулювання митної справи свідчить те, що митні правовідносини врегульовано в Конституції

України, законах України, нормативних актах: Президента України, Кабінету Міністрів України, та актах Державної фіскальної служби України. Таким чином, митне законодавство містить велику кількість нормативно-правових актів, які регулюють окремі напрямки митних правовідносин.

Велика кількість нормативних актів не завжди означає високу якість правового регулювання певної сфери суспільних відносин. Одним із способів уникнення дублювань у законодавстві є консолідація. При консолідації новий акт затверджується компетентним органом, а старі численні розрізненні акти визначаються такими, що втратили чинність. У процесі підготовки консолідованого акту здійснюється повне редагування, усуваються протиріччя, повторення тощо, але новий акт не змінює змісту правового регулювання і не вносить зміни в чинне законодавство. Така форма систематизації широко використовується в правотворчій діяльності з метою впорядкування нормативних актів з питань оподаткування, адміністративної відповідальності тощо. Цей процес потрібно проводити постійно, з метою постійного моніторингу змін до законодавства. За результатами моніторингу потрібно приймати нові закони, дослідивши всі аспекти в повному обсязі.

За допомогою консолідації митного законодавства можна досягти: 1) полегшення пошуку закону чи підзаконного акта, який цікавить суб'єкта правовідносин; 2) зручності користування законодавством; 3) виявлення й вирішення юридичних конфліктів (колізій); 4) виявлення й ліквідацію прогалин у законодавстві; 5) ефективного оновлення митного законодавства тощо.

Таким чином вважаємо, що систематизація митного законодавства має відбуватися не тільки шляхом прийняття нового кодифіковано нормативно-правового акта – Митного Кодексу України, а й шляхом консолідації митного законодавства. Така форма систематизації, як консолідація, допоможе оперативно упорядкувати велику кількість підзаконних нормативно-правових актів, які регулюють одні і ті самі питання в одній і тій самій сфері, за рахунок об'єднання таких норм права в один нормативний акт.

Одержано 15.04.2016

*

УДК [35.078.1: 342.922](477)

Яна Ігорівна Фещенко,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Коломоєць Н. В.

НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГЕННЯ «ШТРАФНІ БАЛИ» ДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Донедавна, згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення, суб'єктами адміністративної відповідальності були лише фізичні особи. Але юридичні особи, як і фізичні, вступаючи у правовідносини, своїми діями можуть реалізовувати надані їм права, виконувати обов'язки та нести юридичну відповідальність у разі неправомірної поведінки. Ретельний аналіз чинного законодавства дозволяє стверджувати, що інститут адміністративної відповідальності юридичних осіб в Україні перебуває в процесі становлення [1, с. 369]. Про це свідчать норми нещодавно прийнятого Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» [2]. Так, відповідно до статті 14 КпАП адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі (за допомогою технічних засобів, що дають змогу здійснювати фотозйомку або відеозапис та функціонують згідно із законодавством про захист інформації в ін-

формаційно-телекомунікаційних системах), несуть юридичні та фізичні особи, за якими зареєстровано транспортний засіб [3].

Уявимо ситуацію, за якої водій шкільного автобусу здійснює щоденне перевезення дітей після закінчення занять або після групи продовженого дня у зимову пору року, коли на вулиці вже темно. Згідно з пунктом 21.11 розділу Правил Дорожнього Руху «Перевезення пасажирів» забороняється здійснювати перевезення організованих груп дітей у темну пору доби [4]. Юридична відповідальність за дане діяння не може застосовуватися до водія даного автобусу, тому що він виконує свої функціональні обов'язки. Враховуючи те, що автобус є службовим транспортним засобом, що належить юридичній організації (у даному випадку навчальному закладу), то адміністративну відповідальність за порушення безпеки дорожнього руху необхідно застосовувати до вищезазначеної юридичної особи. Але в даному випадку з'являється прогалина у законодавстві, суть якої полягає у тому, що транспортний засіб може не бути зареєстрований на особу, яка не має посвідчення водія. А отже, дана особа не має нарахованих штрафних балів. Тому дане питання потребує нормативного врегулювання.

Також не менш важливою є процедура притягнення до відповідальності осіб на підставі автоматичної фіксації, яка здійснюється в певному порядку. Фактично не прописаний механізм притягнення до адміністративної відповідальності особи, яка зареєстрована за однією адресою, а фактично проживає за іншою. Враховуючи ситуацію, яка склалася в нашій державі, а саме в АР Крим, Донецькій та Луганській областях, таких громадян доволі багато. І, навіть якщо вони не проти сплатити штраф, вони не мають можливості отримати відповідну інформацію.

Безперечно, інновації у сфері регулювання дорожнього руху ще остаточно не оформилися й містять багато суперечностей і прогалин, які потребують доопрацювання. У майбутньому дана система дозволить не лише ефективніше застосовувати відповідні правові норми, що є передумовою зміцнення законності в сфері діяльності підприємств, установ і організацій, а й створить надійну базу для подальшої роботи в напрямі вдосконалення згаданого законодавства та практики його застосування.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. Загальна частина. Академічний курс : [підручник] / за заг. ред. О. М. Бандурки. – Харків : Золота миля, 2011. – 584 с.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху : закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 39. – Ст. 372.
3. Кодекс України про Адміністративні правопорушення : закон України // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
4. Про правила дорожнього руху : постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовт. 2001 р. № 1306 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-п>.

Одержано 08.04.2016

*

УДК 351.74(477):342.7

Катерина Сергіївна Чернуха,

курсант 4 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Небрат О. О.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Права і свободи людини – це формально-визначені, юридично гарантовані можливості користуватися соціальними благами, офіційна міра можливості поведінки

людини в державно-організованому суспільстві. В основі поваги прав людини лежать основи конституціоналізму, тобто влада діє на підставі закону і в межах закону, а також правової, соціальної і демократичної держави, які забезпечують втілення поваги гідності і захисту прав кожного члена суспільства.

В процесі реформування правоохоронної системи в Україні міжнародні правозахисні організації вимагають від держави захищати права, свободи і законні інтереси їх громадян, сприяти їх відновленню у випадку порушення. Права людини перебувають у площині взаємин людини і держави та можуть бути обмежені тільки спеціально уповноваженими на те органами держави та лише у випадках відповідності до закону [1, с. 106]. Такими повноваженнями наділена Національна поліція України, яка у своїй діяльності керується принципами верховенства права, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії з населенням на засадах партнерства, безперервності.

Поліція в Україні має діяти виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України, а вказані вище обмеження щодо прав і свобод громадян виступають в якості необхідних умов діяльності поліції саме для забезпечення дотримання прав і свобод людини.

З точки зору провідних правників форми обмеження прав і свобод в державі можуть бути різними: а) заборона на певний варіант реалізації права чи свободи, тобто встановлення поведінки (відносна заборона), б) заборона на реалізацію права (свободи) в цілому (абсолютна заборона), в) втручання (вторгнення) в право (свободу) уповноважених державних органів (характеризується активними діями державних органів і пасивною поведінкою особистості); г) обов'язок; г) відповідальність [1, с. 107].

Завданнями Національної поліції на сучасному етапі реформування держави взагалі та її правоохоронної системи зокрема є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Обмеження прав і свобод людини допускається виключно за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції в рамках застосування поліцейських заходів.

Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону про забезпечення використання покладених на поліцію повноважень.

Слід зауважити, що поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції і має бути законним, необхідним, пропорційним і ефективним. Поліцейські заходи використовують у публічному управлінні для охорони суспільних відносин, що виникають у окремих сферах публічної діяльності, а механізм правового регулювання застосування поліцейських заходів встановлює підстави й порядок застосування відповідних превентивних або примусових заходів. Порядок застосування превентивних та примусових заходів здебільшого регулюють норми адміністративного права, що включають норми законодавства або адміністративно-правові норми актів виконавчих органів.

Здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або немає необхідності подальшого їх застосування.

Важливо відмітити, що ст. 30 Закону України «Про Національну поліцію» чітко закріплює, що поліція для виконання покладених на неї завдань має вживає заходів

реагування на правопорушення, які визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення – заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення [2], ст. 31 Закону закріплює превентивні поліцейські заходи, ст. 43 Закону закріплює поліцейські заходи примусу.

Згідно ч. 4 ст. 7 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. У разі виявлення таких дій кожен поліцейський зобов'язаний негайно вжити всіх можливих заходів щодо їх припинення та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування. У разі приховування фактів катування або інших видів неналежного поводження поліцейськими керівник органу протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти зобов'язаний ініціювати проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності [3].

У підсумку важливо сформулювати, що саме правоохоронним органам взагалі та Національній поліції зокрема в державі належить особлива роль у охороні прав і свобод людини і громадянина. Правозахисна функція правоохоронних органів реалізується в процесі безпосередньої охорони публічного порядку та публічної безпеки. У зв'язку з цим, необхідно зміцнювати законність в діяльності поліцейських. При застосуванні поліцейських заходів важливо розуміти, що права людини представляють собою правову категорію, адже отримуючи закріплення у правових нормах, що чітко прописують можливі варіанти поведінки поліцейських, права людини стають правилом, формально визначеним, обов'язковим для всіх, гарантованим відповідними механізмами забезпечення і процедурами захисту. Сьогодення вимагає від органів поліції досконалого знання не тільки національних нормативно-правових актів та їх правильного застосування на внутрішньодержавному рівні, а й міжнародно-правових документів, що стосуються діяльності правоохоронних органів.

Список використаних джерел:

1. Комзюк М. А. Обмеження особистої свободи громадян за адміністративним правом / М. А. Комзюк // Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Харків, 15 квіт. 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2015. – С. 106–112.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10>.
3. Закон України «Про Національну поліцію» : станом на 26 серп. 2015 р. – Київ : Алерта, 2015. – 74 с.

Одержано 12.04.2016

*

НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС ФАКУЛЬТЕТУ № 3

УДК 325.1:341.24

Викторія Володимирівна Бражиненко,

курсант 2 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Казанчук І. Д.

**АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ПОВОДЖЕННЯ ІЗ РЕАДМІСОВАНИМИ ОСОБАМИ В УКРАЇНІ**

Останнім часом зобов'язання України приймати нелегальних мігрантів, які перетнули її кордон на шляху до країн Євросоюзу, причому як своїх громадян, так і громадян третіх країн, які використали Україну просто як транзитну зону, стають важливим фактором національної євроінтеграційної політики. Розвиток такого правового інституту як реадмісія – взаємні згоди держав, які закріплюються в міжнародних угодах, прийняти назад власних громадян, а також громадян третіх країн та осіб без громадянства, які незаконно прибули на територію однієї із Договірних Сторін, або прибувши законно втратили підстави для легального перебування, – нажалі поки демонструє неготовність державних органів України до повноцінного виконання процедури реадмісії, відповідного дотримання прав й свобод людини, гарантування відповідних умов тримання особи. У зв'язку з цим, набуває актуальності активна взаємодія між Україною і державами Євросоюзу, у тому числі шляхом укладання двосторонніх угод про реадмісію. Зазначимо, що Україна уклала 16 угод про реадмісію, включаючи угоду з Європейським Союзом, яку було підписано у 2007 році, і яка вступила в силу у повному обсязі 1 січня 2010 року. Ця Угода детально регулює процедурні та технічні аспекти процесу реадмісії і є необхідним інструментом ефективного управління міграційними потоками, оскільки має на меті сприяти швидкому поверненню мігрантів з не врегульованим статусом до країн походження, і як наслідок, є важливим елементом протидії незаконній міграції.

Відповідно до вимог Плану дій з лібералізації ЄС візового режиму для України, повна та ефективна імплементація Угод про реадмісію залишається основною умовою продовження безвізового діалогу та є надзвичайно важливою для запровадження стійкого безвізового режиму в Україні. Крім того, ст. 15 Угоди між Україною і ЄС про реадмісію осіб передбачено створення Спільних комітетів з питань реадмісії (надалі – СКПР), одним з головних завдань якого є здійснення оцінювання імплементації угод про реадмісію. Слід відзначити, що проведене у травні 2015 року восьме засідання СКПР

продемонструвало високий рівень роботи уповноважених державних органів України щодо виконання міжнародних зобов'язань перед ЄС у сфері реадмісії.

Серед основних досягнень на шляху розвитку адміністративного законодавства України у сфері реадмісії слід відзначити прийняття Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил оформлення і видачі посвідчення особи на повернення та його форми» від 3 вересня 2014 року № 394, якою врегульовані питання повернення громадян третіх країн та осіб без громадянства до країн, з яких такі особи прибули в Україну, у разі неможливості отримати для них проїзні документи. Більш детально внутрішньодержавні реадмісійні процедури врегульовані в Інструкції про порядок реалізації компетентними та уповноваженими органами України міжнародних угод про реадмісію осіб, що розроблена Державною міграційною службою Украї-

ни і Адміністрацією Державної прикордонної служби України, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 16 лютого 2015 року за № 158. Крім того, у ході зустрічей представників органів виконавчої влади України, правоохоронних органів, Європейської Комісії, ООН, Міжнародної організації з міграції, дипломатичних установ іноземних держав в Україні неодноразово обговорювались питання, пов'язані з моніторингом ситуації реадмісованих громадян України після виконання положень вищезазначеної Угоди, подальшої реінтеграції українських громадян в Україні. За результатами зустрічей запроваджено практику надання первинної правової і інформаційної допомоги громадянам, які повертаються в Україну в порядку реадмісії, дипломатичними представництвами і консульськими установами України за кордоном уже на етапі проведення співбесід та документування таких осіб на повернення в Україну. Це сприяє підвищенню діяльності Державної міграційної служби України та інших органів державної влади, які працюють з реадмісованими особами і особами, затриманими за порушення законодавства України. Україна та країни-члени ЄС зобов'язуються приймати без зайвих формальностей власних громадян, які порушили режим перебування на території іншої договірної сторони, та громадян третіх держав за умови пред'явлення доказів, передбачених угодами. В умовах сьогодення реадмісійний діалог України щодо опрацювання текстів імплементаційних Угод і протоколів триває з 11 країнами Євросоюзу.

По-перше, ефективне практичне виконання положень міжнародних угод про реадмісію можливо забезпечити шляхом прийняття якісно нового національного законодавства, що відповідає європейським нормам і стандартам.

По-друге, розвиток незалежного моніторингу в процесі розроблення міжнародних договорів про реадмісію з країнами походження мігрантів.

По-третьє, підвищення гарантій захисту прав людини після повернення та покращення правового забезпечення порядку повернень до країни.

По-четверте, зміцнення спроможності моніторингу практичної реалізації реадмісійних процедур та дотримання основних прав у відповідності до Хартії ЄС. Зокрема, Парламентська Асамблея Ради Європи рекомендувала Україні посилити моніторинг імплементації угод про реадмісію через призму прав людини та поводження з реадмісованими особами у приймаючій державі.

По-п'яте, активна участь у роботі СКПР представників від Державної міграційної служби України, міжнародних організацій, громадськості, що сприятиме більшій об'єктивності у вирішенні справ.

Одержано 15.04.2016

*

УДК 342.951:351.82

Наталія Володимирівна Лема,

курсант 2 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Панова О. О.

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЗІ ЗМІ

Взаємовідносини органів Національної поліції і ЗМІ – це двостороння взаємодія і зв'язок, що розвертаються в процесі масового спілкування між органами державної влади, що спільно діють, і цільовими аудиторіями в умовах повсякденної життєдіяльності. Встановлення двостороннього спілкування обумовлене потребою в установленні: по-перше, на організаційному рівні – добиватися сприятливого відношення до себе з боку громадськості за допомогою поширення роз'яснювального матеріалу щодо своєї діяльності на користь громадськості; по-друге, для громадськості – добиватися ре-

лізації права громадськості знати все, що відноситься до суспільного життя в рамках діяльності організації.

Інформованість населення в першу чергу в питаннях профілактики правопорушень є головним мотиваційним чинником зміни поведінки уразливих груп і впливу на цей процес опосередкованих груп суспільства. Сучасний досвід інформаційної роботи в області запобігання правопорушень передбачає використання комплексного підходу, що полягає у використанні самих різних інструментів, пропонованих не лише наукою адміністративного права, але і соціологією, психологією, педагогікою, соціальним маркетингом і соціальною рекламою та журналістикою.

Таким чином, при плануванні співпраці органів Національної поліції із засобами масової інформації для вирішення завдань зміцнення законності і правопорядку необхідно враховувати декілька складових.

По-перше, інформаційна складова, яка полягає в регулярному наданні інформації в друкарські і електронні ЗМІ. Це проведення прес-конференцій і брифінгів, інтерв'ю, матеріали в пресу і щотижневі інформації для інформантів. Практика показує, що така інформаційна підтримка ЗМІ і допомога громадських об'єднань сприймається співробітниками органів Національної поліції на місцях доброзичливо.

По-друге, творча складова взаємодії із ЗМІ полягає в оригінальній розробці і випуску власними силами інформаційних матеріалів про справи і осіб з числа працівників органів Національної поліції, брошур, книг через доступні канали ЗМІ. Це тематичні сюжети в різних програмах місцевих телекомпаній, прямі теле- і радіоефіри з фахівцями прес-служби, інформаційного центру і відповідальними працівниками органів Національної поліції, участь в організації конкурсів для засобів масової інформації.

По-третє, освітня складова взаємодії реалізується повчальними семінарами для представників ЗМІ з викладом спеціальних аспектів профілактики правопорушень, методів інформаційного впливу на цільові групи з розбором помилок і міфів, породжуваних ЗМІ, впровадженням ідеї політкоректності в роботі журналістів з соціально значимих тем.

Одержано 19.04.2016

*

УДК 342.95

Аліна Віталіївна Наконечна,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Резанов С. А.

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО РОЗСУДУ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У державно-правовому регулюванні суспільних відносин важливу роль відіграє застосування права. Владна діяльність Національної поліції забезпечує переведення загальних правил поведінки, які містяться в нормативно-правових актах, і діяльності різноманітних суб'єктів, у площину їх індивідуально-конкретної дії. Проблема полягає у широкому застосуванню адміністративного розсуду під час винесення індивідуально-правових актів. Ця діяльність здійснюється у встановлених законом формах, хоча сам процес використання адміністративного розсуду нормативно неврегульований.

Застосування права носить підзаконний та індивідуальний характер, оскільки безпосереднім об'єктом застосування права є окремий конкретний випадок, а припис правозастосовчого акта стосується персонально визначених осіб. Відсутність чітких

методологічних позицій при розкритті поняття, сутності і призначення стадій правозастосовного процесу в поліції призводить до того, що в основу його розподілу лягають різні ознаки. Усі стадії правозастосовного процесу досить тісно пов'язані з застосуванням дискреційних повноважень. Іншими словами в діях поліцейських дуже часто існує певна свобода вибору – можливість застосування адміністративного розсуду.

Так, серед інших підстав для порушення адміністративної справи також може бути безпосереднє виявлення порушення уповноваженою особою, яке відрізняється від інших підстав насамперед тим, що вирішується за власною ініціативою осіб, які здійснюють адміністративний нагляд. Зазначена підстава має деякі особливості. По-перше, безпосередній розсуд уповноваженої особи ніде не фіксується і тому незавжди підлягає контролю. По-друге, припущення про порушення виникає тільки в свідомості уповноваженої особи.

Адміністративний розсуд може проявлятися в наданні працівнику поліції можливості на власний розсуд оцінювати юридичний факт. Певний аспект свободи вибору існує під час накладення стягнень за адміністративні правопорушення. Стягнення за адміністративні правопорушення накладається в межах, встановлених нормативним актом, який передбачає відповідальність за вчинене правопорушення, в точній відповідності з КУпАП та іншими актами про адміністративні правопорушення. Різновидом адміністративного розсуду можна вважати також надання поліцейському права за його розсудом видавати акт на основі вільного вибору одного з декількох рівнозначних, із погляду законності, варіантів рішення справи, передбачених нормою права.

Слід зазначити, що адміністративний розсуд завжди носить правовий характер, є правовим розсудом. Застосування розсуду можливе за умови дотримання визначених вимог:

- він завжди повинен здійснюватися в рамках закону;
- адміністративний розсуд може бути використаний з метою більш ефективного, доцільного, оптимального здійснення адміністративної й іншої діяльності поліції;
- акт, який прийнятий на основі розсуду повинен переслідувати ціль, для досягнення якої, законодавець дав посадовій особі право діяти за своїм розсудом.

Одержано 18.04.2016

★

УДК 342.9

Сергій Сергійович Науменко,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: Чижко Катерина Олександрівна

ОДИН З АСПЕКТІВ ПРИНЦИПУ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА

Процвітання держави, сталий розвиток суспільства й окремо кожної особистості належить до основних людських цінностей, що повинні охоронятися державою. У такій державі громадяни у повному обсязі реалізують свої демократичні права та беруть активну участь у суспільному житті.

Відповідно до ч. 1 ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» – «поліція тісно співпрацює та взаємодіє з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб». Зазначена стаття є підґрунтям для плідної співпраці між поліцейськими та громадянами на основі взаємодовіри та взаємодопомоги. Проте «ідеальне втілення» зазначеної норми закону та сучасні реалії, нажалі не співпадають.

Вперше на законодавчому рівні було закріплено, що показник рівня довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. Не дивлячись на те, що оцінка рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами (в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України) і те, що в новосформовані органи Національної поліції на умовах конкурсу можуть вступити усі бажаючи (за умови відповідності критеріям, що висуваються для посад на заняття яких вони претендують), проблема «довіри» залишається: населення нашої країни все ще не до кінця впевнене в чесності та щирості поліцейських. Підставами виникнення таких сумнівів може бути:

- непрофесійне виконання своїх службових обов'язків поліцейськими у тому числі недотримання вимог нормативно-правових актів, посадових (функціональних) обов'язків, наказів керівництва тощо;
- недотримання поліцейськими прав і свободи людини та громадянина під час здійснення своїх службових обов'язків;
- поширення поліцейськими інформації з обмеженим доступом, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків;
- при зверненні до громадян співробітники поліції, не надають обов'язкову інформацію про власне прізвище, спеціальне звання та посаду, яку вони обіймають і так далі.

Таким чином, бажана тісна співпраця з працівниками поліції відсутня через неправомірність та часткову невідповідність дій співробітників поліції. Більш того аналізована стаття вимагає деталізації в підзаконних нормативно-правових актах, які регламентуватимуть роботу Національної поліції, зокрема щодо методів, напрямків, форм та порядку взаємодії з населенням. Це сприятиме виникненню реальної довіри громадян до поліції як органу влади й до кожного поліцейського.

Отже, ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» – фундамент, який потребує подальшого доопрацювання як доктринального так і практичного. Залучення громадян до правоохоронної та правозахисної діяльності сприяло б покращенню зв'язків між працівниками поліції та громадянами, як це робиться в інших країнах.

Одержано 13.04.2016

*

УДК 35.075.5

Інна Максимівна Фефелова,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: д-р юрид. наук, проф. Джафарова О. В.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОСВІТУ

Освіта є основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства, оскільки відтворює і нарошує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства, тому все більшої актуальності набувають питання удосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення права громадянина на освіту й водночас наукового дослідження основних проблем освітньої галузі

Право на освіту, на нашу думку, доцільно віднести до духовних громадянських прав. Оскільки реалізація всіх інших прав громадянина, як то політичних, економічних соціальних та культурних, на нашу думку, ґрунтується (базується) саме на праві на освіту. Право на освіту, слід визнати одним із основних духовних громадянських прав, які є обов'язковим елементом правового статусу громадянина України.

До нормативного забезпечення реалізації громадянами України права на освіту належать:

- стратегічні документи розвитку освіти (доктрини, програми, концепції) (насамперед Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року; Державна цільова соціальна програма розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року);

- законодавчі акти про освіту. У свою чергу дані акти слід класифікувати на основні та акти прямої дії, які регламентують відносини в підсистемах вітчизняної освіти;

- міжнародні і міждержавні договори, ратифіковані вищим законодавчим органом (Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966; Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні);

- акти Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України у галузі освіти, накази спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади в галузі освіти, інших органів центральної виконавчої влади, яким підпорядковані заклади освіти; накази і розпорядження регіональних органів виконавчої влади, прийнятих у межах їхньої компетенції;

- адміністративні договори у сфері освіти;

- акти органів місцевого самоврядування у сфері освіти. Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування» останні забезпечують здобуття неповнолітніми загальної середньої освіти, сприяють діяльності дошкільних і позашкільних навчально-виховних закладів, дитячих, молодіжних та науково-просвітницьких організацій; забезпечують у межах наданих їм повноважень доступність і безоплатність освіти на відповідній території.

Можна зробити висновок, що нормативно-правовою основою реалізації права громадян України на освіту є певна сукупність нормативних актів різної юридичної сили, що регулюють суспільні відносини в галузі освіти, та спрямовані на підвищення якості і конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, прискорення інтеграції України у міжнародний освітній простір.

Одержано 07.04.2016

УДК 351.743(477)

Катерина Ігорівна Нечупий,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Шатрова С. О.

СПОСОБИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В межах наших тез ми виходимо із загальної позиції розуміння конфлікту як зіткнення протилежних інтересів і поглядів, напруження і крайнє загострення суперечностей, що призводить до активних дій, ускладнень, боротьби, що супроводжуються складними колізіями. Невід'ємними ознаками конфлікту відзначаються зіткнення або боротьба, ворожі стосунки. Отже, можливим є визначити, що важливою ознакою конфлікту є активні дії його сторін. Найчастіше конфлікт інтересів виникає вже під час проходження служби в органах поліції, і у такому випадку потрібно вжити відповідних заходів з врегулювання конфлікту інтересів і забезпечення неупередженого виконання своїх службових обов'язків посадовою особою органів поліції.

Ми згодні з позицією Т. Е. Василевської, що конфлікт інтересів державного службовця може стати каталізатором конфлікту між суспільством (громадянами) та налаштованим на реалізацію приватного інтересу індивідом-чиновником. Виходом із даної колізії можуть бути широко задіяні механізми громадського контролю. В цьому

випадку громадськість, громадські організації можуть здійснювати контроль та ініціювати попередження конфліктів інтересів і санкціонування зловживань чиновників службовим [1].

На підставі аналізу норм Закону України «Про запобігання корупції» [2] конфлікт інтересів можна врегулювати ззовні (це коли проблему вирішують розпорядчим актом керівника або керівного органу [3]), а можна самостійно. В останньому випадку, зрозуміло, мова йде про дії, які працівник може вчинити сам, щоб вирішити певне питання.

Звернення до ст. 29 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII [2] надає можливість виокремити заходи зовнішнього та самостійного врегулювання конфлікту інтересів. Так, зовнішнє врегулювання конфлікту інтересів здійснюється шляхом: 1) усунення особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті в умовах реального чи потенційного конфлікту інтересів; 2) застосування зовнішнього контролю за виконанням особою відповідного завдання, вчиненням нею певних дій чи прийняття рішень; 3) обмеження доступу особи до певної інформації; 4) перегляду обсягу службових повноважень особи; 5) переведення особи на іншу посаду; 6) звільнення особи.

Слід дійти висновку, що способами врегулювання конфлікту інтересів в діяльності органів Національної поліції є застосування однієї або декількох стратегій: по-перше, відмова і обмеження; по-друге, залишення посади; по-третє, прозорість процесу прийняття рішень.

Список використаних джерел:

1. Василевська Т. Е. Конфлікт інтересів на державній службі: етичні аспекти [Електронний ресурс] / Т. Е. Василевська // Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки. – 2014. – Вип. 1 (1). – С. 106–120. – Режим доступу: <http://nationalecurity.org.ua/2015/04/29/konflikt-interesiv-na-derzhavnij-sluzhbi-etichni-aspekti>.

2. Про запобігання корупції : закон України від 14.10.2014 № 1700-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1700-18>.

3. Козіна В. Новий антикорупційний закон: про конфлікт інтересів [Електронний ресурс] / В. Козіна // Місцеве Самоврядування. – 2015. – № 5. – С. 67–73. – Режим доступу: <http://nu-rda.gov.ua/novunu/info/183.htm>.

Одержано 28.04.2016

*

УДК [351.74:314](477)

Олена Миколаївна Стефаненко,

слухач магістратури факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Руколайніна І. Є.

ВЗАЄМОДІЯ НАСЕЛЕННЯ З НОВОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА

Зміни в сучасному українському соціумі, його економічній, політичній, духовній сферах закономірно впливають на процес формування нових взаємовідносин між державою, її інституціями та громадянським суспільством. Це стосується й такого державного інституту, як органи правопорядку.

Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Взаємодія населення з поліцією відбувається на засадах партнерства:

Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб.

З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень, планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад.

Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

Оцінка рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

У системі державного управління органи внутрішніх справ посідають особливе місце. Це зумовлено насамперед тими функціями, які вони виконують у суспільному житті, їх значущістю, а також тим, що їхня діяльність здійснюється в реальному соціальному просторі у безпосередньому контакті з громадянами. Щодня працівник поліції вирішує складні професійні завдання, розв'язує непрості ситуації та конфлікти й не має права помилятися. Отже, ступінь матеріально-технічної забезпеченості й ефективність діяльності органів правопорядку, рівень їхньої професійної компетентності позначаються на соціально-психологічному стані суспільства, а також впливають на громадську думку про роботу поліції.

Вочевидь, оптимізація роботи органів внутрішніх справ України, що ґрунтується на плідній співпраці з громадськими формуваннями й населенням, є актуальною проблемою.

Отже, можна визначити деякі завдання, продиктовані нагальними потребами:

- максимально наблизити свою діяльність до потреб громадян, перейти від декларацій щодо налагодження партнерських стосунків із населенням до реальних кроків у цьому напрямі, утілювати в повсякденній службовій діяльності принцип «Людина – понад усе»;

- викоренити з діяльності органів внутрішніх справ будь-які факти зневажливого ставлення до громадян та їхніх проблем, безпринципності та байдужості;

- постійно підвищувати свій професійний і культурний рівень, поширювати світогляд, формувати повагу до поліцейського всіма засобами – від рівня спілкування з громадянами, чесності, відвертості, професійних навичок до охайного зовнішнього вигляду;

- зміцнювати взаємодію з органами місцевого самоврядування, забезпечувати консолідацію зусиль держави і громадського суспільства в протидії криміналітету;

- широко інформувати громадськість і засоби масової інформації про роботу поліції, активно залучати громадян та громадські об'єднання до профілактики правопорушень, всебічно сприяти журналістам у виконанні їх місії об'єктивного висвітлення подій;

- своїми діями досягати нового сприйняття поліції в суспільстві, активно здобувати підтримку широких верств населення, повернути довіру громадян і загальну повагу до професії поліцейського, створити нове обличчя української поліції.

Дослідження практики співробітництва представників органів правопорядку України та населення свідчить, що сьогодні процес взаємодії поліції та громадських об'єднань позитивно впливає на діяльність органів внутрішніх справ, з одного боку, й формування позитивного іміджу в очах населення – з другого. Слід констатувати, що до цього часу розвиток співробітництва між поліцією та громадянами відбувався спонтанно, без належної організації і системного підходу. Заходи щодо залучення громадськості до правоохоронного процесу проводилися, як правило, внаслідок гучних і

резонансних подій із масштабними негативними наслідками для суспільного життя. Тому взаємодія поліції з громадськими формуваннями повинна плануватися й формуватися на ефективній науково обґрунтованій управлінській основі. При цьому великого значення набувають державна стратегія і тактика протидії злочинності спільними зусиллями відомчих інституцій і суспільства.

Нині важливими, на наш погляд, є такі завдання з активізації взаємодії між органами внутрішніх справ і громадськістю:

- підвищення авторитету й довіри населення до поліції;
- покращення стану комунікативної та загальної культури персоналу ОВС;
- сприяння об'єктивному інформуванню населення про діяльність працівників правоохоронних органів за допомогою засобів масової інформації; ретельна перевірка фактів і матеріалів, які публікуються чи демонструються в мас-медіа;
- створення позитивного іміджу шляхом підвищення рівня професійної компетентності та покращення результатів діяльності персоналу ОВС;
- забезпечення безпосереднього діалогу між поліцією та населенням (громадськими об'єднаннями, профспілками, асоціаціями, організаціями, підприємствами) під час особистих зустрічей громадян із керівниками підрозділів ОВС, найкращими працівниками, персоналом служби громадської безпеки, які забезпечують правопорядок на конкретній території;
- проведення активної профілактичної, виховної, просвітницької роботи серед різних верств населення з метою запобігання злочинності, а також формування в різних категорій громадян відчуття особистої причетності до правового порядку в суспільстві, підвищення рівня самосвідомості кожного члена суспільства;
- залучення найактивніших громадян до співпраці; передбачення в чинному законодавстві матеріально-технічного забезпечення громадських формувань і винагород особам за допомогу органам правопорядку й виконання конкретних правоохоронних завдань.

Організацію та впровадження таких програм в Україні необхідно розпочинати з трансформації громадської думки про сучасну, нову поліцію. Позитивний образ і високі результати діяльності, бездоганна репутація й належний рівень культури – основні складові професійного успіху поліцейського, зокрема й у сфері комунікації з населенням і громадськими формуваннями. Процес співпраці починається з бажання спілкуватися й допомагати працівникам поліції, яких поважають, із налагодження довірливих взаємовідносин. Повага до органів правопорядку, до органів державного управління залежить від поваги й взаєморозуміння між конкретним працівником поліції в цілому та пересічним громадянином.

Підсумовуючи, можна зазначити: оптимізація взаємодії нової поліції з населенням у контексті правоохоронної діяльності має основну мету – надати нового імпульсу вітчизняним формам співпраці, що існували раніше, та запровадити перевірений часом зарубіжний досвід участі громадськості в правоохоронній та правозахисній діяльності. І найголовніше: своєчасне оперативне реагування правоохоронних органів на всі звернення громадян, безперечно, підвищить рівень довіри людей до поліції.

Список використаних джерел:

1. Шадська У. Чи буде в Україні поліцейська діяльність, орієнтована на громаду? [Електронний ресурс] / Уляна Шадська. – 6 квіт. 2016 р. – Режим доступу: <http://police-access.info/2016/04/chy-bude-v-ukrajini-politsejska-diyalnist-orijentovana-na-hromadu>.

Одержано 26.04.2016

*

УДК 342.9

Ольга Сергіївна Лижник,

курсант 2 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Казанчук І. Д.

НЕЛЕГАЛЬНА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРОТИДІЇ

На думку Генерального секретаря ООН Пан Гі Муна, сучасний світ вступив у другий етап процесу глобалізації суспільства – етап мобільності. Якщо на першому етапі спостерігалася лібералізація потоків капіталів, товарів і послуг, то за останні 25 років кількість мігрантів подвоїлася, сягнувши майже 200 мільйонів осіб, а це вже 3 % населення світу. У пошуках можливостей і кращого життя все більше людей перетинають кордони, поступово прискорюючи прогрес у країнах.

З одного боку, масштаби та напрями міграційних процесів певною мірою свідчать про стан соціального та економічного розвитку країни. З іншого – сама наявність процесу міграції значною мірою впливає на розвиток країни.

На сьогодні характер міграційних процесів в Україні обумовлюється тенденцією побудови відкритого суспільства. Сучасна міграція має позитивні аспекти: приплив висококваліфікованих спеціалістів, що полегшує навантаження на освітню систему та знижує затрати на їх підготовку; наявність малооплачуваної робочої сили, що забезпечує заповнення робочих місць, непривабливих для місцевих жителів, зокрема, у сферах будівництва, сільського господарства. Але, поряд із позитивними тенденціями, є й негативні – мігрантами стають іноземці, особи без громадянства, що вимушені покидати свою країну через збройні конфлікти, шукаючи притулку. Водночас, нелегальний характер міграції загострює проблеми, пов'язані з використанням іноземної робочої сили. Спостерігається зростання тіньового сектора економіки і корупційність державних інститутів. Зростає кількість «прикордонних бізнесменів». Так, протягом останніх років спостерігається збільшення кількості затримань громадян України – жителів прикордонних населених пунктів, які співпрацюють з нелегальними мігрантами як пособники. Для значної частини населення, зокрема, Закарпатського регіону на угорській ділянці державного кордону пособництво порушникам кордону стало постійною справою. Нелегальна міграція є досить рентабельним бізнесом, і мова йде не лише про прибутки від незаконного трафіку через українську територію. Правоохоронці європейських країн переконані, що сукупний прибуток злочинного світу від нелегального переправлення мігрантів до Євросоюзу через Україну сягає кількох мільярдів доларів на рік. Неконтрольована міграція спричиняє зростання міжетнічної напруженості в суспільстві, є причиною виникнення епідеміологічної загрози. Приклад тому – розповсюдження такої хвороби, як, африканська лихоманка «Ебола», від якої у нашій країні фактично немає ефективного захисту.

В умові євроінтеграції в Україні домінуючою є боротьба з нелегальною міграцією адміністративно-правовими і економічними методами, виходячи з міркувань національної безпеки та вимог європейських держав. Україна приєдналася до Конвенції проти транснаціональної організованої злочинності (2000 р.), в якій нелегальна міграція безпосередньо пов'язана з такими формами злочинності як наркобізнес, торгівля людьми. У зв'язку із об'єктивним існуванням міграційного процесу як невід'ємної складової історії людства необхідною є ефективна діяльність правоохоронних органів у сфері боротьби з незаконною міграцією в країні, правове забезпечення реалізації прав і свобод осіб-учасників міграційного процесу. На жаль, існуючий рівень адміністративно-правового статусу мігрантів в Україні далеко не повною мірою

відповідає міжнародному досвіду і сучасному змісту міграційних правовідносин, а його недостатня урегульованість лише сприяє поширенню в нашій країні нелегальній міграції, негативно впливаючи на національну безпеку України. Тому, аналіз сучасного стану міграційних процесів та урахування провідного міжнародного досвіду, дає підставі визначити основні шляхи протидії нелегальній міграції в нашій державі:

1) розробка державних та регіональних програми взаємодії Державної міграційної служби України, інших правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування з питань протидії нелегальній міграції в країні, виявлення осіб-організаторів незаконного переправлення мігрантів через територію України, допомоги мігрантам, що знаходяться на території нашої держави;

2) удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання міграційних процесів в Україні з питань поетапної легалізації незаконних мігрантів, що присутні на території України;

3) впровадження передового міжнародного досвіду в діяльність українських правоохоронних органів у сфері боротьби з незаконною міграцією, реалізації прав і свобод осіб-учасників міграційного процесу в Україні;

4) удосконалення змісту повноважень спеціально уповноважених державних органів, Державної міграційної служби України щодо протидії трудової експлуатації мігрантів, а також створення спеціального підрозділу в структурі Національної поліції України, до повноважень якого входило б організація і здійснення заходів з протидії незаконній міграції в Україні.

Одержано 07.04.2016

*

УДК 347.73

Станіслав Євгенійович Нестеренко,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пабат О. В.

ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Фінансовий контроль розкриває негативні явища в діяльності різних ланок економіки, вивчає продуктивні сили і виробничі відносини, а також забезпечує контроль органів влади та спеціальних установ за фінансовою діяльністю усіх суб'єктів фінансових правовідносин. На сучасному етапі організації, фінансовий контроль зазнає серйозні зміни. Проте наразі його здійснення викликає незадоволення у суспільстві. Змінити ситуацію можна лише за умови наведення належного порядку у бюджетно-фінансовій сфері та системі фінансового контролю задля вирішення гострих питань соціально – економічній сфері. Фінансовий контроль є завершальною стадією управління фінансами і, в той же час, виступає умовою ефективності управління ними. Контрольна функція фінансів є властивістю самих фінансів. Такий контроль виступає базисом фінансово-контрольних правовідносин, власне, фінансовий контроль є діяльністю відповідних органів і організацій, що його здійснюють.

Формально об'єктом фінансового контролю є фінансові показники діяльності із формування, розподілу або перерозподілу, використання фінансових ресурсів, а предметом – перинна документація, що відображає результативність їх кругообігу, достовірність і повноту відображення руху фінансів підзвітної юридичної чи фізичної особи.

Забезпечення бухгалтерського обліку дає можливість аналізу і об'єктивної оцінки динаміки фінансових показників, і дозволяє коректувати процеси реалізації фінансової політики держави. Відмітимо, важливість такого поняття як фінансова дис-

ципліна під котрою розуміють чітке дотримання встановлених приписів і порядку утворення, розподілу і використання грошових фондів держави, суб'єктів місцевого самоврядування, підприємств, організацій, установ. Вимоги фінансової дисципліни поширюються не тільки на підприємства, організації, установи, громадян, але і на органи державної влади і місцевого самоврядування, їх посадових осіб. Тим самим забезпечуються інтереси держави, муніципальних утворень, сприяє дотриманню прав та інтересів конкретних громадян, підприємств, установ (наприклад, контроль за дотриманням законодавства про надання пільг на плати до бюджету, за правильністю справляння податків, за своєчасністю виділення бюджетних асигнувань тощо).

Державний фінансовий контроль охоплює формування і виконання місцевих бюджетів, що здійснюється при: видачі регіональним і місцевим бюджетам дотацій (субвенцій) і кредитів з Державному бюджету на фінансування їх поточних та капітальних видатків; санкціонуванні здійснення місцевих позик, гарантованих урядом; реалізації урядових програм.

У законодавстві, що регулює здійснення фінансового контролю є низка проблемних аспектів. Зокрема, станом на 1 січня 2016 року система державного фінансового контролю виконує свої функції без базового закону, який би врегулював основні поняття, розподіляв би завдання, функції між органами місцевої та державної влади. Наразі, зокрема, Бюджетний кодекс України не врегульовує цього питання. У вищих навчальних закладах відсутній системний підхід до підготовки кадрів у цій сфері. Окремо відмітимо питання звітності, що складається за старою системою показників, та відсутність на місцевому рівні розширених фінансових звітів. Звіт про стан фінансово-бюджетної дисципліни не визначено у складі звітів про виконання державного та місцевих бюджетів і не розглядаються Верховною Радою України і результати звітів про проведення перевірки, що направляються органам Державної фінансової інспекції України, Верховною Радою України та Міністерством фінансів України не затверджуються і по ним не приймається відповідне рішення. Результати лише беруться органами влади до відома. Це свідчить про низький рівень об'єктивності в оцінці стану фінансової-бюджетної дисципліни в Україні та неефективності порядку та процесу складання звітності.

Пріоритет державної політики України щодо вступу до Європейського союзу вимагає адаптації державного фінансового контролю до європейських вимог. Мова йде про дотримання Лімської декларації керівних принципів з контролю. Слід змінити підхід здійснення фінансового контролю державою, для чого, зокрема, є потреба:

- 1) розробити та прийняти закон про державний фінансовий контроль;
- 2) внести зміни до Бюджетного кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення;
- 3) створити внутрішній аудит в органах місцевої влади, при цьому розмежувати функції інспектування та аудиту;
- 4) створити єдину інформаційну базу у сфері державного фінансового контролю з можливістю використання її на місцевому рівні.

Одержано 12.04.2016

*

УДК [351.74:351.72](477)

Юлія Василівна Тимошенко,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пабат О. В.

ПЕРСПЕКТИВИ ТА НЕДОЛІКИ СТВОРЕННЯ ОРГАНУ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ

Як відомо, в 2016 році до Верховної Ради України було внесено законопроект № 4228 [1] про створення нового органу – фінансової поліції. Головною метою законопроекту є поділ правоохоронної та сервісної функцій фіскальної служби, ліквідація податкової поліції, оптимізація структури та чисельності органів, які ведуть боротьбу зі злочинами у сфері фінансів, усунення дублювання їх функцій та створення фінансової поліції. В першу чергу, на фінансову поліцію покладатиметься обов'язок щодо запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття злочинів при формуванні та використанні фінансових ресурсів держави, а також в сфері економічної безпеки.

Оскільки Україна є демократичною державою, то діяльність органів фінансової поліції повинна здійснюватись на принципах законності, поваги і дотримання прав і свобод, гідності людини і громадянина, єдності системи органів фінансової поліції, поєднання гласних і негласних форм діяльності і єдиноначальності, взаємодії з правоохоронними та іншими державними органами, посадовими особами, організаціями та громадянами.

На нашу думку, фінансова поліція, в разі її створення і наділення необхідними правами, з роками може стати потужним інструментом у руках держави. Запропонована модель боротьби з економічними злочинами повинна бути ефективною, зменшити податковий тиск на платників податків. Як відомо, подібна система існує в Італії, Туреччині, Ірландії, Греції.

Думки з цього приводу досить розходяться. Було проведено опитування серед досвідчених політологів, які вважають небезпечним перспективу створення Служби фінансових розслідувань: «Те, що створюється – це неймовірна концентрація всього найгіршого в кримінальному і силовому плані. І все це отримає одна людина. Йому президент не буде потрібен вже через півроку після призначення», – як було сказано директором соціологічної служби «Український барометр» Віктором Небоженко.

Переважну більшість спеціалістів в області політології насторожують неосяжні повноваження, якими збираються наділити нову структуру. Вони містяться в законопроекті, розробленому Кабміном Міністрів України в березні 2016 року.

«Ця система може виступити і проти президента, тому що у неї будуть фактично необмежені повноваження, що дозволяють здійснити державний переворот. Якщо у вас є в руках зброя, а у інших його немає, то спокуса використати свою перевагу дуже велика» [2], – вважає директор соціологічної служби «Український барометр» Віктор Небоженко.

Занепокоєння інвесторів також викликає можливий вплив фінансової розвідки на роботу вітчизняного бізнесу. Вони не сумніваються, що в разі появи нового фіскального органу, той буде чинити істотний тиск на роботу компаній. Особливо тих, що наближені до опозиційних політичних сил.

Вважаємо, негативно може відібитися поява Служби фінансових розслідувань і на інвестиційному кліматі України. Іноземні інвестори, і без того з насторогою відносяться до нашої країни в останні роки, ще сильніше скоротять свої вкладення в

українську економіку. Не будуть у захваті від діяльності установи фінансової поліції не тільки портфельні інвестори, а й стратегічні.

Вважаємо, що українська фінансова поліція, в разі її створення, ймовірно, може стати світовим рекордсменом за масштабами повноважень, котрих не має у світовій фінансовій практиці. У розвинених країнах існують правоохоронні структури, які борються з економічними злочинами, але вони не мають таких повноважень, які у проєкті закону України пропонується надати фінансовій поліції в Україні.

Є ймовірність, що проти створення органу фінансової поліції виступить і головний кредитний донор України на поточний момент – Міжнародний валютний фонд. Експерти впевнені, що МВФ буде виступати категорично проти появи фінансової розвідки.

Щодо основних недоліків щодо створення нової структури в Україні, то цілий ряд питань про її компетенцію не узгоджений з чинними законодавчими актами. Сумнівною залишається і доречність об'єднання в одному органі повноважень по боротьбі з економічними злочинами і корупцією. Як правило, ці функції повинні виконувати різні органи. Процеси централізації влади в правоохоронній системі України можуть викликати настороженість в середовищі інвесторів. Саме по собі створення однієї структури на базі інших ще не означає підвищення ефективності виконання державних завдань. Але безумовно може призвести до збільшення тиску держави на бізнес.

Список використаних джерел:

1. Про фінансову поліцію : проєкт закону України від 15 берез. 2015 року № 4228 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58400.

2. Фінансова поліція може стати потужним інструментом у руках олігархів [Електронний ресурс] // УНІАН. – Режим доступу: <http://economics.unian.ua/finance/780321-finansova-politsiya-moje-stati-potujnim-instrumentom-u-rukah-oligarhiv-ekspert.html>.

Одержано 11.04.2016

*

СЕКЦІЯ 5
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ. КРИМІНАЛЬНЕ
ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛІСТИКИ

ПРЕДСТАВНИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

УДК 343.225

Даніїл Володимирович Кройтор,

студент Слідчо-криміналістичного інституту

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник: д-р юрид. наук Яценко А. М.

ДО ПИТАННЯ ПРО СЛУЖБОВУ НЕОБХІДНІСТЬ
ЯК ОБСТАВИНУ, ЩО ВИКЛЮЧАЄ ЗЛОЧИННІСТЬ ДІЯННЯ

Чинний Кримінальний Кодекс України (далі – КК України) у розділі VIII Загальної частини закріплює перелік обставин, що виключають злочинність діяння. До них відносяться: необхідна оборона, уявна оборона, затримання особи, яка вчинила злочин, крайня необхідність, фізичний або психічний примус, виконання наказу або розпорядження, діяння, пов'язане з ризиком, виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Службова необхідність, як обставина, що виключає злочинність діяння, КК України не передбачена.

Питання службової необхідності як обставини, що виключає злочинність діяння, є одним із нерозроблених в науці кримінального права. Відсутність на законодавчому рівні регламентації службової необхідності як обставини, що виключає злочинність діяння, унеможливує ухвалення виправдувальних вироків із посиланням саме на таку обставину. У той же час, постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.12.2003 № 15 згадує службову необхідність в контексті перевищення влади або службових повноважень службовими особами, передбачаючи можливість виключення злочинності діяння, якщо дії, які явно виходили за межі наданих прав чи повноважень мали на меті запобігання більш значним наслідкам, ніж фактично заподіяна шкода, та такі шкідливі наслідки не можна було відвернути іншими засобами. В цьому випадку судам пропонується посилатися на ст. 39 КК України визнаючи такі дії вчиненими в стані крайньої необхідності. На нашу думку, відповідне роз'яснення Пленуму Верховного Суду України наврод чи може знайти свою практичну реалізацію без відповідних змін у законодавстві.

Справа в тому, що особа, яка перебуває у стані, що виключає злочинність діяння, має бути суб'єктом кримінальної відповідальності. Чинний КК України окремо закріплює два суб'єкти злочину – загальний та спеціальний. У стані службової необхідності може перебувати тільки спеціальний суб'єкт – службова особа. Законодавче ж визначення крайньої необхідності посилання на суб'єкт не містить. У зв'язку з цим, Ю. В. Баулін вказує, що суб'єктом крайньої необхідності є виключно загальний суб'єкт права, тобто осудна особа, що досягла віку за загальним правилом 16, а в окремих випадках – 14 років. Разом з цим, М. Д. Дурманов у свій час зазначав, що

особи, на яких лежить в силу закону, службового обов'язку або умов праці обов'язок боротися із небезпекою, що загрожує, наражати себе на небезпеку або охороняти ті чи інші законні інтереси від цієї небезпеки, не можуть посилалися на стан крайньої необхідності при невиконанні власних обов'язків. Інакше кажучи, службова особа, як спеціальний суб'єкт кримінальної відповідальності, перебувати у стані крайньої необхідності не може. Стан крайньої необхідності передбачає активну поведінку особи і виключає невиконання покладених обов'язків, тобто бездіяльність службової особи.

Крайня необхідність та службова необхідність таким чином співпадають за правовою формою, проте чітко розмежовуються за суб'єктом, що не дозволяє розглядати службову необхідність як спеціальний випадок крайньої необхідності. У зв'язку з цим, не можна погодитися з вищенаведеною позицією вищої судової інстанції. На нашу думку, такий стан речей буде існувати до тих пір, доки на законодавчому рівні службова необхідність не буде передбачена як окрема обставина, що виключає злочинність діяння. Поняття такої обставини, що виключає злочинність діяння, її змістовні ознаки, підстави та умови її практичної реалізації, стануть предметом наших подальших наукових розвідок.

Одержано 18.04.2016

*

**ПРЕДСТАВНИКИ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА**

УДК 343.2/7(477):341

Анастасія Олександрівна Дзюба,

студентка юридичного факультету

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Науковий керівник: д-р юрид. наук Житний О. О.

**ОСОБЛИВОСТІ ВИНИ, МОТИВУ Й ЦІЛЕЙ
У МІЖНАРОДНИХ ЗЛОЧИНАХ (ВНУТРІШНЬОПРАВОВИЙ
І КОНВЕНЦІЙНИЙ РІВНІ РЕГУЛЮВАННЯ)**

На сучасному етапі розвитку суспільства посилюється інтенсивність взаємозв'язків членів міжнародної спільноти з метою запобігання злочинності в цілому й окремим видам злочинів. Для забезпечення ефективного міжнародного співробітництва України у антикримінальній діяльності об'єктивною потребою стала імплементація кримінально-правових конвенційних норм в її національне законодавство. Тому ч. 5 ст. 3 Кримінального Кодексу України (далі – КК) встановлює, що його норми повинні відповідати положенням чинних ратифікованих міжнародних угод.

У міжнародному праві склалося поняття міжнародного злочину як кримінального злочину окремих осіб, що вчинили посягання на мир між народами, на волю народів, на основні права людини. До таких злочинів усталена міжнародна практика відносить геноцид, екоцид, злочини проти миру тощо. Заборонені вони й у КК України. Для забезпечення їх кримінального переслідування національними правоохоронними й судовими органами вітчизняний законодавець зобов'язаний сконструювати відповідні склади злочинів, відобразивши у їх ознаках необхідні й достатні властивості визначених міжнародним правом найбільш небезпечних злочинів. Зазначена вимога стоїть, зокрема, й ознак суб'єктивної сторони складів злочину, до яких в кримінальному праві належать вина, мета й мотив. Аналіз цих ознак згідно з КК свідчить, що всі без винятку міжнародні злочини характеризуються виключно умислом. Їх

суб'єктивна сторона не передбачає необережної або змішаної вини. Прямо не передбачено в ній і такої ознаки, як мотив злочину.

Така ознака суб'єктивної сторони міжнародних злочинів, як мета (ціль) відображено у положеннях КК. Так, зокрема, геноцид (ст. 442 КК) – це діяння, вчинене з певною метою (повного або часткового знищення будь-якої національної, етнічної, расової чи релігійної групи, створення для неї життєвих умов, розрахованих на повне чи часткове її фізичне знищення тощо). Порівняльний аналіз цих ознак та суб'єктивних ознак геноциду згідно із Конвенцією про попередження злочину геноциду та покарання за нього (1948 р.) дозволяє стверджувати, що наявність спеціальної мети як обов'язкової ознаки цього злочину адекватно відображена в національному кримінальному законі. Таким чином, в цій частині імплементація норм міжнародного права здійснена якісно, та національного права України.

Міжнародним злочином є й посягання на життя, здоров'я та особисту свободу особи, що користується міжнародним захистом, передбачене у Конвенції про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів (1973 р.). Норми, що захищають визначені нею суспільні відносини, в національному праві містять ст. 443, 444 КК. Досліджуючи їх суб'єктивні ознаки можна побачити, відмінності, які стосуються, зокрема, спеціальної мети. В зазначеній Конвенції ця ознака не загадується: злочином вважається будь-яке посягання, умисно спрямоване проти таких осіб. Український законодавець в ст. 443, 444 КК закріпив мету як обов'язкову ознаку суб'єктивної сторони злочинів. Таким чином можливості виконання вимог міжнародного права було обмежено, адже відсутність мети впливу на характер діяльності осіб, що мають міжнародний захист або на діяльність держав чи організацій, що вони представляють, або з метою провокації війни чи міжнародних ускладнень виключає можливість кваліфікації агресивних дій за ст. 443 (при посяганні на життя) або ст. 444 (при посяганні на волю й недоторканність приміщень) КК й визнання діяння міжнародним злочином. Доцільним є узгодження опису суб'єктивної сторони у ст. 443, 444 КК із зазначеною Конвенцією.

Одержано 14.04.2016

*

ПРЕДСТАВНИКИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

УДК 343.137.5

Катерина Сергіївна Фоменкова,

курсант 3 курсу факультету № 3

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ

Підготовка і проведення допиту неповнолітніх зумовлені їх віковими особливостями. Знання цих особливостей має велике значення для обрання тактичних прийомів допиту, здійснення впливу на неповнолітнього, оцінки його свідчень.

Допит – це процесуальна дія, яка являє собою регламентований кримінально-процесуальними нормами інформаційно-психологічний процес спілкування осіб, котрі беруть в ньому участь, та спрямований на отримання інформації про відомі допитуваному факти, що мають значення для встановлення істини по справі [3].

Загальні положення проведення допиту визначаються ст. 224 КПК України. Набуття неповнолітнім цивільно-правової дієздатності у повному обсязі до 18 років (у

разі реєстрації шлюбу – ст. 34 Цивільного кодексу України (далі – ЦК), під час роботи за трудовим договором, зайняття підприємницькою діяльністю, у разі запису матір'ю або батьком дитини – ст. 35 ЦК) не є підставою для того, щоб відмовитися від застосування ст. 226 КПК України.

Відповідно до п. 12 ч. 1 ст. 3 КПК неповнолітня особа – це малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

Допит неповнолітньої особи проводиться обов'язково у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря. Допит неповнолітнього підозрюваного здійснюється також у присутності захисника (ст. 490 КПК України).

Присутність лікаря разом із законним представником, педагогом або психологом необхідна при наявності даних про розумову відсталість неповнолітнього, її хворобливість тощо.

Як законні представники до участі в допиті можуть бути залучені батьки (усиновлювачі), а в разі їх відсутності – опікуни чи піклувальники особи, інші повнолітні близькі родичі чи члени сім'ї, а також представники органів опіки і піклування, установ і організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній.

На досудовому слідстві допитувати неповнолітніх про емоційно нейтральні для них обставини рекомендується якомога швидше після їх сприйняття. У тих випадках, коли відомо, що те, що трапилося могло сильно схвилювати неповнолітнього допитуваного, доцільно допитувати його не раніше ніж через два-три дні після події. За цей час зменшується емоційне напруження і викликане ним гальмування процесів пам'яті; нерідко при такому відстроченому відтворенні спостерігається явище ремінісценції, тобто «виринання» у пам'яті деталей, які не могли б бути відтворені незабаром після події. Через 12–15 днів після сприйняття фактів спогади про них у неповнолітньої особи починають слабшати, якщо вони не викликають у неї особливого інтересу.

До моменту допиту неповнолітньої особи слідчий повинен розташовувати основними відомостями про його психологічні особливості. З цією метою рекомендується допитати принаймні батьків і вихователів (вчителів), які спостерігали його в різних умовах. Тому свідчення батьків і працівників дитячих установ можуть істотно доповнювати один одного. Цим особам необхідно нагадувати, що не можна неповнолітнього допитуваного спеціально готувати до допиту, «репетирувати» свідчення.

Ефективність допитів багато в чому залежить від уміння слідчого враховувати і правильно використовувати їх психологічні особливості.

Спілкування з сором'язливими, які важко вступають в контакт не слід починати з прямого звернення до них. Допитуваному потрібно надати час, щоб освоїтися з новою для нього обстановкою, присутністю незнайомих людей. Тому розмову краще починати не з неповнолітньої особою, а про нього з супроводжуючою особою або з педагогом, поступово залучаючи в розмову і неповнолітнього допитуваного, як би уточнюючи, що йдеться про нього.

У розмові з неповнолітніми особами часто допускають неприродні інтонації, зловживають «зменшительною» формою слів, наївно вважаючи, що від цього їх краще розуміють і ставляться до них з довірою. Не потрібно забувати, що неповнолітні, як правило, чутливі до фальші і не відчують поваги до людей, які занадто відверто намагаються сподобатися їм. Кращий засіб розташувати їх до себе – зберігати природність поведінки, серйозно поставитися до того, що їх цікавить або хвилює. [2]

В окремих випадках, коли контакт з допитуваним не налагоджується, можна вдаватися до прийому, заснованому на численних спостереженнях психологів і педагогів про те, що діти часто захоплюються людьми, які не звертають на них уваги, і, звикнувши до їх присутності, самі починають намагатися вступити з ними в спілкування.

У подібних випадках слідчий може зайняти вичікувальну позицію, зробити вигляд, що займається своїми справами, що не мають до неї ніякого відношення, в той час як з дитиною розмовляє педагог або супроводжуюча особа.

Засобом створення мотивації до дачі показань може служити роз'яснення неповнолітньому, що від нього чекають допомоги у важливій справі, що його допомога вкрай необхідна. У той же час йому потрібно сказати, що якщо він не пам'ятає про події, не бачив якихось деталей ситуації, то і негативні відповіді важливі і здатні допомогти слідству. Інакше неповнолітній може вважати, що від нього чекають тільки позитивних відповідей, і це здатне привести до спроб заповнення «прогалин» вигадкою [1].

Правильна підготовка до допиту неповнолітніх, сприяє отриманню необхідної інформації. Таким чином зникає необхідність повторних допитів, підвищується їх результативність.

Список використаних джерел:

1. Закатов А. А. Психологические особенности тактики производства следственных действий с участием несовершеннолетних : учеб. пособие / А. А. Закатов. – Волгоград, 1999. – 96 с.
2. Коченов М. М. Психология допроса малолетних свидетелей : метод. пособие / М. М. Коченов, Н. Р. Остова. – М., 1984.
3. Криміналістика : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. закл. освіти / [Глібоко В. М., Дудніков А. Л., Журавель В. А. та ін.] ; за ред. В. Ю. Шепітька. – Київ : Ін Юре, 2001. – 684 с.

Одержано 07.04.2016

*

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ФАКУЛЬТЕТУ № 1

УДК 343.1(477)

Олександр Ігорович Бахмат,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Фоміна Т. І.

ПРОЦЕСУАЛЬНЕ КЕРІВНИЦТВО ПРОКУРОРА ЯК ГАРАНТІЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН

У наш час особливо гостро постає питання про захист прав і свобод особи під час кримінального провадження. Існує багато фактів перевищення службових повноважень органами досудового розслідування, що призводить до порушення прав і свобод громадян. З метою вирішення вказаної проблеми, а також з ціллю підвищення захищеності учасників кримінального провадження з прийняттям у 2012 році Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) було введено інститут процесуального керівництва прокурора.

Процесуальне керівництво – це процесуальний засіб забезпечення законності під час проведення досудового розслідування. Враховуючи положення ч. 2 ст. 36 КПК України, можна стверджувати, що на сьогодні прокурор наділений владними повноваженнями під час досудового розслідування. Тобто прокурор є повноправним, активним учасником кримінального провадження.

Виділимо основні напрями процесуального керівництва.

По-перше, забезпечення принципу верховенства права. Відповідно до ст. 8 КПК України кримінальне провадження здійснюється з урахуванням засади верховенства права, згідно з якою людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями. Цей принцип лежить в основі всього національного законодавства, а процесуальне керівництво прокурора є прямим механізмом реалізації цього принципу під час досудового розслідування.

По-друге, забезпечення принципу законності під час досудового розслідування (ст. 9 КПК України). Цей принцип є базовим та основоположним для всього кримінального провадження. Прокурор як процесуальний керівник проводить контроль за діяльністю органів досудового розслідування. Маючи вільний доступ до матеріалів кримінального провадження, він має право: 1) скасовувати незаконні та необгрунтовані постанови слідчих; 2) погоджувати або відмовляти в погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій; 3) приймати рішення щодо закриття кримінального провадження та продовження строків досудового розслідування; 4) затверджувати чи відмовляти у затвердженні обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, вносити зміни до складеного слідчим обвинувального акта чи зазначених клопотань; 5) ініціювати питання про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування тощо.

По-третє, забезпечення розумних строків кримінального провадження. У ст. 28 КПК України прямо вказано, що забезпечення розумних строків є однією з головних засад кримінального провадження. Відповідно до ст. 114 КПК України прокурор під час досудового розслідування як процесуальний керівник має право встановлювати строки, що дають достатньо часу для вчинення відповідних процесуальних дій або прийняття рішень, що не перевищують граничних меж визначених КПК України, не перешкоджають реалізації права на захист.

По-четверте, визначення найбільш ефективних напрямів проведення досудового розслідування, активізація зусиль органів досудового розслідування, спрямованих на повне, всебічне, неупереджене встановлення обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Основною формою реалізації цього напрямку діяльності є можливість прокурора давати доручення начальнику органу досудового розслідування та слідчому.

З урахуванням вказаного, можна стверджувати, що законодавцем надано прокурору повноваження приймати ключові рішення у кримінальному провадженні, починаючи з початку досудового розслідування до його закінчення. З цього випливає одна з головних переваг процесуального керівництва – активна участь прокурора під час досудового розслідування. Завдяки цьому прокурор детально ознайомлюється з матеріалами кримінального провадження, що дає йому можливість активно підтримувати обвинувачення у суді.

Підводячи підсумки, можна вважати, що процесуальне керівництво стало міцним гарантом захисту прав і свобод громадян, особливо від неправомірних дій органів досудового розслідування.

Одержано 25.04.2016

*

УДК 343.13(477)

Владислав Олегович Камінський,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Фоміна Т. І.

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ПОСИЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ СЛІДЧОГО

Прийняття Кримінально процесуального кодексу України (далі – КПК України) у 2012 році спричинило зміну процесуального статусу всіх суб'єктів кримінального провадження, і в першу чергу слідчого. Для повного аналізу завдань та повноважень слідчого необхідно визначити поняття процесуальної самостійності даного суб'єкта кримінального провадження. Процесуальна самостійність слідчого полягає, насамперед, у самостійному прийнятті рішень з усіх основних питань досудового розслідування та у відповідальності за їх незаконне і не своєчасне виконання. Разом з тим, ряд посадових осіб (керівник органу досудового розслідування, прокурор, слідчий суддя) мають право у порядку, визначеному законом, втручатись у діяльність слідчого. Так, керівник органу досудового розслідування має право відсторонювати слідчого від проведення досудового розслідування з власної ініціативи або за ініціативою прокурора, за наявності підстав, передбачених КПК України для відводу, або у разі неефективного досудового розслідування; давати слідчому письмові вказівки; погоджувати проведення слідчих (розшукових) дій та продовжувати строк їх проведення; вживати заходів до усунення порушень вимог законодавства, у випадку їх допущення слідчим та ін. (ст. 39 КПК України). Більш значні важелі впливу на слідчого має прокурор, який здійснює нагляд за додержанням законів під час досудового розслідування у формі процесуального керівництва (ч. 2 ст. 36 КПК України). Письмові вказівки прокурора обов'язкові для слідчого та підлягають виконанню (ч. 4 ст. 40 КПК України). Все це суттєво обмежує його процесуальну самостійність слідчого.

У теорії права процесуальну самостійність слідчого поєднують з його процесуальною незалежністю через наявність між ними органічного взаємозв'язку, обумовленого, у тому числі, й існуванням спільних для них гарантій. Надання слідчому права оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність прокурора до прокуратури вишого рівня (ч. 2 ст. 312 КПК України) є суттєвою гарантією незалежності слідчого під час здійснення досудового розслідування. Разом з тим, ч. 3 ст. 312 КПК України містить правило, за яким оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора не зупиняє їх виконання, що прямо примушує слідчого і під час оскарження ним рішень та діянь прокурора діяти всупереч своєму внутрішньому переконанню. Вважаємо, що для посилення процесуальної самостійності слідчого це положення потрібно було б виключити із закону, оскільки вищестоящі органи та особи здійснюють надто жорсткий контроль за діяльністю слідчого. У наш час слідчий органу досудового розслідування сильно обмежений, більшість процесуальних дій мають бути погоджені з керівником органу досудового розслідування або прокурором. Проте, ми вважаємо, що слідчий повинен отримати більше повноважень під час досудового розслідування.

Ми пропонуємо розділити штат слідчих на три групи, відповідно до внутрішньої значущості для органу досудового розслідування, так звані грейди. Таким чином першу групу працівників будуть складати новачки та особи, які протягом трьох років не зарекомендували себе з професійної сторони. Ці слідчі будуть мати повноваження такі самі, як й сьогодні. До другої групи будуть належати відповідальні офіцери, котрим дозволено користуватись більш широкими повноваженнями. Наприклад, було б доцільним надати слідчому другого грейду право самостійно приймати рішення щодо

обрання таких запобіжних заходів, як особисте зобов'язання та особиста порука. Також бажано надати повноваження приймати рішення про закриття кримінального провадження за реабілітуючими підставами у випадках повідомлення особі про підозру. Крім того, у невідкладних випадках, коли звернення до суду може призвести до знищення доказів та негативно вплинути на подальший хід досудового розслідування доцільно слідчому надати право самостійно застосовувати тимчасовий доступ до речей та документів. У свою чергу найвищий, третій рівень повинен мати найширші повноваження, такі як застосування запобіжного заходу (окрім домашнього арешту, тримання під вартою), проведення обшуку та арешту майна, які повинні бути погоджені лише з прокурором. Перехід до вищого грейдового рівня повинні визначати спільно прокурор, або прокурори, з якими слідчий співпрацював найбільше, та керівник органу досудового розслідування. Саме ці посадові особи можуть найточніше визначити професійний рівень слідчого, який претендує на підвищення. При кожному підвищенні грейду відповідно мають зростати заробітна плата та повноваження слідчого. Якщо ж слідчий не підтвердив свій професійний рівень протягом трьох років служби його кандидатура має в першу чергу розглядатись при наступному скороченні.

Такі зміни дозволять вивести розслідування кримінальних правопорушень на якісно новий рівень. При наданні більш широких повноважень та відповідної оплати праці слідчі органів досудового розслідування не матимуть спокусу в своїй професійній діяльності. Це можливо лише через зміну нашої правової системи та приведення її до високих міжнародних стандартів.

Одержано 14.04.2016

*

УДК 343.131(477)

Ярослав Вікторович Картавий,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Абрамський С. Є.

СЛІДЧИЙ СУДДЯ ЯК УЧАСНИК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

З прийняттям КПК України 2012 р. введено нового учасника кримінального процесу, а саме слідчого суддю. Відповідно до п. 18 ч. 1 ст. 3 КПК України на нього покладено повноваження щодо здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження. Згідно з ч. 5 ст. 21 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [1] слідчий суддя обирається збором суддів місцевого суду із складу суддів цього суду на строк не більше трьох років і може бути переобраний повторно. Слідчий суддя не звільняється від виконання обов'язків судді першої інстанції, проте здійснення ним повноважень із судового контролю за дотриманням прав, свобод та законних інтересів осіб у кримінальному провадженні враховується при розподілі судових справ та має пріоритетне значення. Слідчий суддя зобов'язаний неухильно додержуватися вимог законодавства та сприяти реалізації засад кримінального провадження.

Аналіз положень КПК України та норм Закону України «Про судоустрій і статус суддів» дає можливість зазначити, що слідчий суддя здійснює функцію правосуддя, яка включає в себе контрольну діяльність суду на різних стадіях й спрямована на забезпечення прав і свобод особи. Такий контроль має відповідати вимогам законності, справедливості, моральності, а рішення, що приймаються у судовому порядку, мають бути законними, обґрунтованими та справедливими. Судовий контроль на стадії досудового розслідування слід розглядати як одну з функцій, напрямків і видів юрис-

дикційної діяльності судді, що направлено на забезпечення й захист прав і свобод особи при прийнятті процесуальних рішень на цій стадії [2].

Водночас системний аналіз положень КПК України дає можливість зробити висновок про відсутність чіткого унормування кримінальної процесуальної діяльності слідчого судді на відміну від нормативної регламентації діяльності суду, що є негативним чинником у здійсненні повноцінного захисту прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження. Отже, доцільно у главі 3 КПК України 2012 р. передбачити окрему статтю, у якій закріпити процесуальний статус слідчого судді. Вважаємо, що положення ст. 206 КПК України доцільно передбачити у главі 3 цього Кодексу, адже в ній йдеться про обов'язки слідчого судді. Крім того, з метою належного забезпечення прав і законних інтересів особи в кримінальному провадженні доцільно закріпити й процесуальний механізм оскарження внесення відомостей про вчинення кримінального правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і законності затримання під час досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Про судоустрій і статус суддів : закон України від 7 лип. 2010 р. № 2453-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.
2. Сиза Н. П. Повноваження слідчого судді щодо здійснення судового контролю у кримінальному процесі України [Електронний ресурс] / Н. П. Сиза // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2012. – № 2(6). – Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12snpkpu.pdf>.

Одержано 19.04.2016

*

УДК 343.14(477)

Ганна Ігорівна Кудрявцева,

слухач магістратури факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Бондаренко О. О.

ПОНЯТТЯ І ЗМІСТ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Розслідування злочинів, розгляд і вирішення кримінальних справ – сфера кримінальної процесуальної діяльності відповідних правоохоронних органів та суду. Основний зміст такої діяльності складає робота з доказами: їх формування (збирання), перевірка, оцінка, прийняття процесуального рішення і його обґрунтування.

У юридичній літературі по-різному визначається поняття «доказування». Важливою є межа між практичною та розумовою (логічною) діяльністю в процесі доказування. Деякі вчені вважають, що під доказуванням слід розуміти лише процесуальні дії органів досудового розслідування та суду. Розумова ж діяльність не повинна входити до процесу доказування. Як аргумент своєї позиції науковці відзначають те, що проведення процесуальних дій чітко врегульоване кримінально-процесуальним законодавством, а розумова діяльність, тобто оцінка доказів, не регламентована ним. У зв'язку з цим науковці пропонують виключити оцінку доказів із процесу доказування [1, с. 67]. Процес встановлення істини складається з двох елементів, які суттєво відрізняються один від одного як за характером, так і за юридичними наслідками: 1) процесуальне доказування; 2) оцінка доказів. Оцінка доказів – самостійна процесуальна категорія, яка знаходиться поза межами доказування [2, с. 29].

Якщо виходити з того, що до процесу доказування не входить логічна діяльність, якою є оцінка доказів, а лише сукупність процесуальних практичних дій, за допомогою яких формуються докази, то постає питання: чим є перевірка доказів? Перевірка доказів, як відомо, є практичною діяльністю, тобто здійснюється за допомогою

процесуальних дій, але в той же час вона є і розумовою діяльністю. Органи досудового розслідування чи суд перевіряють зібрані докази шляхом аналізу кожного з них, порівняння наявних доказів. Це означає, що виходячи із вищевказаної точки зору, та частина перевірки доказів, що здійснюється розумовим шляхом, теж слід залишити поза межами процесу доказування. Уявляється, що такий підхід є нелогічним та може негативно позначитись на правильному застосуванні правил доказування.

Вважається, що кримінальне процесуальне доказування повинно включати не лише формування (збирання) та перевірку доказів, а й оцінку доказів та їхніх процесуальних джерел, тобто має бути поєднанням практичної та розумової діяльності суб'єктів кримінального процесу. Кримінальне процесуальне доказування – передбачена законом діяльність суб'єктів кримінального процесу зі збирання (формування), перевірки й оцінки доказів та їхніх процесуальних джерел, прийняття на цій основі процесуальних рішень і наведення аргументів для їх обґрунтування.

Список використаних джерел:

1. Арсеньев В. Д. Доказывание фактических обстоятельств в советском уголовном процессе : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Арсеньев В. Д. – М., 1968. – 23 с.

2. Фаткуллин Ф. Н. Общие проблемы процессуального доказывания / Ф. Н. Фаткуллин ; науч. ред. Аврах Я. С. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1973. – 176 с.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 343.1(477)

Артем Юрійович Латай,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: Єдин Р. В.

**ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСТАВИ
У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ**

Запобіжний захід є складовою частиною заходів забезпечення кримінального провадження, які застосовуються тільки щодо підозрюваного і обвинуваченого.

Застава є одним із п'яти видів запобіжних заходів у кримінальному судочинстві. Він направлений на те, що заставодавець чи підозрюваний (обвинувачений) беруть на себе зобов'язання, яке гарантується внесеною визначеної судом грошової суми.

Відповідно до КПК України, застава полягає у внесенні коштів у національній грошовій одиниці на спеціальний рахунок, визначений в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з метою забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, під умовою звернення внесених коштів у дохід держави в разі їх невиконання. Можливість застосування застави щодо особи, стосовно якої застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, може бути визначена в ухвалі слідчого судді, суду у випадках, передбачених ч. 3 або 4 ст. 183 КПК України.

На думку В. В. Назарова, з якою варто погодитись, за ступенем процесуального примусу застава є менш суворим запобіжним заходом, ніж тримання під вартою, і більш суворим, ніж всі інші запобіжні заходи; на відміну від останніх, застава являє собою загрозу серйозних майнових втрат у випадку невиконання підозрюваним, обвинуваченим обов'язків, покладених на нього у зв'язку із застосуванням цього запобіжного заходу [1, с. 154].

Л. М. Лобойко пояснює, що застава може бути внесена як самим підозрюваним, обвинуваченим, так і іншою фізичною або юридичною особою (заставадавець). Аспект, пов'язаний із внесенням застави, рівень його правового врегулювання, можна віднести до недоліків існуючого механізму. У разі залучення заставадавця, його особистість, моральний зв'язок із підозрюваним або обвинуваченим мають бути ретельно вивчені. КПК України містить деякі вимоги до заставадавця [2, с.150].

Розмір застави визначається слідчим суддею, судом з урахуванням обставин кримінального правопорушення, майнового та сімейного стану підозрюваного, обвинуваченого, інших даних про його особу та ризиків, передбачених ст. 177 КПК України. Розмір застави повинен достатньою мірою гарантувати виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків та не може бути завідомо непомірним для нього. Він встановлюється у межах визначених законом і залежить, крім іншого, від тяжкості злочину.

У ст. 177 КПК України чітко обкреслені цілі застосування запобіжного заходу, однією з яких є забезпечення належної поведінки особи. Не зрозуміло, що саме, на думку законодавця, є належною поведінкою. Виникає питання, чи варто вважати порушенням запобіжного заходу, якщо обвинувачуваний (підозрюваний) буде погрожувати свідкам чи потерпілому, іншим учасникам кримінального провадження, знищувати докази або іншим шляхом перешкоджати провадженню. Формально порушення запобіжного заходу не буде, і немає підстав для звернення застави в дохід держави. Єдиним виходом у даній ситуації може бути, на наш погляд, зміна запобіжного заходу на більш суворий.

Список використаних джерел:

1. Назаров В. В. Кримінальний процес України : навч. посіб. / В. В. Назаров, О. С. Ліпкан. – Київ : ФОП, 2013. – 488 с.
2. Кримінальний процес України: загальна частина : підручник / Л. М. Лобойко, О. О. Волобуєва, Т. О. Лоскутов та ін. – Київ : Дакор, 2015. – 172 с.

Одержано 05.04.2016

УДК 343.121(477)

Катерина Василівна Олійник,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Романюк В. В.

СКЛАДАННЯ ПРОТОКОЛУ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ФІКСАЦІЇ

Найпоширенішим джерелом отримання доказів вважається допит. Ця слідча (розшукова) дія проводиться певний проміжок часу, на протязі якого слідчий, прокурор, суд (суддя) у процесі спілкування отримують від допитуваної особи інформацію про обставини вчиненого кримінального правопорушення, щодо якого проводиться кримінальне провадження. Головною метою допиту підозрюваного є отримання точних показань про обставини події, яка розслідується. Допит повинен проводитись вічна-віч із слідчим, але в окремих випадках, передбачених КПК України, можуть бути присутні захисник, перекладач, експерт, спеціаліст, лікар або законні представники з числа осіб, передбачених відповідними нормами кримінального процесуального законодавства.

Допит підозрюваного – це слідча (розшукова) дія, під час якої провадиться опитування підозрюваного, з метою одержання даних щодо обставин, які стали підставою для його затримання або застосування запобіжного заходу, а також для отримання іншої інформації, яка має доказове чи інше значення для провадження. За КПК України

у редакції 1961 року підозрюваний повинен бути допитаний негайно, але не пізніше двадцяти чотирьох годин після затримання. Чинний КПК України такої норми не передбачає, чим поставив у складне положення підозрюваного, позбавивши фактично його можливості захищатися від підозри. Допит підозрюваного починається з роз'яснення його процесуальних прав, повідомлення останньому у вчиненні якого злочину він підозрюється із зазначенням статті КК України, її частини, пункту, про що зазначається в протоколі допиту. Допит підозрюваного складається з двох частин: розповіді про обставини, які стали підставою для підозри особи або відповідей на запитання слідчого та захисника, за умов якщо він брав участь у допиті.

У процесі допиту слідчий з метою викриття підозрюваного і одержання правдивих показань та достовірної інформації може пред'являти допитуваному речові докази, документи, протоколи інших слідчих (розшукових) дій. Відмова підозрюваного давати показання має бути зафіксована у протоколі допиту з зазначенням мотивів, якщо про них повідомив підозрюваний. Допит може супроводжуватися відео- та звукозаписом. Про використання відео- або звукозапису учасників слідчої (розшукової) дії повідомляють до її початку. Після закінчення допиту запис повністю відтворюється допитуваному. Рішення щодо фіксації процесуальної дії за допомогою технічних засобів під час допиту приймає особа, яка проводить слідчу дію. За клопотанням учасників допиту застосування технічних засобів фіксування є обов'язковим. Новелою чинного КПК України є те, що якщо допит фіксується за допомогою технічних засобів при цьому показання можуть не вноситися до відповідного протоколу за умови, що жоден з учасників процесуальної дії не наполягає на цьому (ч. 2 ст. 104 КПК). У такому разі протокол слідчої дії складається, у ньому позначається вступна частина, як це передбачено ч. 3 ст. 104 КПК, але в описовій частині необхідно зазначити, що показання осіб зафіксовані на носії інформації, який додається до протоколу. У матеріалах кримінального провадження повинні зберігатися оригінальні примірники технічних носіїв інформації зафіксованої процесуальної дії, резервні копії яких зберігаються окремо (ч. 3 ст. 107 КПК).

Отже, способи фіксації за допомогою технічних засобів є більш точними, з їх допомогою відтворюється як і зміст показань, так й особливості мови, інтонації, специфічна термінологія. Аналіз показань, зафіксованих за допомогою на відео- або звукозапису дозволяють більш об'єктивно оцінити процес допиту та певні його особливості. На нашу думку необхідно передбачити допит підозрюваного одразу після оголошення йому повідомлення про підозру з обов'язковою фіксацією показань останнього за допомогою технічних засобів.

Одержано 06.04.2016

*

УДК 343.125(477)

Юлія Анатоліївна Паскал,

слухач магістратури факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Бондаренко О. О.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАТРИМАННЯ УПОВНОВАЖЕНОЮ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Згідно зі ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Особливого значення це положення набуває у сфері кримінального судочинства, що пов'язане із суттєвим обмеженням прав і свобод людини.

Аналізуючи норми КПК України, можна виділити наступні види затримання: затримання на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання з метою приводу (ст. 187–191 КПК України); затримання без ухвали слідчого судді, яке, в свою чергу, можна поділити на законне затримання (ст. 207 КПК України) та затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК України).

Доцільно звернути увагу на правову регламентацію процесуального порядку затримання підозрюваної у вчиненні злочину особи на підставі ст. 208 КПК України. Так, відповідно до ч. 1 ст. 208 КПК України, уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, яка підозрюється у вчиненні злочину, лише у випадках: 1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин; 3) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України.

Уповноважена службова особа відповідно до ст. 208 КПК України має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за таких умов: 1) якщо затримана особа підозрюється у вчиненні злочину, за який передбачено покарання у виді позбавлення волі; 2) якщо особа підозрюється у вчиненні злочину, за який передбачено основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, але при цьому вона не виконала обов'язки, покладені на неї при обранні запобіжного заходу, або не виконала у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує.

Уповноважена службова особа, що здійснила затримання особи, повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування. Затриманий може вимагати перевірки обґрунтованості затримання, а також має низку інших процесуальних прав, передбачених КПК України. У п. 6 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві» від 24 жовтня 2003 року № 8 зазначено, що згідно з п. 3 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року кожна особа, заарештована або затримана на підставі обґрунтованої підозри у вчиненні злочину, має право постати перед суддею і бути вислуханою з питань, пов'язаних з її триманням під вартою. Тому суди повинні вимагати від органів досудового слідства, щоб це право роз'яснювалося підозрюваним під час їх затримання.

У разі затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину на підставі ст. 208 КПК України постає питання щодо визначення кола суб'єктів, яких закон визнає уповноваженими службовими особами. Аналіз чинного законодавства дає підстави для висновку, що такими особами можуть бути слідчий, прокурор, органи досудового розслідування, яким прокурором доручено відповідно до п. 19 ст. 36 КПК України провести розшук і затримати особу, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України, інші уповноважені службові особи. До останніх, зокрема, можна віднести керівника дипломатичного представництва чи консульської установи України, який має право затримати особу на необхідний строк, але не більше ніж на сорок вісім го-

дин, капітана судна України, який має право затримати особу на строк, необхідний для її доставлення на територію України (ч. 1 ст. 522 КПК України).

Таким чином, затримання без ухвали слідчого судді може здійснюватися особами, які не мають юридичної освіти. У зв'язку з цим тому постає проблема – кваліфікація діяння особи, адже в Законі передбачена умова такого затримання – вчинення злочину, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі. Уповноважена службова особа повинна вміти відрізнити адміністративне правопорушення від кримінального, складати протокол затримання особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, роз'яснювати процесуальні права підозрюваного тощо. Усе це створює труднощі для уповноваженої службової особи, яка не має юридичної освіти.

Крім того, у ст. 3 КПК України необхідно регламентувати поняття уповноважених службових осіб і визначити, хто до них належить.

Отже, з набранням чинності КПК України 2012 року проблемні питання, пов'язані із затриманням підозрюваного у вчиненні злочину, не знайшли остаточного належного вирішення.

Одержано 18.04.2016

*

УДК 343.121(477)

Самсон Саввич Сімонов,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Романюк В. В.

МЕЖІ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ СЛІДЧОГО

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України у ст. 3 визначає такий основний термін як «слідчий». У наказі МВС України від 09.08.2012 № 686 процесуальну самостійність передбачена як право слідчого на підставі свого внутрішнього переконання, що ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, приймати відповідні процесуальні рішення та вчиняти дії, пов'язані із рухом досудового розслідування, застосуванням заходів забезпечення кримінального провадження, за винятком випадків, коли законом передбачене отримання на це згоди прокурора чи слідчого судді, з метою досягнення завдань кримінального провадження. Межі процесуальної самостійності слідчого в новому КПК України чітко не визначено. Разом з тим такі посадові особи як керівник органу досудового розслідування, прокурор та слідчий суддя мають право у прядку, визначеному законом, втручатись у діяльність слідчого, що обмежує його процесуальну самостійність. При цьому більш значні важелі впливу на слідчого має прокурор, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням (ч. 2 ст. 36 КПК). Ми повністю погоджуємось і підтримуємо думку таких науковців як А. О. Ляш та О. В. Баулін в тому, що з появою інституту слідчого судді у новому КПК України, за діяльністю слідчого здійснюється потрібний процесуальний контроль, який не може гарантувати його процесуальної самостійності [1, с. 2, 3]. Під час досудового розслідування слідчий самостійно приймає процесуальні рішення, за винятком випадків, коли законом передбачено одержання вмотивованого рішення слідчого судді або згоди прокурора. Такі рішення слідчого, як правило, пов'язані із втручанням в конституційні права та свободи людини.

Проаналізувавши чинне законодавство, можна визначити обсяг процесуальних дій, які слідчий в межах своєї компетенції вчиняє самостійно та незалежно від інших учасників кримінального процесу. Залежно від їх характеру всі повноваження слідчого

можна поділити на декілька груп. Зокрема, до першої групи слід віднести повноваження, пов'язані із початком досудового розслідування (внесення відомостей до ЄРДР, проведення огляду місця події, перевірка вже розпочатих досудових розслідувань щодо того ж кримінального правопорушення). Повноваження, пов'язані із рухом кримінального провадження відносяться до другої групи (визначення правової кваліфікації кримінального правопорушення). До третьої групи ми віднесли повноваження, спрямовані на забезпечення процесуальної самостійності слідчого (вимагання від органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організації, службових осіб, інших фізичних осіб виконання своїх законних вимог та процесуальних рішень). Виключно цей обсяг повноважень визначає процесуальну самостійність і незалежність слідчого.

У зв'язку з викладеним вважаємо, що в новому КПК слідчому потрібно: надати незалежний процесуальний статус і передбачити його фактичну самостійність, яка має полягати в його праві самостійно вирішувати основні питання досудового розслідування щодо повідомлення про підозру певної особи, про форму досудового розслідування, а також форми та підстави його закінчення.

Список використаних джерел:

1. Ляш А. О. Процесуальна самостійність і незалежність слідчого за новим КПК [Електронний ресурс] / Ляш А. О., Баулін О. В. // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – Т. 6, № 1 (18). – 6 с. – Режим доступу: <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/view/167/189>.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 343.121(477)

Владислав Юрійович Сотніков,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Романюк В. В.

СУТНІСТЬ ЗАТРИМАННЯ ПІДОЗРЮВАНОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Сучасна кримінальна процесуальна доктрина ґрунтується на положенні неухильного дотримання законності та обґрунтованості під час прийняття рішень у кримінальному провадженні, в тому числі при затриманні особи, що є запорукою досягання його завдань. Зазначене обумовлено специфікою кримінального судочинства, адже його учасники можуть зазнавати тимчасових обмежень прав і свобод. І як доречно зазначили С. М. Смоков і К. Г. Горелкіна, обов'язок контролювати допустимі межі свободи кожного громадянина покладено на державу [1, с. 8]. Терміни «затримання», «затримувати» тлумачиться як «зупиняти, не пускати, не давати волі, ходу, перешкоджати руху когось-небудь, затримувати когось» [2]. Безперечно, що йдеться про фізичне затримання людини, а не про обмеження її волі шляхом ізоляції. Тому перейменування «затримання» у тимчасовий запобіжний захід – хибний крок українського законодавця. Відсутність серед учених єдиної наукової позиції щодо визначення сутності поняття затримання особи призводить до його віднесення до різних процесуальних інститутів – інституту слідчих (розшукових) дій або запобіжних заходів. Вважаємо, що затримання можна віднести до запобіжного заходу лише у випадку затримання особи за ухвалою слідчого судді, суду. У чинному КПК України термін «затримання підозрюваного» водночас визначається і як захід забезпечення кримінального провадження, і як тимчасовий запобіжний захід, і як процесуальна дія, результати якої фіксуються у відповідному протоколі. Затримання в широкому розумінні є важливим

процесуальним та непроцесуальним засобом, оскільки в окремих випадках завдяки йому можна припинити кримінальне правопорушення. Неоднозначне тлумачення терміну «затримання підозрюваного» не сприяє його однозначному застосуванню органами досудового розслідування. На підставі цього ми пропонуємо розглядати затримання підозрюваного у вчиненні злочину як слідчу (розшукову) дію, бо складений за її підсумками протокол затримання є процесуальним носієм фактичних даних, що мають доказове значення, а також відповідає вимогам достовірності та, відповідно, може бути джерелом доказів у кримінальному провадженні. Затримання як слідча (розшукова) дія докорінно відрізняється від всіх інших видів заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема запобіжних заходів тому що затриманню як тимчасовому запобіжному заходу притаманно як тактичний характер, так і протокольна форма фіксації.

При обмеженні конституційного права на свободу та особисту недоторканість під час затримання в законодавстві чітко невизначено строк, з якого особа стає затриманою, що на практиці призводить вже не до обмеження, а до порушення права на свободу та особисту недоторканість, яке полягає в довготривалому знаходженні особи в відділах поліції без будь якого офіційного та документального підтвердження. Оскільки затримання застосовується на строк не більше 72 годин з моменту фактичного затримання особи, а не з моменту складення протоколу, на нашу думку ч. 1 ст. 211 КПК України необхідно доповнити реченням: «Строк затримання починається з моменту фактичного затримання, який зазначається в протоколі затримання і підтверджений підписами особи, яка його склала та затриманим».

Список використаних джерел:

1. Смоков С. М. Гарантії застосування заходів процесуального примусу у кримінальному судочинстві України : монографія / С. М. Смоков, К. Г. Горелкіна. – Одеса : Астропринт, 2012. – 152 с.
2. Задержать // Толковый словарь Ожегова онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovarozhegova.ru/word.php?wordid=8129>.

Одержано 08.04.2016

★

УДК 343.1(477)

Марина Михайлівна Субота,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Фоміна Т. Г.

ПРЕДСТАВНИК ПОТЕРПІЛОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Питання статусу потерпілого у кримінальному судочинстві є досить актуальним у наш час, оскільки за останні роки злочинність не перестає зростати, кількість розкритих злочинів зменшується, а випадки незаконно винесених рішень суду збільшуються. Громадянам для захисту своїх прав та інтересів, відновлення порушених прав доводиться залучати у кримінальний процес представників. У зв'язку з тим виникає низка питань, а саме: хто може виступати представником, кого може захищати представник та на яких умовах? Та найголовніше, чи має потерпілий право на безоплатну правову допомогу?

Потерпілого у кримінальному провадженні може представляти представник – особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником. Представником потерпілого, який є фізичною особою, може бути лише адвокат, відомості про якого внесено до Єдиного реєстру адвокатів України і стосовно якого у цьому Реєстрі відсутні відомості про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльні-

стю (ст. 45, ч. 1 ст. 58 КПК України). Представником потерпілого, який є юридичною особою, може бути як зазначений адвокат, так і керівник цієї юридичної особи, інша особа, уповноважена законом або установчими документами, працівник юридичної особи за довіреністю. Повноваження представника потерпілого на участь у кримінальному провадженні підтверджуються документами, визначеними у ч. 3 ст. 58 КПК України. Представник користується процесуальними правами потерпілого, інтереси якого він представляє, за винятком окремих невід'ємних прав потерпілого.

Ще одне питання, яке часто турбує науковців, чи має право потерпілий на безоплатну правову допомогу. У чинному законодавстві право на залучення безоплатного захисника передбачено лише для підозрюваного, обвинуваченого (ч. 1 ст. 49 КПК України). Для потерпілого таке право у законі не закріплено. Але у Законі України «Про безоплатну правову допомогу» від 2 червня 2011 р. передбачена можливість надання безоплатної правової допомоги адвокатом за дорученням Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги таким категоріям осіб: 1) особам, які перебувають під юрисдикцією України, якщо середньомісячний сукупний дохід їхньої сім'ї нижчий суми прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до Закону України «Про прожитковий мінімум» для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, інвалідам, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі менше двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб; 2) дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах, дітям, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів; 3) особам, на яких поширюється дія Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»; 4) ветеранам війни та особам, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», особам, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, особам, які належать до числа жертв нацистських переслідувань.

Отже, проаналізувавши вище викладене, можна дійти висновку, що правове регулювання представника потерпілого в кримінальному судочинстві чітко врегульовано в нормативно-правових актах. Разом з тим, на нашу думку, до КПК України необхідно внести зміни і передбачити право на безоплатну правову допомогу для потерпілого, який за відсутності коштів чи з інших об'єктивних причин не може залучити захисника самостійно. Внесення даних змін до законодавства сприятиме усуненню правового нерівноправ'я між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим.

Одержано 21.04.2016

*

УДК 341.64(477):347.9(477)

Яна Ігорівна Фещенко,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: Сичов С. О.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Декілька століть наша держава боролася за самостійність та незалежність, а отримала лише ізоляцію, в першу чергу, політичну. Після закінчення Другої Світової війни Україна мала змогу відкрити для себе зовнішньополітичний світ та стати відкритою державою для нього. Світовий політичний процес має ряд цілей, зокрема: участь у міжнародному поділі праці, забезпечення міжнародного миру, спільний за-

хист прав людини, спільне розв'язання глобальних проблем сучасного світу (екологічної, демографічної, продовольчої, охорони і раціонального використання природних ресурсів, відвернення термоядерної війни, гонки озброєнь та ін.).

Тому, першим кроком України до терену зовнішніх зносин стало заснування у 1957 р. Постійного представництва УРСР при Організації Об'єднаних Націй (ООН). Другий крок було присвяченому демократичному налаштуванню держави, головним чинником в якому була ратифікація Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Наразі, чинне законодавство України включає достатньо нормативно-правових актів, запозичених з міжнародного досвіду та впроваджує їхні норми у національного законодавства.

Відтак, статтею 8 Кримінального процесуального кодексу України встановлено, що кримінальне провадження здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип верховенства права у кримінальному провадженні застосовується з урахуванням практики Європейського Суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Водночас, частиною 5 статті 9 закріплено, що кримінальне процесуальне законодавство України застосовується з урахуванням практики ЄСПЛ. Також, відповідно до Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» статтею 17 визначено, що Суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права.

Звісно, при здійсненні кримінального провадження не допускається порушення засад кримінального провадження, тому відбувається чіткий контроль за не порушенням норм Конвенції про захист прав та основоположних свобод. Однак, на практиці трапляються випадки, коли особи, які здійснюють кримінальне судочинство, «забувають» застосовувати саме практику Європейського суду з прав людини. Це нерідко демонструє деякі порушення норм Конвенцій у прийнятті відповідних рішень.

Так, прикладом слугує справа «Шенк проти Швейцарії» (рішення від 12.07.1988). В ній національний суд Швейцарії використав як доказ магнітофонні записи й відмовився їх визнавати недопустимими попри те, що вони отримані незаконно, оскільки не були санкціоновані компетентним судовим органом. Пан Шенк стверджував, що записування його телефонних розмов з паном Поті та їх використання як доказу порушує п.1 ст.6 конвенції. Він також наполягав, що використання незаконно отриманих доказів достатньо для визнання судового розгляду несправедливим і що його засудження ґрунтується переважно на магнітофонному записі. ЄСПЛ у своєму рішенні зазначив, що магнітофонний запис телефонних розмов не був єдиним доказом, на якому ґрунтувався вирок. Відмова кримінального суду виключити касету з переліку доказів пов'язана з наявністю свідчень пана Поті щодо змісту запису, а також деяких інших свідків. У рішенні неодноразово підкреслювалось, що суд виходив також з інших доказів, які підтверджують висновок про винуватість пана Шенка, що впливає з магнітофонного запису. Отже, ЄСПЛ дійшов висновку, що використання як доказу магнітофонного запису не позбавило заявника справедливого судового розгляду і, як наслідок, не порушило п. 1 ст. 6 Конвенції.

Даний приклад свідчить про те, що наразі правознавці не досить чітко розуміють суть застосування практики ЄСПЛ, тому що не посилаються на конкретне рішення даного судового органу. Таким чином, при здійсненні правосуддя, необхідно ширше розуміти і застосовувати норми міжнародного права, а також враховувати за обов'язкове не лише застосування рішень ЄСПЛ, що стосуються України, а практично використовувати рішення ЄСПЛ щодо інших країн-учасниць Конвенції з метою недопущення прав людини та основоположних свобод. А також, при ухваленні рішень у

кримінальних провадженнях, з метою недопущення неправильного тлумачення та застосування норм Конвенції у контексті кожної конкретної справи, свої висновки підтверджувати ЄСПЛ, викладені у його рішеннях.

Одержано 22.04.2016

*

УДК 343.125(477)

Людмила Ігорівна Чумак,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Абламський С. Є.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ

Правовий інститут запобіжних заходів є одним із видів заходів забезпечення кримінального провадження, що застосовується до підозрюваного, обвинуваченого. Тобто, це заходи кримінального процесуального примусу, які застосовуються незалежно від волевиявлення особи та обмежують її конституційні права і свободи.

У юридичній літературі неодноразово наголошувалося, що одним із недоліків КПК України 1960 р. був процесуальний порядок застосування, обрання та скасування запобіжних заходів. Проте, незважаючи на прийняття у 2012 р. нового КПК України, дискусії навколо питання застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні не припиняються. Особливого значення порушене питання набуває щодо застосування тримання під вартою, як найбільш суворого запобіжного заходу. Як свідчать статистичні дані Державної пенітенціарної служби України, станом на 01.04.2013 у слідчих ізоляторах перебували під вартою 12 157 осіб, із них: 1) від 6 місяців до 1 року – 2750 осіб; 2) від 1 року до 2 років – 1629 осіб; 3) понад 2 роки – 854 особи.

Слід зазначити, що на практиці в разі невиконання підозрюваним, обвинуваченим, передбачених ч. 6 ст. 182 КПК України обов'язків, слідчими та прокурорами подаються клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, а не про зміну запобіжного заходу у вигляді застави на тримання під вартою. У зв'язку з цим виникає питання: чи може бути така ухвала слідчого судді оскаржена в апеляційному порядку, оскільки згідно з ст. 309 КПК України в апеляційному порядку може бути оскаржена лише ухвала про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, а ухвала про зміну запобіжного заходу оскарженню не підлягає. З клопотанням про зміну застосованого до підозрюваного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на більш м'який, які були задоволенні, можуть звертатися як слідчі та прокурори, так і безпосередньо підозрювані та їх захисники [1].

Як показує судова практика, непоодинокими є випадки порушення розумних строків у кримінальному провадженні. Зокрема, це стосується випадків призначення підготовчих судових засідань з порушенням строків, визначених чинним КПК України, а також надмірної тривалості перерв між судовими засіданнями у таких провадженнях [2]. Водночас у ч. 4 ст. 28 КПК України встановлено, що кримінальне провадження щодо особи, яка тримається під вартою, має бути здійснено невідкладно і розглянуто в суді першочергово. Отже, спостерігається порушення засади розумних строків, що веде до порушення прав, свобод і законних інтересів особи.

Список використаних джерел:

1. Чумак Д. П. Проблемні питання застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою [Електронний ресурс] / Д. П. Чумак. – Режим доступу: http://chumak.vn.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=183%3A2015-02-06-21-26-23&lang=uk.

2. Узагальнення судової практики судів першої та апеляційної інстанцій у справах стосовно осіб, які тримаються під вартою, судове провадження щодо яких триває понад 6 місяців [Електрон. ресурс] // Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ : офіц. сайт. – Режим доступу до титул. екрана: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html.

Одержано 05.04.2016

*

УДК 343.1(477)

Кристина Андріївна Щербань,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Абрамський С. Є.

АРЕШТ МАЙНА ЯК ЗАХІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

З прийняттям КПК України 2012 р. на законодавчому рівні уперше з'явилося офіційне тлумачення поняття «арешт майна». Проте воно тричі піддавалося редакційним змінам, останні з них були внесені 18.02.2016. На сьогодні згідно з ч. 1 ст. 170 КПК України арештом майна є тимчасове, до скасування у встановленому КПК порядку, позбавлення за ухвалою слідчого судді або суду права на відчуження, розпорядження та/або користування майном, щодо якого існує сукупність підстав чи розумних підозр вважати, що воно є доказом злочину, підлягає спеціальній конфіскації у підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, третіх осіб, конфіскації у юридичної особи, для забезпечення цивільного позову, стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди, можливої конфіскації майна. Арешт майна скасовується у встановленому цим Кодексом порядку.

Арешт майна може бути накладено на рухоме та нерухоме майно, цінні папери, речі матеріального світу, гроші у будь якій валюті готівкою або у безготівковому вигляді, які перебувають у власності підозрюваного, обвинуваченого або інших осіб які несуть цивільну або кримінальну відповідальність. Якщо звернутися до ч. 2 ст. 170 КПК України до вбачається, що арешт майна накладається у таких випадках: 1) збереження речових доказів; 2) спеціальної конфіскації; 3) конфіскації майна як виду покарання або заходу кримінально-правового характеру щодо юридичної особи; 4) відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов), чи стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди.

Варто зауважити, що арешт майна можна здійснювати лише при наявності достатніх підстав вважати, що воно підлягатиме спеціальній конфіскації у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України. Крім того, арешт майна не може бути накладено, якщо майно перебуває у власності добросовісного набувача, за виключенням майна з метою забезпечення збереження речових доказів.

Підставою арешту майна є наявність ухвали слідчого судді чи суду за наявності сукупності підстав чи розумних підозр вважати, що майно є предметом, доказом злочину, засобом чи знаряддям його вчинення, набуто злочинним шляхом, є доходом від вчиненого злочину або отримане за рахунок доходів від вчиненого злочину. Арешт майна можливий також у випадках, коли санкцією статті Кримінального кодексу України, що інкримінується підозрюваному, обвинуваченому, передбачається застосування конфіскації, до підозрюваної, обвинуваченої особи заявлено цивільний позов у кримінальному провадженні. Арешт також може бути застосовано до майна третіх осіб з урахуванням ч. 2 ст. 170 КПК України.

Проаналізувавши наведені положення, виникає питання, по-перше, що саме слід розуміти під «сукупністю підстав чи розумних підозр», по-друге, як можна знати – чи винесе суд у судовому провадженні рішення щодо спеціальної конфіскації чи конфіскації майна як виду покарання або заходу кримінально-правового характеру щодо юридичної особи? На нашу думку, в такому разі відбувається порушення засади презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини, згідно з якою особа вважається невинуватою і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено й встановлено обвинувальний вирок суду, що набрав законної сили.

Одержано 26.04.2016

*

УДК 343.1(477)

Сергій Геннадійович Лисенко,

курсант групи 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: Салманов О. В.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ПОЛІГРАФА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Застосування та вміле використання правоохоронними органами різних технічних засобів набуває особливу важливість у кримінальному судочинстві. Саме застосування поліграфа є ефективним засобом здобуття інформації на сучасному етапі розвитку суспільства. Питання про використання поліграфа правоохоронними органами є однією з актуальних проблем кримінально-процесуальної діяльності. Ефективність застосування поліграфа в розслідуванні злочинів практикується в багатьох країнах світу. [6, с. 256–262]. Не можна не погодитись із думкою Р. С. Белкіна про те, що сьогодні немає підстав для заперечень щодо використання поліграфа експертом-психіатром або психологом [4].

Перспектива розвитку справи поліграфічних досліджень в органах досудового розслідування сьогодні у повній мірі залежить від уведення у Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) норми, яка б регулювала порядок використання даних поліграфа.

На жаль, чинний КПК України не містить прямих посилань на можливість застосування поліграфа у кримінальному провадженні. Так само жодних вказівок не містить і Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». Однак у зазначених нормативно-правових актах немає й заборони щодо отримання показань учасників кримінального провадження із застосуванням поліграфа. Проведення досліджень з використанням комп'ютерних поліграфів відбувається з дотриманням ч. 2 ст. 28 Конституції України, а саме: жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідом.

Поліграф – багатоканальний психофізіологічний пристрій, призначений для реєстрації та запису у реальному часі показників емоційного напруження, що виникає у відповідь на інформацію у вигляді слів, словосполучень, малюнків, фотокарток [8, с. 8]. Аналіз інформації, отриманої від людини в процесі опитування за допомогою поліграфа, дає можливість отримати необхідні відомості та виявити інформацію, яку людина приховує.

У межах кримінального провадження поліграф може бути правомірно застосований для перевірки правдивості показань очевидців події на засадах добровільності. Найчастіше поліграф використовується саме під час проведення допиту. Перевірка на поліграфі дозволяє не лише визначити найбільш перспективні напрями розслідування кримінального провадження, а й сприяти особам, які не мають відношення до злочи-

ну, але підозрюються у ньому, довести свою презумпцію невинуватості. Обстеження на поліграфі може проводитися до початку допиту (як тактичний прийом з метою отримання орієнтуючої інформації, спонукання до дачі показань тощо) або після його проведення (з метою оцінки отриманої в ході допиту інформації).

В Україні триває діалог про застосування поліграфа органами досудового розслідування під час здійснення кримінального провадження. Так, одні вчені стверджують, що слід внести зміни до чинного кримінального процесуального законодавства щодо використання поліграфа на досудовому розслідуванні, інші обґрунтовують свою негативну позицію низькою ефективністю такого прилада. Були спроби вирішити її на законодавчому рівні. Так, народний депутат Генадій Москаль ініціював внесення на розгляд Верховної Ради України законопроект від 12 березня 2013 р. № 2521 «Про доповнення Кримінального процесуального кодексу України положеннями щодо використання поліграфа (детектора брехні)». [9] На жаль, цей законопроект викликав багато спорів та дискусій і був знятий з розгляду 27 листопада 2014 р.

Методи дослідження за допомогою поліграфічних технологій можна використовувати як доповнення під час розслідування кримінального правопорушення, що дасть змогу слідчому, детективу більш глибоко зрозуміти структуру поведінки злочинця оцінювати їх у сукупності з іншими доказами.

Застосування поліграфічних досліджень під час проведення досудового розслідування в різних кримінальних провадженнях скоротило би кількість помилок під час кваліфікації кримінального правопорушення, дало змогу слідчому, детективу одержати висновок стосовно умислу особи щодо вчинення правопорушення, або його відсутності, а також сформувати додаткову доказову базу.

Підводячи підсумок, варто зазначити, що використання поліграфа органами досудового розслідування під час кримінального провадження а також його застосування в оперативно-розшуковій діяльності може сприяти більш швидкому та якісному розслідуванню злочинів. Отже, буде доцільним внести відповідні зміни до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» щодо законодавчого оформлення проведення поліграфного допиту (як окрему слідчо-розшукову дію) під час кримінального провадження та здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. – Київ : Юрінформ, 1997. – 20 с.
2. Кримінальний кодекс України. – Київ : Юрінком, 2001. – 239 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. – Харків : Право, 2015. – 366 с.
4. Белкин Р. С. Курс криминалистики : учеб. пособие для вузов. – 3-е изд., доп. / Р. С. Белкин. – М. : Юнити-Дана ; Закон и право, 2001. – С. 579.
5. Використання поліграфа: історія, методика та перспективи застосування на досудовому слідстві : метод. рек. [В. В. Юсупов, Н. В. Галушка, М. М. Цимбал] ; МВС України, КНУВС. – Київ, 2010. – 57 с.
6. Мовчан Д. А. Питання імплементації в Україні зарубіжних підходів до нормативно-правового регулювання застосування поліграфа в процесі розкриття та розслідування злочинів / Д. А. Мовчан // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – 2009. – № 5. – С. 256–262.
7. Мотлях О. І. Використання поліграфа в діяльності правоохоронних органів окремих держав СНД / О. І. Мотлях // Право та управління. – 2012. – № 1. – С. 332–349.
8. Морозова Т. Р. Використання комп'ютерних поліграфів у кадровій роботі органів і підрозділів внутрішніх справ України : навч.-метод. посіб. / Т. Р. Морозова, І. О. Моцонелідзе, Д. З. Моцонелідзе ; за ред. Красюка І. П. – Київ : Атіка, 2006. – 120 с

9. Про доповнення Кримінального процесуального кодексу України положеннями щодо використання поліграфа (детектора брехні) [Електронний ресурс] : проект Закону України від 12 берез. 2013 р. № 2521. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH2SB00A.html.

Одержано 14.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ
ФАКУЛЬТЕТУ. № 1**

УДК 343.2

Віолетта Олегівна Грибанова,

курсант 2 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Шульга А. М.

**ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ У
ЗЛОЧИНАХ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

На сьогоднішній день в Україні значно зросла кількість злочинів, пов'язаних з господарською діяльністю, що вчинюються юридичними особами. Не завжди вдається ідентифікувати фізичну особу, яка вчинила кримінальне правопорушення в інтересах юридичної особи, оскільки вона має складну структуру управління. А якщо ж вдається – неможливим є доведення причетності вищого керівництва до вчиненого правопорушення. Крім того, санкції лише до окремої фізичної особи не зможуть керівництво організувати ефективну систему внутрішнього контролю.

Важливим є питання про можливе запровадження кримінальної відповідальності юридичної особи в Україні, оскільки такий вид відповідальності на рівні міжнародних відносин уже наявний. У нашій країні відповідальність юридичних осіб передбачається у таких галузях законодавства як цивільній, екологічній, антимонопольній, податковій та інших сферах. Наряду з цим постає ще одне питання, не менш важливе – сумісність інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб з класичним кримінально-правовим вченням про вину, кримінально-правового статусу суб'єкта злочину, причинно-наслідкового зв'язку та ін.

На підтримку позиції про можливість визнання юридичної особи суб'єктом злочину у сфері господарської діяльності можна зазначити наступне. У теорії права суб'єктом правовідносин може бути як фізична так і юридична. При цьому, юридична особа визначається як окремий суб'єкт, який володіє чітко визначеними і закріпленими державою правами, має відповідні обов'язки, виступає у правовідносинах як окремий суб'єкт. Це у свою чергу дозволяє говорити про реальну можливість запровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб при вчиненні чітко визначених злочинів у сфері господарської діяльності.

Відповідно до ст. 62 Конституції України зазначає, що особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Відповідно, вина є необхідною умовою для притягнення особи до кримінальної відповідальності. Але юридична особа складається з керівництва, тобто конкретних фізичних осіб, які безпосередньо вчинюють діяння, що тягнуть настання суспільно небезпечних наслідків. Також, до складу юридичної особи входять пересічні працівники, які виконуючи накази та волю керівників або власника юридичної осо-

би не усвідомлюють протиправність та суспільну небезпеку вчиненого. Відповідно, останні не можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності за невинне заподіяння шкоди.

На підставі вищенаведеного можна зробити наступний висновок. На сьогодні є недоцільним встановлення кримінальної відповідальності юридичних осіб в загалі і за злочини у сфері господарської діяльності конкретно. Тому що це порушує один з найважливіших принципів вітчизняного кримінального права – індивідуалізованої (особистої) відповідальності за вчинений злочин.

Одержано 22.04.2016

★

УДК 343.2

Сергій Геннадійович Лисенко,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Шульга А. М.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Організована злочинність в Україні посідає лідируючі позиції в злочинності і являє собою серйозну загрозу нормальному функціонуванню суспільства і держави. Злочини, що входять до її складу, здійснюються високоорганізованими злочинними організаціями, які згуртували значне число людей, професійно підготовлених до злочинної діяльності, часто добре озброєних. Діяльність злочинних формувань, що діють у різних сферах державного і громадського життя, порушує стабільність державної та економічної систем, знижує благополуччя і безпеку суспільства, є основною перешкодою в розвитку ринкових відносин, створює серйозну погрозу незалежності нашої держави.

В Україні особлива небезпека організованої злочинності полягає у тому що вона, маючи яскраво виражений антисоціальний характер. Тим не менш, завдяки високому рівню латентності, «доволі успішно» існує паралельно з життям законослухняного суспільства, так би мовити вбудовуючись у нього та створюючи свій власний таємний куток, який має дворівневу структуру: нижчий рівень, який включає виконавців злочинів різного характеру, та вищий, до якого належать керівники угруповань і керівники цих керівників, які безпосередньо злочинів не вчиняють, але через ланки системи керують злочинною діяльністю, накопичуючи величезний капітал.

Керівники організованої злочинності стають поважними членами суспільства. Для самоствердження і власної безпеки вони намагаються проникнути в усі рівні органів влади і управління самостійно або за допомогою завербованих за матеріальні блага, корумпованих службових осіб з метою здійснення власної політики, насамперед у вирішенні на всіх рівнях економічних проблем для здобуття максимальних прибутків. Вони прагнуть повернути суспільне життя у потрібне їм русло, впливати на прийняття тих чи інших політичних рішень, законодавчих та інших нормативних актів з метою саботування або впровадження реформ у потрібному їм напрямі. Тому протидія діяльності злочинних організацій є однією з актуальних проблем сучасного українського суспільства.

Найбільш діючим проявом політичної волі у сфері боротьби зі злочинністю є безумовна реалізація принципу невідворотності кримінальної відповідальності. Будь-яка особа, незалежно від посади і майнового становища, у випадку вчинення злочину повинна постати перед правосуддям. Цього положення необхідно дотримуватися неухильно.

З метою активізації діяльності правоохоронних органів, основним завданням яких є протидія організованій злочинності, пропонується: розробити та запровадити у діяльність правоохоронних органів необхідні методики виявлення та збору інформації про організовану злочинність; визначити порядок повної та своєчасної перевірки повідомлень щодо діяльності організованих злочинних угруповань; розв'язати існуючу колізію у чинному законодавстві щодо порядку надання інформації правоохоронним органам щодо коштів та майна окремих юридичних та фізичних осіб; визначити конкретні механізми взаємодії правоохоронних органів, які здійснюють протидію організованій злочинності, з іншими органами, на які законодавством покладено обов'язок оперативного, технічного, інформаційного та іншого забезпечення діяльності щодо протидії таким злочинами.

Одержано 14.04.2016

*

УДК 343.4

Дмитро Сергійович Совпель,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Шульга А. М.

ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗАКОННІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ ЗА ОБ'ЄКТИВНОЮ СТОРОНОЮ

У чинному Кримінальному кодексі України закріплений склад злочину, що передбачає відповідальність за перешкодження законній професійній діяльності журналістів – це ст. 171 КК України. Із аналізу об'єктивної сторони даного злочину випливає, що під перешкодженням законній професійній діяльності журналіста слід розуміти протиправне створення перепон, обмежень, заборон щодо одержання, використання, поширення та зберігання інформації окремим журналістом чи засобом масової інформації. Таке перешкодження може здійснюватися шляхом погроз, залякуванням, застосуванням фізичного та психічного насильства, обману, шантажу, пошкодження чи знищення майна, підкупу тощо. Фізичним насильством є заподіяння побоїв, а також тілесних ушкоджень – легких, середньої тяжкості або тяжких.

Якщо перешкодження здійснювалось шляхом погрози вбивством, застосуванням фізичного насильства, знищенням або пошкодженням майна, підкупом службовою особою, вчинене за наявності підстав, слід додатково кваліфікувати за ст. 121, 122, 125, 127, 129, 194–196, 369 КК України. Умисне вбивство журналіста з метою перешкодити його професійній діяльності, а так само з мотивів помсти за таку діяльність, слід кваліфікувати за п. 8 ч. 2 ст. 115 КК України.

Переслідування може полягати у фізичному чи психічному впливі на журналіста, його рідних чи близьких, знищенні або пошкодженні його майна, обмеженні або позбавленні його прав чи законних інтересів. При цьому обов'язковою умовою кваліфікації переслідування журналіста за виконання професійних обов'язків чи критику за ч. 2 ст. 171 КК України є вчинення таких дій службовою особою або групою осіб за попередньою змовою.

Враховуючи вищевказане, можна стверджувати, що об'єктивна сторона складу злочину, передбаченого ст. 171 КК України, включає в себе наступні діяння, передбачені у складах злочинів новостворених статей, а саме: 345-1, 345-2, 347-1, 348-1 КК України.

Тому, з метою усунення наявних неузгодженостей та недоліків, пропонується розширити та деталізувати об'єктивну сторону складу злочину, передбаченого ст. 171

КК України, а новостворені спеціальні кримінально-правові норми виключити з КК України. Доповнення необхідно зробити таким чином, щоб відповідна частина даної статті відповідала складам злочинів вищевказаних новостворених статей. У тому числі, додатково кваліфікувати за ст. 121, 122, 125, 127, 129, 194–196, 369 КК України залежно від вчиненого суспільно небезпечного діяння за сукупністю злочинів, що враховуватиметься при призначенні покарання, а також одночасно є гарантією безпеки законної професійної діяльності журналістів, зокрема, в частині посилення кримінальної відповідальності за здійснення злочинів проти журналістів.

Отже, можна зробити висновок, щодо доцільності доопрацювання та деталізації ознак об'єктивної сторони ст. 171 КК України. Також виключити з кримінального законодавства спеціальні кримінально-правові норми по відношенню до означеної норми з метою усунення труднощів щодо її практичного застосування.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 343.3/7

Яна Ігорівна Фещенко,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пашинсв Д. В.

МІРА ПОКАРАННЯ ЗА КІБЕРЗЛОЧИННИ

Поява мережі Інтернет у кожній сфері суспільного життя та масова комп'ютеризація, безумовно, позитивно впливають на розвиток технологій, які максимально полегшують здійснення людиною всіх технологічних та виробничих процесів, масової комунікації тощо. Інтернет має велику популярність, забезпечує безперервний, цілодобовий доступ до необхідної інформації, можливість проведення банківських операцій, переказ коштів тощо.

Але поряд з цими перевагами виникають недоліки та негативні прояви даного користування. Найголовнішою проблемою сьогодення є «кіберзлочини». Точного визначення даного терміну законодавством ще не закріплено, але традиційно прийнято розуміти як суспільно-небезпечні діяння, які здійснюються у віртуальному просторі. Конвенція про кіберзлочинність та Додатковий протокол до неї визначають такі види кіберзлочинів: незаконний доступ, нелегальне перехоплення, втручання у дані, втручання у систему, зловживання пристроями, підробка, пов'язана з комп'ютерами, шахрайство, пов'язане з комп'ютерами, правопорушення, пов'язані з дитячою порнографією, правопорушення, пов'язані з порушенням авторських та суміжних прав, злочинні дії расистського та ксенофобного характеру, вчинені через комп'ютерні системи.

В національному законодавстві діяння, які вважають стержневою основою кіберзлочинів, закріплено у Розділі XVI Кримінального кодексу України (далі – ККУ) під назвою «Злочини в сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку». В більшості випадків ці злочини вчиняються в сукупності з іншими – більш тяжкими, стають для них новим та більш ефективним способом вчинення.

Найчастіше це злочини проти власності. За даними компанії Symantec збиток від кіберзлочинів в 2015 році склав \$ 158 млрд, жертвами таких злочинів стали 594 млн осіб, в середньому кожен з них втратив \$ 358. Кожному з потерпілих довелося витратити по 21 годині для усунення наслідків кіберзлочинів. Як повідомляє sbk.in.ua, кожна 5 компанія в Україні зазнавала збитків від кібератак. Більше 70 % компаній малого і середнього бізнесу в Україні не захищені від кібератак або захищені слабо.

Проте, наслідки вчинення кіберзлочинів інших видів, на наш погляд, є більш тяжкими. Це стосується злочинних дій расистського та ксенофобного характеру, втручання у приватне життя, злочинів щодо неповнолітніх: дитяча порнографія, розтління, втягнення у злочинну діяльність, наркотизація тощо, – все це коштує суспільству набагато більше, ніж майнові втрати.

Важливу роль при визначенні суспільної небезпечності діяння відіграє суб'єктивна сторона злочину. В переважній більшості випадків при вчиненні кіберзлочинів має місце прямий умисел. Особа, використовуючи свої вміння у користуванні технологічними засобами, усвідомлює суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачає суспільно небезпечні наслідки і бажає їх настання, отже при вчиненні даного виду злочинів присутні дві складові ознаки умислу: інтелектуальна та волева, а це свідчить про те, що має місце лише прямий умисел.

Зважаючи на все вищесказане, необхідно приймати рішення щодо покарання кіберзлочинців у більш жорсткому порядку, аніж за традиційні злочини для того, щоб якнайшвидше попередити і припинити діяльність хакерів у віртуальному просторі та створити умови для безпечного користування технологічними засобами, Інтернетом та засобами комунікації.

Одержано 04.04.2016

*

УДК 343.3/.7

Валерія Сергіївна Черновол,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пашинів Д. В.

КІБЕРКОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ – НОВИЙ ВИД КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ

З технічним розвитком роль, яку інформація відіграє в житті суспільства, значно збільшилась, у зв'язку з цим більшість професійної діяльності різних напрямків розмістилась в глобальній мережі Інтернет. На сьогоднішній час майже не зустрінеш компанію, організацію або установу, яка б не мала власного сайту, або серверу, для розміщення інформації. Вже не має жодного офісу, де б не було електронно-обчислювальної техніки.

З популяризацією соціальних мереж та переходом до електронного зберігання даних виникло підґрунтя для формування безпосередньо нового виду злочинної діяльності – корупційної кіберзлочинності.

Кіберкорупція дещо відрізняється від загальноприйнятого розуміння терміну «корупції», зазначеного в ст. 1 Закону України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII «Про запобігання корупції». Корупційна кіберзлочинність визначається віктимністю економічного сегменту глобальної мережі Інтернет та несумлінністю суб'єктів правовідносин при роботі з електронно-обчислюваною технікою, або при використанні наданої їм конфіденційної інформації.

Виникнення такого явища безпосередньо пов'язано з конкуруючою складовою бізнесу. Непорядні партнери або компанії-конкуренти для завдання шкоди та порушення нормальної дієздатності, наймають так званих «чорних» хакерів. З їх допомогою відбувається проникнення до системи інформаційного забезпечення професійної діяльності, після якої і завдається шкода. Здавалось усе просто, але, якщо установа досить велика, то системи безпеки, в тому числі і інформаційної, розвинені на досить високому рівні. Отже, виникає необхідність проникнення зсередини і корупційні схеми в даний час широко використовуються для полегшення вчинення кіберзлочинів.

© Черновол В. С., 2016

Кіберзагрози можуть отримувати різних форм: від DDoS-атак, до простих «фішингових» листів або прихованого шкідливого програмного забезпечення. Занадто часто забувають, однак, є центральна роль по боротьбі з корупцією та людські фактори повинні грати в боротьбі з цією новою технологічною загрозою.

Корупційна кіберзлочинність має місце у співпраці інсайдерів та кіберзлочинців, яка полягає у наданні доступу до критично важливої інформації, так як ці інсайдери можуть легко обійти системи безпеки організації. Таким чином, немає необхідності для використання спеціалізованих інструментів злову, тому що уся необхідна інформація вже наявна, а оскільки корупційна злочинність має велику латентність, такі факти важче виявити.

Звіт Kroll Advisory Solutions 2013 року виявив, що понад дві третини всіх випадків кіберзлочинів, пов'язаних з розкраданням даних, походять від корумпованих корпоративних інсайдерів, але через бажання компаній розбиратися з цими інцидентами тихо і внутрішньо, вони рідко доходять до громадськості.

Виходячи з цього та з урахуванням положень національного законодавства під кіберкорупцією слід розуміти використання особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей для пособництва у вчиненні кіберзлочину з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у ч. 1 ст. 3 вказаного Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей для пособництва у вчиненні кіберзлочину.

Одержано 27.04.2016

*

УДК 343.97

Микола Валерійович Яковенко,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Фіалка М. І.

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ПРОСТИТУЦІЇ: НЕДОЦІЛЬНІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ

В сучасному українському суспільстві все частіше лунають голоси з приводу доцільності легалізації проституції. Окремі політики та можновладці намагаються обґрунтувати таке рішення і навіть популізують його в українському соціумі. При цьому вони забувають про декілька речей, а саме:

- на даному етапі розвитку України спостерігається певне зростання злочинності та погіршення криміногенної ситуації;
- кримінологічною наукою проституція визнається як фонове для злочинності явище.

Враховуючи це, вважаємо за доцільне наголосити на тих негативних наслідках для українського суспільства що може потягнути за собою процес легалізації проституції як явища.

До таких моментів можливо віднести:

- легалізація проституції як явище потягне за собою спалах проституції неповнолітніх. При цьому, враховуючи той факт, що педофілія тягне за собою кримінальну відповідальність, то ступінь суспільної небезпеки статевих стосунків з неповнолітніми особами підвищиться в рази;

- враховуючи те, що проституція є великим джерелом доходу, то при її легалізації особи, які отримують ці прибутки, навряд чи стануть законослухняними платниками податків. Іншими словами, економічні статки як знаходились в тіньовому секторі так і будуть продовжувати там бути;
- в умовах сучасного рівня корумпованості українського суспільства легальна сфера надання статевих послуг тільки поширить таких корумпованих стосунків (надання неправомірної вигоди за отримання ліцензії на заняття таким бізнесом, за отримання медичних карток працівників-повій тощо);
- легалізація проституції буде значною мірою впливати на стрімке зростання захворювань на СНІД;
- легалізація проституції зробить з сутенерів легальних підприємців. Але виникає питання: особи, які раніше знаходились та відносились до кримінального світу, будуть офіційними працівниками та триматимуть легальні публічні дома, чи будуть вони підтримувати зв'язок зі світом злочинності.
- легалізація проституції впливатиме гендерному занепаду жінок, їх соціальному становищу та правом голосу на рівні соціального сприйняття;
- молоде покоління буде сприймати сексуальну розпусту як певний дуже легкий вид заробітку, деградація населення, кількість кваліфікованих фахівців в сферах виробництва значно знизиться, загальний моральний рівень виховання певних соціальних прошарків знизиться зовсім до мінімального рівня;
- сформується суттєві розбіжності між тим, що є в суспільстві, і тим, що повинно бути, бажання легкої наживи буде причиною підвищення алкоголізму та наркоманії.

З викладеного вище, можливо зробити висновок: легалізація проституції призведе до соціальної дезорганізації, підвищенню рівня тіньової економіки, зростання злочинності в цілому. Іншими словами, легалізація проституції в сучасному українському суспільстві недоцільна.

Одержано 15.04.2016

*

НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН ФАКУЛЬТЕТУ
№ 6

УДК 343.8:343.914

Владислав Миколайович Колеснік,

слухач магістратури факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Філіпенко Н. Є.

ПРИЧИНИ СУЇЦИДУ В ЖІНОЧИХ ПЕНІТЕНЦІАРНИХ УСТАНОВАХ
УКРАЇНИ

В період, коли досягнення науки й техніки покликані зробити життя людини кращім, спостерігається підвищення рівня самогубств. Все частіше людина у техногенному суспільстві відчуває себе самотньою, нікому не потрібною, втрачаючи сенс життя. Теж саме спостерігається у місцях позбавлення волі. Злочинець, перебуваючи за ґратами, втрачає свою найвищу цінність – свободу. Він не може вільно пересуватися країною, спілкуватися виключно з тими людьми, з ким побажає (бо вимушений спілкуватися виключно з тими, хто його оточує в ізольованому просторі колонії), займатися тим, чим він бажає (це стосується, в першу чергу, вимог режиму відбування

покарання) тощо. Вказані обмеження особливо пригнічуючи діють на засуджених жінок.

Жінка за своєю природою більш емоційна, імпульсивна, ніж чоловік. Тому їй особливо важко підлаштуватись під вимоги обмежень. Тому, на нашу думку, жінки найбільш схильні до суїцидальної поведінки.

Нажаль, вивчаючи статистичні дані Департаменту пенітенціарної служби України (її офіційний сайт), мусимо констатувати, що там відсутні дані щодо кількості самогубств, вчинених засудженими в установах виконання покарань. Тому, за відсутності офіційних емпіричних даних та спираючись на теоретичні розробки вчених, хочемо проаналізувати найбільш розповсюджені мотиви вчинення самогубства серед засуджених жінок та запропонувати окремі шляхи попередження цього негативного фонового явища.

Вивчивши спеціальну фахову літературу [1–4] вважаємо, що найпоширенішими мотивами суїцидальної поведінки серед засуджених жінок є: неспроможність вчасно адаптуватися до змінившихся умов життя в колонії, а звідси, наявність психологічного стресу, зміна поведінки (або занадто агресивна, або занадто пригнічена); уразливість нервової системи, а звідси, відчуття самотності, відчуженості, неможливість бути зрозумілим; порушення соціальних зв'язків з родиною, особливо із чоловіками та дітьми; відсутність фізичного контакту з коханими, а звідси ревності, стурбованість, задрість; почуття провини, сорому за вчинене правопорушення, незадоволеність собою; страх перед уявним чи реальним приниженням, глузуванням з боку інших засуджених чи персоналу колонії; невгамоване почуття помсти; бажання привернути до себе увагу, викликати жаль, співчуття тощо. Звісно, наведений перелік мотивів самогубства не є вичерпним, у кожному окремому випадку вони можуть змінюватися. Але, враховуючи загальні причини та мотиви, персонал установ має змогу розробити та запровадити наступні загальні та індивідуальні профілактичні заходи попередження самогубства у жіночих пенітенціарних колоніях, а саме:

1. *Діяльність персоналу пенітенціарної установи щодо індивідуальної адаптації засуджених жінок до умов утримання в колонії.* Залежно від типу нервової системи, темпераменту, це можна здійснити за наступними адаптаційними напрямками: 1) активний вплив індивідуума на соціальне середовище (якщо особа активна, може добре спілкуватися з іншими, прагне до лідерства), тобто діяти за принципом: якщо жінка лідер, то хай її активність буде під контролем персоналу; 2) пасивне, конформне входження в групу (особливо, якщо особа вперше опинилася у місцях позбавлення волі); 3) активний вплив середовища на особу (особливо з боку представників персоналу колонії).

2. *Всебічне залучення засуджених жінок до участі в роботі самодіяльних органів засуджених* (різноманітних гуртках та клубах за інтересами). Для цього також використовувати допомогу з боку громадських установ та організацій, діячів культури та мистецтва.

3. *Покращувати емоційний фон життя засудженої жінки.* Для цього використовувати родинні зв'язки, можливості спілкування з близькими та родичами не тільки за допомогою листівок та телефону, а й використовуючи можливості всесвітньої мережі Інтернет (особливо у режимі реального часу) тощо. Важливим, на наш погляд, є й використання відеоаудіозаписів родини, які засуджена може переглядати, використовуючи комп'ютерну техніку.

Звісно, запропоновані заходи не є новелами, вони і зараз використовуються у жіночих пенітенціарних установах. Просто їх застосування подекуди є формальним, а особи, що їх виконують недбало ставляться до своїх службових обов'язків. Але ми вважаємо, що застосування названих заходів, у поєднанні з небайдужим виконанням

своїх обов'язків персоналом колоній, все ж спроможні попередити самогубства серед засуджених жінок.

Список використаних джерел:

1. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. / А. П. Закалюк. – Київ : Ін Юре, 2007–2008.
2. Кримінологія. Загальна та Особлива частини : підруч. [для студентів юрид. спец. ВНЗ] / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, О. Г. Кальман, О. В. Лисодед ; [за ред. І. М. Даньшина]. – Харків : Право, 2009.
3. Кримінологія. Особлива частина : навч. посіб. / [Блага А. Б., Васильєв А. А., Давиденко Л. М. та ін.] ; за заг. ред. О. М. Литвинова ; наук. ред. серії О. М. Бандурка. – Харків : Вид-во ХНУВС, 2011. – (Б-ка слідчого та дізнавача).
4. Філіпенко Н. Є. Теоретичні основи попередження суїциду серед засуджених жінок / Н. Є. Філіпенко // Актуальні сучасні проблеми кримінального права та кримінології у світлі реформування кримінальної юстиції : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2013 р.) / МВС України, ХНУВС ; Кримінол. асоц. України. – Харків : ХНУВС, 2013. – С. 287–289.

Одержано 12.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ
ТА ПСИХІАТРІЇ ФАКУЛЬТЕТУ № 1**

УДК 343.985

Свгеній Геннадійович Ісаєнко,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пазинич Т. А.

**ПРО НОВІТНІ СПОСОБИ ШАХРАЙСТВ
ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ**

Кожного дня ми стаємо свідками створення, розвитку та впровадження у повсякденне життя все більшої кількості інноваційних технологій. Науково-технічний прогрес не стоїть на місці, і результатом цього є поява найрізноманітніших пристроїв, що роблять наше життя зручнішим і цікавішим. На нашу думку, одним з найцінніших досягнень є можливість спілкування на великій відстані, і в той час, коли зручно. Мо-ва йде про мобільний зв'язок, який, починаючи з 1973 року, впроваджувався в усіх роз-звинутих країнах світу.

Україна не була виключенням. 16 червня 1993 року вважається датою, коли в нашої державі було започатковано використання мобільного зв'язку, і здійснено пер-ший дзвінок з мобільного телефону.

Сьогодні в Україні важко знайти людину, яка б не користувалася послугами операторів мобільного зв'язку. Постійно вдосконалюються мобільні пристрої, їх тех-нічне і програмне оснащення, зовнішній вигляд. Адаптуються до комфортного спілку-вання тарифні плани операторів. З'являються нові варіації «смартфонів» (від англ. *smartphone* – розумний телефон) із все більшим обсягом можливостей. Все це впроваджується з однією метою – збільшити час нашого спілкування, і, відповідно, доходи компаній-операторів.

Користь впровадження у наше життя безконтактних засобів зв'язку беззапереч-на, але слід завжди пам'ятати про зворотній бік «медалі».

Звичайно, відкритими залишаються питання щодо впливу електромагнітного опромінення мобільних пристроїв на здоров'я людини, його впливу на суспільство в цілому. Але в своєму виступі хотілось би зосередити увагу на тому, що представники злочинного світу також активно засвоюють нові способи і засоби збагачення, в тому числі мобільний зв'язок і пристрої.

Що ж слід пам'ятати користувачам мобільного зв'язку? Надамо рекомендації з цього приводу.

По-перше, власник цінного мобільного пристрою – це потенціальна жертва різного роду злочинів (від крадіжок до насильницьких нападів). Демонстрація пристрою завжди провокує осіб із злочинськими намірами. По-друге, гроші на рахунку абонента мобільного зв'язку часто виступають предметом викрадень. І, по-третє, авторизація за допомогою мобільного зв'язку дає доступ злочинцям до грошей на банківському рахунку абонента. Потерпілими частіш стають неповнолітні, а також особи похилого віку, але в оману може бути введений кожен.

Більшість дій злочинців охоплюються поняттям шахрайство (злочином, що передбачено ст. 190 Кримінального кодексу України), але можуть бути й інші прояви. Розкриємо схеми дій злочинців більш детально.

Спосіб перший. До абонента надходить дзвінок нібито з технічної підтримки оператора зв'язку або приходить смс-повідомлення (далі – смс) про те, що його номер заблоковано і потрібно передзвонити за вказаним номером. Як правило, це номер не чотирьохзначний, як у дійсних операторів зв'язку, а звичайний. Коли абонент дзвонить туди, їй відповідає «спеціаліст» і пояснює, що номер переводять на іншу лінію або просить відправити смс на інший номер. Схема обману заключається в тому, що вказані номери – це платні лінії, за зв'язок з якими знімаються додаткові кошти на користь фізичної або юридичної особи.

Спосіб другий. До абонента дзвонять з невідомого (скритого) номера та представляються співробітниками банку. При цьому шахраям, як правило, відома вже інформація про жертву (навіть, її прізвище, по батькові, ім'я) та банк, в якому відкрито її рахунок. Під різними приводами (заблокований рахунок, перевірка, тощо) шахраї просять назвати їм певні особисті дані, уточнюють телефонний номер, просять вказати номер банківської карти, а потім просять данні пін-коду. Схема обману націлена на отримання даних для авторизації держателя рахунку, отримати доступ до грошей і зняти їх.

Також поширеним способом є прохання набрати певні цифри під час розмови з співробітником мобільного оператора, який нібито покращує зв'язок, ремонтує, перевіряє тощо. Під час розмови шахрай просить натиснути абонента певні цифри для того, щоб авторизуватись або залишатись на зв'язку. Після розмови гроші на рахунку абонента зникають. Шахрай диктує таким чином цифри, набір яких відправляє смс на короткий номер – на платну лінію, або витягає з абонента інформацію про його сім-карту, що потім дозволяє йому знімати кошти з неї віддалено в будь-який час.

Третій спосіб. Надходить дзвінок або смс нібито від оператора чи з радіо, і шахраї розповідають про везіння та виграш путівки, грошей, автомобіля, квартири чи інше. Вказують для ймовірності назву, адресу установи, підприємства або організації, де можна забрати приз. Потім просять переказати невелику суму грошей для реєстрації учасника або відправити смс на вказаний номер. Гроші абонента з рахунку зникають, а акції та призів виходить так, що й не існувало. Як правило, така махінація проходить дуже швидко, з використанням крайніх емоцій і приголомшеного стану людини.

Четвертий спосіб. Надходить дзвінок з невідомого номеру від, як правило, дуже близької людини абонента. Насправді, шахраї або добре імітують голос, або його не-

схожість оправдують хвилюванням, стресовим станом, хворобою тощо. Співрозмовник повідомляє про те, що його затримала поліція за злочин, і за свободу вимагають гроші. Існують варіанти – втрапив в ДТП і збив людину, захопили злочинці, отримав травму і потребує операції, тощо. Людина, що розмовляє по телефону, намагається плакати, вказує, що дзвонить не зі свого телефону, бо його телефон вкрали або загубив, або забрали в поліції, або сіла батарея. Для переконливості трубку бере начебто слідчий (лікар, «бандит»), та вказує реквізити банківської картки та суму коштів, яку необхідно перевести.

П'ятий спосіб. Вам надходить прохання від незнайомої людини на вулиці (або в іншому суспільному місці) подзвонити з вашого телефону до мами, батька, сина, доньки, до швидкої медичної допомоги, поліції тощо, для того щоб повідомити їм про якусь небезпеку або оповістити про якусь проблему. Як правило, перед цим жертві розповідають дуже чутливу історію, плачуть, падають на коліна чи інше. Ви передаєте телефон, особа набирає номер, і при вас щось розповідає. Потім ця особа зникає, як і гроші, які вона витратила на спеціально відкриту платну лінію зв'язку. Нерідко зустрічаються шахраї – дівчина чи хлопець, які вмовляють дати подзвонити своєму коханню, та попросити пробачення, освідчитись в коханні чи інше. Звичайно, схема видається та ж сама – сценарій видуманий.

Звісно, вищевказані способи дій шахраїв невичерпані, і їх існує безліч. Але сподіваюсь, що ця інформація стане в нагоді вам, застережіть від необдуманих вчинків і збереже ваші заощадження.

Одержано 06.04.2016

*

УДК 343.985

Євгеній Андрійович Бездітко,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пазитич Т. А.

ПРО СУТНІСТЬ І ВИДИ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ ЗЛОЧИНІВ

Після того, як Україна стала повноправним членом Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерполу) та ратифікувала велику кількість міжнародних актів, направлених на боротьбу зі злочинністю, у науковий обіг було введено термін «транснаціональні злочини». Цей термін стали активно використовувати в своїх роботах вітчизняні науковці різних галузей знань (міжнародне право, кримінологія, кримінальне право, криміналістика). Однак аналіз праць, присвячених даній проблематиці, показує, що у вчених немає єдиного підходу тлумачення сутності даного поняття. Які злочини відносяться до категорії транснаціональних, якими вони характеризуються ознаками? Цьому питанню були присвячені праці багатьох вчених. Але єдності точок зору в них не було.

Вищевикладене свідчить про те, що відсутність належного законодавчого закріплення визначення транснаціональної злочинності і наявність у вчених різних поглядів на її характеристики створює проблему у розумінні цієї ключової категорії. На наш погляд, для подолання вказаної проблеми необхідно виробити єдиний підхід у визначенні сутності транснаціональних злочинів та їх видів.

Ми пропонуємо аналізувати сутність транснаціональної злочинності, виходячи із положень Статуту Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол). Так, в ст. 2 Статуту вказана головна мета цієї організації, яка полягає у забезпеченні взаємного співробітництва всіх органів кримінальної поліції країн, і успішному сприянню попередженню і боротьбі із загальною кримінальною злочинністю. Отже, мова не йде

про якусь окрему категорію злочинів, яка б відрізнялась особливою небезпекою для світового співтовариства, міжнародного порядку чи інше. Маються на увазі всі загальні злочини.

Термін «транс» має іншомовне походження (лат. trans – крізь, через кого, що) – це частина слова, яка вказує на зв'язок певних елементів. Транснаціональний – значить міжнародний, тобто той, що виходить за рамки однієї держави або однієї нації.

Ми пропонуємо вважати *транснаціональними* злочини, при виявленні, розслідуванні і попередженні яких виникає необхідність у взаємодії правоохоронних органів України з міжнародними організаціями, або з правоохоронними органами інших країн.

У Кримінальному кодексі України є окремі злочини, в складі яких закладено «іноземний елемент» (інтереси іншої держави, територія, суб'єкти), що безпосередньо вказує на їх транснаціональний характер. Є злочини, які в силу своєї природи поширюються на території декількох держав (наркобізнес, торгівля людьми, зброєю, кіберзлочини, легалізація коштів), та/або можуть бути вчинені організованими формуваннями, до складу яких входять представники декількох держав.

На наш погляд, весь масив злочинів, які є транснаціональними або можуть бути ними, можна поділити на чотири великі групи залежно від того, якими розділами вони передбачені у кримінальному кодексі. Уявляється, що така класифікація може мати наступний вигляд.

1. Злочини, які передбачені розділом 1 КК України «Злочини проти основ національної безпеки України», якщо вчинюються вони громадянами України по завданню іноземних організацій, або на території іншої держави, або вчинюються іноземними громадянами чи апатридами.

2. Злочини, які передбачені розділом 19 КК України «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)», якщо вони вчинюються на території іншої держави, або посягають на інтереси іншої держави.

3. Злочини, що передбачені розділом 20 КК України «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку». Цей розділ передбачено вперше в українському кримінальному законодавстві. Дані злочини мають транснаціональний характер в зв'язку з тим, що процес по ним може порушити і провести міжнародна організація, навіть у випадку, якщо сама держава, у якій злочин вчинено не визнає його таким.

4. Злочини, які передбачені іншими розділами Кримінального кодексу України і мають міжнародний характер в силу трьох факторів:

- злочини зачіпають крім території України ще й території іншої/інших держав (здійснюється готування злочину на одній території, а вчинюється на іншій, або приховується злочин в іншій державі);

- злочини вчинюються на території однієї держави, але зачіпають інтереси інших/іншої держав (від злочину, який вчинений в Україні, постраждали окремі іноземні громадяни);

- у вчиненні злочинів беруть участь громадяни декількох держав (у склад організованої злочинної групи, яка займається наркобізнесом, входять представники декількох держав, що діють спільно).

Уявляється, що викладена позиція щодо розуміння транснаціональних злочинів більш точно відображає їх сутність і є більш коректною для використання.

Одержано 18.04.2016

*

УДК 343.985

Ірина Василівна Глов'як,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пазинич Т. А.

ПРО АКТУАЛЬНІСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ДІТЕЙ, ЩО ВЧИНЮЮТЬСЯ ЇХ БАТЬКАМИ

Ставлення до дітей – міра духовної гідності людини.

(Я. Бріль)

Злочинні прояви поведінки батьків по відношенню до дітей – проблема досить актуальна, проте малодосліджена. Більшість випадків жорстокого поводження з дітьми у формі фізичного або психічного насильства залишається поза увагою правоохоронних органів. Злочини проти дітей характеризуються високим рівнем латентності, адже жертви рідко заявляють про вчинене. Вони, як правило, терплять знущання і жорстокі покарання, або сприймають це як норму і частину виховання. Насильство в родинях щодо дітей – проблема багатьох країн світу. Не обходить вона й наше суспільство.

Науковці багатьох галузей знань спрямовують дослідження на причини насильства в родинях, наслідки такої поведінки для дітей у дорослому житті, можливості попередження агресії батьків, тощо. Створюються центри реабілітації постраждалих від насильства в родинях.

Психологи, психіатри давно прийшли до висновків, що всі комплекси дорослої людини родом з її дитинства. Криміналісти встановили залежність між патологічною поведінкою і травмами отриманими в дитинстві у серійних вбивць. Історичні факти життя всім відомих агресорів (диктаторів), таких як А. Гітлер, А. Піночет, Й. Сталін та інших, свідчать про те, що на формування їх свідомості вплинули жорстокість, приниження і зрада близьких в дитинстві.

Зараз наша держава знаходиться у стані перебудови, формуванні європейських стандартів життя. На наш погляд, одним з ключових, найважливіших напрямків, окрім економічного зростання, виступає формування сімейно-побутових цінностей і захист прав дитини.

Окремим пріоритетним напрямком роботи нової поліції повинні стати попередження, своєчасне виявлення і припинення небезпечних дій батьків, вчителів, вихователів, які створюють загрозу для життя, здоров'я, психічного розвитку дітей. Як забезпечити основні кроки у цьому напрямку? Хотілось би запропонувати своє бачення.

Кримінальний кодекс України (далі КК України) містить багато норм, що охоплюють злочинні прояви поведінки батьків щодо дітей в родинях. Іноді це окремі склади злочинів (ст. 150 «Експлуатація дітей»; ст. 166 «Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною»), але здебільшого це частини статей, що передбачають вчинення кримінально-караних дій щодо дитини (малолітньої особи), як кваліфікуючу ознаку, що обтяжує покарання. Окремої категорії саме «злочини проти дітей» немає, не передбачено законом. Ці злочини не вивчаються окремо майбутніми поліцейськими, як не вивчається предмет доказування і особливості процедури їх розслідування. Вимагає вирішення й проблема з виявлення злочинів щодо дітей. Адже, якщо батько або мати знущаються над дитиною, б'ють, принижують, застосовують жорстокі покарання, що мають ознаки катування, морять голодом, вони зацікавлені скривати свої дії, а не повідомляти про них в правоохоронні органи. Цілий ряд проблем виникає і на початковому етапі дослідчої перевірки інформації про такі факти.

Так, наприклад, коли помічає ганебний стан дитини вчитель, вихователь або су-сід й повідомляє про злочин, поліцейські зобов'язані залучити для проведення медичного обстеження, початкового допиту дитини та інших слідчих дій законного представника і захисника прав дитини – батька або матір. Така вимога закону. Але фактично ці особи підозрюються у вчиненні злочину, тому зацікавлені заважати встановленню істини у провадженні. Стаття 63 Конституції надає право відмовитись давати показання відносно себе і своїх близьких. Використовуючи свій вплив на дитину (уговори, підкуп, залякування, тощо) та законні права, злочинці мають змогу ухилитись від відповідальності, і навіть продовжити знущання над дитиною. Виникає замкнуте коло.

На наше переконання, шановні науковці, представники кафедр кримінального права, кримінального процесу й криміналістики повинні приділити увагу й дослідити наступні проблеми:

- *особливості кваліфікації злочинів проти дітей*, вчинені їх батьками (опікунами), а також іншими особам (вихователями, вчителями, персоналом медичних закладів, тренерами секцій тощо);

- *особливості розслідування злочинів проти дітей*, включаючи порядок дій працівників поліції (патрульних, слідчих), яким надійшла початкова інформація про жорстоке поводження з дитиною в родині.

Крім того, хотілось би запропонувати впровадження просвітницької діяльності серед учнів середніх навчальних закладів щодо наступних тематик: 1) характеристики насильства, що застосовують дорослі в рамках покарання й виховання, міри й допустимості фізичних покарань, способах протидії насильству;

2) поняття і прояви педофілії; 3) особливості відповідальності дітей за вчинення ними правопорушень; 4) порядок виклику і звернення до патрульної поліції.

Запропонована просвітницька діяльність разом із консультаційною допомогою дітям та їх батькам може здійснюватись викладачами кафедр університету разом із патрульними поліцейськими, що обслуговують територію навчальних закладів, а також із залученням курсантів – членів наукових гуртків, які цікавляться й займаються вказаною проблематикою. Такий підхід дозволить не тільки попереджати й виявляти злочини проти дітей, а й виконувати профорієнтаційне завдання – привертати увагу до діяльності поліції та можливості вступу на навчання до Харківського національного університету внутрішніх справ.

Одержано 11.04.2016

*

УДК 343.985

Микола Сергійович Губін,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пазинич Т. А.

ПРО АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ НАРКОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Протягом свого існування людство зазнало чималих втрат через такі негативні явища, як катастрофи, війни, геноцид, епідемії тощо. Сьогодні роль усесвітнього зла виконує наркоманія. Вважаємо доречним, навести цитату з виступу колишнього міністра юстиції США Джона Торнбурга (далі мовою оригіналу): «Наркобізнес – величайший масовий убийця. Исключая редкие случаи, окровавленные руки преступника поражают обычно только одну жертву, сколь бы жесток ни был наносимый удар; но злобная рука торговца наркотиками гасит одну человеческую жизнь за другой и, подобно вампиру из сказки, создает других по своему преступному подобию, а те, в

свою очередь, создают себе подобных; это ... растекается среди поколений и не щадит даже еще неродившихся».

Світова спільнота має неабиякий досвід боротьби із наркомафією, але все ж таки в Україні протидія наркобізнесу залишається малоефективною. На нашу думку, цьому є три основні причини.

По-перше, незаконна торгівля наркотиками представляє собою неймовірно прибутковий бізнес, в обороті якого постійно з'являються нові речовини і засоби, освоюються нові ринки збуту, впроваджуються новітні технології втягування людей у їх вживання (в тому числі з використанням соціальний мереж Інтернет). Постійно впроваджуються нові способи доставки і збуту наркотиків. Величезні прибутки надають можливість «прикривати», «захищати» злочинний бізнес корумпованими зв'язками з представниками владних структур, в тому числі й силових.

Наприклад, не так давно в Україні було викрито мережу збуту (з активною відкритою рекламною діяльністю, широким спектром послуг доставки, пунктів продажу тощо) курільних сумішей, які по суті представляли собою наркотичні засоби нового зразка. Мережа продажу цих «продуктів» практично легально працювала на протязі тривалого часу, доки не було проведено ряд експертних досліджень, не встановлено їх небезпечний вплив на організм людини і не внесено їх до переліку наркотиків. Тільки після цього у правоохоронців з'явилися законні підстави викрити діяльність організованої злочинної групи, вилучити з вільного обігу наркотики і притягнути до відповідальності винних. Залишається тільки питання, скільки молодих дівчат та хлопців за цей час було втягнуто у вживання небезпечних засобів?

Другою причиною розповсюдження наркоманії є дуже низький рівень обізнаності громадян (особливо молоді) про природу наркотичних засобів, їх вплив і небезпечні для життя наслідки. Свою пагубну роль в цьому сенсі грає реклама і мода на відкриті вживання слабоалкогольних й, так званих, енергетичних напоїв, які фактично є початком, «першою сходинкою» до вживання наркотиків.

Третьою причиною є, на нашу думку, ще одна глобальна проблема, яка виражається в катастрофічній нестачі зараз в практичних підрозділах досвідчених працівників підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків. Реформування нашої системи, заміна новими кадрами більш досвідчених, впровадження нового Кримінального процесуального кодексу України – все це нелегке випробування на міцність дієвої здатності протистояти організованій злочинності. Не дивлячись на те, що в цілому це значний крок вперед для нашої держави у забезпеченні прав, законних інтересів і свобод громадян, який відповідає високим європейським стандартам і загальноприйнятим міжнародним вимогам, впровадження реформи правоохоронних органів дається нелегко. Більшість практичних працівників слідства, оперативних підрозділів заявляють про виникнення неабияких труднощів у виконанні положень нового кодексу. За їх переконанням, в ньому мають місце прогалини, протиріччя та деяка не виваженість приписів кримінального процесуального закону практичним реаліям.

Ми вважаємо, що ця ситуація вимагає зараз від вчених – представників наук криміналістики, кримінального процесу, кримінального права, оперативно-розшукової діяльності зосередження особливої уваги на проблемах і труднощах, з якими стикаються у практичній діяльності працівники нової поліції. Спільнота вчених зобов'язана безпосередньо взяти участь і надати теоретичну допомогу у полегшенні і адаптації їх роботи відповідно до завдань служби. Адже саме від цього залежить посилення потенціалу правоохоронної системи у боротьбі із небезпечним явищем – організованою злочинністю, яким є наркобізнес.

Одержано 06.04.2016

*

УДК 343.985

Анна Володимирівна Дідик,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пазинич Т. А.

ПРО ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У НАПРЯМКУ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЮЮТЬСЯ ПРОТИ ДІТЕЙ

Одним з пріоритетних напрямків соціальної політики Уряду України є стимулювання народження дітей в країні та захист їх прав та інтересів в сім'ях. Нажаль за останні роки в Україні значно збільшилась кількість сімей, в яких батьки ведуть анти-соціальний образ життя, зловживають алкогольними напоями, вживають наркотики. Кошти, які надаються державою батькам при народженні дитини як соціальна допомога на її утримання, досить часто витрачаються на власні потреби дорослих, при цьому, як правило, нехтуються елементарні побутові потреби дитини, не дотримуються санітарні норми в житлі, діти не забезпечуються їжею, одягом, іграшками. Частими стають випадки застосування насильства до дітей в родинях, примушування їх до голодування, жебракування, експлуатація дітей з метою отримання прибутку, втягнення в злочинну діяльність і пияцтво, торгівля дітьми та вбивства новонароджених.

Треба зазначити, що злочини, які вчинюються по відношенню до дітей, характеризуються високим рівнем латентності, оскільки діти рідко звертаються із заявами про вчинення відносно них злочину з боку батьків в силу своєї вікової, психологічної характеристики та моральних переконань. Насильницьке заподіяння смерті новонародженим часто маскуються проведенням абортів на пізніх строках вагітності, викиднями, народженням мертвих немовлят, нещасними випадками з дитиною (падінням, випадковим удушенням, отруєнням). Позбавляючи життя дитину, злочинці приховують не тільки факт її смерті, а часто і сам факт народження немовля (більшість дітей навіть незареєстровані в органах РАГС).

З 2001 року у Кримінальний кодекс України включено ряд статей, які встановлюють відповідальність за протиправні дії відносно дітей, в тому числі передбачено новий склад злочину, який встановлює відповідальність батьків, піклувальників та опікунів за невиконання ними встановлених законом обов'язків по догляду за дитиною або особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, якщо їх дії спричиняють тяжкі наслідки – стаття 166 «Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування». Але, на наше переконання, наявні склади злочинів не вичерпують повною мірою існуючі різновиди посягань на права дитини, які повинні бути визнані державою кримінально караними.

На нашу думку, в діюче кримінальне законодавство необхідно внести зміни у напрямку більшої диференціації та криміналізації різновидів насильницьких дій по відношенню до дітей, порушень їх прав та інтересів, та встановлення більш тяжких покарань за ці злочини. Крім того, на сучасному етапі стала нагальною проблема вивчення динаміки та механізму вчинення даних злочинів і розробки на державному рівні загальної програми попередження злочинів, що вчинюються по відношенню до дітей.

Одержано 14.04.2016

★

УДК 343.985

Ксенія Юріївна Зібарєва,

слухач магістратури факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Матюшкова Т. П.

**ЩОДО ПОРЯДКУ ЗБОРУ ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ МІСТЯТЬ
НА СОБІ СЛІДИ РОЗКРАДАНЬ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ, ВЧИНЕНИХ У ХОДІ
ВИКОНАННЯ УМОВ ДОГОВОРІВ
ПРО ЗАКУПІВЛЮ РЕМОНТНИХ РОБІТ
ЗА КОШТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ**

Становлення ринкової економіки в Україні обумовлює розповсюдження економічних злочинів, спрямованих на заволодіння бюджетними коштами. Одним із видів такої злочинної діяльності є розкрадання коштів державного бюджету, що вчиняються в ході виконання умов договорів про закупівлю ремонтних робіт за рахунок державного бюджету. У зв'язку зі складністю процесу доказування факту вчинення такого злочину в ході досудового розслідування виникає велика кількість проблемних питань. Одним із яких є збір документів, що свідчать про вчинення злочину.

Економічні злочини, по суті, являють собою діяння (дію чи бездіяльність), здійснені з протиправним використанням легітимних технологічно-облікових операцій, фінансово-правових інструментів, організаційно-регулятивних та контрольно-управлінських прав і повноважень, які з корисливих чи інших протиправних мотивів (підрив репутації, безкорисливе розголошення комерційної таємниці і та ін.) посягають на відносини, які охороняються кримінальним законом і пов'язані з фінансово-господарськими, організаційно-регулятивними, технологічно-обліковими і цивільно-правовими операціями щодо цивільного обороту коштів, речей, прав, дій [1, с. 65].

Економічні злочини, як і будь-який інший вид, мають власну особливу слідову картину, яка включає матеріальні та ідеальні сліди. До матеріальних слідів економічного злочину відносяться у тому числі документи, створені або змінені в результаті фінансово-господарської діяльності суб'єктів. Зокрема, при вчиненні розкрадань бюджетних коштів у ході виконання договірних зобов'язань, матеріальними слідами можуть бути: договори про закупівлю робіт за коштів державного бюджету, акти огляду об'єктів та дефектні акти, акти виконаних робіт або акти приймання-передачі виконаних робіт (КБ-2в), видаткові та товарно-транспортні накладні, розрахункові рахунки, акти на списання товарно-матеріальних цінностей, що стали підставою для списання бюджетних коштів [2]. Також про розкрадання можуть свідчити певні відомості у документах бухгалтерського та складського обліку підприємств замовника та підрядника.

Водночас, слідчому не слід обмежувати пошуки слідів розкрадання лише отриманням відповідних документів від контрагентів договору. Вважаємо за необхідне виступати слідчим документів з усіх можливих джерел, зокрема, державних установ, що беруть участь в проведенні розрахунків між сторонами договору. У зв'язку з чим, доказове значення матимуть: 1) документи, надані підприємствами до підрозділів Державної казначейської служби України – копії актів виконаних робіт (КБ-2в) та форм на оплату (КБ-3), а також роздруківок з інформацією про стан розрахунків між замовником та підрядником; 2) документація відділень комерційних банків з відомостями про надходження коштів та їх відрахування за договорами про закупівлю робіт за коштів державного бюджету (роздруківки із даними про рух коштів по банківському рахунку); 3) документація територіальних підрозділів Державної фіскальної служби України – податкові накладні, відомості податкової звітності щодо проведення фінансових операцій підрядником.

При розслідуванні розкрадань бюджетних коштів, вчинених у ході виконання умов договорів про закупівлю ремонтних робіт, вважаємо за доцільне рекомендувати слідчому збирати документи, що свідчать про наявність або відсутність чи недостатність виробничих, матеріальних, технічних та людських ресурсів у підрядника. Зокрема за відсутності у виконавця робіт власної техніки, мають бути вилучені договори оренди механізмів та транспортних засобів, а також усі супутні документи, що підтверджують виконання зобов'язань за такими договорами (документація щодо оплати, а також податкова звітність підприємства/особи-орендодавця тощо). Щодо людських ресурсів, необхідним є збір документів про прийом на роботу (у разі наявності), а також про проведення відрахувань до територіальних відділень Пенсійного фонду України.

Беручи до уваги викладене, при розслідуванні розкрадань бюджетних коштів необхідним є чітке планування виконання слідчих (розшукових) спрямованих на збір документів. Зокрема, вважаємо за необхідне першочергово витребувати документи, які знаходяться у володінні (розпорядженні) контрагентів за договором з метою попередити внесення змін або знищення документів. У подальшому, або ж паралельно, проводити слідчі (розшукові) дії, спрямовані на витребування документів з органів, установ, організацій, які беруть участь у проведенні розрахунків між контрагентами договору, надають послуги з оренди транспортних засобів, техніки, приміщень тощо.

Отже, з метою підвищення ефективності розслідування розкрадань бюджетних коштів, вчинених у ході виконання умов договорів про закупівлю ремонтних робіт за коштів державного бюджету, слідчому, вивчивши матеріали справи, необхідно: встановити перелік документів, які можуть містити на собі сліди вчиненого злочину, а також осіб, органи, установи, у володінні яких перебувають такі документи; визначити порядок проведення слідчих (розшукових) дій, спрямованих на збір таких документів.

Список використаних джерел:

1. Попович В. Теоретичні та практичні передумови комплексного підходу до вивчення і розв'язання проблем детінізації економіки / В. Попович // Право України. – 2002. – № 3. – С. 63–70.
2. Правила визначення вартості будівництва : ДСТУ БД.1.1-1:2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dnaop.com/html/32616/doc-ДСТУ_Б_Д.1.1-1_2013.

Одержано 15.04.2016

*

УДК 343.985

Валерій Іванович Кириленко,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пазинич Т. А.

ОСОБЛИВІСТЬ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ДІТЕЙ, ЩО ВЧИНЮЮТЬСЯ НА СЕКСУАЛЬНОМУ ҐРУНТІ

Проблема зростання кількості злочинів проти дітей є зараз дуже актуальною. Найбільше занепокоєння викликає ріст злочинів, що вчинюються на сексуальному ґрунті (зґвалтування, розбещення) щодо дітей особами з патологічними відхиленнями. Ці дії характеризуються дуже високим рівнем латентності. Більшість проявів педофільії залишається поза увагою правоохоронних органів. А особливий жах викликає те, що навіть покарання таких злочинців ніколи не зупиняє. За статистичними даними через

1–2 роки після звільнення від ув'язнення педофілів чекає рецидив прояву сексуального потягу до дитини.

Ще італійський вчений-криміналіст Чезаре Ломброзо (1835–1909), який увійшов в історію як автор теорії про біологічну схильність ряду людей до скоєння злочинів, розглядав біологію і психологію «природженого злочинця», і розкривав з цього виводу поняття «морального божевілья» [1, с. 155].

Криміналістична характеристика злочинів проти дітей, що вчинюються на сексуальному ґрунті має певні особливості, що відбиваються, перш за все, на характеристиці особи злочинця. Адже, ними виступають особи з сексуальними маніакальними відхиленнями. Педофілія – психічний розлад, одна з безлічі сексуальних девіацій (відхилень), що розглядається в психіатрії та психології як відхилення від сексуальної норми (парафілія), що супроводжується наданням постійної або переважної сексуальної переваги дітям, як правило, віком від 9 до 13 років. Чимало випадків сексуального потягу у хворих на педофілію до дітей і молодшого дошкільного віку. Значна частина таких збоченців не вступають з ними в повноцінний сексуальний контакт. Вони торкаються, пестять тіло жертви, займаються з оральним і мануальним сексом. Злочини проти дітей, що вчинюються на сексуальному ґрунті, проявляються у системі розпусних дій, що мають повторювальний, систематичний характер, іноді мають місце зґвалтування, і вбивства з метою приховування попереднього злочину. Розпусні дії педофілів виражаються у розповіді про інтимні відносини, роздягання дітей, огляд їхніх статевих органів, мастурбація в присутності дітей, демонстрація порнографії, огляд і показ статевих органів, ласки, як поверхневі так і глибокі, іноді оральні контакти, значно рідше справа доходить до генітального чи анального статевих акту. Зазвичай педофільський потяг вгамовується без використання насильства, а ґрунтується на «добровільній» згоді дитини, яка не розуміє, що відбувається. Однак трапляються випадки погроз, насильства та зґвалтування дітей.

Згідно «Довідника по діагностиці і статистиці психічних розладів» американської психіатричної асоціації, педофілія має місце при наявності наступних умов: а) потяг повинен мати характер неодноразових інтенсивних сексуальних фантазій, або сексуального потягу до реальних дітей, або дій сексуального характеру з дітьми (огляд порнографічних стрічок з дітьми, фотографій оголених дітей, тощо); б) потяг повинен тривати не менше 6 місяців; в) повинна бути різниця у віці з дитиною не менше 5 років.

Педофілія може бути вродженою патологією, а може проявитися від неможливості або нездатності вступити у відносини з дорослим сексуальним партнером. Останній прояв має місце, коли із-за постійної фрустрації суб'єкт звертається до дітей як до сексуального об'єкту. Для встановлення діагнозу не має значення, на власних або на чужих дітей зазіхає суб'єкт.

Складність вчасного діагностування педофілії у особи проявляється в тому, що маніакальний потяг до дітей не виявляється в побуті, в службових відносинах. Тобто чоловік може ходити на роботу, бути гарним спеціалістом, користуватися авторитетом, навіть мати сім'ю і своїх власних дітей. Педофіли часто виявляють високі знання дитячої психології, здатні маніпулювати їх поведінкою, викликати симпатію, довіру, почуття вини.

Особи хворі на цей розлад психіки часто відчують стрес, депресивний стан від власних бажань, фантазій. Частина з них часто вживає алкоголь, наркотичні засоби, щоб заглушити це почуття. В Європейських державах люди з такими порушеннями свідомо йдуть на гормональну (хімічну) кастрацію, іноді ця процедура призначається примусово.

Чезаре Ломброзо виявив, що існують зовнішні ознаки, характерні для педофілів. Ознаки ці були виявлені шляхом дослідження приблизно тисячі педофілів вже ві-

домих громадськості. І першою з таких особливостей названий невисокий зріст – педофіли зазвичай нижче середнього зросту. Наступні ознаки – це ліворукість (лівшами педофіли бувають втричі частіше, ніж звичайно) і не такий високий інтелект, як у інших людей [2]. Слід зауважити, що перераховані ознаки лише характерні для педофілів, але не є для них обов'язковими.

Починаючи з ХХ століття, теорія Ломброзо була спростована, і на сучасному етапі її ніхто не використовує, але, на наш погляд, обходити увагою досягнення вченого недоречно.

Привертає увагу факт, що частіше стають жертвами педофілії стають дві категорії дітей: 1) дуже слухняні, що сприймають батьків, вчителів, дорослих з повагою та безумовною довірою; 2) діти позбавлені уваги рідних і близьких, в тому числі з дитячих будинків, багатодітних, малозабезпечених, неблагополучних сімей, безпритульні. Стать жертви для злочинців-педофілів не важлива, небезпеці піддаються як дівчатка, так і хлопчики.

Підводячи підсумок, хотілось би зазначити, що для протидії злочинам проти дітей, що вчинюються на сексуальному ґрунті, необхідно створити належні умови для виявлення осіб схильних до педофілії, а також внести в кримінальне й кримінальне процесуальне законодавство України зміни, що дозволили б вчасно ізолювати таких осіб і піддавати примусовому лікуванню. Крім того, необхідні умови, при яких хворі особи зможуть спокійно та без страху звертатися до психологів, психотерапевтів, психіатрів і сексологів за допомогою. Для безпеки нашого суспільства краще створити усі умови для профілактичного лікування некерованого статевого потягу до дітей, ніж чекати поки педофіли роками будуть таємно розбещувати дітей, та порушувати їх психіку.

Список використаних джерел:

1. Ломброзо Ч. Преступление, причины и лечебные меры / Ч. Ломброзо ; [пер. с ит. В. С. Овчинский]. – М. : Инфра-М, 2011. – С. 178–179.
2. Ломброзо Ч. Преступный человек / Ч. Ломброзо ; [пер. с ит. Г. И. Гордон]. – М. : Эксмо ; МИДГАРД, 2009. –175 с.

Одержано 19.04.2016

★

УДК 343.985

Василь Миколайович Ключко,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пазинич Т. А.

КРИМІНАЛІСТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ПРОЯВІВ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ЯК ОСНОВА РОЗБУДОВИ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ

Торгівля людьми та укладення інших незаконних угод щодо людини на сучасному етапі представляють собою кримінальний бізнес, який в світі за рівнем злочинного доходу займає третє місце після наркобізнесу та торгівлі зброєю. Вивчення досвіду правоохоронних органів у виявленні, розкритті і розслідуванні торгівлі людьми свідчить про наявність неабияких труднощів у цьому напрямку. Справа у тім, що ця злочинна діяльність, як правило, має оболонку цивільно-правових відносин (усиновлення, працевлаштування, надання медичних послуг тощо). На сучасному етапі виявляється дуже багато сфер легальної діяльності, під прикриттям якої здійснюється «торгівля живим товаром». На жаль, у криміналістичній літературі склалося так, що основна увага приділяється тільки одному різновиду торгівлі людьми – вербуванню, продажу і втягуванню молодих жінок в систему сексуальної експлуатації. Щодо інших проявів цього злочину, то про них у кращому випадку тільки згадується.

На нашу думку, для розробки ефективного механізму боротьби із торгівлею людьми необхідно дослідити всі сучасні прояви цього злочину, виробити їх криміналістичну класифікацію і відповідно до кожної класифікаційної групи виробити рекомендації з розслідування.

Ми вважаємо, що критерієм криміналістичної класифікації можуть виступати вид експлуатації потерпілої особи та її соціально-демографічна характеристика (стать, вік, образ життя тощо).

На підставі вказаного критерію торгівлю людьми та інші незаконні угоди щодо людини можна класифікувати на наступні різновиди.

1. Вербування, продаж і втягування людей в систему сексуальної експлуатації.
2. Торгівля жінками з метою примусу їх до вагітності.
3. Передача співробітниками дитячих будинків та інтернатів дітей через механізм усиновлення (удочеріння) особам з патологічними сексуальними потребами.
4. Передача медичним персоналом психічно хворих людей або тих, що знаходяться в тяжкому (без свідомості) стані внаслідок коми, паралічу ЦНС, а також залежних від апаратів стимуляторів серця чи вентиляції легень для подальшої трансплантації їх органів або для проведення дослідів над ними.
5. Доставка та передача людей для їх трудової експлуатації (виконання сільськогосподарських, будівельних та інших робіт).
6. Доставка батьками (в т.ч. попечителями, вчителями) за винагороду дітей в фотостудії для зйомки відео- і фотоматеріалів порнографічного характеру.
7. Передача батьками своїх дітей іншим особам для використання їх у жебрацтві, або для використання їх в якості донорів для трансплантації органів.
8. Передача медичним персоналом пологових будинків новонароджених особам, які не можуть мати дітей внаслідок безпліддя, або для подальшого використання дитини в якості донорів для трансплантації їх органів чи матеріалу для виділення стовбурових клітин.

Наведена криміналістична класифікація незаконних угод щодо людини звичайно не містить переліку всього різноманіття проявів цього злочину, але вона, на наш погляд, може слугувати принциповою схемою для розробки методик розслідування окремих різновидів цього надзвичайно різноманітного виду злочинів.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 343.98(477)

Віктор Васильович Лунгул,
курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС
Науковий керівник: Бурбело Б. А.

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ

Допит – це процес отримання та аналізу інформації від особи, яка володіє відомостями які мають значення для органів досудового розслідування.

Основною метою допиту є отримання повних та неупереджених, відображаючих дійсність показань. Допит являється найбільш поширеним способом отримання та аналізу доказової інформації. В той же час допит – одна з найбільш складних слідчих дій; під час його здійснення від слідчого вимагається високої загальної та професійної культури, глибокого знання психології неповнолітнього.

Процесуальний порядок допиту неповнолітнього регламентується нормами КПК України, зокрема статтями 226–227, дотримання яких є обов'язковими.

Слідчий при підготовці до допиту неповнолітнього, повинен звернути особливу увагу на ступінь розвитку дитини, вплив на нього дорослих, особливості його характеру. Від цього в першу чергу залежить вибір місця проведення допиту. Малолітнього краще допитати в звичайному для нього середовищі: в школі, дитячому будинку, інколи вдома.

На неповнолітніх у віці з 14–18 років офіційне місце проведення допиту здійснює позитивний вплив: викликає в них почуття відповідальності, вони швидше дадуть правдиві свідчення. При допиті неповнолітніх слідчий повинен бути спокійним, впевненим, а також викликати довіру. Неповнолітньому який допитується слід допомогти у формуванні правдивих показань. Слідчий не повинен використовувати постановку запитань, що мають елементи навіювання (навідні запитання). Постановка навідних питань нерідко є причиною виникнення ненавмисних помилок у показаннях. Неправдиві ж показання неповнолітнього можуть бути наслідком помилкового розуміння «геройства», «товариськості».

Специфічними тактичними прийомами, які можуть застосовані при допитах неповнолітніх, є: роз'яснення важливості повідомлення правдивих показань; демонстрація поінформованості про обставини життя неповнолітнього, його потреби, інтереси; роз'яснення сутності та значення пред'явлених і оголошених матеріалів; роз'яснення неправильно зайнятої позиції.

Підсумовуючи наведене, можна зазначити, що допит неповнолітніх повинен відповідати наступним тактичним вимогам:

- 1) допит необхідно проводити якомога раніше;
- 2) вступну частину допиту необхідно проводити у формі бесіди;
- 3) допит не повинен бути занадто довгим;
- 4) допиту повинна передувати ретельна підготовка з вивчення особистості неповнолітнього та середовища, в якому він живе;
- 5) запитання повинні бути максимально простими і зрозумілими для нього;
- 6) у ході допиту необхідно встановити, з ким із дорослих спілкується підліток і хто з них має найбільший вплив на нього.

На нашу думку, тактика допиту складається з найбільш ефективних прийомів, що сприяють одержанню повних і об'єктивних показань. Під час допиту неповнолітнього використовуються різні тактичні прийоми та методи спілкування, що допомагають більш повно з'ясувати всі обставини події. Підготовка такого виду допиту, потребує від слідчого, вивчення певних особливостей неповнолітнього, окремих моментів з якими він може стикатися під час проведення допиту.

Одержано 13.04.2016

*

УДК 343.985

Ангеліна Сергіївна Сидоренко,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пазитич Т. А.

ПРО ЗЛОЧИННІ СХЕМИ ТОРГІВЛІ ДІТЬМИ

Торгівля дітьми є окремою специфічною групою злочинів, передбачених ст. 149 Кримінального кодексу України. Треба відзначити, що кримінальне законодавство багатьох країн (Молдова, Білорусь, Російська Федерація) злочин – торгівлю дітьми виокремлює від торгівлі людьми.

Офіційно частка цих злочинів досить невелика, але значна кількість фактів торгівлі дітьми залишається незареєстрованими. Високий рівень латентності цих злочинів

обумовлений кількома чинниками. По-перше, тим, що діти швидко адаптуються до умов експлуатації, сприймають їх як належні, рідко чинять опір злочинцям і не звертаються за допомогою до правоохоронних органів або громадськості. По-друге, потерпілі часто не мають можливості дати повні і об'єктивні свідчення про дії злочинців в силу свого розвитку (діти дошкільного віку, немовлята). По-третє, передача дитини для експлуатації має, як правило, зовні легальний вигляд.

Якщо при незаконних угодах по вербуванню, передачі дорослих, злочинці використовують або обман, або насильство, то дітей передають часто просто як «рухоме, безмовне майно» (діти дошкільного і молодшого шкільного віку, немовлята). Для цього використовується злочинцями оболонка легальних дій: усиновлення, передача батьками дитини іншим особам тимчасово або назавжди.

Для передачі-отримання дитини злочинці використовують певну соціальну сферу, яка обумовлює особливості характеристики злочинців, статус і вік жертв, сліди злочину, і відповідно особливості його розслідування (зміст матеріалів дослідчої перевірки, тактичні завдання, алгоритми проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів).

Є наступні сфери, відносини яких використовуються для укладення незаконних угод, об'єктом яких виступають діти:

- сфера використання відносин батьківства;
- сфера використання діяльності пологових будинків;
- сфера використання діяльності дитячих будинків і інтернатів.

Використовуючи сферу відносин батьківства, дитину для експлуатації передають мати або батько, які користуються при цьому своїм правом вирішувати її долю. Як правило, ці особи ведуть антигромадський спосіб життя: зловживають алкогольними напоями, наркотиками, не мають постійного місця проживання та роботи, мають багатодітні родини і не мають при цьому постійного джерела грошових надходжень.

Одержувати і експлуатувати дітей можуть члени злочинних угруповань, які організують кримінальний бізнес синдикатів жебраків у містах (діти передаються ними в свою чергу дорослим жебракам, які співпрацюють з ними); особи, які виступають посередниками проведення нелегальних операцій по трансплантації органів дітей; особи, які займаються виготовленням та розповсюдженням матеріалів порнографічного характеру.

При вчиненні торгівлі дітьми з використанням діяльності пологових будинків виконавцями злочину виступає персонал пологових будинків (або приватних медичних установ), який приймає пологи у жінки, повідомляє неправдиву інформацію про смерть при народженні або народження мертвого немовля і передає дитину іншим особам за винагороду. В представленій схемі торгівлі дітьми приймають участь, як правило, головні лікарі медичних установ, їх заступники, завідувачі відділень і консультацій, головні акушери-гінекологи та інші посадові особи сфери медичного обслуговування. Пособницькі функції можуть виконувати співробітники відділень прозектур, перинатальних центрів, які підроблюють або складають фіктивні документи про надходження трупу дитини та її поховання.

Отримувати новонароджених можуть особи, які незаконно оформлюють на них батьківство (за сприянням посадових осіб пологових будинків складаються фіктивні документи про прийняття пологів і народження дитини у жінки, яка імітувала вагітність, а віддається при цьому їй чужа дитина); особи, які використовують їх в якості матеріалу для виділення стовбурових клітин (до цієї категорії злочинців відносяться висококваліфіковані медичні працівники, що спеціалізуються на генетиці).

При вчиненні торгівлі дітьми з використанням механізму усиновлення або удочеріння виконавцями злочину виступають посадові особи дитячих будинків та ін-

тернатів, які під прикриттям рішення про усиновлення передають дитину за винагороду іншим особам.

В даному випадку усиновлення є способом встановлення контролю над дитиною з метою її експлуатації. Залежно від спрямованості дій та їх характеристики злочинців-усиновлювачів можна розділити на такі групи:

1) особи з деформованої сексуальною орієнтацією, яка спрямована на задоволення статевої пристрасті шляхом вступу в статеві зносини з дитиною, в тому числі неприродними способами – педофіли;

2) члени релігійних сект, що пропагандують виховання в якості послідовників віровчень як можна більше дітей в своїх родинах;

3) особи, які усиновлюють дітей з метою отримання прибутку від втягування їх в зайняття порнографією, проституцією або жебрацтво.

Вищевикладені різновиди форм торгівлі дітьми звісно не є вичерпними і потребують подальшого вивчення, але вони можуть бути основою для розробки методики розслідування цього надзвичайно небезпечного злочину, об'єктом якого виступає людина.

Одержано 28.04.2016

*

УДК 343.985

Аліна Валеріївна Склярова,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пазинич Т. А.

ПРО СУТНІСТЬ ТА РІЗНОВИДИ ОДУРМАНЮЮЧИХ ЗАСОБІВ

В Україні зараз постала глобальна проблема пов'язана із масовим вживанням підлітками і молоддю алкогольних напоїв, одурманюючих засобів та наркотиків. При цьому, якщо обіг наркотичних та психотропних речовин чітко контролюється державою, то незаконне вживання, розповсюдження, виробництво одурманюючих засобів знаходиться поза зоною цієї діяльності. За чинним Кримінальним кодексом України до відповідальності притягуються тільки особи, які організують або утримують місця для вживання одурманюючих засобів (ст. 322 КК України), і які схилиють до вживання цих засобів неповнолітніх (ст. 324 КК України). Але чи достатньо цього?! Адже відсутній навіть нормативно закріплений перелік основних загальновідомих одурманюючих засобів (лікарських препаратів, рослин, які містять одурманюючі речовини, та хімічних речовин побутового призначення).

Вважаємо, що для забезпечення своєчасного виявлення осіб, які систематично приймають одурманюючі засоби, розкриття злочинів в сфері обігу цих речовин та організації профілактики їх вчинення кожен працівник поліції обов'язково повинен знати про те, які саме засоби належать до категорії одурманюючих, який вони мають зовнішній вигляд, якими способами вони можуть вживатися та особливості їх дії на організм людини.

Одурманюючі речовини – це будь-які лікарські препарати, речовини рослинного походження, а також засоби або речовини технічного або побутового призначення, вживання яких впливає на нервову систему, викликаючи при цьому галюцинації, ейфорію, збудження тощо. При цьому такі речовини не віднесені до наркотичних засобів або психотропних речовин.

До загально відомих одурманюючих речовини відносяться такі: суміш клофеліну з алкоголем у будь-яких пропорціях, суміш димедролу з алкоголем, хлороформ, ефір, толуол, хлоретил, ксенон, теофедрин, еленіум.

Крім того, у вільному обігу знаходяться деякі лікарські препарати, при вживанні яких в кількості і дозах, що значно перевищують терапевтичні, людина входить в стан ейфорії, розслаблення. Молодь дуже часто використовує ці засоби, шукаючи нових вражень і гострих відчуттів. До таких препаратів належать, наприклад, «Тусин» (сироп) і «Катарпін» (пігулки) та інші засоби від кашлю, в склад яких входить алкалоїд опію кодеїн і вживання яких в великих дозах перорально має побічний ефект суттєвого впливу на нервову систему.

Є рослини, які містять речовини, що впливають на нервову систему, і при цьому не віднесені до переліку наркотичних. Так, наприклад, куріння всім відомого висушеного шалфею призводить до особливого стану нервової системи (виникають галюцинації, стан збудженості). Вживання спиртового екстракту таких рослин, як Красавка, Дурман індійський та інші, теж викликають особливе тривале сп'яніння. Слід зазначити, що останнього часу в Інтернеті з'явилися сайти, на яких прямо пропонують придбати окремі елементи екзотичних рослин, вживання яких шляхом куріння або перорально призводить до одурманюючого ефекту. До категорії одурманюючих відносяться і такі речовини технічного і побутового призначення, як бензин, ацетон, клей «Момент» та інші. Вдихання їх парів викликає токсичне сп'яніння.

Підводячи підсумок, вважаємо доцільним звернути увагу на те, що в зв'язку з наявністю такого широкого спектру речовин, що дають специфічний побічний ефект, викликають хворобливу пристрасть, залежність в результаті їх систематичного вживання і здійснюють руйнівний вплив на організм людини, є необхідність удосконалення нормативної бази в цій сфері, подальшого вивчення токсикоманії і її причин, розробка в державі механізму боротьби з цим негативним явищем в суспільстві.

Одержано 26.04.2016

*

УДК 343.985

Олександр Ігорович Стефанович,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пазинич Т. А.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВВЕЗЕННЯМ, ВИГОТОВЛЕННЯМ АБО РОЗПОВСЮДЖЕННЯМ ТВОРІВ, ЩО ПРОПАГУЮТЬ КУЛЬТ НАСИЛЬСТВА І ЖОРСТОКОСТІ, РАСОВУ, НАЦІОНАЛЬНУ ЧИ РЕЛІГІЙНУ НЕТЕРПИМІСТЬ ТА ДИСКРИМІНАЦІЮ

Останнім часом в Україні спостерігається тенденція зниження морально-етичних, духовних цінностей, деформуються моральні засади суспільства, частіше спостерігаються прояви нетерпимості до представників груп меншин. Цьому сприяють некоректна інформація, що подається через ЗМІ, прямі призови і пропаганда жорстокості, бездуховності, насильства, разом із послабленням контролю з боку органів виконавчої влади, закладів освіти і культури, бездіяльність інколи й правоохоронних органів.

Основними напрямками державного контролю за інформаційною продукцією є регулювання обігу матеріалів, що впливають на суспільну мораль. В рамках цього контролю встановлена заборона обігу тієї продукції, що за своїм змістом несе небезпеку нормальному розвитку суспільства. Так, статтею 300 Кримінального кодексу України (далі – КК України) передбачена відповідальність за ввезення в Україну творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію, з метою збуту чи розповсюдження або їх виготовлення, зберігання, перевезення чи інше переміщення з тією самою метою або їх збут чи роз-

повсюдження, а також примушування до участі в їх створенні, а також за ті самі дії щодо кіно- та відеопродукції, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію, а також збут неповнолітнім чи розповсюдження серед них творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію.

Статистичні дані Департаменту інформаційних технологій МВС України свідчать про реєстрацію досить невеликої частки досліджуваної категорії злочинів, але це не відображає дійсної картини їх вчинення. Більшість цих фактів залишається поза статистикою у зв'язку із складністю виявлення, а майже третина проваджень, що відкриваються, розсипаються за недостатністю доказів. Так, за період 2013–2016 років таких фактів зареєстровано 322, і тільки 225 з них направлено в суд з обвинувальними актами.

Розслідування вказаної категорії кримінальних правопорушень досить специфічне, і доказування наявності складу злочину у зловмисників викликає цілий ряд труднощів на практиці. Ці труднощі пов'язані із багатьма чинниками. По-перше, предмет злочину особливий – це не певний визначений перелік матеріальних об'єктів, а, як встановлено законом – будь-які твори (друкована продукція, кінофільми, відеофільми, фото- і відеозаписи, комп'ютерні програми та інші носії інформації), зміст яких містить пропаганду культу насильства і жорстокості, дискримінації і нетерпимого ставлення до груп меншин, тобто прославляють застосування грубої сили, жорстокість, розправи і знущання над людьми, застосування катувань, жорстоких способів вбивств тощо. Розслідування цих досить специфічних злочинів вимагає від слідчого вміння швидко орієнтуватись у тому, які саме об'єкти підлягають вилученню і який порядок подальшої роботи з ними.

По-друге, відкриття кримінального провадження за фактами вчинення таких злочинів, пов'язане із необхідністю попередньої експертної оцінки матеріалів пропаганди (друкованих видань, кінострічок), текстів публічних виступів (в засобах масової інформації, на зібраннях, концертах тощо). Слідчі повинні чітко знати, які експертизи необхідно призначити для отримання висновків щодо оцінки висловлювань, символіки, як таких, що розпалюють ворожнечу, розбрат або принижують певні меншини. Експертні дослідження вилучених творів і матеріалів не проводяться в звичайних експертних установах. Для вирішення питань щодо їх змісту необхідні спеціалісти таких галузей знань, як релігієзнавство, лінгвістика, історія, культурознавство та інші. Залишається й проблема визначення статусу експертних досліджень, які проводяться фактично до відкриття кримінального провадження.

По-третє, слідчий після встановлення наявності складу злочину повинен визначити і вилучити знаряддя і засоби вчинення правопорушення. Це також специфічні об'єкти, зокрема ними виступає цифрова техніка (фотоапарати, відеокамери, веб-камери), комп'ютери (зокрема спеціальні програми, за допомогою яких здійснюється фото- або відеомонтаж, накладання музичного супроводу, тексту перекладу), копіювальна та множильна техніка (сканери, ксерокси), друкувальна техніка (принтери), пишучі прилади (CD-ROM, DVD, аудіо-, відеомагнітофони).

Підводячи підсумок вищезазначеному, слід наголосити, що представлена робота не відображає звісно всієї специфіки розслідування злочинів, що пов'язані із ввезенням, виготовленням і розповсюдженням творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію, але вона може бути одним з перших кроків у формуванні напрямку дослідження цієї тематики.

Одержано 15.04.2016

УДК 343.985

Катерина Василівна Олійник,
курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС
Науковий керівник: Приходько В. О.

ЩОДО ЗНАЧЕННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНТАКТУ ПРИ ДОПИТІ ПІДОЗРЮВАНОГО

Допит є найбільш поширеною з усіх слідчих (розшукових) дій. В практиці розслідування злочинів не існує кримінальних проваджень, за якими не проводяться допити. Як свідчать певні дослідження, слідчі витрачають не менш 25% свого робочого часу на проведення допитів.

Допит підозрюваного на досудовому розслідуванні можна визначити як слідчу (розшукову) дію, змістом якої є отримання та фіксація, у встановленому законом порядку, свідчень про відомі підозрюваному факти, що мають значення для кримінального провадження.

Проведення допиту підозрюваного зазвичай відбувається в умовах конфліктної ситуації, коли особа не бажає надавати правдиві та об'єктивні свідчення, здійснює протидію слідчому. Досить часто отримати правдиві свідчення вдається лише після тривалих та наполегливих зусиль слідчого, в результаті вдалого застосування низки тактичних прийомів.

Під час планування тактики допиту підозрюваного найбільш важливим є необхідність встановлення з ним психологічного контакту. Його, в свою чергу можна визначити, як взаємовідношення слідчого з підозрюваним, при якому останній свідомо та добровільно надає слідчому інформацію, що має значення для розслідування.

Під час встановлення психологічного контакту з підозрюваним, слідчим варто враховувати його загально-фізичні особливості (стать, вік, антропологічний тип, стан здоров'я тощо), психологічні особливості (тип темпераменту тощо), соціально-культурні особливості (рівень освіти соціальний стан, поведінку у побуті, відносини з іншими особами, життєвий досвід тощо).

У своїй поведінці слідчому необхідно проявляти твердість у проведенні своєї лінії, непохитність у принципових питаннях і в той же час – доброзичливість, готовність бачити у підозрюваному живу людину, полегшити його долю (діючи при цьому, відповідно, суворо у межах закону). Слідчий має вміти привернути до себе підозрюваного, бути коректним та людським. Роздратованість, грубість, сухість, байдужість негайно викликають негативну реакцію у відповідь. Підозрюваний має відчувати, що слідчий прагне лише до встановлення істини та не має наміру звинувачувати його ні про що, є готовим вислухати усі його доводи та ретельно перевірити їх. Разом із тим, встановлення психологічного контакту має відбуватися між представником держави та особою, якій повідомлено про підозру чи затримано за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. Природною буде різниця в положенні між слідчим і підозрюваним, її не слід ані зменшувати, ані вуалювати.

Наявність психологічного контакту – це лише перший крок до правдивих свідчень, лише одна з умов, яка суттєво полегшує їх отримання. Його встановлення не є рівнозначним до надання допитуваною особою правдивих свідчень. Він також не означає виникнення симпатії, готовності до взаємних поступок. За наявності конфліктної ситуації встановлення психологічного контакту, передусім, означає залучення підозрюваного до діалогу, створення умов до вільного спілкування між слідчим та підозрюваним, не дивлячись на наявність конфлікту між ними.

Одержано 12.04.2016

УДК 343.985

Тетяна Віталіївна Пивоварова,
курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС
Науковий керівник: Приходько В. О.

ОСОБЛИВОСТІ ЗБИРАННЯ ЗАПАХОВИХ СЛІДІВ ПРИ ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ

Враховуючи високе криміналістичне значення слідів запаху людини, яке обумовлене індивідуальністю, відносною стійкістю та незмінністю запаху кожної людини, необхідним є набуття теоретичних знань та практичних навичок із збирання запахових слідів в цілях їх подальшого успішного використання в ході проведення судово-одорологічних експертиз.

В якості технічних засобів вилучення слідів запаху виступають: адсорбенти, що являють собою шматки бавовняної тканини; алюмінієва фольга; скляні банки ємністю 0,5 літра та 1 літр; металеві чи скляні кришки для герметизації банок; пакувальні матеріали (липка стрічка, нитки, поліетиленові пакети, гумові рукавички, спирт); великі пінцети, ножиці, шпателі та деякі інші.

За загальним правилом збір запахових слідів здійснюється шляхом тривалого (не менше години) контакту адсорбенту з предметом-слідоносієм. Для цього шматок адсорбенту пінцетом вилучають з банки, розправляють, не торкаючись до нього руками, на підготовленому фрагменті фольги та накладають на ту ділянку предмету, де припускають знаходження запахового сліду. З метою кращої адсорбції запаху відповідну ділянку предмета – носія сліду попередньо злегка зволожують водою з пульверизатора. Якщо його нема, тоді можна зволожити адсорбент, потримавши його над парою деякий час.

Згодом на шматок тканини (адсорбент) накладають фрагмент фольги такого розміру, щоб він повністю закривав адсорбент, не торкаючись руками тієї поверхні фольги, яка звернена до адсорбенту. Для покращення процесу дифузії запахових молекул та їх адсорбції адсорбент і фольгу рекомендується покрити поліетиленовою плівкою та щільно її зафіксувати за допомогою липкої стрічки чи ниток.

Якщо запаховий слід знаходиться на предметі з округлою поверхнею (рукояті знаряддя, плящі, кермі управління і т. п.), тоді цей предмет огортають шматком тканини і двома-трьома шарами фольги, за допомогою якої адсорбент щільно притискають до носія запаху. Для укріплення адсорбенту та фольги на предметі використовують також нитки, гумові кільця, липку стрічку. У випадку збирання запахових слідів з вертикальної поверхні та поверхні, що нависає, з метою притискання адсорбенту до слідів застосовують липку стрічку, а також упори з підручних засобів.

Під час збору запаху з предметів одягу визначають ділянки, що торкалися безпосередньо шкіри. В такому випадку щільний контакт адсорбенту з одягом забезпечується завдяки перев'язуванню їх мотузкою або липкою стрічкою.

Для гладких поверхонь можна застосовувати метод обтирання: тримаючи адсорбент руками (в гумових рукавичках) або за допомогою пінцета, ділянки поверхні, на яких можуть знаходитися сліди запаху злочинця, обтирають тканиною. За рахунок більш щільної контактної взаємодії час відбору запаху у такий спосіб значно скорочується.

Після завершення збирання запаху фольгу та поліетиленову стрічку знищують, а адсорбент пінцетом переносять до банки, котру відразу герметизують. У зв'язку із тим, що запаховий слід може містити не лише запах злочинця, але і сторонні

– «фонові» запахи, які можуть негативно впливати на результати експертизи, на місці події також вилучаються контрольні зразки фонового запаху у той же спосіб.

Одержано 14.04.2016

*

УДК 343.98

Іван Петрович Федоріщев,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Савчук Т. І.

ПРОБЛЕМИ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО, ЯКИЙ ЗНАХОДИТЬСЯ У СТАНІ НАРКОТИЧНОГО СП'ЯНІННЯ

Допит є однією з найбільш важливих слідчих дій, після проведення якої з'являється достатньо стійка доказова база для подальшого провадження по справі. Допит підозрюваного – це слідча дія, яка провадиться шляхом опитування особи, що має статус підозрюваного, з метою одержання даних з приводу обставин, які стали підставою для її затримання або застосування запобіжного заходу, а також для отримання іншої інформації, яка має доказове чи інше значення для справи [1, с. 460].

Підозрюваним, згідно статті 42 Кримінального процесуального кодексу України, є особа якій у порядку, передбаченому КПК України, повідомлено про підозру, особа яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень [2]. Процесуальний статус підозрюваного, його права та обов'язки закріплені в Конституції України, Кримінально-процесуальному кодексі України та деяких законодавчих актах України.

У науковому колі давно точиться дискусія щодо можливості допиту осіб у стані наркотичного сп'яніння при розслідуванні злочинів. З однієї сторони інколи виникають ситуації у яких слідчому потрібно негайне проведення допиту підозрюваного, який знаходиться у стані наркотичного сп'яніння, для того щоб не втратити докази, які знаходять своє відображення в показаннях підозрюваного, а з іншої сторони проведення такого допиту буде порушенням прав підозрюваного особою, яка проводить допит. У такому стані підозрювана особа може не сприймати, наприклад, те, що вона може не давати показання проти себе, членів сім'ї чи близьких родичів (ст. 63 Конституції України) або підозрюваний може дати показання від яких в подальшому відмовиться, пояснюючи це тим, що раніше був у стані наркотичного сп'яніння і не розумів які давав показання, що буде затягувати процес досудового слідства. Тому для слідчого допит підозрюваного у стані наркотичного сп'яніння це можливість швидко отримати необхідний для досудового слідства набір досить повних доказів, а з іншого боку ця особа може у майбутньому відмовитись від своїх показань або взагалі дати неправдиві показання, під дією наркотичних засобів.

Більшість вітчизняних та зарубіжних вчених криміналістів, таких як Т. В. Авер'янова, Р. С. Белкін, А. Ф. Волобуєв, В. Ю. Шепітько, Н. Г. Шурухнов дотримуються класичної точки зору про недопустимість допиту підозрюваної особи у стані наркотичного сп'яніння і можливість проведення цієї слідчої (розшукової) дії, у разі якщо підозрюваний знаходиться у стані наркотичного сп'яніння або стані абстиненції (недостатність наркотичної речовини в організмі), тільки після виклику лікаря нарколога і проведення їм огляду допитуваного. Але існують науковці і з іншими точками зору, наприклад І. П. Пилюшин, який вважає, що розцінювати допит підозрюваного у стані наркотичного сп'яніння порушенням кримінального та кримінально-

процесуального законодавства не треба, бо особа, яка страждає наркоманією, як правило, знаходиться у стані наркотичного сп'яніння або абстинентного синдрому, у зв'язку з чим практично виключена можливість знаходження такого допитуваного у відносно нормальному стані. І. П. Пилюшин також наголошував, що допит підозрюваного (обвинуваченого) по суті підозри або пред'явлення обвинувачення виступає правовим обов'язком, тому слідчий, допитуючи наркомана, переслідує ціль отримання показань щодо обставин злочину, а не заподіяння допитуваному додаткових страждань, які є неминучим негативним фактором споживання наркотичних засобів [3, с. 51].

В. С. Бурданов та В. Г. Степанов пропонують підозрюваному, який знаходиться у стані абстиненції, при необхідності ввести наркотичний засіб і після того, як допитуваний буде в нормальному стані можна починати проводити допит, при чому факт введення наркотичного засобу відображається у протоколі допиту [4, с. 40–41].

З вищевказаного можна прийти до таких висновків, що допит підозрюваного у стані наркотичного сп'яніння та абстиненції, згідно чинного законодавства України, порушує його права, але в окремих випадках проведення такого допиту є життєво необхідним. Тому можна запропонувати внесення окремих поправок до законодавчих актів, щодо можливості проведення такого допиту у особливих випадках, коли є всі підстави вважати, що підозрюваний вчинив тяжкий або особливо тяжкий злочин, або від швидкості отримання показань підозрюваного залежить життя заручника або особи, якої незаконно позбавлено волі і яка знаходить у співучасників підозрюваного, що ще не затримані. Крім того при допиті особи і вище вказаному стані повинні дотримуватися певні вимоги, а саме обов'язково попередньо проведений огляд підозрюваного лікарем-наркологом, а також обов'язкова участь на допиті адвоката підозрюваного.

Список використаних джерел:

1. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України / В. М. Тертишник. – Київ : А.С.К., 2005. – 1056 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13 квіт. 2012 р. // Голос України. – 2012. – № 90–91.
3. Пилюшин И. П. Уголовно-правовые и процессуальные вопросы, возникающие при допросе лиц, страдающих наркоманией / И. П. Пилюшин // XXI век и наркотики: путь из бездны : материалы науч.-практ. конф. – Омск, 2001 – С. 49–52.
4. Бурданов В. С. Расследование дел о преступлениях, связанных с наркотическими веществами : [учеб. пособие] / В. С. Бурданов, В. Г. Степанов. – Л. : Ин-т усовершенствования следственных работников Прокуратуры СССР, 1980. – 68 с.

Одержано 07.04.2016

*

УДК 343.982.3

Володимир Іванович Бобровицький,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Гусєва В. О.

ЩОДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПАНСИВНИХ КУЛЬ ЯК БОЄПРИПАСІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

На початку XIX століття на одній з британських фабрик, розташованої на території Індії, були представлені нові експансивні кулі. Нові боєприпаси англійська армія широко використовувала під час бойових дій 1897–1898 років. Кулі продемонстрували вражаючу забійну силу.

Зрозуміло, що шкода, яку завдає вогнепальна зброя повинна бути необхідною і достатньою для припинення злочину чи кримінального правопорушення. Тому відповідно законів, інших нормативно-правових актів, конвенцій, ратифікованих парламентом України використовуються працівниками правоохоронних органів лише дозволені типи боєприпасів. Особливості вогнепальних пошкоджень залежать від типу кулі, зброї, дальності стрільби, місця попадання, вологості повітря та швидкості вітру тощо.

Експансивна куля (англ. *Hollow point bullet, HP*) – особливий вид боєприпасів, у яких в головній частині кулі, є виїмка, завдяки чому при попаданні в ціль куля «розкривається» (звідси назва – англ. *Expansion* – розширення, розкривання).

Отже, метою дослідження є визначення особливостей вогнепальних пошкоджень боєприпасами, що споряджені експансивними кулями та їх практичне значення для вирішення питання про можливість їх використання як боєприпасів особливого призначення підрозділами поліції.

Подібні кулі мають низьку пробивну дію, але при влученні у незахищене тіло, завдають великих пошкоджень в м'яких тканинах, через що даний вид боєприпасів визнано негуманним. Оскільки заборона на використання експансивної кулі поширюється тільки на регулярні армії та військові дії, даний тип боєприпасів активно використовується в органах правопорядку ряду країн та надходить у вільний продаж через знижений ризик рикошету і велику зупиняючу дію. Також експансивні кулі активно використовуються для полювання на середню та велику дичину.

Отже, експансивні кулі мають ряд особливостей, які обумовлюють їх застосування. По суті, експансивні кулі володіють двома взаємопов'язаними цілями: збільшують діаметр пошкодження при вході в ціль, що забезпечує максимальне пошкодження тканин в організмі людини, спричиняють сильний больовий шок і велику крововтрату. Такі кулі можуть використовуватися там, де боєприпаси з більшою проникаючою здатністю можуть призвести до нанесення серйозних побічних пошкоджень (наприклад, пошкодити заручників, або обшивку літака чи прилади).

Експансивна куля не має ідеальної балістичної форми, а тому її використання ефективне тільки на порівняно коротких дистанціях. Щоб усунути цей недолік, в сучасних кулях застосовуються пластикові вкладиші, які надають їй необхідну обтічність, а в момент влучення не заважають «розкритися квітці». Експансивні кулі, потрапляючи в тіло, розкриваються всередині, подібно до квітки («квіти смерті»). При цьому утворюються характерні рвані рани і об'ємні пошкодження внутрішніх органів на тілі людини. Здатність миттєво зупинити нападника при виключеному рикошеті або пробитті навиліт найбільш затребувана в органах правопорядку деяких країн світу. Такі снаряди дозволяють уникнути супутнього збитку в разі перестрілки в людних місцях – кулі просто застряють в перешкодах або в тілі злочинця, а значить не можуть поранити інших людей. Крім того, вони активно застосовуються в полюванні на великого звіра. А останнім часом з'явилися навіть експансивні кулі для пневматики, що дозволяють ефективно використовувати такі системи на полюванні.

Необхідно зазначити, що експансивні кулі як боєприпаси стоять на озброєнні правоохоронців в деяких країнах світу, зокрема активно використовують в боротьбі з наркотрафіками підрозділами спеціального призначення. На цей досвід слід звернути увагу і прийняти до відома можливість впровадження використання експансивних куль як боєприпасів національної поліції спеціального призначення.

Одержано 15.04.2016

*

УДК 343.982.3

Іван Михайлович Дубинець,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Корнієнко В. В.

ПРОТИДІЯ «КІДНЕПІНГУ» ТА ТОРГІВЛІ ДІТЬМИ В УКРАЇНІ

Діти – це наше майбутнє, і захист дітей повинен бути одним із пріоритетів будь-якої держави. Важливим кроком для досягнення даної мети є прийняття 20 листопада 1989 року Конвенція ООН з прав дитини. Ця Конвенція є міжнародним правовим документом, що присвячений широкому спектру прав дитини. Документ Конвенції складається із 54 статей, що деталізують індивідуальні права осіб віком від народження до 18 років на повний розвиток своїх можливостей в умовах, вільних від голоду і нужди, жорстокості, експлуатації та інших форм зловживань. Учасниками Конвенції з прав дитини є Святий Престол і всі країни-члени ООН, крім США, Південного Судану і Сомалі.

В рамках нашої теми слід привести положення статті 35 даної Конвенції, в якій йде мова про те, що держави-учасниці повинні вживати на національному, двосторонньому та багатосторонньому рівнях усі необхідні заходи щодо недопущення викрадень дітей, торгівлі дітьми в будь-яких цілях і в будь-якій формі.

Слово «викрадення» означає – крадіжка. Викрадення дитини або «кіднепінг» (від англ. – викрадати) – це приховане або відкрите, можливо, шляхом обману, заволодіння дитиною з подальшим обмеженням її фізичної свободи.

Торгівля дітьми – це використання дитини з метою отримання прибутку. На жаль, така торгівля є частиною злочинного бізнесу, широко розповсюдженого у всьому світі. Його жертви можуть підлягати трудовій та сексуальній експлуатації. Фактично це сучасна форма рабства, заснована на примусі й насильстві. Торговці дітьми є доволі безжальними людьми. Вони завойовують довіру дитини, а потім обманюють її та здійснюють над нею насильство, отримуючи прибутки.

Головна причина торгівлі дітьми має економічну складову. Діти, насамперед, з неблагополучних сімей перестають відвідувати школу, починають жебракувати, тим самим посилюють ймовірність того, що вони рано чи пізно потраплять до рук торговців. В інших випадках родини самі продають своїх дітей работорговцям, які, у свою чергу, перепродують їх до домів розпусти, або ж на роботу на підприємствах. За іншою, доволі поширеною схемою, немовлят викрадають з материнських рук і продають як реквізит професійним жебракам. Іноді торговці навмисно калічать дітей, щоб вони викликали більше співчуття перехожих для одержання більшої милостині.

Спираючись на факти торгівлі дітьми, зазначимо, що існують різні види, форми та цілі, пов'язані з цим негативним явищем, як з боку покупців, так і з боку продавців.

Слід виділяти дві категорії вказаних дій.

До першої категорії відносяться дії осіб, які безпосередньо продають (купують) дітей. Друга група об'єднує випадки продажу дітей у прихованій, завуальованій формі.

Продавцями дітей у першій групі виступають, як правило, батьки, рідше – інші родичі, які за винагороду або бажають позбавитися дітей з чисто меркантильних міркувань, або продають дітей, бо не в змозі самі їх утримувати та виховувати. Друга група продавців, яка використовує приховану форму продажу, більш різноманітна і включає не тільки батьків дітей та їх родичів, а також інших осіб, на утриманні яких з тих чи інших причин перебуває дитина, а саме, посадових осіб, які мають право на законних підставах розпоряджатися долею дитини, але зловживають наданими правами

(наприклад, керівники дитячих будинків). Крім того до цієї групи входять особи, які викрадають дітей у батьків для їх дальшого продажу.

Покупці дітей переслідують різні цілі. Залежно від віку, фізичного здоров'я та розумового розвитку дитину використовують по-різному. Новонароджених, як правило, використовують, як засіб жебракування. Дорослих дітей примушують самих жебракувати, займатись проституцією, схилиють до вживання алкоголю, наркотиків, вчинення правопорушень; використовують для виготовлення порнографічної продукції та як біологічних трансплантатів. При цьому покупці керуються далекоглядним розрахунком. Наприклад, за заняття забороненими видами діяльності або вчинення злочинів до досягнення встановленого законом віку, неповнолітні не притягуються до кримінальної відповідальності. Отже, використання їх у протиправних цілях має для таких осіб ряд переваг, зокрема, можливість уникнути відповідальності за вчинений неповнолітнім злочин.

Ще однією важливою проблемою викрадення та торгівлі дітьми є те, що діти, які стали жертвами таких дій втрачають зв'язок із сім'єю.

Що у зв'язку із цим робити? На протидію торгівлі дітьми спрямовано багато міжнародних і державних програм, але робота в даному напрямку не може обмежуватися тільки цим. Потрібно проводити виховні бесіди з дітьми, як у навчальних закладах, так і в родинному колі. Слід розповісти дітям про прості правила, яких слід дотримуватися при спілкуванні з незнайомими людьми, а саме: бути обережними з незнайомими людьми, не розмовляти з ними, не погоджуватись кудись їхати або йти з ними, завжди повідомляти батькам про те, куди ви пішли й коли повернетесь. Також потрібно розповідати дітям, до яких органів вони можуть звертатися у випадку неправомірних дій з боку батьків або інших членів родини.

Одержано 12.04.2016

УДК 343.985

Ірина Сергіївна Климюк,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пазинич Т. А.

ТАКТИКА ВИЯВЛЕННЯ НЕПРАВДИ НА ДОПИТІ

Мабуть дуже часто при виконанні поставлених завдань працівник поліції задається питанням: «Як навчитись виявляти брехню?». Вчені криміналісти намагаються дослідити цю проблему і дати відповідь на поставлене питання. Узагальнюючи існуючі рекомендації, можна навести декілька прийомів виявлення неправди у показаннях.

Так, у будь-яких показаннях допитуваного, який навмисно спотворює істину, міститься брехня, яка повністю або частково формує той чи інший вислів. З психологічної точки зору брехня є не що інше, як навмисно створений продукт розумової діяльності людини, який спотворено відображає дійсність.

Неправдиві показання – це форма мислення. Вона побудована за певним принципом, має свої правила і прийоми. У процесі підготовки до дачі неправдивих показань людині доводиться робити набагато більше розумових операцій з фіксацією своєї уваги і особливо пам'яті. Адже особа знає правду, а намагається представити її спотворений вигляд. В ході такого процесу порушується внутрішня гармонія особистості, у зв'язку з чим різко підвищується фізична і розумова напруженість.

Зростання кількості штучно сконструйованих посилок і наслідків «захарашує» пам'ять, змушуючи допитуваного постійно співвідносити висловлювані судження з реальною дійсністю. Таким чином, чим більше людина розповідає, тим важче їй співвідносити зміст вимислу з реальними фактами. Це може проявлятися в неадекватних

реакціях на питання поліцейського, довгих паузах між питаннями (навіть дуже простими) і відповідями, намаганням перевести увагу від розмови на інші фактори (свій стан здоров'я, послатися на погану пам'ять, збудженість, тощо).

Відповідно, слід рекомендувати працівникам поліції при спілкуванні з особами, які очевидно говорять неправду, задавати якомога більше запитань, максимально деталізувати обставини. Питання необхідно чергувати: прості, складні, конкретні і питання на відволікаючи теми. Рекомендується задавати одні й ті ж питання по декілька разів на різних етапах допиту, так би мовити «повертатись» до вже з'ясованого.

З точки зору структури можна виділити наступні види неправди у показаннях: 1) показання, які повністю складаються з вимислу; 2) показання, які частково містять неправдиві твердження, що прикривають правду, яку допитуваний приховує, або є доповненням до неї.

Поліцейський повинен вміти перевершити допитуваного в рівні рефлексії, зуміти відтворити послідовність його можливих міркувань і результату, до якого той прагне. А потім, імітуючи хід думок допитуваного, продумати серію уточнюючих, доповнюючих питань, які спонукали б його продовжувати розпочатий ним цикл розумових операцій, частина з яких будується на вигадці.

Тактична операція з викриття брехні повинна починатися з допиту особи, яка надає неправдиві показання, і завершуватися повторним допитом після того, як будуть проведені слідчі (розшукові) дії направлені на зібрання фактичних даних, що викривають брехню допитуваного. У ході повторного допиту особи їй необхідно задавати питання, що спонукають, направляють, деталізують, доповнюють, уточнюють, контролюють, зіставляють, нагадують.

Арсенал тактичних прийомів, які можуть використовуватись для викриття неправди, досить значний. Серед них можна виділити наступні: а) роз'яснення допитуваному необхідності повідомлення тільки правдивої інформації; б) деталізація показань з метою виявлення суперечностей; в) повторне нагадування про відповідальність за дачу неправдивих свідчень, роз'яснення можливих негативних наслідків, які можуть настати в такому випадку; г) з'ясування контрольних обставин, що дозволяють перевірити істинність; ґ) пред'явлення доказів в різній послідовності (з наростаючою доказовою силою або відразу з найбільш вагомого); д) залишення допитуваного в невіданні щодо характеру та обсягу доказів, якими володіє слідчий; е) демонстрація можливостей встановлення істини без участі допитуваного і навіть у разі його протидії розслідуванню; є) стимулювання позитивних якостей характеру допитуваного, та багато інших.

Підсумовуючи вищевикладене, треба зазначити, що працівник поліції має багато інструментів викриття неправди при спілкуванні з правопорушниками, але головним стрижнем виступає його бажання і професійний азарт у встановленні істини і притягнення винних до відповідальності.

Одержано 06.04.2016

*

УДК 343.985

Владислав Сергійович Псдай,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доц. Пазинич Т. А.

ПОНЯТТЯ І ОСОБЛИВОСТІ СЛІДІВ КІБЕРЗЛОЧИНІВ У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ

В нашій державі, як і в усьому світі, технічний прогрес зумовив швидкий розвиток і впровадження інформаційних мереж у всі сфери людського життя. Цей процес,

в свою чергу, призвів до появи і розповсюдження якісно нової категорії злочинів, що вчиняються у віртуальному просторі – кіберзлочинів.

Інформаційна мережа зв'язку використовується для вчинення шахрайств, розкрадання грошових коштів клієнтів банку, викрадення інформації, пошкодження сайтів, для порушення роботи електронних систем обчислення результатів виборів, і, навіть, вчинення диверсій. Об'єднує ці прояви злочинної діяльності одне – вони залишають специфічну слідову картину. Саме розгляд сутності і особливостей слідів, що залишаються у віртуальному просторі – мета представленої роботи.

Крім звичайних матеріальних та ідеальних слідів, кіберзлочини залишають зміни пам'яті електронних пристроїв, а також так звану онлайн інформацію на сайтах мережі Інтернет. Деякі автори, ґрунтуючись на нововведеннях науково-технічного прогресу, пропонують доповнити класичну класифікацію слідів в трасології специфічною групою віртуальних слідів.

Віртуальні сліди представляють собою зміни внесені будь-якими діями (включення, створення, відкривання, активації, внесення змін, видалення інформації) в інформаційному просторі комп'ютерних та інших цифрових пристроїв, їх систем та мереж.

На нашу думку, віртуальні сліди включають як характерні ознаки матеріальних слідів, адже вони відображаються на матеріальному носії, так і ідеальних слідів, оскільки на носіїві фіксується лише образ у вигляді цифрових значень параметрів формальної математичної моделі спостережуваного реального фізичного явища.

Вчений-криміналіст В. Ю. Агібалов виділяє ряд принципових особливостей віртуальних слідів, до числа яких він відносить наступні.

1. Формування віртуальних слідів (електронно-цифрове відображення) відбувається в штучно створеному середовищі (комп'ютерній системі). У зв'язку з цим якість відображення сильно залежить від особливостей цієї штучної середовища.

2. Віртуальний слід не має фізично цілісної структури. Він може складатися з великої кількості окремих інформаційних елементів, які в свою чергу можуть бути записані як на одному, так і на декількох фізичних носіях цифрової інформації.

3. Зафіксований на цифровому носії віртуальний слід являє собою складну інформаційну структуру, в якій поряд зі значною інформацією міститься значний обсяг допоміжних даних, що відповідають за цілісність і доступність комп'ютерної інформації віртуального сліду.

Вивчення процесу формування нової категорії «віртуальних слідів» дозволяє виділити чотири базових стадії механізму утворення їх у віртуальному просторі:

– фізичний прояв (відображення) властивостей слідоутворюючого об'єкту таких, як звук, зображення, цифровий набір даних, температура, тиск, відліки часу, прискорення тощо;

– перетворення вихідного фізичного відображення слідоутворюючого об'єкта в цифрову форму, тобто аналогово-цифрове перетворення відображення;

– обробка та (або) передача отриманої цифрової інформації;

– фіксація і зберігання отриманої цифрової інформації.

Підводячи підсумки вищезазначеному, хотілося би зауважити на тому, що класифікація слідів в криміналістиці, на нашу думку, вимагає удосконалення в зв'язку із появою якісно нових злочинів. З'явився новий простір виникнення інформації про злочин – віртуальний кіберпростір. Саме тому, ми пропонуємо розширити тлумачення слідів у криміналістиці, доповнивши його категорією віртуальних слідів, а також імплементувати це поняття в існуюче законодавство.

Одержано 21.04.2016

*

УДК 342.922

Олексій Олексійович Токарев,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Севідов О. А.

ОСОБА ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ У СФЕРІ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Складовим елементом криміналістичної характеристики злочинів є особа злочинця. Вона завжди була і є об'єктом пильної уваги вчених-юристів, в тому числі і криміналістів.

Автор ставив перед собою задачу, відокремити криміналістично значущі ознаки, притаманні особі злочинця в структурі криміналістичної характеристики злочинів, що вчиняються в сфері високих технологій.

До основних типажів кіберзлочинців можна віднести наступні групи: «Хакер», «Інсайдер», «Білий комірець», «Е-бізнесмен». Це далеко не всі типажі, їх можна налічити ще мінімум 10. Тому слід дати визначення основним типажам і більш ретельно розглянути один з них.

Хакер – їх основною особливістю є: дослідницький інтерес, цікавість, прагнення довести свої можливості, честолобство. Вони можуть не володіти величезними знаннями в сфері пентестінга, програмування і подібного, але вони обов'язково будуть вміти скористатися вже готовими шаблонами злову різних систем, вміння використовувати програми і сплойти.

Інсайдер – (найменування умовне), це так звана «шур». Це людина, що не володіє високим рівнем знань в сфері ІТ, зате володіє службовим становищем в системі, яка піддається атаці. Тому при розслідуванні незаконного втручання «інсайдер» – перша версія, яку слід розглядати. Навіть коли неправомірний доступ був явно зовні, швидше за все, він став можливим через змову з місцевим співробітником.

«Білий комірець» – давно і добре відомий як казнокрад, але тільки змінив інструменти своєї діяльності на комп'ютер. Вкрасти у держави або у приватній компанії можна сотнею способів. Крім банального розкрадання тут можливі хабарі, комерційний підкуп, незаконне використання інформації, що становить комерційну таємницю, різні види шахрайства і так далі.

«Е бізнесмен» – це самий звичайний злочинець, який вирішив скоювати злочин в сфері високих технологій, не через рівень своїх високих знань в сфері ІТ, а виключно на основі раціонального аналізу. Він порахував, що так буде вигідніше. До цього типу злочинців відноситься більшість кардерів (карткове шахрайство), спамерів і фішерів (інтернет шахрайство).

Найбільш поширеним типом кіберзлочинців є хакери. Можливо охарактеризувати особистість хакера наступними притаманними тільки їм рисами:

1. Рівень інтелекту (IQ) вище середнього, що неодмінно створює труднощі при залученні їх до відповідальності.

2. Як правило, коло їх друзів обмежене, дуже часто серед них розповсюджені ознаки соціофобії, внаслідок чого вони проводять більшу частину свого життя «в он-лайн».

3. Середній вік не перевищує 40 років.

4. Створюють своєрідні закриті спільноти. Мають відчуття дружби та довіри один до одного. Зазвичай спілкуються з такими як вони на форумах, «майданчиках». Обізнані у напрямках діяльності інших представників спільноти.

5. У них є власний кодекс «правил». Порушення яких може привести до виключення із спільноти та розголошення особистої інформації яку викладають у відкритий доступ, в розрахунку на покарання «винного» правоохоронними органами У кожного типу свої правила, наприклад, у кардерів: не працювати у країнах СНД, не красти у малозабезпечених. У кодерів: не продавати те, що є безкоштовним. Вони чітко намагаються дотримуватися їх, і в той же час їх характер не дозволяє їм дотримуватися загальноприйнятих правил.

6. Велика кількість «дилетантів», тих хто в цій сфері зовсім не давно, і не мають мінімального рівня навиків та знань.

7. Відсутнє різка неприязнь до представників правоохоронних органів, іноді наявне лояльне ставлення, навіть повага.

8. Досить нечасто об'єднуються в групи де присутні більше 2 осіб. Для груп з більшою кількістю учасників характерне розподіл ролей та підвищення ефективності у 3–5 разів.

9. Прагнуть до постійного вдосконалення своїх умінь та навичок та підвищення освітнього рівня.

Висновок: кіберзлочинці, це абсолютно новий вид злочинців, ще не до кінця вивчені. Вони з кожним днем вчаться новому, відточують вже наявні навички і стають більш розумними. За ними безумовно майбутнє кримінального світу, так як немає сфери, в якій зараз немає ІТ, і де є ІТ там є і кіберзлочинці.

Одержано 13.04.2016

*

УДК 342.922

Владислав Вячеславович Чугуй,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Зозуля Є. В.

ДО ПИТАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ЗАВОЛОДІННЯМ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ

Незаконне заволодіння транспортним засобом є одним із найприбутковіших злочинів в сучасному світі. За своєю прибутковістю даний злочин прирівнюється до злочинів пов'язаних з незаконним обігом наркотиків.

Детермінуючим фактором цього злочину являється віктимна поведінка самих автовласників. Така ситуація виникає тому, що автовласники встановлюють неякісні і неефективні засоби сигналізації, паркують свої автомобілі на не охоронюваних парковках, та нехтують іншими елементарними правилами, які допомагають зберегти своє авто.

В наш час є досить актуальним питання методики розслідування даного виду злочину, оскільки знайти викрадене авто є досить проблематичним завданням для національної поліції. Причинами такої неефективності виступає ряд факторів, серед яких одним із основних можна виділити досвідченість та обізнаність викрадачів, а також широкий арсенал технічних засобів, які використовуються при вчиненні угонів.

Існує безліч пристроїв, які призначені для проникнення в авто. Такими приладами можуть виступати як примітивні механічні пристрої для відмикання дверей транспортного засобу, так і високотехнологічні радіопристрої, які можуть забезпечити безперешкодний доступ до автомобіля та його транспортування із місця стоянки за мінімальний проміжок часу.

Для вдалого розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом, та подальшого повернення автомобіля його власнику потрібно правильно спланувати

процес розслідування. На наш погляд, основою ефективності розслідування може бути висунення версій.

Типовими версіями на початковому етапі розслідування можуть бути наступні:

– викрадення автомобіля дійсно відбулося, тобто заява потерпілого відповідає дійсності;

– мало місце інсценування викрадення транспортного засобу з метою отримання страхової компенсації.

Основною та невідкладною слідчою (розшуковою) дією при розслідуванні правопорушень пов'язаних незаконним заволодінням транспортним засобом є огляд місця події

Типовими місцями вчинення злочинів даної категорії являються: гаражі, автостоянки, автогосподарства, прилеглі стоянки магазинів, супермаркетів та інші громадські місця. При огляді місця події потрібно звертати особливу увагу на сліди застосування знаряддя зламу, взуття, шин викраденого автомобіля, а також інші предмети, які можуть стати речовими доказами.

Також потрібно з'ясувати як було здійснено проникнення на місце зберігання автомобіля, яким чином злодії залишали місце події, чи охоронявся автомобіль, де був охоронець під час викрадення авто (в разі угону з охоронюваних стоянок).

При розслідуванні незаконного заволодіння транспортним засобом особливу увагу слід приділити допиту власника транспортного засобу. При цьому слід встановити марку та модель авто, його особливі ознаки (елементи тюнінгу, зовнішні пошкодження та інші особливі прикмети транспортного засобу), речі, які знаходились в автомобілі.

Таким чином вдосконалення методики розслідування даної категорії злочинів бачиться перспективним напрямком і потребує детального вивчення.

Одержано 14.04.2016

*

СЕКЦІЯ 6
ПРАВОВІ Й ТАКТИЧНІ ОСНОВИ ОРД. СПЕЦТЕХНІКА. ТАКТИКО-
СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА. ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА.
ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ДІЯЛЬНОСТІ ОВС. СТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ
ТА КОМПЛЕКСІВ ТЕХНІЧНОГО ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

ПРЕДСТАВНИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

УДК 355.72

Кирил Юрійович Колесніков,

курсант факультету № 4 (гуманітарного)

Національної академії Національної гвардії України

Науковий керівник: канд. мед. наук, доц. Стаднік А. В.

ТРАНСПОРТУВАННЯ ПОРАНЕНИХ В ЗОНІ АТО

Протягом останніх років у сфері надання допомоги постраждалим відбулися значні поліпшення. Особливо слід зазначити тактичне переміщення постраждалих. У більшості випадків боєць-рятувальник не може надати допомогу пораненому солдатові на полі бою, доки він не буде переміщений у більш безпечне місце. Більшість з використовуваних у минулому технік неефективні в сучасних умовах бою. У сучасних умовах індивідуальне спорядження кожного військовослужбовця (бронежилет, шолом, стрілецька зброя та інше) збільшує його середню вагу на 23–32 кг. У зв'язку з таким збільшенням ваги переміщення постраждалого може виявитися проблематичним.

Тому нижче наведено кілька способів, які можна використовувати під час переміщення пораненого: індивідуальне переміщення; відтягування; перенесення; використання імпровізованих засобів переміщення поранених.

Наводимо найбільш ефективні з індивідуальних технік переміщення: переповзання по пластунськи; переповзання навколішках; перебігання.

Відтягування – це техніка, призначена для переміщення постраждалого на короткій відстані. При проведенні відтягування постраждалий під час переміщення стає малопомітним. Така техніка є більш простою для виконання, ніж спроби підняти важкого постраждалого, і дозволяє рятувальникові використовувати комплект зброї.

Більшість видів перенесення виконати нелегко у зв'язку зі збільшеною вагою військовослужбовця в повному спорядженні. Проте наступні кілька способів для швидкого винесення потерпілого в укриття є достатньо ефективними. Їх слід виконувати уважно, оскільки рятувальник і постраждалий знаходяться у високій позиції. Це – перенесення на плечі, опорне перенесення, перенесення з підтримкою.

Використання підручних матеріалів дозволяє транспортувати поранених на довші дистанції двома чи більше носіями. Для цього використовують волокуші, ноші та ін.

Один з ключових аспектів надання допомоги постраждалим в тактичних умовах – це запобігання появі додаткових постраждалих. Розробка плану переміщення постраждалого є комплексною і вимагає вирішення певних проблемних питань. Сценарії евакуації можуть здійснюватися в різній місцевості і різноманітних умовах. Передусім, слід отримати відомості про супротивника. У плані треба врахувати тактичну си-

туацію, бойові завдання і доступні сили та устаткування. Обов'язково треба дотримуватися нижченаведених принципів надання допомоги постраждалим у тактичних умовах:

- надання допомоги постраждалому;
- запобігання виникненню додаткових ушкоджень;
- завершення місії.

Отже, рятувальник повинен знати, як проводити евакуацію поранених і коли він повинен це робити. Поранені, що знаходяться на полі бою мають бути переміщені максимально швидко, наскільки це можливо, в кращі тактичні умови для надання медичної допомоги.

Одержано 06.04.2016

*

УДК 355.426

Микола Вікторович Телегін,

командир відділення факультету № 1 (командно-штабного)

Національної академії Національної гвардії України

Науковий керівник: канд. військ. наук Башикатов Є. І.

УЧАСТЬ ЧАСТИН І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ ПО ПРИПИНЕННЮ ГРУПОВИХ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ ОСІБ, УЗЯТИХ ПІД ВАРТУ, ЗАСУДЖЕНИХ, А ТАКОЖ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ТАКИХ ДІЙ В УСТАНОВАХ ПОПЕРЕДНЬОГО УВ'ЯЗНЕННЯ, ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

В сучасних умовах динамічного реформування і суттєвого скорочення силових структур України, на з'єднання (частини) та підрозділи Національної гвардії України покладаються крім традиційно звичних і нові службово-бойові завдання. Ці завдання вагомі та різноманітні. Вони охоплюють широкий діапазон внутрішніх проблем, які ставить держава як у мирний так і у воєнний час. Найбільш складними з них є ті, що виконуються в умовах надзвичайних обставин.

Надзвичайні обставини – це порушення нормальних умов життя і діяльності людей, пов'язане із загрозою життю та здоров'ю громадян; здійснення терористичних актів, що супроводжується загибеллю людей чи руйнуванням особливо важливих об'єктів; виникненням міжнаціональних та міжконфесійних конфліктів; виникнення масових безпорядків, що супроводжуються насильством над громадянами, обмежують їх права та свободи; блокування або захоплення окремих особливо важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування; масового переходу державного кордону з території суміжних держав.

Завдання за надзвичайних обставин виникають несподівано у будь-якому регіоні держави і вимагають від вищого керівництва Міністерства внутрішніх справ України, Головного управління, командирів (начальників) та штабів НГУ термінового прийняття відповідних рішень, швидких і точних дій з'єднань (частин), а інколи і окремих підрозділів та військових нарядів. За цих умов визначальна роль відводиться з'єднанням (частинам) і підрозділам НГУ, які є основним суб'єктом з припинення масових заворушень.

З'єднання (частини) і підрозділи НГУ, що залучаються до дій в умовах надзвичайних обставин, застосовують різні способи дій в залежності від завдання, наявності сил і засобів та умов. Одні завдання виконуються діями окремих військових нарядів, інші – проведенням спеціальних операцій військовими оперативними резервами. Од-

нією з таких спеціальних операцій є операція щодо припинення групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань (далі – ліквідація масових заворушень в УВП).

Кримінально-виконавча система – це сукупність установ та органів управління Державної пенітенціарної служби України, які виконують завдання по утриманню громадян, позбавлених волі рішенням судів, та контроль за їх поведінкою після їх звільнення. Суть спеціальної операції по припиненню групової непокори та ліквідація масових заворушень в установах виконання покарань полягає: в локалізації об'єкту (установи), а в подальшому в локалізації осередку безпорядків; в розосередженні натовпу із одночасним вилученням організаторів та найбільш активних учасників; у відновленні встановленого режиму утримання спец контингенту в установі.

Для ефективних сумісних дій підрозділів НГУ зі зведеними загонами (групами швидкого реагування) установ кримінально-виконавчої служби необхідні організаційні і технічні заходи. До основних організаційних заходів відноситься розробка і упровадження необхідних законодавчих документів.

В процесі реформування внутрішніх військ МВС України на початку 90-х років охорона установ кримінально-виконавчої системи була передана, згідно Указу Президента України № 248 від 12 березня 1999 року, до Державного департаменту з питань виконання покарань, а після його реорганізації в Державну пенітенціарну службу України (далі – ДПтСУ). При цьому за внутрішніми військами залишалась задача з припинення масових безпорядків в установах ДПтСУ. Разом з тим, останнім часом, питанню взаємодії між Національною гвардією України та ДПтСУ при надзвичайних обставинах в установ кримінально-виконавчої системи, зокрема у разі масових безпорядків, приділяється мало уваги. Це пов'язано з наступними факторами. По-перше, після передачі охорони було порушено налагоджену систему взаємодії між вартою з охорони виправної колонії та черговими силами частини (група посилення варти, зведений загін).

По-друге, відсутній єдиний регламентуючий документ, відпрацьований спільно ДПтСУ та НГУ, який визначав би межі відповідальності, задачі та їх обсяг для сил ДПтСУ і підрозділів НГУ у разі виникнення групової непокори і масових заворушень в установах виконання покарань.

По-третє, в останніх документах, що визначають порядок дій частин і підрозділів НГУ при надзвичайних обставинах, їх участь у ліквідації масових безпорядків в установах кримінально-виконавчої системи не була передбачена.

Все це негативно впливає на оперативність та ефективність залучення підрозділів і частин НГУ при надзвичайних ситуаціях в установах кримінально-виконавчої системи. До надзвичайних обставин слід відносити не тільки масові безладдя, але й втечі, напади засуджених тощо. Ця проблема потребує більш значної уваги, ніж їй приділяють, тим більше, що благодійним підґрунтям їй може служити, в деякій мірі, і політичне становище в Україні. На користь цього свідчить аналіз виникнення масових безпорядків який показує, що їх основний сплеск припадає на період політичних, соціальних та економічних реформ або нестабільності в країні.

На базі проведеного аналізу сучасного стану справ і досвіду, який було накопичено частинами і підрозділами НГУ за час свого існування, обґрунтовуються нові підходи щодо вирішення цього завдання з урахуванням тих особливостей, що виникли після виведення ДПтСУ з підпорядкування Міністерства внутрішніх справ України та змінами до закону України “Про НГУ”.

Одержано 14.04.2016

*

УДК 37.011

Володимир Володимирович Пташковський,
курсант факультету № 4 (гуманітарного)
Національної академії Національної гвардії України
Науковий керівник: Міричук О. Є.

МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛЬОВОГО АВТОКЛУБУ-ДРУКАРНІ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

На сьогодні високий морально-психологічний стану особового складу котрий знаходиться в зоні АТО, є вкрай важливим. Тенденція збільшення кількості різних загроз обумовлює необхідність формування у особового складу навичок безпечної поведінки та психологічної готовності до дій в умовах проведення АТО. Відомо, що до найбільш екстремальних видів професійної діяльності відноситься професія військового. Успішність їх професійної діяльності у таких ситуаціях багато в чому залежить не тільки від рівня їхньої теоретичної та практичної підготовки, але й від рівня психологічної готовності до неї.

У березні 2015 року військам був представлений польовий автоклуб-друкарня. Польовий автоклуб-друкарня представляє собою кунг змонтований на базі автомобіля КРАЗ-5233 НЄ. Він призначений для інформаційно-пропагандистського забезпечення особового складу який знаходиться за межами пунктів постійної дислокації.

Можливості польового автоклубу-друкарні:

- трансляція відеоматеріалів;
- трансляція супутникового телебачення;
- ведення радіомовлення;
- прослуховування радіопередач;
- користування мережею «Інтернет»;
- виготовлення кольорової друкованої продукції форматів А-3, А-4, А-5;
- ведення відео та фото зйомки;
- монтаж фото та відео матеріалів.

Робота всіх електричних приладів здійснюється як від мережі 220 так і через 8 автономних акумуляторів(забезпечують безперервне функціонування приладів протягом 6–8 годин), або дизельний генератор який змонтовано зовні кунгу. Також всередині автомобіля встановлено: автономне освітлення, кондиціонер, обігрівач, 2 робочих та 2 спальних місця, полиці для приладдя, шафа для одягу, термометр, аптечка та інші прилади і засоби для своєчасного забезпечення заходів роботи з особовим складом.

Військовослужбовці Національної гвардії України у віддаленні від пунктів постійної дислокації не тільки зможуть в вільний час слухати улюблені радіопередачі, але й дивитися українські телеканали, відеофільми та отримувати періодичні видання.

За допомогою даного автоклубу можливо організовувати як групові форми роботи з особовим складом (відеолекторії, усні часописи, тематичні вечори та ін.), так і масові (концерти, святкування, мітинги та інші урочистості).

Даний автомобіль допоможе і в правдивому інформуванні місцевого населення про події, що відбуваються в зоні бойових дій. Адже в населених пунктах на лінії фронту, часто відсутній сигнал українських телеканалів, а в ефірі дають викривлену інформацію про події на сході України.

Отже, наявність та правильне використання польового автоклубу друкарні є запорукою успішного підтримання морально-психологічного стану особового складу на

високому рівні та забезпечувати і вчасно проводити заходи які визначені керівними документами по організації роботи з особовим складом.

Одержано 12.04.2016

УДК 159.9

Алла Борисівна Воловик,

студент Національної академії Національної гвардії України

Науковий керівник: канд. пед. наук, доц. Рютін В. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ

Найактуальнішою проблемою сьогодення є збереження територіальної цілісності України а також фізичного та психологічного здоров'я тих, хто самовіддано виконує функції захисту держави, проявляючи мужність та самопожертву під час проведення антитерористичної операції (АТО) на сході країни. Проведений аналіз участі військовослужбовців НГУ у бойових діях дозволив виокремити деякі проблеми психологічного та правового характеру. По перше, *психологічні проблеми*. Процес психологічної підготовки українського військовослужбовця до участі у бойових діях, психологічне забезпечення бойової діяльності а також психологічна реабілітація після участі у бойових діях має бути системними, тобто досконало організованим, цілеспрямованим з конкретним прогнозованим результатом, який може бути вчасно корегований.

Перебування військовослужбовця у зоні бойових дій та участь у боях на жаль знецінює людське життя, що у подальшому перебуванні у мирному цивільному середовищі може провокувати конфлікт з законом. У даний час тривають так звані «хвилі демобілізації», коли військовослужбовці повертаються додому з АТО. Проблеми посттравматичних стресових розладів достатньо широко висвітлені як у класично наукових публікаціях, так і науково-популярній літературі. Однак, привертає увагу психологічний стан військовослужбовця через конфлікт цінностей військового (бойового) та мирного середовища. Спонтанна агресія, гнів навіть до референтних людей спровоковані сімейним непорозумінням на фоні алкоголізації створюють небезпеку для самого демобілізованого військовослужбовця, так і для цивільного оточуючого середовища. У зв'язку з цим, необхідне своєчасне інформування та навчання військовослужбовців про правила поведінки у мирному цивільному середовищі. Крім цього, саме референтне оточення також має знати як поводити себе з людиною, яка щойно повернулася з війни.

По друге, *правова проблематика*. У багатьох військовослужбовців-учасників бойових дій формуються рентні установки, які потребують ретельного вивчення та прийняття відповідних правових рішень на всіх владних рівнях, зокрема місцевої. Захисник України та його родина мають реально відчувати всебічний соціальний та правовий захист, не лише матеріального характеру. Доцільно створення громадських, спортивних організацій ветеранів АТО з наданнями їм певних повноважень. Це не лише спрямує ініціативу соціально активної частини населення у конструктивне русло, але й певною мірою сублімує агресивність учасників антитерористичної операції.

Сьогодні очевидно збільшення кількості учасників бойових дій. Їх особливий правовий та соціальний статус, психічний стан має бути під ретельною увагою психологів та соціальних робітників.

Одержано 19.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ФАКУЛЬТЕТУ № 2**

УДК [343.123.12:343.341](477)

Сергій Сергійович Корженко,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Мітрухов П. М.

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Організована злочинність являє собою один із найскладніших та найнебезпечніших видів злочинності, що може посягати одночасно на різні сфери суспільного життя, такі як політичні, економічні, правові і моральні, внаслідок розгалуженої сфери злочинної діяльності. Без сумніву можна стверджувати, що організована злочинність – це антисуспільне явище, що не має державних кордонів і масштаби якого в сучасних умовах розвитку України становлять реальну загрозу державі і суспільству. Його характерними ознаками є: систематичне зайняття злочинною діяльністю, наявність корупційних зв'язків, масовий характер, стійкість, корислива спрямованість, накопичення прибутку для реалізації своїх завдань тощо. Через це прилеглі держави повинні об'єднуватись у боротьбі із вказаним явищем.

Багато вчених займалися вивченням даної проблематики, а саме: Л. С. Верченко, І. М. Гриненко, О. М. Джужа, В. М. Дрьоміна, М. І. Хавронюк, О. Ю. Шостко та інші.

Отже, беручи до уваги нормативно-правові акти та точки зору різних вчених, під організованою злочинністю слід розуміти суспільно небезпечне соціальне явище, об'єднане єдиним мотивом, ієрархічну, стійкісну, групову діяльність осіб, що проявляється в різних сферах суспільного життя (вторгнення в економіку держави і перетворення її на тіньову економіку; поширення контролю організованих злочинних угруповань і організацій над діяльністю банків і фінансово-кредитних систем, інвестиційними надходженнями, приватизаційними процесами; втручання у митну справу; пристосування і втручання в розвиток ринкових відносин; блокування ефективних процесів реформ тощо).

Відповідно до статистичних даних Генеральної прокуратури України, за січень – березень 2016 року було виявлено сорок дві організовані групи і злочинні організації, з них пред'явлено підозру тільки двадцять одній особі. Тому доцільно реформувати органи спираючись на зарубіжний досвід.

Відповідно до програми боротьби з організованою злочинністю, федеральний уряд США створив об'єднання «Ударні сили». Головне завдання «Ударних сил», що діють під загальним керівництвом Міністерства юстиції США та в тісному контакті з правоохоронними органами штатів, полягає у виявленні злочинних організацій.

Отже, в Україні потрібно сформувати також подібне об'єднання (групи), куди б входили найпідготовленіші співробітники з різних сфер (служби безпеки України, прокуратури, міністерства внутрішніх справ тощо). Поряд з цим кожна група має володіти можливостями тих підрозділів з яких було сформовано склад співробітників.

Також доцільно створити окрему базу даних, яка б забезпечувала роботу цієї служби. Вона повинна містити інформацію, яка сприяла б пошуку злочинних організацій, ідентифікації її учасників за окремими групами ознак. Система повинна охоплювати всі вузлові точки роботи з населенням та інше.

На підставі вище зазначеного можна зробити висновок, що створення нового органу повинно перш за все містити функції із запобігання та скорочення масштабів організованої злочинності, покращення діяльності правоохоронних органів всередині країни, а також міжнародних органів з виявлення і встановлення протиправних елементів.

Одержано 11.04.2016

*

УДК [343.85:343.326](477)

Віктор Васильович Лунгул,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Мітрухов П. М.

ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНІЙ ЗАГРОЗІ

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що терористичний акт є найбільш небезпечним злочином проти охоронюваних державою суспільних відносин, особливо на даному етапі розвитку та становлення нашої держави як суб'єкта та партнера Європейського Союзу. Військовий конфлікт у зоні АТО наочно продемонстрував українському суспільству всі наслідки терористичних актів, проте ця проблема є пріоритетною в усьому світі, а протидія їй – обов'язком кожної держави перед суспільством.

Терористичний акт є одним із найнебезпечніших злочинів проти громадської безпеки. Дане діяння виражається у двох формах: 1) застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інші дії, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків; 2) погроза вчинення зазначених дій.

Обов'язковою ознакою терористичного акту є мета його вчинення: 1) порушення громадської безпеки; 2) залякування населення; 3) провокація воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення; 4) вплив на прийняття рішення чи вчинення або не вчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами; 5) привертання уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста).

Попередження і припинення тероризму та інша кримінально-правова протидія йому передбачає розробку, а також реалізацію певного комплексу заходів, що допомагають виявляти певну систему причин та умов вчинення злочину. До цього комплексу можуть входити заходи політичного, соціального, економічного, ідеологічного, організаційного, оперативного, виховного, інформаційного характеру. Кожен із заходів відіграє свою роль при виявленні та припиненні злочинних діянь, лише в сукупності та взаємодії вони становлять систему гласного і негласного захисту населення та підтримання світового порядку. Якщо проаналізувати систему запобігання тероризму в США, Великій Британії, Франції, Німеччині, можна зробити висновок про те, що серед вжитих заходів поки домінують військові, силові та спеціально розвідувальні заходи. Тому можна сказати, що ефективними заходами протидії тероризму є:

1. Соціально-правовий контроль за обігом вогнепальної зброї, вибухових речовин, предметів, ядерних вибухових пристроїв, радіаційних, біологічних та інших отруйних речовин.

2. Виявлення та ліквідація джерел фінансування терористичної діяльності.

3. Розробки міжнародних програм співробітництва у спільній боротьбі проти національної та транснаціональної терористичної діяльності.

4. Розроблення нових методик виявлення та протидії терористичним актам, оскільки методи їх вчинення завжди змінюються в залежності від наукового прогресу суспільства.

5. Виховання громадян в дусі поваги і терпимості до інших соціально-культурних, етнічних, національних і релігійних традицій та особливостей різних народів, що населяють нашу багатонаціональну державу.

На підставі вищесказаного можна зробити висновок, що проблема протидії тероризму на сьогоднішньому етапі становлення України є необхідною умовою для її майбутнього розвитку та потребує швидкого вирішення з боку відповідних служб.

Одержано 27.04.2016

*

УДК [343.123.12:343.541](477)

Анастасія Юріївна Рикущ,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Мітрухов П. М.

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ

Актуальність теми зумовлена тим, злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи становлять собою значну суспільну небезпеку. Ці злочини характеризуються аморальністю та цинічністю дій суб'єкта, посягають на права та свободи людини, закріплені ст. 3 Конституції України. Враховуючи той факт, що з початку 2016 року на території України було зареєстровано близько 600 злочинів, відповідальність за які передбачена розділом IV Кримінального кодексу України, нагальною є проблема вирішення задач, які будуть спрямовані на протидію злочинам проти статевої свободи і статевої недоторканості особи.

Дану проблему у своїх наукових роботах вивчали такі вчені, як О. М. Бандурка, О. М. Джужа, А. Ф. Зелінський, Л. Г. Козлюк, Д. П. Москаль, А. В. Савченко, В. Я. Тацій, Л. В. Чеханюк та ін.

Ефективність цієї роботи безпосередньо залежить від розробки та запровадження (реалізації) комплексних заходів, які розробляються на підставі протидії злочинності у цілому.

Під час проведення політики протидії злочинам проти статевої свободи та статевої недоторканості перш за все слід визначити етапи формування особистості. Необхідно розглянути окремо соціально-економічні, політичні та ідеологічно-правові чинники, які негативно впливають на кожну особистість прямо чи опосередковано.

У межах соціально-економічних заходів протидії статевим злочинам належну увагу слід звернути на сімейно-побутові відносини, оскільки сім'я є первинним інститутом соціалізації особистості. Підтримуючи думку багатьох вчених та практиків, слід приділити увагу розв'язанню сімейно-побутових конфліктів на професійному рівні, підвищенню рівня культури сім'ї, вжиттю заходів щодо оздоровлення середовища, яке оточує сім'ю, приділити увагу належному статевому вихованню.

На політичному рівні слід визначити пріоритетні напрями протидії статевим злочинам, в ході яких будуть затверджені державні програми, пов'язані із запобіганням злочинам проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, будуть розроблені та запроваджені програми щодо реабілітації потерпілих і соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі, що відбувають покарання за злочини цієї категорії. Необхідно своєчасно виявляти осіб, схильних до вчинення статевих злочинів, та застосовувати щодо них заходи виховного та кримінально-правового характеру.

На ідеологічно-правовому рівні належну увагу також слід приділити правовому навчанню та правовому вихованню всіх верств населення. Необхідно проводити розробку та всіляко підтримувати основні моральні принципи, цінності та відповідні соціальні норми з метою недопущення викривлення правосвідомості громадян. Доцільно створити систему психолого-психіатричної допомоги населенню, яка дасть змогу на ранньому етапі виявляти та діагностувати певні відхилення у осіб. Необхідно посилити контроль: за виконанням функцій Національною поліцією щодо здійснення оперативно-розшукових заходів зі встановлення злочинців, які готуються до вчинення злочину проти статевої свободи чи недоторканості особи; щодо належного документування протиправних дій з метою оперативного та кримінально-процесуального реагування на злочини; щодо спостереження за поведінкою осіб, які схильні до вчинення злочину або вже були судимі за вчинення статевих злочинів; щодо виявлення та нейтралізації причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів даної категорії.

Одержано 20.04.2016

*

УДК [343.132:343.541](477)

Олександр Андрійович Сіротов,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Мітрухов П. М.

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАСТОСУВАННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗГВАЛТУВАНЬ

Сучасний розвиток кримінально-процесуального та кримінального права цілком спрямований на досягнення світових стандартів реалізації кримінального судочинства. Але в сучасному законодавстві існують дійсно проблемні «сектори», які слід переосмислити та повністю змінити. Адже якщо в чинному законодавстві будуть «білі плями», особливо у сфері кримінально-процесуального права, то це може негативно вплинути на звичайних громадян, життя яких ускладнюється кожного дня внаслідок росту злочинності.

Слід зазначити, що велику низку суспільно-небезпечних діянь, які вчиняються майже щодня, становлять злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, а саме згвалтування, передбачене ст. 152 Кримінального кодексу України (далі – КК України). Ця тенденція є дуже вражаючою, адже такі суспільно-небезпечні діяння мають двоякий характер негативного впливу. З одного боку, існують негативні фізичні наслідки, а саме: тілесні ушкодження на тілі, пошкодження статевих органів тощо. Інший вплив таких злочинів полягає у нанесенні психологічної травми потерпілому. Адже потерпілий, по суті, залишає у себе в голові відомості про вчинене над ним насильство протягом всього життя. Таким чином, згвалтування є суспільно-небезпечним діянням, яке спричиняє негативні наслідки, перш за все, для психіки потерпілих осіб. Тому одним із головних завдань Національної поліції України, а саме оперативних та слідчих підрозділів цього органу виконавчої влади, є запобігання вчиненню згвалтувань та притягнення винних осіб до відповідальності за відповідні правопорушення.

Дану проблематику активно вивчали такі вчені, як Ю. В. Александров, О. О. Андрєєв, М. С. Бекмурзин, О. А. Гапон, О. М. Джужа, К. В. Шахова та ін. Тому при написанні цієї статті ми спиралися на досягнення вказаних науковців.

Слід зазначити, що при розслідуванні згвалтувань велике значення має застосування негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД). Загальні слідчі дії частіш за

все дають змогу встановити вік, стать, прикмети, психологічний портрет злочинця. Але найголовнішим завданням при розслідуванні зґвалтувань є якнайскоріше встановлення особи злочинця задля зупинення негативної діяльності останнього. В цьому разі застосовувати НСРД, по суті, неможливо. Адже ці дії використовуються тільки під час розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів, за винятком деяких видів НСРД, передбачених ч. 2 ст. 246 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Зґвалтування, в свою чергу, відповідно до ч. 1 ст. 152 КК України, є злочином середньої тяжкості. Ця обставина не дає оперативному працівникові в повному обсязі реалізувати свої можливості для остаточного виявлення злочинця. Також цей негативний фактор уповільнює розслідування взагалі.

У більшості випадків оперативним працівникам доводиться реалізувати свої повноваження «не офіційно», що може звести нанівець усе кримінальне провадження. Тому що докази, отримані неправомірним шляхом, не можуть бути допустимими (ч. 2 ст. 86 КПК України).

У даному разі слід зазначити, що деякі НСРД, передбачені ст. 267, 260, 261, 264, 269, КПК України, є найбільш доцільними при розслідуванні зґвалтувань. Їх застосування могло б суттєво підвищити динаміку розслідування та притягнення винних у вчиненні злочину осіб до кримінальної відповідальності. Застосування цих НСРД дає наступні можливості:

- по-перше, затримати злочинця «на гарячому»;
- по-друге, отримати відомості, в яких особа сама себе розкриває;
- по-третє, встановити інших імовірних жертв.

Для досягнення більшої ефективності досудового розслідування зґвалтувань та максимального використання оперативних підрозділів у цьому процесі ми доходимо висновку про необхідність:

- 1) підвищення кваліфікаційних рамок тяжкості зґвалтування;
- 2) внесення до відповідних статей КПК України, що регламентують проведення НСРД, виключень, які б дали змогу реалізувати комплекс негласних дій навіть при розслідуванні деяких злочинів середньої тяжкості.

Ці зміни нададуть можливість підвищити якість розслідування зґвалтувань, а також сприяють більш тісній взаємодії оперативних та слідчих підрозділів Національної поліції України.

Одержано 14.04.2016

УДК [343.132:343.541](477)

Мар'ян Васильович Черхавський,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Віщук В. В.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРОБЛЕМИ ЗАКРІПЛЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСІ

Впродовж усього історичного розвитку інститут кримінальної юстиції намагався надати суспільству найбільш оптимальні засоби виявлення, викриття та протидії злочинності. Зі здобуттям незалежності, в українському суспільстві відбувався кардинальна переоцінка значення та співвідношення таких категорій як «людина», «держава», «право». В рамках вітчизняного державотворення людина, її права та свободи визнаються вищою цінністю про що свідчить ст. 3 Конституції України, відповідно до якої людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються

в Україні найвищою соціальною цінністю, більш того, Основний закон України закріплює захист прав і свобод людини основним обов'язком держави.

Важливою подією в механізмі забезпечення прав і свобод людини стало прийняття Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК), що докорінно змінило на ідеологічному рівні підходи до розуміння у кримінальному судочинстві таких правових категорій, як принцип верховенства права, недоторканність житла чи іншого володіння особи, таємниця спілкування, невтручання у приватне життя та недоторканність права власності.

Поряд з тим, незважаючи на низку прогресивних положень у сфері гарантій конституційних прав і свобод, запропонованих КПК, деякі новели запроваджені в рамках реформи кримінального судочинства, являють собою проблемне поле, на якому присутні питання принципового характеру, зокрема закріплення у главі 21 КПК негласних слідчих розшукових дій.

Питання визначення процесуального статусу негласних слідчих (розшукових) дій було покладено в предмет наукового дослідження таких вчених, як В. Д. Берназа, С. О. Гриненка, Є. О. Дідоренка, Є. А. Долі, І. М. Дороніна, В. І. Зажицького, Є. Д. Лук'янчикова, Д. Й. Никифорчука, В. Т. Нора, О. В. Капліної, І. М. Козьякова, Є. Д. Скулиша, О. Ю. Татарова, Л. Д. Удалової та ін. Науковий доробок вітчизняної юриспруденції висвітлює поняття та значення негласних слідчих (розшукових) дій, їхню правову природу, а що більш важливо їх співвідношення з оперативно-розшуковими заходами. Проте, варто сказати, останній пункт носить вельми дискусійний характер і, на наш погляд, потребує додаткового дослідження та обґрунтування.

У межах даної проблематики варто зауважити, що українська наукова спільнота не дає однозначної відповіді стосовно закріплення у кримінальному процесуальному кодексі негласних слідчих (розшукових) дій. Узагальнюючи думки науковців стосовно даної проблеми, можна виділити декілька найбільш вагомих напрямків вирішення даного питання.

Перша точка зору, повністю збігається з концепцією реформування кримінальної юстиції України, що на правотворчому рівні була затверджена указом Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008. Ключова теза цього нормативно-правового акту відповідає духу непорушності прав і свобод людини та громадянина при цьому, слід зауважити, увага акцентується на недопустимості посягання на конституційні права особи зі сторони органів державної влади, їх посадових осіб тощо. Так, серед пріоритетних завдань реформування кримінальної юстиції України, є запровадження нової, позбавленої обвинувального ухилу процедури досудового розслідування, під час якої гласними і негласними методами, встановленими законом, здійснюватиметься збирання фактичних даних, що мають значення для кримінального судочинства [1].

На нашу думку, в рамках висвітлення відповідної тематики, слід звернути увагу на словосполучення (з авторської точки зору – програмну категорію) «гласними і негласними методами, встановленими законом», оскільки саме ця категорія визначила подальший напрямок правового регулювання. Саме закріплення на законодавчому рівні у главі 21 КПК негласних слідчих розшукових дій стало логічним виконанням відповідних програмних положень згаданих вище.

Причиною таких новацій, на думку багатьох вітчизняних науковців, стало систематичними порушення правоохоронними органами основоположних природних прав людини при здійсненні оперативно-розшукової діяльності. Більш того, працівників міліції дедалі частіше сприймають не як захисників закону і правопорядку, а як фактор небезпеки (на питання, як ви сприймаєте зустріч з міліціонером: 31,2 % опита-

них відповіли, що сприйняли б його як фактор небезпек і лише 20,7 % оцінили б це як гарантію безпеки [2, с. 6].

Розглядаючи проблему з точки зору порушень працівниками міліції таких прав, як право на свободу та особисту недоторканність (ст. 29 Конституції України, ст. 3 Загальної декларації прав людини 1948 р.), а також право на повагу до його гідності (ст. 28 Конституції України, а також ст. 5 Загальної декларації прав людини 1948 р., відповідно до якої ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню), варто зауважити, що в Україні працівниками правоохоронних органів систематично і безкарно застосовується катування, нелюдське та жорстоке поводження з людьми.

Дані, які отримані в рамках дослідження Харківським національним університетом внутрішніх справ вказують, що 84 % осіб, затриманих правоохоронними органами, зазнають психічного чи фізичного насильства, більше половини опитаних вказують на те, що під час слідства їх били, а 13 % – вказують на піддавання катуванням із застосуванням спецзасобів (дослідження проводилося в Харківській, Одеській, Донецькій, Київській, Львівській областях. Кількість респондентів – 2200, у тому числі 200 тих, хто утримувався в ІТТ) [3, с. 164]. Вищезгадані дані вказують на грубе порушення прав людини, які проголошує Конституція України та Загальна декларація прав людини 1948 р.

Доречно, в нашому випадку, надати думку М. А. Погорецького, який досліджуючи дану проблематику зауважив, що негласні слідчі (розшукові) дії можуть бути як і ефективним засобом отримання доказів у кримінальному процесі, так і засобом грубого порушення прав, свобод і законних інтересів. При цьому вчений підкреслює, що застосування таких засобів у кримінальному процесі потребує як постійного вдосконалення їх оперативності, так і процесуальних гарантій законності [4, с. 271].

Досліджуючи дану тему, О. Богатирьова, зауважила, що КПК прийнятий у 2012 суттєво розширив коло слідчих (розшукових) дій, зокрема тих слідчих (розшукових) дій, які за своїм характером відрізняються від інших, що обумовлюється негласністю їх проведення. При цьому науковець підсумовуючи закріплення негласних слідчих дій у КПК, зауважив, що таким чином відбулася процесуалізація їхнього (НСРД) провадження [5, с. 17].

Розглядаючи даний підхід, повністю з такою точкою зору погодитися не можливо, оскільки б це означало, що оперативно-розшукові заходи (які в наслідок прийняття Кримінального процесуального кодексу набули форми НСРД) проводилися поза рамки кримінального процесу. На наш погляд, це не скільки процесуалізація провадження (НСРД), скільки формальна зміна (доповнення) рівня правового регулювання, з метою забезпечення недоторканості прав і свобод людини та громадянина.

Варто зауважити, що таке бачення проблеми закріплення НСРД у Кримінальному процесуальному кодексі України не єдине в українській науковій думці. Аналізуючи ситуацію зі сторони ефективності та оперативності правозастосування (оскільки норми права виконують також охоронну функцію, так звана превенція злочину), слід сказати, що відповідне нововведення, на думку багатьох науковців, містить низку невирішених питань.

Так, зокрема, І. Іваненко, досліджуючи проблему закріплення негласних слідчих (розшукових), звертає увагу на низку суперечностей, які виникли в процесі правозастосування глави 21 КПК України. Вивчаючи питання правових основ проведення НСРД науковець зауважив: «підстави зазначені у ч. 2 ст. 246 КПК надто загально. Так, НСРД проводяться у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Якщо буквально тлумачити це положення закону, то з його змісту випливає, що НСРД можуть проводитися лише тоді, коли певний

злочин (закінчений чи незакінчений) вже був вчинений, й окремі НСРД проводяться з метою конкретизації даних про цей злочин та отримання відомостей про особу, яка його вчинила». Таким чином науковець робить висновок про неможливість проведення НСРД, коли у ініціатора клопотання є лише підозри, що невдовзі може бути вчинений певний злочин, що у свою чергу фактично унеможливорює НСРД, коли у ініціатора клопотання є лише підозри, що невдовзі може бути вчинений певний злочин [6, с. 65–66].

Розглядаючи дану проблематику зі сторони ефективності і оперативності захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, на наш погляд, варто підкреслити, що негласні слідчі (розшукові) дії виступають одним з найефективніших засобом отримання доказів у кримінальному судочинстві. Використовуючи НСРД, правоохоронними органами розкриваються та розслідуються понад 85 % тяжких й особливо тяжких злочинів, а вчинених в умовах неочевидності, організованими злочинними угрупованнями, проти основ національної безпеки – 100 %. В рамках наданого соціологічного дослідження, доречно зауважити, що фактична втрата попереджувальної функції щодо злочинів проти основ національної безпеки може призвести до непоправних наслідків зі сторони особи, суспільства і держави в цілому [4, с. 271].

Більш того, досить проблемними, на нашу думку, являються положення ч. 2 ст. 271 КПК України, відповідно до якої контроль за вчиненням злочину не проводиться, якщо внаслідок таких дій неможливо повністю запобігти: 1) посягання на життя або загрозу життю особі (особам) тяжких тілесних ушкоджень; 2) поширенню речовин, небезпечних для життя багатьох людей; 3) втечі осіб, які вчинили тяжкі чи особливо тяжкі злочини; 4) екологічній або техногенній катастрофі.

Закріплення відповідних положень у КПК, з авторської точки зору, практично надає можливість без всяких обмежень щодо доступу до інформації дослідити випадки неможливості проведення відповідних НСРД, чим фактично дозволяється виробити тактику протидії правоохоронним органам зі сторони криміналітету. Аналізуючи дану проблему, нами пропонується, виключити відповідні положення з КПК України і віднести їх до інформації, що становить державну таємницю, відповідно п. 4 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про державну таємницю» як інформацію у сфері державної безпеки та охорони правопорядку, а саме дані про засоби, зміст, плани, організацію, форми, методи і оперативно-розшукової, розвідувальної і контррозвідувальної діяльності [7].

Характеризуючи розділ 21 КПК України, варто відмітити, що наданий вітчизняним законодавцем перелік негласних (слідчих) розшукових дій є набагато більшим від закріплених у законодавстві зарубіжних країн, зокрема, ФРН та Грузії [8, с. 113].

Таким чином, підсумовуючи викладене, зазначимо, що незважаючи на свою прогресивність у сфері захисту прав і свобод людини інститут негласних слідчих (розшукових) дій як ефективний засіб кримінально-процесуального доказування, носить вельми проблемний характер, і потребує вдосконалення як і процесуальної форми, так і узгодження організаційно-тактичних аспектів їх практичного застосування.

Список використаних джерел:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів»: указ Президента України від 8 квіт. 2008 р. № 311/2008 // Офіційний вісник Президента України. – 2008. – № 12. – Ст. 486.
2. Мельник М. А. Ставлення населення України до правоохоронних органів та судів в Україні / М. А. Мельник, М. І. Міщенко. – Київ: Громадська думка, 2006. – 12 с.

3. Ярмачі Х. П. Забезпечення прав і свобод людини в діяльності міліції України / Х. П. Ярмачі // Актуальні проблеми держави і права. – 2007. – Вип. 35. – С. 163–168.
4. Погорецький М. А. негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні / М. А. Погорецький // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 270–276.
5. Богатирьова О. Особливості провадження окремих негласних слідчих (розшукових) дій / О. Богатирьова, С. Тагієв // Науковий часопис Національної академії прокуратури України – 2015. – № 1 – С. 17–24.
6. Іваненко І. Негласні слідчі (розшукові) дії: окремі аспекти правозастосування / І. Іваненко // Слово Національної школи суддів України. – 2013. – № 3 (4). – С. 64–70.
7. Про державну таємницю : закон України від 21 січ. 1994 р. № 3855-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.
8. Скулиш Є. Д. Система негласних слідчих (розшукових) дій за кримінальним процесуальним кодексом України / Є. Д. Скулиш // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. – 2012. – № 618 – С. 108–114.
9. Лук'янчиков Б. Є. Визначення та система негласних слідчих (розшукових) дій / Б. Є. Лук'янчиков, Є. Д. Лук'янчиков // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 1 (9). – С. 1–17.

Одержано 12.04.2016

*

УДК [343.123.12](477)

Олександр Віталійович Тесля,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Мітрухов П. М.

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧИХ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Важливою складовою державної політики у сфері боротьби зі злочинністю і одним із головних завдань правоохоронних органів України є розкриття та розслідування вчинених злочинів. Статистика вчинених злочинів на території України свідчить, що діяльність зазначених органів у цьому напрямі не повною мірою відповідає сучасним вимогам та потребує суттєвого вдосконалення. Насамперед це стосується взаємодії слідчого та оперативних підрозділів, без якої в багатьох випадках вирішення завдань досудового розслідування стає неможливим. Суттєве значення взаємодії для розкриття злочинів обумовлено об'єктивно, оскільки здійснення тільки процесуальних заходів іноді буває малоефективним, у зв'язку з чим інтереси розслідування потребують застосування спеціальних сил, засобів та методів, властивих лише оперативним підрозділам.

Дана проблема неодноразово розглядалась такими вченими, як А. М. Балашов, Р. С. Белкін, І. Ф. Герасимов, В. Ю. Шепітько, В. І. Шіканов та ін., але і дотепер є певні питання, які залишаються невирішеними і спірними.

Проаналізувавши наукову літературу, можна сформулювати наступні принципи взаємодії слідчих та оперативних підрозділів: дотримання законності, конституційних прав і свобод громадян; комплексне використання сил і засобів національної поліції; організуюча роль і процесуальна самостійність слідчого в прийнятті рішень; персональна відповідальність слідчого, керівників оперативно-розшукових підрозділів за проведення і результати слідчих дій та оперативно-розшукових заходів; самостійність співробітників оперативних підрозділів у виборі сил і засобів оперативно-розшукової діяльності у рамках чинного законодавства.

Враховуючи специфіку Кримінального процесуального кодексу України, повноваження і відповідальність слідчого значно збільшились за рахунок урізання повноважень оперативних працівників. Оперативні підрозділи можуть провадити будь-які слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії виключно за дорученням слідчого. Це певним чином «зв'язує руки» оперативним підрозділам і гальмує їх діяльність. Адже основна особливість діяльності оперативних підрозділів – це раптовість та оперативність їх реагування на виявлення ознак кримінальної поведінки осіб.

Поряд із вищенаведеним до основних проблем взаємодії підрозділів можна віднести:

- розбіжність у зацікавленості слідчих і оперуповноважених внаслідок відмінностей як функціонального, так і професійно-психологічного змісту їхньої діяльності.
- ігнорування доручень слідчого оперативним працівником та, з іншого боку, перекладання слідчим на оперуповноважених невиправданих завдань у вигляді доручень.
- проблеми, що виникають при процесуальному закріпленні оперативної інформації.

Враховуючи викладене, можна запропонувати наступні заходи щодо вирішення проблем взаємодії оперуповноважених та слідчих:

- ✓ перерозподіл повноважень між оперативним працівником і слідчими підрозділами дасть змогу оперуповноваженим самостійно приймати певні процесуальні рішення, що значно прискорить їх діяльність;
- ✓ створення окремої позавідомчої слідчої структури, що унеможливить неформальні стосунки між слідчим та оперуповноваженим і поставить їхню взаємодію вже в межі міжвідомчих стосунків;
- ✓ що ж стосується закріплення матеріалів ОРД, то доцільним є погодитись із О. М. Бандуркою, який зазначає, що документальною формою закріплення ОРД є протокол оперативно-розшукового заходу, який повинен відповідати ст. 82 КПК України. Проте доволі часто таке закріплення видається нездійсненим внаслідок таємного характеру відомостей про зміст оперативно-розшукових заходів. Для урегулювання цього питання доцільно внести зміни до діючого законодавства.

Одержано 08.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ**

УДК 351.74(477)

Станіслав Валерійович Барвинський,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. наук з фізич. виховання та спорту, доц. Ярещенко О. А.

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ТА
ПРИЙОМІВ РУКОПАШНОГО БОЮ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ**

Поліція в Україні – державний озброєний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань. Згідно сучасних визначень, поліція є силовим компонентом виконавчої влади, який призначений для виконання правоохоронних функцій.

хоронної діяльності. Головними пріоритетами, які включені до змісту підготовки, залишаються: охорона громадського порядку, боротьба з організованою злочинністю, корупцією, розповсюдженням наркотиків, постійна робота з населенням по попередженню правопорушень. В умовах ускладнення завдань, що виконують правоохоронні органи, підвищення рівня професійної підготовки співробітника висувається в число пріоритетних напрямків діяльності держави та силових відомств. Але до теперішнього часу в багатьох країнах світу склалися власні підходи до рішення проблеми підготовки кадрів поліції. Відповідно до ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію» – працівники поліції мають право застосовувати спеціальні засоби.

Спеціальні засоби як поліцейські заходи примусу – це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин.

Для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати такі спеціальні засоби: гумові та пластикові кийки, електрошокові пристрої контактної та контактано-дистанційної дії, засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо), засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії, засоби примусової зупинки транспорту, спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби, службові собаки та службові коні, пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії, засоби акустичного та мікрохвильового впливу, пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень, пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами, водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

Під заходами фізичного впливу слід розуміти дії співробітника правоохоронного органу, що виявляються в застосуванні мускульної сили та механічного впливу на будь-який орган, частину тіла або весь організм правопорушника без допомоги спеціальних засобів і вогнепальної зброї, щоб припинити правопорушення, затримати порушника та відвести небезпеку, що загрожує життю й здоров'ю громадян.

До прийомів рукопашного бою слід віднести кидки, удари, захвати, прийоми звільнення від них, прийоми обшуку та конвоювання, блоки, відходи з лінії атаки й т. ін. Тіло людини складається з багатьох м'язів, суглобів, м'язових та суглобних сполучень, що дозволяє здійснювати рухи найрізноманітніші за траєкторією, напрямком і амплітудою. Разом з тим, амплітуда та напрямок рухів у кожному суглобі обумовлені, зокрема, його анатомічною будовою та мають певні природні обмеження. Крім того, на окремих ділянках тіла людини розташовані больові точки, вплив на які викликає різкий біль і нездатність чинити активний опір.

Правовими засадами застосування заходів фізичного впливу працівниками поліції є Закон України «Про національну поліцію» (ст. 42, 43, 44 Закону України «Про Національну поліцію»).

Так, у ст. 42 Закону визначено, що поліція під час виконання повноважень, визначених цим Законом, уповноважена застосовувати такі заходи примусу, як фізичний вплив (сила).

Згідно зі ст. 43, застосуванню сили повинне передувати попередження про намір її використання, якщо дозволяють обставини. Без попередження фізична сила,

спеціальні засоби і зброя можуть застосовуватись, якщо виникла безпосередня загроза життю або здоров'ю громадян чи працівників поліції.

Забороняється застосування фізичної сили до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю.

Таким чином, застосування запобіжних заходів органами поліції здійснюється тільки на підставі норм чинного законодавства, з дотриманням вимог законності, яке забезпечується систематичним контролем з боку вищих органів поліції та посадових осіб за їх застосуванням, прокурорським наглядом, правом адміністративного й судового оскарження, низкою організаційних заходів тощо.

Одержано 27.04.2016

*

УДК 796.012:351.74

Леонід Олександрович Олендер,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. наук з фізич. виховання та спорту, доц. Яреценко О. А.

ФОРМУВАННЯ РУХОВИХ НАВИЧОК

Внаслідок наявності у нашому організмі суглобноз'язочного апарату з великою кількістю, особливо у пасивних частинах, ступенів рухової свободи та складності фізіологічних та механічних властивостей м'язів, виникають великі труднощі в керуванні органами руху. Труднощі закладені в пасивних частинах кістково-суглобного апарату внаслідок великої кількості ступенів вільної рухомості в ньому та у м'язах внаслідок їх складних фізіологічних та механічних якостей. Чим більше ускладнюються рухові завдання, тим складнішими і точнішими стають вирішальні їх рухи. Чим більше потрібно уточнити та розділяти самі виконавчі органи, тим у більшому ступені зростають труднощі управління ними.

Труднощі ускладнюються ще тим, що в ході розвитку все більше підвищується попит на здібність швидко пристосовуватись до нових умов, які швидко змінюються, вирішувати несподівані, нешаблонні рухові завдання, виходити з честю із непередбачених положень. Все вище починає цінитись рухова винахідливість. Спритність це якість або здібність, яка визначає відношення нашої нервової системи до навичок. Від ступеня рухової спритності залежить наскільки швидко та успішно зможе побудуватися та чи інша рухова навичка та наскільки високого удосконалення її власник зможе досягнути.

Здібність точно визначати та своєчасно змінювати положення тіла, здійснювати рухи у потрібному напрямку людина проявляє у відповідних умовах конкретної професійної, спортивної або іншої діяльності. Такі якості проявляються на спортивному майданчику, на футбольному чи гандбольному полі на килимі для боротьби, гімнастичних приладах та ін. Якість спритності виділяється із інших якостей. безсумнівно, вона більш різностороння і універсальна ніж всі інші якості.

Спритність допомагає в цілому ряді легкоатлетичних, гімнастичних і спортивно-рухових діях, але всюди вона застосовується як допоміжний аспект, і на ній не зупиняють увагу, за її рахунок всю увагу концентрують то швидкість, то витривалість, то силу. Це ставить спритність в не вигідні зовнішні умови, але внутрішньо підносить її над усіма іншими якостями, надаючи їй особливу участь.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 796.012:351.74

Павло Володимирович Сахута,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. наук з фізич. виховання та спорту, доц. Яреценко О. А.

РОЗВИТОК ГНУЧКОСТІ, ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Розвиток гнучкості є важливою профілактичною підготовкою для попередження розладів опорно-рухового апарата, а також розвиток гнучкості сприяє загальній фізичній підготовці, необхідній працівнику поліції для якісного виконання службових обов'язків.

Для того щоб розглянути досліджуване питання необхідно проаналізувати наукову літературу з дослідження розвитку гнучкості та нормативну базу діяльності поліції, особливо звернути увагу на вимоги до поліцейських щодо фізичної підготовленості. Дослідження тематики розвитку гнучкості приділяли увагу в своїх працях Солодков А. С., Сологуб Е. Б., Сермеев Б. В., Неробеева О. В., Менхин А. В., Аллахвердиев Ф. А. та інші.

Гнучкість (рухливість в суглобах) – це здатність людини виконувати рухи з великою амплітудою. Виділяють дві основні форми гнучкості: пасивну та активну. Пасивна гнучкість відповідає анатомічній будові суглоба і еластичності м'язів і визначається величиною можливої амплітуди руху під дією зовнішніх сил (наприклад, сили важкості або зусиль партнера). Активна гнучкість обумовлена силою м'язів, що оточують суглоб, і їх здатністю здійснювати рух з великою амплітудою. Наприклад, що людина за рахунок своїх зусиль може відвести (підняти) ногу в сторону (вперед) на певну висоту [1, с. 3–4].

Виключно велике значення вправи для розвитку гнучкості або, іншими словами, «розтяжки» мають при професійних (в тому числі, спортивних) фізичних і психо-емоційних перевантаженнях, які часто призводять до перенапруження опорно-рухового апарату людини. У крайніх випадках вони можуть викликати у індивіда предпатологічного і, навіть, стійкий патологічний стан. Дозоване і професійне використання засобів реабілітації, в тому числі і вправ «на розтягування», дозволяє: 1) ефективно знімати втому і болі в м'язах; 2) покращувати кровообіг; 3) охороняти людину від стресів; 4) зберігати гарну поставу і перешкоджати старінню організму в цілому, тобто робити глибокий оздоровчий вплив [2, с. 15]. Отож, вправи на розвиток гнучкості здійснюють оздоровчий вплив на організм, покращуючи як загальний стан здоров'я та психічну стійкість, саме ці два критерії займають вагоме значення в службовій діяльності поліцейського, характеризуючи його спроможність до виконання службових завдань. Але наявність таких важливих характеристик досягається не лише протягом службової діяльності поліцейського, а є однією із основних вимог до призначення на посаду до органів поліції. Згідно зі ст. 57 Закону України «Про Національну поліцію» атестування поліцейських проводиться з метою оцінки їхніх ділових, професійних, особистих якостей, освітнього та кваліфікаційного рівнів, фізичної підготовки на підставі глибокого і всебічного вивчення, визначення відповідності посадам, а також перспектив їхньої службової кар'єри. Вимоги, що ставляться до поліцейських є необхідною умовою задля їх спроможності здійснювати заходи фізичного впливу, відповідно до ст. 42, 43, 44, 45 Закону України «Про Національну поліцію», а також задля їх спроможності витримувати навантаження виконання службових обов'язків.

Таким чином, розвиток гнучкості має вагоме значення як для підтримання здоров'я працівників поліції, так і для призначення на посаду, а також для виконання службових обов'язків без шкоди для здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Гибкость и ее развитие : метод. рек. / Самар. гос. аэро-космич. ун-т ; В. М. Богданов, Л. П. Богданова. – Самара, 2004. – 32 с.
2. Манько Л. Г. Развитие гибкости у гимнасток 10–12 лет на основе сопряжённой физико-технической подготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Манько Л. Г. – СПб., 2015. – 189 с.

Одержано 15.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ ФАКУЛЬТЕТУ № 4**

УДК 343.1:65.012.8+004

Ігор Михайлович Власенко,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Гнусов Ю. В.

**МЕТОДИ ЗБОРУ ІНФОРМАЦІЇ З ВІДКРИТИХ
ТА ЗАКРИТИХ ДЖЕРЕЛ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КІБЕРЗЛОЧИНІВ**

У підрозділах Національної поліції для розкриття злочинів використовується збір інформації з відкритих та закритих джерел. На даний момент використовуються різні підходи для класифікації джерел здобутої інформації (відкритих та таємних), і тому може існувати певне дублювання зібраних даних.

Один із видів збору відкритої інформації є розвідка у відкритих джерелах (**Open Source Intelligence**), що включає в себе пошук, збір та оцінку інформації, отриманої із загальнодоступних джерел та її аналіз. У розвідувальному співтоваристві термін «відкритий» вказує на загальнодоступність джерела (на відміну від секретних джерел та джерел з обмеженим доступом).

Одним з видів OSINT у сфері кіберзлочинності є кіберрозвідка або безпека (**Cyber Intelligence/ Security**). Кіберрозвідка / безпека займається збором інформації про погрози інформаційним системам та інформаційним інфраструктурам держав.

Агентурна розвідка (**Human Source Intelligence**) є найстарішим і найвідомішим джерелом збору таємної інформації. Така інформація може надходити від агентури і таємних інформаторів, тому агентурна оперативна інформація цінується, бо її можна не знайти у відкритих джерелах.

Радіотехнічна розвідка (**Signal Intelligence**). Радіотехнічна оперативна інформація отримується головним чином шляхом перехоплень телефонних розмов, а також інших типів даних, що передаються, таких як факс або Інтернет. І в системі національної безпеки і в системі правоохоронної діяльності радіотехнічна розвідка включає в себе аудіо-спостереження, на кшталт телефонів, що прослуховуються або електронних датчиків у приміщеннях.

Візуальна розвідка (**Imagery Intelligence**) традиційно займається фотозйомкою, а також збиранням даних з інших частин світлового спектра, наприклад з інфрачервоної. Візуальну розвідку важко виявити або запобігти їй.

Візуальна оперативна інформація обмежена в своїй здатності розкривати плани і наміри. Як і радіотехнічну оперативну інформацію, візуальну оперативну інформацію дорого збирати, а обсяги даних, що генеруються, роблять управління такою інформацією важким процесом. Окрім того, візуальна розвідка також вразлива для заходів з недопущення та дезінформації.

Джерела пов'язані з розвідкою фізичних полів (**Measurement and Signatures Intelligence**). Розвідка фізичних полів (MASINT) є новітньою формою збору даних та включає в себе дані про випромінювання, наприклад, теплове і звукове, та дані про залишки речовин, на кшталт відбитків пальців, слідів, зразків тощо. Розвідка фізичних полів (MASINT) має перевагу, тому що цілі часто не усвідомлюють можливостей цього методу збору даних.

Для ефективного проведення боротьби з кіберзлочинністю працівники поліції, застосовуючи інструментарій аналітичної діяльності, повинні враховувати можливості та об'єктивні обмеження, що виникають під час розвідки у відкритих джерелах (**Open Source Intelligence**) та джерелах таємної інформації (**Human Source Intelligence**).

Одержано 18.04.2016

*

УДК 004.056:55(043.2)

Олена Русланівна Лапшина,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук Світличний В. А.

ПРОТИДІЯ ФІШИНГ-ШАХРАЙСТВУ

На сьогоднішній день постійно використовується безліч різних високотехнологічних пристроїв – пластикових карт, мобільних телефонів, комп'ютерів. Постійно з'являються нові моделі, програми і сервіси. Все це робить наше життя зручнішим, але потребує деяких навиків і знань.

Одночасно з розвитком таких пристроїв з'являються види шахрайства, які дозволяють присвоїти грошові кошти громадян. Щоб не піддатись на прийоми зловмисників, достатньо знати, як вони діють, і отримуватись правил безпечного використання.

Аналітичні дослідження дозволяють стверджувати, що найбільш розповсюдженим шахрайством являється шахрайство з банківськими картами. Простота використання банківських карт залишає безліч лазівок для шахраїв.

Розглянемо найпопулярніший спосіб шахрайства з картами банків:

Як це організовано? Ви отримали лист по електронній пошті (в тому числі із банку), Вам зателефонували з банку, Вам приходить SMS повідомлення, або про те, що Ваша банківська карта заблокована і для її розблокування пропонується:

- зайти на сайт банку і особисто розблокувати карту. Не переходьте по вказаним в листі посиланням, оскільки вони можуть привести на фальшиві сайти-двійники;
- безкоштовно зателефонувати на певний номер для отримання подробиць інформації. Коли ви дзвоните на вказаний телефон, вам повідомляють про те, що на сервері, який відповідає за обслуговування карти, виник збій, а після того просять повідомити номер карти і ПІН-код для її перереєстрації.

Насправді відбувається наступне: для шахрайства зловмисникам потрібен тільки номер Вашої карти і ПІН-код. Як тільки Ви їх повідомите, кошти будуть зняті з Вашого рахунку. Як діяти в такій ситуації? Не поспішайте повідомляти реквізити вашої карти! Ні одна організація, включаючи банк, не може вимагати Ваш ПІН-код! Для того, щоб перевірити отриману інформацію про заблокування карти, необхідно зате-

лефонувати в службу підтримки банку. Скоріше всього, Вам дадуть відповідь, що ні-яких збоїв на сервері не було, і Ваша карта продовжує обслуговуватись банком.

Протидія фішингу потребує постійного моніторингу на предмет нових методів та шляхів обходу системи безпеки в цілому, але дані в основному потрапляють до рук шахраїв через «людський фактор», адже більша частина населення не надає особливого значення звичайним правилам особистої безпеки. Тому шахраї, використовуючи методи соціальної інженерії, мають можливість заволодіти особистими даними людини, які вона мала необережність розкрити.

Одержано 28.04.2016

УДК 004.042

Дмитро Васильович Мільчаков,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук Світличний В. А.

ПРОГРАМНО-АПАРАТНИЙ КОМПЛЕКС АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Й ПІДТРИМКИ УХВАЛЕННЯ РІШЕНЬ – RICAS

Фахівцями Управління інформаційного забезпечення Харківського обласного ГУНП спільно з місцевими ІТ-компаніями розроблений інноваційний комплекс аналітичної обробки інформації різноманітних банків даних з відображенням на детальній інтерактивній карті як самих об'єктів, так і результатів їх аналізу. Комплекс має робочу назву «RICAS» (Real – time Intelligence Crime Analytics System) і на сьогоднішній день знаходиться на етапі тестового впровадження.

Застосування комплексу дає можливість:

- збереження відеоданих на серверах, їх перегляд та аналіз у разі необхідності;
- безпосереднього доступу до кожної відеокамери на детальній інтерактивній карті області;
- відображення на цій карті об'єктів та осіб, які можуть впливати на розвиток ситуації.

В процесі тестування комплексу підтверджується його гнучкість та спроможність інтегрування будь-яких даних, з можливістю часового та просторового аналізу їх зв'язків між собою. Розроблений комплекс не обмежується Харковом та областю, а з легкістю масштабується до рівня країни і навіть більше.

Однією із складових частин комплексу RICAS є зовнішній Інтернет – сервіс взаємодії правоохоронних органів з громадськістю – проект Police.kh.ua, який на даний час користується популярністю в мережі Інтернет.

Проведені тестові випробування впродовж 3-х місяців підтверджують можливість комплексу щодо реагування на кримінальні та інші події. В результаті роботи команди з 3 аналітиків протягом цього часу було надано 152 аналітичних довідки з відомостями про осіб, можливо причетних до вчинення злочинів, більшу половину з яких підтверджено в ході перевірочних та оперативних заходів, зазначених осіб викрито у вчиненні злочинів.

На теперішній час комплекс тестується на обчислювальних потужностях ГУНП в Харківській області. Для його розгортання в робочий режим необхідне створення сучасного дата-центру на базі ГУНП в Харківській області, створення ситуаційно-аналітичного центру та організація підготовки відповідних фахівців для роботи в ньому.

Комплекс RICAS працює в реальному часі і дозволяє розкривати злочини на основі аналізу баз даних, накопичених поліцією/міліцією за останні 20 років. Системі доступні дані про більш ніж 5 мільйонів подій, що сталися на Харкі-

щині, починаючи з 1995 року. За 4,5 місяця, які в Харкові тестували систему, вона допомогла розкрити близько 300 злочинів.

Для опрацювання зазначених пропозицій доцільним вбачається створення рішенням обласної ради спільної робочої групи, до якої увійшли б представники ГУНП в Харківській області, зокрема Управління інформаційного забезпечення, а також представники зацікавлених департаментів і служб Харківської обласної державної адміністрації та Харківської обласної ради.

Одержано 11.04.2016

*

УДК 004.056:55(043.2)

Алла Петрівна Синиця,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук Світличний В. А.

ВИЯВЛЕННЯ ПРИСТРОЇВ ДЛЯ НЕЗАКОННОГО ВТРУЧАННЯ В РОБОТУ БАНКОМАТІВ

За даними експертів та американської компанії Visa Inc., надає послуги проведення платіжних операцій, лідерами серед незаконних операцій з банківськими картами являються скімінг і online-шахрайство. Скімінг (від англ. skim – знімати вершки) – створення копії магнітної смуги для виготовлення клону карти користувача за допомогою спеціалізованих пристроїв, які називаються «скімери» і «шиммери» і найчастіше встановлюються на банкомати. За принципом дії ці пристрої не відрізняються один від одного і потребують використання прихованих відеокамер або накладок на клавіатуру банкомату для отримання PIN-коду.

Однак в шиммінгу замість традиційних громіздких скіммерів на щілину приймача пластикових карт банкоматів використовується дуже тонка, гнучка плата, впроваджується через цю щілину в середину банкомата. «Шим» підсаджується за допомогою спеціальної карти – носія: її просовують у щілину банкомату, де тонкий «шим» приєднується до контактів, що прочитусь дані з карт, після чого картка-носіїв видаляється. Далі все працює, як і при традиційному скімінгу – тобто вставляються в банкомат пластикових карт, де зчитуються всі важливі дані, які потім використовуються зловмисниками для виробництва карток – дублікатів та зняття з їх допомогою грошей. Єдине, але дуже важливе на відміну від скімінгу полягає у відсутності будь-яких зовнішніх ознак шиммінгу того, що в банкоматі сидить «жучок». Виходячи зі специфікацій, що регулюють розміри щілини карт-рідера, товщина «шима» не повинна перевищувати 0,1 мм, інакше він буде заважати пластиковим картам. Це приблизно вдвічі тонше людської волосини.

Для власників банківських платіжних карток розроблено величезну кількість різноманітних інструкцій і правил безпеки. Основні з них наступні:

1. При проведенні операцій з картою користуйтеся тільки тими банкоматами, які розташовані в безпечних місцях і обладнані системою відеоспостереження і охороною: у державних установах, банках, великих торговельних центрах і т. д.

2. Звертайте увагу на картоприймач і клавіатуру банкомату. Якщо вони обладнані якими-небудь додатковими пристроями, то від використання даного банкомата краще утриматися і повідомити про свої підозри за вказаним на моніторі банкомату телефону.

3. У випадку некоректної роботи банкомату – якщо він довгий час перебуває в режимі очікування або мимоволі перезавантажується – відмовтеся від його використання. Велика ймовірність того, що він перепрограмований зловмисниками.

4. Ніколи не піддавайтесь допомозі порадам сторонніх осіб при проведенні операцій з банківської картки в банкоматах. Зв'яжіться з Вашим банком – він зобов'язаний надати консультаційні послуги по роботі з картою.

5. У торгових точках, ресторанах і кафе всі дії з Вашою картою повинні відбуватися у Вашій присутності. В іншому випадку шахраї можуть отримати реквізити Вашої картки за допомогою спеціальних пристроїв і використовувати їх в подальшому для виготовлення підробки.

Одержано 18.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЗАХИСТУ
ІНФОРМАЦІЇ ФАКУЛЬТЕТУ № 6**

УДК 343.98

Тетяна Сергіївна Передерій,

студент 3 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Тулунов В. В.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ

Сьогодні не існує загальноприйнятого визначення терміну «кіберзлочин», що характеризується експертами як злочин, здійснений із застосуванням високих інформаційних технологій. Злочин може бути здійснений засобами телекомунікаційних систем і мереж, в телекомунікаційній системі або мережі.

З врахуванням усіх міжнародних телекомунікаційних мереж, що існують сьогодні в світі менш вірогідним стає те, що всі елементи кіберзлочинності будуть обмежені територією однієї держави. Залежно від стосунків між зацікавленими державами, характеру відповідної інформації та інших чинників може виникнути потреба в розробці повноважень і процедур в міжнародних угодах та стандартах.

Здійснення відповідно до статей Європейської Конвенції про взаємодопомогу з кримінальних справ між державами-учасниками Європейського Союзу загальні дії при розслідуванні транснаціональних злочинів ускладнюються з таких причин:

- традиційні форми співпраці передбачають письмові клопотання про надання правової допомоги, а це пов'язано з втратою часу в разі розслідування кіберзлочинів, та втрату доказів унаслідок знищення;

- виявлення, закріплення, вилучення «історичних даних» (слідів) є можливим відносно двох держав (держави – місця знаходження потерпілого і держави, в якій знаходиться злочинець);

- законами однієї держави проводяться розмежування між пошуком і перехопленням даних в процесі їх передачі або пошуку, які зберігаються, тоді як в правових системах інших держав чітке розмежування відсутнє.

Аналіз основних міжнародних документів правового регулювання інформаційних технологій дозволяє зробити висновок, що для ефективної діяльності по розслідуванню транснаціональних кіберзлочинів необхідно:

- уніфікувати кримінальне і кримінальне процесуальне законодавство кожної держави щодо протидії кіберзлочинам;

- усунути норми подвійного права;

- удосконалити протокол офіційної правової допомоги для ефективного розслідування злочинів і вирішення проблем оперативного отримання з-за кордону вилученої або збереженої на час надання правової допомоги комп'ютерної інформації – в документованому вигляді для використання її у якості доказу;
- передбачити канал зв'язку для забезпечення обслуговування невідкладних запитів в будь-який проміжок часу у всіх часових поясах з метою удосконалення системи слідчих і оперативно-розшукових заходів;
- ввести системи ідентифікації для сприяння пошуку кіберзлочинця за декілька секунд з метою здобуття безперечних доказів його злочинної діяльності;
- забезпечити обмін адресами операторів мереж/постачальників послуг у мережі.

Існування різних принципів, більшість з яких суперечать один одному, показують, що проблеми юрисдикції не нові в сучасному міжнародному праві, а Інтернет і телекомунікаційні системи лише розширюють спектр потенційних проблем та загроз національній безпеці держави.

Таким чином, проблеми, які створюються сучасними технологіями, можуть вирішуватися за допомогою тих же технологій. І, відповідно, поняття територіальності може стати фундаментальним у формуванні концепції «кіберправа».

Одержано 15.04.2016

*

УДК 372.862

Антон Юрійович Чмирь,

студент 3 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Тулупов В. В.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

Розробка та впровадження інноваційних технологій для підготовки фахівців з організації захисту інформації має суттєву прикладну компоненту наближення до проблематики діяльності самих підрозділів технічного захисту інформації. Тому, комп'ютеризація навчання відносяться до числа найбільш наукомістких областей, що вимагають величезних витрат інтелектуальної праці, у тому числі праці методистів вищої кваліфікації.

Високий темп розвитку інформаційних технологій зумовлює:

- оновлення засобів матеріально-технічного забезпечення навчального процесу новими зразками техніки та інформаційними технологіями;
- оновлення кадрового потенціалу спеціальних кафедр та взаємопроникнення інформаційних технологій та спеціальних знань в суміжні дисципліни, що викладаються;
- впровадження нових методик і прийомів навчання, комп'ютеризація навчального процесу;
- тісний зв'язок з передовими науково-технічними розробками в сфері інформаційних технологій та спеціальної техніки.

Метою даної доповіді є виділення кола існуючих проблем щодо програмно-технічного забезпечення дисциплін професійної та практичної підготовки студентів, шляхи їх подальшої реалізації на прикладі створення комп'ютерних навчаючих систем для впровадження їх у навчальний процес.

Можливі підходи до розв'язання проблем. Розв'язання деяких вищезазначених проблем знайшли своє відображення в розробках кафедр які навчають студентів та курсантів за напрямом 6.170102 – «Системи технічного захисту інформації», а саме: комп'ютерний тренажер «Селективний мікровольтметр та вимірювач напруги завад SMV 8.5» призначений для отримання первинних практичних навичок роботи з селективним мікровольтметром та вимірювачем напруги завад SMV 8.5. Тренажер являє собою спрощений аналог пристрою SMV 8.5 та має наступні можливості:

- ознайомлення користувача з призначенням пристрою;
- ознайомлення з технічними характеристиками SMV 8.5;
- ознайомлення з комплектацією пристрою;
- ознайомлення з органами управління пристроєм;
- демонстрація використання пристрою при виконанні учбово-тренувальних задач;
- безпосереднє виконання учбово-тренувальних задач для оволодіння навичками роботи з пристроєм;
- тестування користувача.

Для забезпечення проведення лабораторних робіт з дисципліни «Методи та засоби захисту інформації» також було розроблено комп'ютерні тренажери: «Виміри за допомогою селективного мікровольтметра SMV 11», «Виміри за допомогою селективного нановольтметра Unipan-233» та «Вимірювач шуму та вібрацій ВШВ-003-М2» з використанням мультимедійної платформи Adobe Flash (раніше мала назву Macromedia Flash) та інших технологій. У рамках дипломного проектування розробляються комп'ютерні тренажери для інших пристроїв з подальшим впровадженням їх у навчальний процес.

Висновки. Впровадження таких розробок у навчальний процес дозволить у деякій мірі замінити традиційний науковий інструментарій засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, шляхом виконання учбово-тренувальних задач на тренажері, у зв'язку обмеженістю таких приладів на кафедрах.

Одержано 19.04.2016

*

УДК 004.047

Світлана Сергіївна Таньшина,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. наук з держ. упр. Опиценко Ю. М.

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В умовах розповсюдження групової злочинності, що має пірамідальну ієрархічну структуру, вузькоспеціалізовані підрозділи, високий рівень оснащення та конспірації, для проведення ефективного аналізу оперативної інформації та розвідувальних даних перспективним є використання багатофункціональних програмних засобів в діяльності Національної поліції України при розслідуванні злочинів. Розглянемо основні можливості пакетів IBM I2, що можуть бути застосовані для організації аналітичної роботи в оперативних та інформаційно-аналітичних підрозділах поліції.

I2 – це потужний пакет аналітичного програмного забезпечення, який дозволяє об'єднати інформацію з різних джерел на одній схемі. Інтеграційні рішення IBM I2 уможливають об'єднання даних, забезпечують сумісність з реляційними системами управління базами даних (СУБД Oracle, Microsoft SQL server, Microsoft Access), а також статистичними інструментами аналізу.

IBM i2 Analyst's Notebook – візуальне аналітичне середовище, яке дозволяє максимально ефективно використовувати величезні обсяги інформації, накопичені державними службами та підприємствами. Завдяки інтуїтивно зрозумілому інтерфейсу з урахуванням контексту дозволяє аналітикам швидко зіставляти, аналізувати і наочно представляти дані з різних джерел, скорочуючи час на пошук важливої інформації у великих обсягах даних. IBM i2 Analyst's Notebook надає актуальні і дієві аналітичні засоби, що допомагають виявляти, передбачати, запобігати і припиняти злочинну, терористичну і шахрайську діяльність.

IBM i2 iBase – це інтуїтивно зрозумілий аналітичний додаток баз даних, який дозволяє спільно працювати колективам аналітиків, збирати, контролювати і аналізувати дані з декількох джерел. Цей продукт дозволяє вирішити повсякденну проблему аналітиків, яка полягає у виявленні і розкритті особливостей взаємозв'язків, шаблонів і тенденцій (трендів) в сучасних умовах, що характеризуються стрімким зростанням обсягів складних структурованих і неструктурованих даних.

IBM i2 iBridge – це розширене рішення для зв'язку та аналітичного пошуку, яке з'єднує користувачів IBM i2 Analyst's Notebook безпосередньо з базами даних підприємств, установ, організацій. Ефективні інструменти пошуку та виконання запитів повертають результати у вигляді готових до аналізу даних з візуалізацією зв'язків між записами для прискорення створення аналітичних висновків.

I2 відображає взаємозв'язки між людьми, банківськими рахунками, організаціями, номерами телефонів, майном фірм та іншими речами. Подібний аналіз спрощує роботу з великими обсягами даних, автоматично створюючи діаграми зв'язків об'єктів. Діаграми, які дозволяють простежити послідовність і взаємозв'язок певних подій протягом конкретного проміжку часу, також дозволяють виявити і проаналізувати стійкі, повторювані в часі послідовності подій (телефонні розмови, банківські транзакції тощо).

За наявності необхідної кількості даних про злочинне угруповання та злочини, до яких воно має пряме чи опосередковане відношення, фахівці-аналітики, обробляючи дані оперативних зведень та інформацію з відкритих джерел за допомогою спеціалізованих програм (класу IBM I2), зможуть ефективно розкривати злочини майже «не виходячи зі службового кабінету».

Одержано 12.04.2016

*

НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАКУЛЬТЕТУ № 3

УДК 351.74

Ігор Володимирович Костоглод,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Власенко І. В.

**ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ
ОРГАНІВ У ВИПАДКАХ ВОГНЕВОГО КОНТАКТУ НА БЛИЖНІХ
ДИСТАНЦІЯХ**

Специфіка служби співробітників Національної поліції України полягає в необхідності виконання службових та професійних обов'язків в умовах, ускладнених впливом емоційних і фізичних стресових факторів, пов'язаних із загостренням кримінальної обстановки, локальними бойовими діями, стихійним лихом і катастрофами.

Більшу частину свого часу працівники ОВС є під впливом екстремальних ситуацій в оперативній обстановці.

Згідно з даними Міністерства внутрішніх справ України, в умовах проведення антитерористичної операції на сході країни, фіксується величезна кількість випадків вилучення у цивільного населення зброї та боєприпасів на усій території України, у тому числі у 6–7 разів збільшилися випадки застосування вогнепальної зброї при вчиненні злочинів та правопорушень. У свою чергу, характерною особливістю дії працівників національної поліції у екстремальних умовах є робота у густозабудованих кварталах та на місцевості, де є велика кількість будівель та споруд. У виникненні вогневого контакту бій проходить, переважно, на ближніх дистанціях. Спираючись на дані МВС України та оперативну інформацію, а також на криміногенну обстановку у країні питання підготовки правоохоронців до дії в умовах близького вогневого контакту становлять, без перебільшення, питання національної безпеки України.

Якщо спробувати визначити стратегію будь-якого вогневого поєдинку на ближніх дистанціях не вдаючись в подробиці, то вона зводиться до виконання двох головних умов: залишитися живим і вразити супротивника.

При цьому правоохоронець повинен володіти трьома універсальними прийомами оборони:

- захист шляхом створення фізичної перешкоди між атакуючим і оборонцем;
- захист маневром;
- захист нанесенням попереджувального удару.

Адже саме на можливості людини спираються при підготовці стрільців. Вченими доведено, що людина до 90 % інформації отримує за допомогою зору. Відстань до об'єкту визначається очима двома способами: акомодациєю і дивергенцією. Акомодация – це здатність кришталика змінювати свою кривизну для фокусування на об'єкт та отримання різкого зображення. Дивергенція – це здатність визначати відстань до об'єкта двома очима. Акомодация та дивергенція взаємопов'язані і що для нас важливо, виявляють себе найбільш повно на дистанціях до 6–7 метрів.

Вітчизняні та закордонні вчені наводять такі дані: Серед усіх випадків застосування зброї майже 61 % випадків – на дистанції менше 10 метрів.

Статистика Великобританії свідчить, що 86 % застосування зброї на дистанції менше 5 м метрів, а статистика США – 57 % застосування зброї на відстані 3–5 метрів.

Як бачимо, статистика різних країн дещо різниться, але дозволяє зробити висновки про те, що бій на гранично малих дистанціях з використанням вогнепальної зброї – це не менше половини всіх вогневих контактів.

Також варто додати, що реакція стрілка на загрозу у вигляді гальмування або збудження нервової системи не завжди виникає миттєво, а викид у кров адреналіну може викликати зміну стану тоді, коли бій уже закінчився. Тривалість бою в ситуації реального нападу може взагалі дозволити відмовитися від розгляду роботи адреналіну в деяких випадках. Тому, неможливо заперечувати важливість прицільної стрільби на вогневій підготовці. Єдине, на що хочеться звернути пильну увагу – це те, що важливий сам інтуїтивний вибір стрільцем способу стрільби в ситуації бою. І він повинен йти від знання своїх можливостей. А отже, до підготовки правильної поведінки в ближньому бою слід навчати.

Виділяють такі тактичні особливості підготовки до вогневого контакту на коротких дистанціях:

1) Успіху досягає стрілок, а не зброя. Впевненість стрілка в тому, що його пістолет – дійсно смертоносна зброя, безумовно, необхідна. Але покладати надії тільки

на якості самої зброї – значить свідомо програти. Майстер завжди коштує дорожче інструменту.

2) Положення, з якого доводиться стріляти в реальній ситуації, відрізняється від спортивної стійки. Зокрема, треба враховувати інстинктивне прагнення людини сховатися, пригнутися до землі або присісти, коли починається перестрілка. Стрілянина по мішенях з певною, чітко вивіреною дистанції – недостатня підготовка до реального зіткнення. Часто трапляється, що стрілок, що показує прекрасні результати в тирі, в перестрілці наче вперше тримає в руках пістолет. Обов'язковим елементом в тактичній підготовці повинно стати навчання користуванню різними укриттями і стрільби з укриттів, а також навчання стрільбі при пораненні в одну руку.

3) Скороминущого погляду на мету не достатньо для її вірної ідентифікації та наведення зброї. Мета і та її область, яку потрібно вразити, повинні знаходитися у фокусі уваги стрілка.

4) Контроль за витратою патронів – один з головних принципів ведення вогню. Хоча багато перестрілки закінчуються після кількох пострілів, не завжди буде достатньо одного магазину. Часто стрілець робить шість пострілів, будучи впевненим, що стріляв тільки двічі. Підрахунок пострілів повинен бути доведений до рівня рефлексу.

Цикл швидкісної стрільби складається з наступних елементів:

- час реакції стрілка на появу мішені (0,19–0,23 с);
- час підйому зброї 2,4–2,8 с (1,6–1,8 с – час підйому, 0,8–1,0 с – час доведення і горизонтального утримання зброї);
- час першого пострілу (на спусковий гачок приблизно за 0,6 с до моменту пострілу потрібно тиснути без прискорень і уповільнень, не чекаючи бавовни і віддачі).

Часові параметри шкірного пострілу (0,14–0,2 с). У чотирьох секундній серії (5 пострілів) інтервал між пострілами становить в середньому 0,55 с, час зсуву пістолета від попереднього пострілу – 0,22 с, і на прицілювання для наступного пострілу залишається всього 0,33 с.

Підготовка до дій в умовах близького вогневого контакту суттєво відрізняється від інших видів вогневої та тактичної підготовки правоохоронців і, зважаючи на загострення кримінальної обстановки, локальні бойовими дії та погіршену криміногенну обстановку в державі, необхідно приділити даній проблематиці особливу увагу.

Одержано 22.04.2016

*

УДК 351.74

Ольга Олександрівна Магда,

курсант I курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: Шевченко Т. В.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ УСКЛАДНЕННЯ ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ

Стаття 3 Конституції України зазначає, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». Саме на забезпечення цих загальнодержавних принципів спрямована діяльність Національної поліції України, в тому числі патрульної поліції. В умовах реформування системи МВС України особливу увагу треба приділити діяльності новоствореної патрульної служби.

Дослідження з цього питання сприятиме удосконаленню діяльності патрульної служби в типових та нетипових умовах, підвищенню рівня морально-психологічної і

тактико-спеціальної підготовки поліцейських в умовах ускладнення оперативної обстановки.

В умовах виключно малого терміну навчання, та виходячи із аналізу досвіду роботи патрульної служби Національної поліції можна визначити, що одним з найважливіших недоліків в роботі є невміння діяти в умовах, що ускладнюють оперативну обстановку, які, у свою чергу, складають не менше ніж 60 % від усіх подій, що виникають у роботі патрульної служби.

Ігнорування цієї проблеми, яка виникла під час реформування системи МВС України, загрожує подальшим збільшенням кількості дорожньо-транспортних пригод, зростанням загальнодержавного рівня злочинності, втрати контролю за криміногенною ситуацією та, як наслідок, суттєвого зменшення ефективної роботи всієї правоохоронної системи і втрати довіри серед населення.

Основними факторами, що ускладнюють оперативну обстановку є:

- великі скупчення людей на обмеженій території;
- інтенсивний рух транспорту на маршруті патрулювання;
- несприятливі погодні умови (в т. ч. час доби);
- збройний опір правопорушника;
- різні прояви масових правопорушень та порушень громадського порядку;
- психологічна втома, перевищення робочого дня;
- велика кількість важливих промислових, культурних, адміністративних об'єктів.

Ускладнений стан оперативної обстановки характеризується своєю нетиповістю, слабкою передбачуваністю, неординарністю протікання подій та наявністю загрози або реального заподіяння шкоди населенню та навколишньому середовищу іншим, охоронюваним державою, інтересам.

Впевнені, тактично доцільні дії співробітників патрульної служби можуть бути напрацьовані лише в ході систематичних тренувань, що включають практичне відпрацювання алгоритму дій і розвиток стійкої в нетипових умовах мислення.

Патруль зобов'язаний знати оперативну обстановку на території патрулювання, задачі, порядок і особливості несення служби на маршруті, вміло і швидко опитувати очевидців подій, потерпілих, уміти змінити тактику дій в залежності від зміни оперативної обстановки.

Для підготовки висококваліфікованих фахівців необхідно:

- запровадити нову методику початкової підготовки (комплексний індивідуальний підхід, візуалізація навчання, аналіз помилок);
- значно розширити перелік навчальних дисциплін, що повинні бути викладені під час навчання та збільшити термін навчання мінімум до 6 місяців;
- підготувати збірник ситуативних завдань з дій патрульної служби під час застосування фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї та дій в умовах, що ускладнюють оперативну обстановку;
- збільшити кількість практичних занять шляхом моделювання нетипових ситуацій;
- використовувати міжнародний досвід правоохоронної діяльності в умовах ускладнення оперативної обстановки;
- поглиблено вивчати навчальні дисципліни, збільшити термін навчання;
- нові, більш суворі вимоги до особи, її індивідуальних якостей, мотивації до служби.

Одержано 14.04.2016

УДК 351.74

Олександр Вікторович Поліщук,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кременькова М. Ю.

ЕРГОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКІПРОВКИ ТА ОЗБРОЄННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Під час суттєвого реформування системи правоохоронних органів, а також в умовах активному залученні працівників національної поліції до участі у антитерористичній операції проблеми безпеки працівників правоохоронних органів стоять особливо гостро та становлять національні інтереси держави.

Згідно зі ст. 3 Конституції України «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». Не проста політико-економічна ситуація у державі та підвищенні криміногенної обстановки в Україні вимагають від держави рішучих заходів що до забезпечення національної безпеки та, в особливому чергу, безпеки правоохоронців.

У роботі національної поліції України виникають екстремальні ситуації, що характеризуються високою динамічністю, швидкоплинністю і різкою зміною обстановки в діяльності працівника національної поліції і в таких умовах він має бути в достатньо ефективній екіпіровці і відповідно мати озброєння, що забезпечить йому безпеку в крайньому випадку при застосуванні вогнепальної зброї.

Згідно до статистичних даних Міністерства внутрішніх справ України, приблизно 41% випадків смерті правоохоронців, що сталися під час зіткнення зі злочинцями, можна було уникнути при правильному виборі засобів індивідуального захисту. Майже 95% правоохоронців, життя яких міг врятувати бронежилет другого класу захисту та вище. Відповідно до аналітичних даних МВС переважна кількість уражених працівників правоохоронних органів отримали смертельні поранення у області грудей або боків, а, при цьому, середня кількість пострілів у кожному з інцидентів бою була меншою за два.

На основі цього виникає ряд питань щодо екіпіровки та достатнього і ефективного озброєння при виконанні невідкладних службових завдань і при цьому головне положення кожного – мінімізувати свій ризик, що може виникнути при затриманні правопорушників. Ергономічні властивості характеризують зручність і комфорт експлуатації виробу.

Також слід особливо зазначити, що сучасні засоби індивідуального захисту, що стоять на озброєнні в національній поліції, значно застаріли і, у переважній більшості, виготовлені ще за часів СРСР, у той час як зброя, яку переважно використовують злочинці, продовжувала та продовжує удосконалюватися, що призводить до зведенню до нуля захисній ефективності засобів бронезахисту працівників Національної поліції. До недоліків конструкції можна також віднести слабку захищеність бічних і пахових зон, а так само далеко не досконалу ергономіку.

Крім того, більшість бронежилетів має проблеми з заброневим або заперешкодним зміщенням кулі. Заброневе зміщення з'являється при ударі кулі про бронежилет. На думку експертів, у багатьох випадках загибелі людей, не будь бронезахисту та якби куля не зачепила життєво важливих органів, чоловік залишився б живий. Не рідкість, коли куля автомата або пістолета пробиваючи бронежилет, змінює напрям і проходить через все тіло. Навіть якщо жилет не пробиває, але броня прогинається всередину, то це може завдати серйозні контузійні травми, аж до летального результату.

Також слід зазначити, що ступінь захисту бронежилету зростає, як правило, з ростом маси і погіршенням ергономіки.

На нашу думку, необхідно якомога швидше проводити заміну застарілих зразків бронезахисту на користь більш сучасних, легших та ергономічніших. Таких бронежилетів, що у своїй конструкції використовують надвисокомолекулярні поліетилени високої щільності, а також демпфуючих прокладок, у тому числі антирикошетний шар з використанням вентиляції поджилетного простору і зниження контузійного впливу, що забезпечує вентиляційно-амортизує система, а також інші сучасні розробки.

Одержано 21.04.2016

*

УДК 351.74

Микола Олександрович Самойленко,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Власенко І. В.

ОСОБЛИВОСТІ МАСКУВАННЯ ПРАВООХОРОНЦІВ В ОПЕРАТИВНІЙ ОБСТАНОВЦІ

Маскування в військовій справі – комплекс заходів, спрямованих на введення супротивника у оману щодо наявності, розташування, складу, дій і намірів своїх сил. В збройних силах даний напрямок давно використовується та удосконалюється. Наприклад, в результаті Англо-Бурської війни 1899–1902 років англійська армія повністю відмовилася від традиційного червоного форменого одягу і перейшла на колір «хакі». Командос бурів так майстерно маскувалися, що вщент знищували війська англійців без прямих бойових дій.

Даний вид заходів обов'язково необхідний правоохоронцям при проведенні оперативних дій. Основні задачі маскування: підвищення ефективності оперативних дій (за рахунок скритності) та зменшення втрат при проведенні оперативних дій.

Види маскування: оптичне, звукове та електромагнітне. Найбільш простим та дієвим видом маскування є оптичне.

Оптичне маскування: камуфляж, мімікрія, димове задимлення, світлове маскування, фортифікація. Камуфляж передбачає маскування за рахунок спотворення видимого силуету об'єктів шляхом нанесення спеціального забарвлення, що заважає провести їх ідентифікацію або напрямок руху. Основний принцип мімікрії для маскування об'єктів – маскування шляхом спотворення вигляду приховуваного об'єкта. Світлове маскування передбачає зниження помітності об'єктів шляхом всебічного зменшення яскравості і колірного контрасту приховуваних об'єктів на навколишньому тлі. Димове задимлення створює непроникне середовище, яке скриває об'єкти та рух особового складу. Фортифікація передбачає переховування руху особового складу, який знаходиться за перешкодою.

Нами розглянуто більш суттєво використання камуфляжу. Основні особливості використання камуфляжу правоохоронцями впливають з основних задач поліції. До основних особливостей несення служби правоохоронцями є несення служби в умовах міста, в різні пори року та доби. Особливу роль необхідно приділити камуфляжу для різних підрозділів, в залежності від їх оперативних задач та можливих ситуацій. По-перше мова йде про спеціальні підрозділи, оперативних працівників, особовий склад, яких входить у групи захоплення, прикриття, блокування, нагляду, снайперські пари тощо.

Проведене експертне опитування вказало, що при діях у приміщеннях та будівлях найефективніше використовувати камуфляж, а на відкритому просторі стаціонарні

та полустаціонарні маскувальні позиції. Нами були розглянуті основні види камуфляжу та встановлено їх ефективність у оперативних діях. Основна задача в динамічній ситуації – забезпечення особистої безпеки особового складу, який виконує оперативні дії в умовах можливого вогняного контакту.

Нами були проведені низка експериментів. Перший експеримент проходив у тирі, де з відстані 25 метрів на влучність відстрілювалися мішені, які мали вигляд прямокутника, виконаного з різних видів камуфляжу. Найбільш кращі результати спостерігалися у флектарну, ДПМ та берізку. Другий експеримент проходив у лісі з використанням пейнтбольного спорядження. Задача групи захоплення знайти озброєного злочинця. Злочинець мав змогу стріляти на відстані тільки до 10 метрів. Найбільша кількість невдалого захоплення відбувалося, коли злочинець був у наступних видах камуфляжу: ДПМ, кікімора, леший, мультикам.

Отримані результати дають змогу підвищити ефективність проведення оперативних дій та забезпечити особливу безпеку особовому складу правоохоронних органів.

Одержано 26.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 2**

УДК 338.2:346.2

Яна Євгенівна Боторова,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Фурса В. А.

**ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ
У ПРАКТИЦІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ
КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ**

У період проведення економічних реформ в Україні набагато зросли правопорушення у господарській діяльності суб'єктів господарювання. Розширення сфер легальної господарської діяльності багаточисленних економічних суб'єктів різних організаційно-правових форм та форм власності об'єктивно приводить до необхідності збільшення методів застосування спеціальних бухгалтерсько-облікових знань в юридичній (правозастосовчій) діяльності. Сучасна правозастосовча практика свідчить про те, що важливою частиною професіональної компетенції юриста, у тому числі і працівників правоохоронних органів, є економіко-правові знання, вміння повно і правильно їх застосовувати для захисту державного і колективного майна від злочинних посягань.

Задля забезпечення безпеки у сфері економічних відносин, одними із провідних методів є ведення облікових документів та проведення інвентаризації. Записи в бухгалтерському обліку виконуються згідно первинних облікових документів. Але при цьому можуть виникати відхилення між показниками поточного обліку та фактичною наявністю товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів.

Первинна документація не завжди може охопити всі господарські операції в момент їх здійснення через природні та технічні їх втрати. Тому проводиться інвентаризація. Інвентаризація – це фіксація наявності майна організації, її фінансових зобов'язань на певну дату і подальше зіставлення фактичної її наявності з даними бухгалтерського обліку. Проведення інвентаризації передбачає вирішення таких завдань, як виявлення фактичної наявності основних засобів, матеріальних цінностей

та грошових коштів; контроль за їх збереженням; перевірка додержання правил та умов зберігання матеріальних цінностей і грошових коштів та інші. Тож інвентаризація, з одного боку, елемент бухгалтерського обліку, а з другого боку – засобом фактичного контролю за збереженням майна підприємств.

Важливою умовою проведення Інвентаризації є її раптовість. Тільки за цієї умови можна встановити дійсний стан збереження матеріальних цінностей і грошових коштів.

Як ініціатор проведення інвентаризації, оперативний співробітник повинен ужити відповідних заходів щодо встановлення ознак можливих зловживань, а саме на пошук чорнових записів, документів подвійного обліку, боргових розписок тощо, слідкувати за дотриманням порядку проведення інвентаризації, своєчасністю і правильністю складання відповідних документів. Зауважимо, що представник ОВС не є членом інвентаризаційної комісії і не може привласнювати собі її функції.

Інвентаризацію товарно-матеріальних цінностей можна розділити на три етапи. Підготовчий етап полягає в опломбуванні місць зберігання матеріальних цінностей, які закріплені за матеріально відповідальною особою, і одержати розписку про те, що всі документи здані у бухгалтерію, виконати візування документів.

Другий етап – встановлення в натурі фактичної наявності матеріальних цінностей (зняття залишків) і оцінка їх; перераховуються наявні товарно-матеріальні цінності в присутності всіх членів інвентаризаційної комісії (а також оперативного працівника ОВС). По закінченню інвентаризації складається акт (опис).

Третій етап – визначення результатів інвентаризації; Працівники бухгалтерії в присутності матеріально відповідальної особи складають порівняльні відомості. Результати інвентаризації встановлюють методом контрольного співставлення – книжних (бухгалтерських) залишків та фактичних.

Результати інвентаризації можуть показати:

- збіг книжкових і фактичних залишків – це позитивний результат інвентаризації;
- перевищення фактичних залишків над книжковими, внаслідок чого утворюється надлишки матеріальних цінностей;
- перевищення книжкових даних над фактичними, внаслідок чого утворюється нестача;
- нестача і надлишки, встановлені в порівняльній відомості, можуть утворювати пересортування.

Одержано 07.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ФАКУЛЬТЕТУ № 2**

УДК 681.3

Світлана Сергіївна Таньшина,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Кобзев І. В.

**СТВОРЕННЯ WEB-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО
КОМПЛЕКСУ З КУРСУ «ОСНОВИ БАЗ ДАНИХ»**

До засобів навчання, що постійно удосконалюються, на основі комп'ютерних технологій можна віднести електронні навчально-методичні комплекси (ЕНМК). Електронні навчально-методичні комплекси дають можливість слухачеві самостійно ко-

ристоватися пропонованою учбовою інформацією відповідно до своїх індивідуальних здібностей.

Існує велика кількість різних інформаційних технологій, так чи інакше заснованих на явних або неявних інформаційних структурах. Нині з'явилася універсальна технологія, що вміщує в себе практично усі розрізнені методи представлення структурованої інформації і що отримала широке поширення завдяки базуванню на ній основних телекомунікаційних систем, таких як Інтернет. Йдеться про гіпертекстові технології, і пов'язаних з ними технологіями мульти- і гіпермедіа.

Курс «Основи баз даних» читається в ХНУВС для курсантів і є нормативним з наряду підготовки «Системи технічного захисту інформації».

Для створення сайту можна використовувати різні системи і платформи. Порівнявши найпопулярніші безкоштовні системи управління контентом як основа нашої Web-орієнтованої системи ми використовували WordPress

WordPress 4.4.2 – система управління вмістом, написана на PHP і використовує як сховище базу даних MySQL. Є безкоштовним вільним програмним забезпеченням, поширюваним під ліцензією GNU GPL.

WordPress включає різні інструменти для виготовлення веб-сайту. Важливою особливістю системи є мінімальний набір інструментів при початковій установці, який доповнюється в міру необхідності. WordPress проста в освоєнні, оскільки розроблялася з розрахунку на користувачів з мінімальними знаннями в програмуванні. WordPress має безліч готових шаблонів дизайну, що дозволяє користувачеві вибрати і настроїти зовнішній вигляд сайту відповідно до свого смаку за допомогою продуманих меню.

Мета розробки нашої системи – підвищити якість навчання і збільшити долю самостійної роботи слухачів в процесі навчання. Сайт розміщений на безкоштовному хостингу (www.hostinger.com.ua) і має адресу <http://kbuapa.96.lt>.

ЕНМК містить учбову програму, курс лекцій, лабораторні роботи, практичні заняття, довідкові матеріали і систему тестування знань.

Лекції і інші матеріали з курсу «Основи баз даних» у форматі pdf можна проглянути або завантажити собі на комп'ютер. Система тестування знань реалізована за допомогою плагіну Testme.

Застосування електронних навчально-методичних комплексів в професійній підготовці майбутніх фахівців значно індивідуалізує учбовий процес, збільшує швидкість і якість засвоєння учбового матеріалу, дозволяє істотно посилити практичну спрямованість, розвинути творчі здібності слухачів, а також навчити їх самостійно мислити і активно працювати з учбовим матеріалом. Доцільність і ефективність створення вказаних комплексів обумовлена тенденцією зростання обсягу самостійної роботи слухачів з одночасним зменшенням кількості аудиторних занять, недостатньою їх кількістю. Крім того, запропоновані комплекси незамінні для заочної та дистанційної форм навчання.

Одержано 11.04.2016

*

УДК 004.056

Олег Володимирович Журій,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: Рог В. Є.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНОНІМНОСТІ РОБОТИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

При існуючому темпі розвитку інформаційних технологій і впровадження їх в наше життя особливе місце необхідно приділяти питанням безпеки. Безпека використання технологій – це проблема, яку вирішують корпорації, що використовують їх. Проте особиста безпека – це персональне питання, кожен користувач зможе вибрати для себе один або декілька із запропонованих варіантів захисту, вивчивши їх достоїнства і недоліки.

Найпростіший і доступніший навіть для недосвідченого користувача метод – це використання браузеру Tor. Цей метод не вимагає витрат і особливих навичок. Цей браузер надає можливість відвідувати будь-які ресурси мережі Інтернет абсолютно анонімно. Принцип роботи Tor-браузера гранично простий – перш ніж витікаючий трафік вийде у світ, він пройде через ланцюжок серверів Tor'a. Більше того, під час передачі даних між серверами відбувається шифрування, що захищає інформацію від прослуховування. Як правило, ланцюжок серверів розглядають як Proxu-сервери, тобто на виході ви не матимете IP адреси, присвоєної вам провайдером, проте вам буде присвоєний інший IP – останнього сервера в ланцюжку.

Наступний, досить легкий і популярний спосіб – це використання Proxu-серверів. Принцип їх роботи дуже простий – Proxu-сервери виступають деяким посередником при передачі трафіку між клієнтом і адресатом (трафік під час передачі незашифрований, відкритий).

У Інтернеті завжди можна знайти велику кількість безкоштовних Proxu-серверів, проте, щоб користуватися ними і не хвилюватися про те, що вони не забезпечують гідного рівня анонімності, треба добре довіряти сервісу. Proxu-сервери не дають високого рівня анонімності.

Наступна технологія – VPN. Virtual Private Network – це технологія складна в реалізації як технічно, так і теоретично (у плані розуміння роботи). Це пов'язано з використанням всіляких методів шифрування трафіку, протоколів, застосуванням криптографії і так далі.

В цілому система роботи VPN схожа на Proxu, але якщо при використанні Proxu передача трафіку від клієнта до сервера йде відкрито, то у разі використання VPN сервера трафік передається в зашифрованому виді.

Останньою із запропонованих технологією анонімного доступу в Інтернет буде I2P (Invisible Internet Project). Вона сама нестандартна з усіх існуючих. Технологія роботи I2P схожа на технологію роботи torrent. Коли ми запускаємо файл в клієнті, відбувається автоматичне підключення до мережі багатьох комп'ютерів, у яких цей файл теж запущений, і взаємодопомогою отримуємо необхідний файл. Підключення до I2P відбувається аналогічно – доступ в Інтернет здійснюється за допомогою зв'язку з іншими комп'ютерами, підключеними до I2P. Підключаючись до I2P, Ви втрачаєте те, що маєте в звичайному Інтернеті – IP адрес – саме тому і досягається дуже висока міра анонімності.

Для вибору конкретного методу анонімності для себе, варто проаналізувати, який аспект найбільш пріоритетний: зручність, простота використання, фінансові витрати або максимальний захист за будь-яких умов.

Початкуючому користувачеві для максимальної безпеки в мережі краще всього підійде використання браузеру Tor. Для разового доступу до сайту можна застосовувати Proxu. Просунутому користувачеві підходить спосіб з використанням VPN. Для розробників сайтів найкращим методом буде використання I2P.

Одержано 19.04.2016

*

УДК 681.325

Віталій Ігорович Григор'єв,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Кобзев І. В.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОТОКОЛУ HTTPS ДЛЯ ЗАХИСТУ ВЕБ-РЕСУРСІВ ВІД ВИТОКУ ІНФОРМАЦІЇ

HTTPS – своєрідна оболонка для звичайного протоколу HTTP, яка дозволяє зашифрувати всю інформацію, передану від користувача до сервера і назад, і тим самим не допустити її витоку до зломисників. Самі дані при цьому шифруються по криптографічним протоколам. Щоб це зрозуміти, потрібно взяти до відома два положення:

- все, що ви робите в інтернеті, з технічної точки зору зводиться до обміну даними. Перехід на сайт, завантаження картинки або відео, листування в соціальних мережах, платежі в інтернет-магазинах – під час всіх цих дій комп'ютер відправляє запит до відповідного серверу і приймає відповідний сигнал;

- обмін даних – багатоступінчастий процес. Запит ніколи не йде безпосередньо від комп'ютера до сервера. На його шляху виникає безліч «посередників»: провайдери (в тому числі проміжні), роутери, інші комп'ютери, мережі і десятки інших елементів.

Тут ми і переходимо до протоколів передачі даних. HTTP (англ. HyperText Transfer Protocol) – протокол відкритий. Коли інформація передається за допомогою HTTP, у відкритому, незахищеному вигляді виводяться і запит комп'ютера, і відповідь сервера.

Що це означає? На будь-якому з безлічі етапів передачі даних (від одного комп'ютера до іншого, від основного провайдера до проміжного і т.д.) досвідчений і з відповідними ресурсами зломисник може їх перехопити.

Якщо мова йде про паролі від особистих акаунтів, паспортних та платіжних відомостях, простір для шахрайських дій воістину великий: можна «відібрати» у вас сайт, вкрасти конфіденційну інформацію про клієнтів, нарешті, просто пограбувати і вас, і ваших покупців (дізнавшись номери і коди безпеки карт).

Щоб виключити можливість витоку, ще в далекому 1994 році був створений протокол HTTPS. Він використовує криптографічний систему SSL / TLS, шифруючу всі запити за допомогою спеціального секретного ключа.

Як вже говорилося вище, при використанні HTTPS-з'єднання сервер передає додатковий обсяг даних і довше обробляє запити, що може привести до уповільнення завантаження сторінки.

Оскільки швидкість завантаження – важливий фактор для будь-якого комерційного ресурсу, такий «побічний» ефект добре б нівелювати. Зробити це можна за допомогою механізму HSTS, який прискорює обробку запитів. При HSTS браузер автоматично запитує дані через шифрування з'єднання, навіть якщо користувач вручну вводить адресу без HTTP / HTTPS (наприклад, «site.ua»).

Самі криптографічні протоколи SSL (TLS), які застосовуються при HTTPS, не можна назвати невразливими для будь-яких загроз і атак. Вони постійно вдосконалю-

ються, але особливо хитрі зловмисники іноді знаходять в них нові уразливості і «дірки». Ці уразливості усувають, а протоколи регулярно оновлюють.

HTTPS-протокол сьогодні підтримують всі браузері, тому при правильному налаштуванні ваш сайт буде нормально відкриватися і завантажуватися будь-якому користувачу.

Одержано 12.04.2016

УДК 004.738

Дмитро Васильович Мільчаков,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Мордовинцев М. В.

СТВОРЕННЯ КРОСПЛАТФОРМЕННИХ ВЕБ-РЕСУРСІВ ЗА ДОПОМОГОЮ АДАПТИВНОЇ ВЕРСТКИ

На даний час більшість органів державної влади України мають свої Web-сайти або представництва в мережі Інтернет.

Чим більш популярними стають мобільні пристрої, тим сильніше відчувається дискомфорт під час скролінгу більшості сайтів. Саме тому, починаючи з 2012 року, Web-майстрами стало використовуватися рішення, що робить перегляд ресурсів на екранах смартфонів з малим розширенням більш комфортним та зручним. Це – адаптивний дизайн. Мобільний трафік на даний час набуває все більшого значення для власників сайтів.

Пошукові системи миттєво відреагували на таку тенденцію. Великі корпорації Яндекс і Google внесли суттєві зміни в алгоритми ранжування сайтів в пошуковій видачі з урахуванням наявності адаптивної верстки та дизайну. Тобто, Web-ресурси, які оптимізовані для мобільних телефонів, смартфонів і планшетів, будуть мати деяку перевагу перед конкурентами.

Адаптивна верстка – метод створення каркасу Web-сторінки, яка автоматично змінює розташування блоків відповідно до дозволу екрану того пристрою, на якому вона проглядається. Такий ефект досягається особливим написанням CSS-файлів. Раніше розробникам доводилося здійснювати набагато більше «рухів», створюючи верстку і дизайн основної версії сайту і те ж саме роблячи для мобільного. Залежно від екрану пристрою, на якому проглядався інтернет-проект з наявної мобільною платформою, запускала відповідна версія сайту. Такий підхід багато в чому себе не виправдовував, і на ринок прийшла адаптивна верстка. Створюючи каркас сайту за допомогою такої технології, Web-майстер концентрує всі свої зусилля на створенні однієї версії проекту, а відвідувачі можуть з однаковим рівнем комфорту переглядати його з будь-якого пристрою.

Під час адаптивної верстки робота над сайтом ведеться в одному файлі. Зміни, внесені в макет Web-сторінки, будуть однаково скоро відображатися як в робочій версії, так і в мобільній. З появою CSS 3 створити шаблон адаптивної верстки стало зовсім просто. Принципи, які лежать в основі методу адаптивної верстки наступні: використання «гумового» типу макета; «Гумові» зображення; використання медіазапитів.

З цих основоположних принципів такого методу створення шаблону впливають такі особливості адаптивної верстки:

1. Проектування і створення дизайну сайту з урахуванням роботи на всьому спектрі розширення від мобільних до широкоформатних дисплеїв.

2. Верстка за допомогою каскадних таблиць стилів з використанням технології медіазапитів, що з'явилася в CSS 3.

3. Програмування на стороні як клієнта, так і сервера для передачі мобільним пристроям зображення меншого обсягу і розширення екрану.

Такий підхід в розробці дизайну робить перегляд Web-сторінок на будь-якому екрані досить комфортним. Більшість сайтів зроблені так, що на екранах смартфонів з'являються смуги прокрутки, які не зручні для серфінгу, а дизайн і верстка багатьох Інтернет-проектів просто «пливуть». На сайтах, створених для навчання Web-дизайну, зібрані різноманітні розширення екранів пристроїв, під які необхідно верстати сторінки свого сайту. При такому підході до створення макета сторінок, приступивши до роботи над шаблоном, важливо періодично тестувати, наскільки вдало відображається контент і блоки макета на різних екранах. Для цього ви можете використовувати як звичайний браузер, так і спеціальні сервіси, які дають вичерпну інформацію щодо якості верстки.

Одержано 25.04.2016

*

УДК 378.16

Олена Русланівна Лапшина,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Кобзев І. В.

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ КОНТЕНТОМ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Поява і активне поширення дистанційних форм навчання є адекватним відгуком систем утворення багатьох країн на процеси інтеграції, що відбуваються у світі, рух до інформаційного суспільства. Нині створені технічні передумови для широкого використання дистанційного навчання в освіті.

Більше того, намітилося відставання реалізації ідей дистанційного навчання від можливостей, що надаються технічними засобами. Потреба користувачів в засобах автоматизації Web-ресурсів постійно росте. Автоматизації розробки Web-ресурсів можна досягти за рахунок використання так званих систем управління контентом – Content Management System (CMS) – це системи, які підтримують створення, управління, розподіл, розміщення і розвиток загальної інформації. Вони покривають увесь життєвий цикл сторінок на сайті, від надання простих інструментів для створення контенту і його розміщення до архівації. Також надають можливість управляти структурою сайту, дизайном сторінок і навігацією.

Сучасні системи управління контентом знімають необхідність постійного програмування. Досить вибрати готовий модуль, з тисячі раніше створених і протестованих. Інтеграція в систему не займе багато часу, оскільки усі доповнення робляться за єдиним стандартом.

Услід за розвитком систем управління сайтом CMS стали з'являтися спеціалізовані системи, зокрема для управління учбовим контентом – LCMS (Learning Content Management Systems). Основна спрямованість LCMS – це навчальний контент. Вона надає авторам, дизайнерам і експертам засобу для ефективнішого створення учбових матеріалів. Головне завдання, вирішувана LCMS – створення необхідного контенту за певний час для задоволення потреб окремих учнів або груп.

Системи управління контентом особливо ефективні в тих випадках, коли над створенням курсів працює велике число викладачів, яким необхідно використовувати одні і ті ж фрагменти учбових матеріалів в різних курсах. Це скорочує час на розробку курсів, оскільки, наприклад, замість створення нового зображення бізнесмена, викладач може просто знайти і використовувати одно з готових. Подібні системи швид-

ше підходять для створення веб-сайтів, порталів з розміщеними на них освітніми матеріалами, проте для повноцінної організації дистанційної системи навчання вони не підходять.

«Практичний додаток» знань може бути реалізований у вигляді проходження тестів або виконання складніших завдань. У обох випадках результати виконання тесту або завдання мають бути перевірені – або автоматично, або безпосередньо викладачем.

Онлайновий навчальний курс, на відміну від презентації або сайту, не просто забезпечує доступ до інформації, але також передбачає інтерактивну взаємодію слухача з викладачем, контроль отримуваних знань і накопичення інформації про процес навчання. Використання інформаційних технологій в освіті може значно поліпшити ефективність навчання і скоротити витрати на нього. Нині LCMS є найбільш перспективними в плані організації дистанційного навчання, оскільки дозволяють швидко формувати контент і відстежувати результати навчання.

Одержано 13.04.2016

*

УДК 004.056

Алла Петрівна Синиця,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Кобзев І. В.

ЕЛЕКТРОННІ СЕРВІСИ ТА МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ БЕЗПЕКИ

З ростом привабливості електронних сервісів для користувачів стала зростати і їх привабливість для кіберзлочинців, що мають хорошу підготовку в області інформаційних технологій і шукають наживу в мережі Інтернет.

Серед основних завдань безпеки, які необхідно вирішити для Web-сервісів, можна виділити наступні:

- забезпечити безпечний вхід користувача в особистий кабінет на видаленому сервері. При цьому треба перевірити достовірність як користувача, так і сервера;
- реалізувати можливість безпечного формування і перевірки електронного підпису для забезпечення юридичної значущості електронної взаємодії;
- забезпечити конфіденційність даних, що передаються по каналу зв'язку.

На сьогоднішній день користувачі стали вимогливішими, мобільнішими і звикли працювати з додатками як сервісами, до яких можна отримати доступ з будь-якого пристрою, на якому є браузер і доступ в Інтернет, без накладення додаткових обмежень і необхідності установки спеціального криптографічного ПЗ.

Надійна аутентифікація є одним з ключових елементів системи інформаційної безпеки. Не знаючи, хто саме має доступ до конфіденційних даних, і чи являється цей «хтось» тим, за кого себе видає, неможливо побудувати ефективну, прозору і керовану систему захисту інформаційних ресурсів.

Вимоги до надійності, типу, технології і засобів аутентифікації залежать від важливості оброблюваної інформації, прав і повноважень адміністраторів і користувачів системи, вірогідності інциденту і визначаються на основі аналізу ризиків можливого збитку (фінансового, репутаційного, організаційного).

Добре зарекомендувала себе двофакторна аутентифікація, в процесі якої використовуються аутентифікаційні чинники двох типів. Наприклад, користувач повинен надати смарт-карту і ввести пароль. В цьому випадку зловмисник не зможе отримати доступ до даних, оскільки йому доведеться не лише підглянути пароль, але і

пред'явити фізичний пристрій, крадіжка якого, на відміну від крадіжки пароля, практично завжди швидко виявляється.

В Україні запустили пілотний проект універсальної електронної ідентифікації громадян через банківські дані. Проект вирішуватиме питання верифікації користувача через Інтернет для надання довідок, дозвільних та інших документів в електронному вигляді.

Суть технології проста: банки країни об'єднуються в систему, яка дозволяє проводити видалену ідентифікацію, умовно кажучи, Інтернет-банкінг. Наприклад, щоб отримати довідку на державному порталі, Вам досить ввести пароль Інтернет-банкінгу вашого банку і, скажімо, SMS-пароль (щось схоже, до речі, дозволяє робити Facebook). При обранні громадянином верифікації особи через BankID достатньо ввести логін та пароль свого Інтернет-банку, пройти через другий етап авторизації шляхом введення SMS-пароллю – і отримати доступ до переліку електронних послуг.

Одержано 07.04.2016

*

УДК 004.56

Владислав Васильович Лейко,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Кобзев І. В.

ПЕРЕПОВНЮВАННЯ БУФЕРА ЯК СПОСІБ НЕЗАКОННОГО ДОСТУПУ ДО КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ

Переповнювання буфера (англ. buffer overflow) – назва найпоширенішої уразливості в області безпеки програмного забезпечення.

На сьогодні близько 40 % усіх відомих вразливостей в програмному забезпеченні доводяться на переповнювання буфера, а отже, обумовлені ними загрози і пов'язані з цим проблеми безпеки є найбільш актуальними.

Переповнювання буфера може викликати аварійне завершення або зависання програми, що веде до відмови обслуговування. Найбільшу небезпеку представляють такі види переповнювань, як переповнювання в стековому кадрі, які дозволяють зловмисникові завантажити і виконати довільний машинний код від імені уразливої програми і з правами облікового запису користувача, від якого вона виконується. У разі, якщо уразливість є присутньою в програмі, що виконується від імені адміністратора, зловмисник може отримати порожнистий контроль над операційною системою.

Буфер – це область в оперативній пам'яті певного розміру, що виділяється під кожен змінну, оголошену в програмі відповідно до її типу. Принципово важливою особливістю є те, що якщо записати в такий буфер кількість даних свідомо більше, ніж його розмір, то залишок даних, що не помістився, затре і замінить ті, що услід стоять.

У архітектурі Intel x86 і подібних до них у разі переповнювання буфера, будь-які вищеперелічені складові стека можуть бути безперешкодно перезаписані. Крім того, важливою особливістю цієї архітектури є те, що дані в стеку є виконуваними і можуть бути виконані як код. Усі ці умови в сукупності дають зловмисникові масу можливостей атакувати систему.

Усі методи захисту від переповнювання буфера можна розділити на дві великі групи:

1. Методи, вживані на етапі розробки програмного забезпечення (ПЗ), спрямовані в основному на мінімізацію уразливостей в коді.

2. Методи, що реалізуються в процесі роботи ПЗ в операційній системі, допускають наявність уразливостей, але зводять до мінімуму можливість спрямованих на них атак.

Перша група методів спрямована в основному на пошук уразливостей в початкових кодах програми з метою її подальшого доопрацювання.

До другої групи методів відносяться ті, що застосовуються вже в процесі експлуатації ПЗ і є засобами безпеки ОС. Основними з них є: запобігання виконанню даних (DEP) і рандомізація адресного простору (ASLR).

На даний момент не існує єдиного методу, що повністю вирішує проблему переповнювання буфера. Існуючі методи мають недоліки, а про захищеність системи можна говорити тільки при їх грамотному поєднанні. В той же час ефективність цих методів залежить від розробників. Оскільки, у рамках однієї ОС, зазвичай використовується рішення різних виробників, дотримання усіх аспектів захисту стає проблематичним. Таким чином, повністю розв'язати проблему переповнювань можна двома шляхами: створити метод, який не залежить від розробників ПЗ або використовувати для написання програм мови, що не мають прямого доступу до пам'яті.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 681.3

Юлія Олександрівна Нестерцова,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доц. Сезонова І. К.

КОНТЕНТ САЙТУ ТА МЕТОДИ ЙОГО ЗАХИСТУ

Сьогодні сайти є концентрованими на вираженні людської думки, тобто результатом інтелектуальної діяльності в різних областях. Іншими словами інтелектуальну власність. В першу чергу це області програмування, дизайну, маркетингу, логіки, а також інновації у відповідних областях діяльності. З практичної точки зору уся ця цінність дуже слабо захищена, у тому числі з вини авторів і власників сайтів.

Посягання на сайт здійснюються різними методами. Серед них можна виділити наступні:

- хакерські атаки, віруси і шкідливі програми, злом сайту;
- спеціальні прийоми Internet-маркетингу;
- крадіжка програмного, текстового і графічного контенту.

Для захисту від хакерів, вірусів, злому сайту використовуються спеціальні програми. До спеціальних прийомів Internet-маркетингу відносяться прийоми, що призводять до пониження рейтингу сайту і його популярності. Це так званий чорний піар – поширення неправдивої інформації і реклами, фальшиві оголошення, створення клонів сайту, невірні посилання. Захист сайту дуже важке завдання і має на увазі спеціальну тактику і стратегію. Загальний сенс Internet-маркетингу полягає в підвищенні рейтингу і популярності свого сайту.

Протистояти крадіжці контенту можна програмними засобами і юридичними за допомогою норми авторського права. Захист від крадіжки змісту сайту програмними засобами полягає в основному у відвертанні можливості виділення і копіювання контенту сайту. У будь-якому випадку, який би технічний або організаційний захист не здійснювався, встає питання про правовий статус захисту інтелектуальної власності сайтів.

Інтелектуальна власність сайтів – програмна складова, текстовий зміст, графічні матеріали охороняються нормами авторського права, викладеними у главі 35 Цивіль-

ного кодексу України. Це означає, що законом охороняються авторські права на купівність контенту сайту (і його складові) у разі його творчого змісту в різних об'єктивних формах представлення – у вигляді тексту, графічних зображень, програмного змісту, аудіо, відео. У цьому питанні містяться дві проблеми – авторство і доказ.

На практиці авторство доводиться фіксацією наявності сайту на цю дату за допомогою третіх осіб. Контент або його складові можуть бути представлені в текстовій, графічній, електронній формі, у тому числі і у вигляді програмних кодів.

Кожен з вказаних методів має свої достоїнства і недоліки. Але загальним недоліком є відсутність доступності або важкодоступність до матеріалу, що депонує або зареєстрованому, і трудність представлення доказів.

Незважаючи на багату практику доказу авторських прав за допомогою реєстрації серед авторів і в літературі досі йде дискусія про корисність, доцільність і правомочність. Питання корисності і доцільності вирішуються практикою застосування.

Необхідно відмітити, що жоден з відомих методів захисту не дозволяє досить надійно захистити сайт. Підвищення міри надійності захисту досягається використанням комплексу методів – технічних і правових. Слід використати спеціальні програмні і технічні методи і одночасно потурбуватися про юридичні підстави доказу авторського права. До питань захисту потрібно підходити комплексно.

Одержано 19.04.2016

*

УДК 378.14

Дмитро Дмитрович Дикий,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: д-р юрид. наук, проф. Петрова І. А.

ВИКОРИСТАННЯ ВІЛЬНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Одним з пріоритетних напрямів державної політики України повинно бути впровадження освітніх інновацій, постійне підвищення якості освіти та її інтеграція до світового та європейського освітнього просторів. В великій мірі підготовці спеціалістів з цього напрямку можуть сприяти новітні інформаційно-комунікаційні технології, однією із складових якої виступає програмне забезпечення (ПЗ).

В Україні задля врегулювання питань, пов'язаних із застосуванням вільного ПЗ в 2005 році було підготовлено проект закону «Про використання відкритих і вільних форм інтелектуальної власності, відкритих форматів даних та Відкритого (Вільного) програмного забезпечення в державних установах і державному секторі економіки».

До ознак вільного ПЗ, згідно з організацією Open Source Initiative (OSI), належать, зокрема, наступні: право модифікувати ПЗ, поширювати його безкоштовно чи на комерційній основі, а також поширювати модифіковані версії ПЗ безкоштовно чи на комерційній основі. Вільні ліцензії надають, таким чином, користувачеві право копіювати, використовувати чи модифікувати програми, що дає можливість заощаджувати кошти на відсутності обов'язковості ліцензійних відрахувань.

Перевагами вільного ПЗ є відсутність витрат користувачів на придбання ліцензій, відкритість кодів програм, безкоштовність, можливість вільного копіювання програм, можливість модифікації програм.

До недоліків же вільного ПЗ відносять: відсутність підтримки розробників, менша сфера функціональності, менша популярність серед користувачів, високі вимоги до рівня фахівців, котрі займаються впровадженням і підтримкою використання ПЗ.

В рамках навчального процесу в ВНЗ при підготовці та підвищенні кваліфікації фахівців для боротьби з високотехнологічними злочинами сфері можна використовувати наступні безкоштовні кросплатформені програмні продукти: растровий графічний редактор GIMP; Blender – пакет для створення тривимірної комп'ютерної графіки; Inkscape відкритий редактор векторної графіки; OpenOffice.org – повнофункціональний пакет офісних додатків з багатомовною підтримкою; Double Commander – вільний двохпанельний файл-менеджер; Miranda IM – мультипротокольний клієнт для обміну миттєвими повідомленнями по протоколах ICQ, Jabber, IRC, MSN і т. д.; Firefox кросплатформенний Web-браузер; NetBeans IDE та Eclipse Classic.

При навчанні слухачів Web-технологіям пропонується використовувати найпопулярніше середовище розробки Denwer. Це збірка веб-сервера, що містить Apache, інтерпретатор скриптів PHP, мову програмування Perl, велику кількість додаткових бібліотек та MySQL – вільну реляційну систему управління базами даних (СУБД).

Проекти на основі безкоштовного ПЗ, які вимагають повнофункціональної системи керування базами даних часто використовують MySQL. До таких проектів відносяться, наприклад, WordPress, phpBB, Drupal та інше програмне забезпечення, побудоване на стеку продуктів LAMP (Linux, Apache, MySQL, PHP/Perl/Python).

Одержано 15.04.2016

*

СЕКЦІЯ 7
СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС

НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 2

УДК [338:328.185](477)

Сергій Сергійович Бродовський,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Павленко Н. В.

КОРУПЦІЯ ЯК ПЕРЕШКОДА ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Чверть століття тому, коли відбувся розпад СРСР, Україна оцінювалася багатьма експертами як держава, що має великий потенціал розвитку. Але, на жаль, цей потенціал і досі ще не реалізований, а країна стикається з багатьма проблемами, які гальмують її економічний розвиток. Найактуальнішою серед них, вирішення якої, на наш погляд, може змінити вектор розвитку української економіки, є проблема корупції.

Аналіз наукової літератури та фактичних даних показує, що корупція є причиною наступних проблем української економіки:

- розвиток тіньового сектору, який, за деякими оцінками, складає більше половини господарських операцій. Корупція, з одного боку, підтримує існування тіньової економіки, а з іншого – вимагає здійснення тіньових операцій для забезпечення виплати хабарів;
- розкрадання коштів державного бюджету – як пряме, так і внаслідок ухилення від сплати податків;
- зниження інвестиційної привабливості української економіки для іноземних інвесторів через високі корупційні ризики;
- підвищення трансакційних витрат, пов'язаних з захистом прав власності, через корумпованість правоохоронної системи;
- відсутність стимулів для інноваційної діяльності через переважання рентних джерел формування прибутків;
- гальмування економічних реформ корумпованими політиками та чиновниками, що не зацікавлені у знищенні джерел рентних доходів.

Цей перелік проблем не є вичерпним, але навіть він свідчить про те, що корупція в Україні перетворилася на справжнє гальмо її економічного розвитку. На думку багатьох експертів, подальша ескалація корупційної проблеми може призвести до остаточного підриву фінансово-економічної системи України та подальшої деградації її економіки. За кращих обставин це може викликати активізацію чергової хвилі народних протестів, а у гіршому випадку – спровокувати розпад держави. Отже, зволікання у вирішенні цієї проблеми має не лише економічні, але і політичні наслідки.

Попри підвищення останнім часом антикорупційної активності правоохоронних органів, відповідно до рейтингу міжнародної організації Transparency International, у 2015 р. Україна за індексом сприйняття корупції займала 130 місце серед 168 країн світу, отримавши лише 27 балів з 100 (на один бал більше, ніж у 2014 р.). Це свідчить про відсутність суттєвих результатів у цій сфері.

На наш погляд, боротьба з корупцією має носити комплексний характер. По-перше, необхідно реформувати та посилити усі ланки правоохоронної системи: поліцію, прокуратуру, судову систему, не тільки підвищуючи вимоги до якості роботи працівників, але і створюючи належні умови праці, в тому числі і збільшуючи рівень грошового забезпечення.

По-друге, прискорити створення Національного агентства з питань запобігання корупції, діяльність якого буде спрямована на моніторинг доходів та майна, а також видатків і стилю життя українських чиновників.

По-третє, провести реформу державної служби, чітко визначивши алгоритм бюрократичних процедур та терміни їх виконання, а також підвищивши відповідальність чиновників за корупційні дії та збільшивши їх заробітну плату до конкурентного з приватним сектором рівня.

По-четверте, завершити реформу регуляторної системи, зменшивши кількість контролюючих органів та дозвільних процедур.

Вказані заходи, звісно, вимагають великих первісних витрат, але «дешева» держава, як показує досвід, дуже дорого обходиться суспільству. Якщо суспільство не подолає корупцію, то вона остаточно поглине державу і, використовуючи її владу, поневолить суспільство.

Одержано 19.04.2016

*

УДК 342.922

Інга Сергіївна Лежух,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доц. Мошенський О. С.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Політична свідомість до цього часу у більшості випадків, як у вітчизняному, так і у зарубіжному суспільствознавстві, розглядалася з точки зору філософії, психології, соціології, де досліджувалися її рівні й механізми функціонування. Тому її поглиблене вивчення є безумовною умовою пізнання політичного життя суспільства. Саме політична свідомість багато в чому пояснює витoki, характер та особливості певної політичної системи, поведінку суспільних груп, динаміку та спрямованість політичних процесів. Без наукового осмислення поняття політичної свідомості, тих циклів, яким вона підпорядковується, практична політика малоефективна.

Характерними рисами політичного життя людства протягом XX і початку XXI ст. став ренесанс міфу, становлення індустрії ідеологічної міфотворчості та використання політичного міфу, як основного засобу маніпуляції, консолідації суспільної свідомості та легітимізації владних структур. Наявність низки об'єктивних передумов – політичних, соціокультурних, історичних, психологічних освітніх – зумовлює подальшу міфологізацію суспільної свідомості, а політичної – найбільше. Оскільки об'єктом і суб'єктом політики є людина з її емоційними переживаннями, почуттями, віруваннями, поглядами, переконаннями, які виникають і формуються під впливом раціонального та ірраціонального, то й у політиці завжди буде знаходитись місце міфу, який даватиме уявлення про політику, визначатиме політичні образи і ролі, політичну поведінку. Тотальна міфологізація суспільної свідомості – результат дії низки чинників: психологічних, історичних, ментальних, соціо- і політико-культурних, інформаційно-технологічних, освітніх, політичних тощо. Кожен із них відрізняється специфічними шляхами, засобами і наслідками впливу на почуття, думки і процес ми-

слення людини, що зумовлює потребу в групуванні, виділенні сутнісних особливостей цих чинників.

Говорячи про процес формування політичної свідомості окремого індивіда, зазвичай виділяють чотири фактори, що впливають на цей процес:

- власний життєвий досвід людини (включаючи соціально-економічні умови її існування);
- міжособистісні комунікації, які розширюють індивідуальний досвід людини до сукупного досвіду його референтної групи;
- суспільні інститути (церква, школа, партії та об'єднання тощо), що тиражують очищений до ідеології досвід різних соціальних груп;
- засоби масової інформації, які надають можливість кожному скористатися досвідом усіх у всьому різноманітті форм і змісту. Сьогодні ЗМІ відіграють у складних процесах формування суспільної думки та масової свідомості чи не найбільшу роль.

До чинників, які впливають на формування політичної свідомості сучасного українського суспільства, належать:

- специфічні риси національного характеру та менталітету (ментальності). Вони суттєво впливають на особливості шляху власного історично-політичного розвитку спільності, на формування політичних інститутів і цінностей;
- особливості процесу трансформації в пострадянських країнах, зокрема в Україні, істотно впливають на формування політичної свідомості суспільства, зумовлюють її суперечливий характер;
- політичні суб'єкти, серед яких: держава, українська нація, політичні еліти, політичні лідери, політичні партії, релігійні, молодіжні, профспілкові організації, інтелігенція, наука, як така, та науковці;
- на формування політичної свідомості також впливає рівень взаємовпливу між суб'єктами та об'єктами політичного процесу.

Суттєвими складовими, що формують політичну свідомість українського суспільства в трансформаційний період, є політична ідеологія та масова політична свідомість.

Отже, політична свідомість – багатогранне та складне поняття, яке акумулює в собі знання багатьох суспільних дисциплін: філософії, соціології, психології, однак, як самостійне цілісне поняття недостатньо розроблене у рамках політології. У результаті аналізу наукових джерел було виявлено, що у контексті політичної науки спеціалісти розглядають політичну свідомість неоднозначно: одні – як феномен, який відображує сукупність політичних відносин в цілому, інші – крізь призму політичної влади. Група авторів зосереджує свою увагу на зв'язку політичної свідомості з економічними та соціальними відносинами.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 373.1

Яніна Олександрівна Марюхно,
курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС
Науковий керівник: Дядін А. С.

МОТИВАЦІЯ ЩОДО ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Мотивація займає провідне місце в самовизначенні особистості в суспільстві. В науці мотивація визначає сукупність зовнішніх і внутрішніх умов, що спонукають індивіда до активності.

Сукупність мотивів, у тому числі і мотивів професійного спрямування досить таки динамічна і змінюється протягом усього життя, а саме від слабких нерозвинutih мотивів, які проявляються в дитинстві, фантазій і мрій підліткового віку до мотивів чіткого та сталого вибору з точки зору здібностей, інтересів і цінностей людини.

Існує велика кількість різноманітних мотивів, що впливають на ефективність самого процесу професійного самовизначення. Поряд з соціально-психологічними мотивами, а саме самоповага, визнання оточуючими людьми, моральне задоволення роботою, велике значення мають економічні мотиви: гідна заробітна плата, наявність пільг.

Загальний напрям реформ в системі правоохоронних органів, що запроваджуються в Україні останнім часом зумовив ситуацію і в ієрархії мотивів вибору професії молодими людьми, це зумовило вибір теми нашого дослідження.

За результатами дослідження, яке проводилося з групою курсантів різних факультетів Харківського національного університету внутрішніх справ виявилось: головним мотивом професійної діяльності є соціальна значимість професійної діяльності.

Наша увага не оминула слухачів, що проходять навчання до Патрульної поліції, вже оновленої Національної поліції, діяльність якої закріплена на конституційних та галузевих засадах: верховенства права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності та взаємодії з населенням на засадах партнерства, останній, в свою чергу закріплює положення про здійснення діяльності поліції в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на принципах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб.

Здебільшого серед слухачів до Патрульної поліції молодь, яка прагне змінити країну на краще, що є основним мотивом для вибору професії поліцейського. Для початку ми маємо розібратися в особливостях цієї роботи, адже мало знайомі з усіма її тонкощами.

На власному досвіді та на прикладі досвідчених працівників правоохоронних органів можемо зробити висновок, що діяльність поліцейського для осіб різних вікових категорій здається чимось наповненим пригодами і азартом, деякі бачать її рутинною і занадто небезпечною. Але у реальності поліцейський – професія, в якій є все перераховане вище.

Напевно, немає більше такої важкої професійної діяльності, як діяльність правоохоронця. Поліцейський – професія, яка має свої переваги і недоліки. Головним мінусом є ризик, тяжкі умови служби, постійні психологічні стреси, необхідність спілкуватися з правопорушниками і при цьому самому залишатися людиною – це складні питання, які щодня вирішують співробітники підрозділів Національної поліції.

Але на тлі щоденних перешкод мають свій прояв й позитивні сторони. Перш за все, це відчуття власної гідності, гордість за те, що на твоїх плечах лежить відповідальність за життя оточуючих і порядок у країні.

Завдяки реформам ця професія повертає, втрачену за роки незалежності держави, повагу до діяльності Національної поліції серед населення та й у самих правоохоронців.

Ставлення населення, сприятливі та модернізовані умови для роботи, гідна заробітна плата, соціальне забезпечення. Саме ці явища є головними мотивами для вибору професії поліцейського.

Одержано 28.04.2016

*

УДК 330.101(477)

Юлія Олександрівна Нестерцова,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Гончарова В. О.

ПРО ЕКОНОМІЧНУ СВІДОМІСТЬ ТА ПІДСВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ

Більшість вчених, зокрема й всесвітньовідомі, визначають, що причина поведінки людей, у т.ч. економістів, виявляється в сучасному економічному мейнстрімі, основою якого є неокласична теорія. Тому майже всі вони висловлюють тотожну думку з тезою Г. В. Задорожного, який вважає, що нам «насаджується поверхнево-математизований і вельми далекий від господарської практики давно застарілий і вихідний із помилкових вихідних теоретичних постулатів економікс як «єдино вірного» теоретичного підґрунтя вивчення економіки, формується початково збочене економічне мислення і свідомість, які потім намагаються викривити й господарську практику, направити її проти людини».

За словами А. Е. Воскобойнікова, саме «підсвідоме і свідоме є основними підсистемами людської психіки та характеризують її стійку динамічну структуру», а також «вони сплетені різноманітними зв'язками». «Тобто свідомість вчить підсвідомість, і – навпаки» (В. О. Гончарова).

Як вважає Г. В. Задорожний, що сьогодні «еволюція свідомості на поверхні бачиться в тому, що формується колективна свідомість, але не як синтез свідомостей індивідуальних, а, скоріше, як *кимось свідомо насаджувана* надособистісна свідомість, що прагне підпорядкувати собі й індивідуальну, й колективну (розуміється як якийсь синтез індивідуальних) свідомість... Сенс самої «картинки» полягає у тому, щоб захопити людину зі сфери розумової й логічної у сферу емоційну, сферу красивої (?) гри та фантазій... Якщо командно-адміністративна соціалістична економічна система перетворила людину перш за все в *виробничий гвинтик*, то глобальна неоліберальна, заснована на потужних можливостях інформатизації, система має на меті більш глобальну – зробити людину гвинтиком *несвідомим*» («несвідомим, тобто не усвідомлюючим і не прагнучим до осмислення того, що відбувається» (Л. Мяснікова).

Несвідомою людині допомагають стати основні форми прояву економізму, які розкрив П. Ульріх, а саме: 1) «самообособлення економічної раціональності»; 2) «*абсолютизація типу мислення, який висуває на перший план пріоритети цінні/користі*»; 3) «нормативне перебільшення логіки ринку, перетворення її в особливий рід помилкової тотальності з латентно вираженим ідеологічним характером».

Тому цілком логічно, чому термін «економічна людина» у всіх тлумачних словниках є суб'єктом економічно раціональним і разом із тим поняттям абстрактним. І якщо навіть коли її й визначають як головний творчий суб'єкт ринкової економіки, вона все одно має й буде ухвалювати тільки економічно раціональні рішення. Під впливом сучасного мейнстріму останні будуть тільки збочено свідомі, обумовлені збоченою підсвідомістю, тому що, як уже зазначалось, підсвідомість людини дуже стисло пов'язана з останньою та вони друг друга навчають.

Тим самим сучасний економічний мейнстрім формує фахівців, які не здатні генерувати власні ідеї та інновації, тобто не здатні до творчо-креативного мислення. А вже сьогодні на Заході, як підкреслює А. Гальчинський, «економічний розвиток» позиціонується як розвиток сутнісних сил людини, накоплення багатства людської особистості, її творчо-креативного потенціалу».

Як висновок, на нашу думку, хоча у нас і насаджуються постулати сучасного економічного мейнстріму, але, враховуючи нашу ментальність, ми маємо потенціал, необхідний для «економічного розвитку по-західному». Але при цьому обов'язково необхідно врахувати думку Г. В. Задорожного, що «економіка нового століття буде такою, якою стане свідомість людини, яка веде економічні перетворення, здійснює господарську діяльність».

Одержано 11.04.2016

*

УДК 330.101(477)

Марія Віталіївна Новак,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Гончарова В. О.

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ЗМІНИ ВЕКТОРУ ЕКОНОМІЧНОГО МЕЙНСТРІМУ

У наукових працях вже давно триває дискусія про кінець науки взагалі та економічної науки зокрема. Відповідно до останньої Є. В. Балацький в одній зі своїх робіт на порядок денний виніс питання взагалі про кінець економічної науки. На що негайно послідувала гідна відповідь. Так, Г. В. Задорожний пише у своїй роботі: «На мій погляд, такі ефектні заяви далекі від істини. Думаю, що є всі підстави говорити про кризу сучасної парадигми економічної науки, але зовсім не про кінець самої економічної науки. Ті, хто заявляє останнє, мабуть, не здатні поглянути на економічну реальність більш ширше та глибше, ніж це дозволяє їм зробити матеріалістичний світогляд». Також Г. В. Задорожний вказує справжні факти й їх реальні наслідки: «Вже одним тим фактом, що їм насаджується поверхнево-математизований і вельми далекий від господарської практики давно застарілий і вихідний із помилкових вихідних теоретичних постулатів економікс як «єдино вірного» теоретичного підґрунтя вивчення економіки, формується початково збочене економічне мислення і свідомість, які потім намагаються викривити й господарську практику, направити її проти людини».

Тобто хоча багато вчених усе ж таки надає перевагу думці, що в економічній науці мейнстрім зник ще в кінці ХХ ст., але все ж таки уся справа в останньому, основою якого є неокласична теорія.

При цьому дуже примітно, що мейнстрім критикують усесвітньо відомі західні економісти. Ще в 1898 р. Т. Веблен у своєму нарисі «Чому економікс не еволюційна наука?» довів ненаукову природу економізму. Сучасний мейнстрім критикував Дж. М. Кейнс, який писав про неокласичний напрямок економічної науки, що його «проповідання збиває зі шляху та веде до фатальних наслідків при спробі застосувати теорію у практичному житті». Також достатньо доказово розкритикував економізм визнаний у світі спеціаліст із проблем господарської етики П. Ульріх, який зазначає, що «*економізм* – кажучи коротко та передусім будь-яких «точних» визначень – це віра економічної раціональності тільки в саму себе та ні в що інше».

Аналізуючи сучасну економічну літературу з метою не тільки підтвердження необхідності зміни вектору економічного мейнстріма, але й знаходження напрямку зміни, то, вважаємо, що саме Ю. М. Осіпов, який підкреслює, що «самообмеженість новітньої теоретичної економії досить-таки зрозуміла... це знання явно технологізоване, а предмет вивчення – економіка – явно не технологічний, він *соціальний, гуманітарний, трансцендентний*» (виділено мною. – М. Н.), та В. Марцинкевич, який зазначає, що «вирішальним підсумковим показником неадекватності мейнстріму ключовим характеристикам навколишньої нас економічної дійсності є те, що інстру-

ментарій формального аналізу ринкових відносин не підходить до вирішення завдань, в яких важливу роль відіграють *якісні складові людської діяльності* в сучасному її розумінні. Це означає, що він безпорадний при аналізі *творчої праці і творчого потенціалу людини, природи інноваційних потреб*, що визначають його поведінку в умовах динамічного, тобто перетворюючого, виробництва і способу життя» (виділено мною. – М. Н.), і визначають даний напрямок.

Так на Заході, за словами А. Гальчинського, вже сьогодні «структурно ускладнюється поле економічної діяльності. Воно роздвоюється: поряд з економікою товару формуються функціональні механізми соціоцентристської економіки – економіки людини».

На нашу думку, для української економіки вкрай як важливо змінити вектор економічного мейнстріму і, бажано, в напрямку розвитку «економіки людини».

Одержано 18.04.2016

*

УДК [343.97:343.74](477)

Руслан Сувханович Реджепов,

курсант I курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Павленко Н. В.

ПРИЧИНИ РЕЙДЕРСТВА В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Процеси злиття і поглинання компаній є звичайною практикою в умовах ринкової економіки. Однак в Україні ці процеси дуже часто проходять з порушенням законодавства або шляхом використання його недосконалості у формі незаконного, зазвичай силового, привласнення чужого бізнесу – рейдерства. Про масштаби проблеми говорять наступні дані. За експертними оцінками, в Україні діє щонайменше 40–50 спеціалізованих рейдерських груп, які складаються з досвідчених юристів та економістів. Кількість захоплень сягає 3000 на рік, а результативність рейдерських атак – понад 90 %. Середня норма прибутку рейдера – 3 млрд доларів, а економічна ефективність рейдерських захоплень становить близько 1000 %.

Протягом останнього десятиліття рейдерство набуло системного характеру і перетворилося на справжню загрозу розвитку бізнесу в Україні, тому дуже важливо удосконалювати методи боротьби з цим явищем. Розробка конкретних заходів протидії рейдерству неможлива без глибокого розуміння економічних і правових причин його виникнення.

Аналіз наукової літератури дає можливість виділити наступні групи причин виникнення і поширення рейдерства в Україні:

1) економічні причини: незавершеність процесу первісного нагромадження капіталу, недоліки приватизації, недосконалість ринкових інструментів перерозподілу власності, непрозорість фінансових потоків підприємств, їх намагання приховати свої прибутки;

2) інституційні причини: недостатня специфікація прав власності в українському законодавстві, недотримання великим акціонером (мажоритарієм) прав дрібних акціонерів (міноритаріїв), непублічність більшості власників, нечітка та непрозора система реєстрації прав власності, низька інформаційна прозорість акціонерних товариств;

3) слабкість державної влади: несумлінність суддів, корупція у владних структурах і правоохоронних органах, відсутність єдиного державного органу, на який би покладался обов'язок протидії рейдерству, всезагальний правовий нігілізм тощо.

З огляду на вказані причини державна політика протидії рейдерству, на наш погляд, має здійснюватися за наступними напрямками:

- створення загальнодержавного реєстру акціонерів;
- визначення відповідальності реєстратора за порушення порядку ведення реєстру;
- законодавче врегулювання питань доступу до інформації про права власності на цінні папери;
- підвищення ефективності прокурорського нагляду за законністю на ринку злиття та поглинання підприємств;
- посилення кримінальної відповідальності суддів за винесення свідомо неправосудного рішення;
- створення спеціалізованих судів, які б розглядали корпоративні суперечки;
- створення Державної комісії з протидії рейдерству.

Реалізувати зазначені заходи і зробити протидію рейдерству по-справжньому дієвою неможливо без вирішення центральної проблеми нинішньої стадії розвитку Української держави – проблеми всеохоплюючої корупції. Саме вона є тим «мастилом», що робить ефективним механізм рейдерських атак. Тому, на наш погляд, боротьба з корупцією і посилення ефективності правоохоронної системи мають першочергове значення у справі протидії рейдерству.

Одержано 14.04.2016

*

УДК 330.101(477)

Павло Володимирович Сахута,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Гончарова В. О.

ЦІННІСНА РАЦІОНАЛЬНІСТЬ В ОСНОВІ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПАРАДИГМИ

На думку Задорожного Г.В. теорія мейстріму всесторонньо критикується вченими-економістами, як заснована на ненаукових «тонельних» міфах і ніяк не може задовольнити сучасний прогресивний економічний розвиток застарілими неемпіричними постулатами. Цитуючи слова Ейхнера А., важливо підкреслити, що економікс сучасного формату не враховує соціокультурних факторів, а лише користується формулою попит/пропозиція (максимальної вигоди при мінімальних затратах). Тому актуальність досліджуваної проблеми полягає у відході від застарілих догм «дикої наживи кількісного виробництва» до нової парадигми із врахуванням соціокультурних якісних властивостей економіки.

Сучасна неоліберальна ідеологія, яка значними зусиллями вкорінюється в економіку України, ставить перед собою вже застарілі цілі – максимальна вигода при мінімальних розтратах. Прогрес країн Західної Європи, США досягається вже за допомогою інших постулатів, а саме – розвитком соціокультурних властивостей економіки, які характеризуються якісними показниками. Отже методологія старої економічної парадигми вже не відповідає сучасним потребам і потребує змін. Вважається, що саме ціннісна раціоналізація є орієнтиром формування нової економічної парадигми (Задорожний Г. В.).

Ціннісна раціональність задає якості цілям раціональної діяльності, але вона не може зводитися до кількісного підрахунку або оцінці, а заповнює продуктивну господарську життєдіяльність людини специфічним людським духом, об'єднуючи в спільно-розділений процес господарювання. Особливо важливими стають цінності й мотиви

людяності в нинішній період динамічно поглиблюваної глобальної кризи, яка дуже чітко проявляє наростання тенденції ігнорування вищих цінностей в ході сучасних фінансово-економічних реформ (Задорожний Г. В.). І сьогодні це «стає можливим саме нової людинометричної науки, де людина є не якимось зараз по-модному названим КАПІТАЛОМ (людським, інтелектуальним, соціальним, культурним та ін.), тобто за-собом нарощування прибутку, а виступає як цілісна ОСОБИСТІСТЬ, що має єдину триіпостасність – духовно-біо-соціальну природу, де саме духовна іпостась, моральність=людяність зумовлює специфіку особливого живого виду – homo sapiens (людина розумна)» (Задорожний Г. В.).

На думку Задорожного Г. В., теорія мейстріму всесторонньо критикується вченими-економістами, як заснована на ненаукових «тонельних» міфах і ніяк не може задовольнити сучасний прогресивний економічний розвиток застарілими неемпіричними постулатами. Як зазначає Ульріх П.: «Нормативне перебільшення логіки ринку, її зведення в абсолютний принцип координації суспільства, означає обмеження логіки співіснування людей (етичної ідеї раціональності) економічною логікою взаємовигідного обміну благами. Оскільки, впливаючи звідси уявлення про «правильну» організацію політики вже не усвідомлює категоріальної обмеженості свого розуміння раціональності та необхідності етичної інтеграції нормативної логіки ринку, воно саме перетворюється в «принцип» виключно економічного облаштування соціального світу. Замість того, щоб адаптувати ринок до соціальних відносин, самі ці відносини радикальним чином підганяються під вимоги ринку». За словами Задорожної Г. В., «тут господарююча людина перетворюється в одномірну «економічну людини», а відносини між людьми зводяться виключно до відносин обміну, коли ідея економічної ефективності перетворюється в ідеологію тотального ринкового суспільства».

Таким чином, навівши погляди вчених щодо проблеми зміни сучасного мейнстріму, актуалізується питання щодо базування нової економічної парадигми на ціннісній раціональності із врахуванням соціокультурних якісних властивостей економіки.

Одержано 08.04.2016

*

УДК 330.101(477)

Вікторія Юріївна Цебинога,

курсант I курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Гончарова В. О.

ФОРМУВАННЯ «ЕКОНОМІКИ ЛЮДИНИ» – ПЕРШОЧЕРГОВЕ ЗАВДАННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

*Економіка – це вміння користуватися
життям цю найкраще.*

Бернард Шоу

Коли ми говоримо про економіку в розвинутих країнах світу, то маємо на увазі, насамперед, економіку знань. Саме сьогодні в згаданих країнах виробництво знань і високих технологій слугує основним джерелом росту економіки. Тому цілком логічно, що головним мотивом проведення економічного форуму «Давос-2016» стала перспектива четвертої промислової революції, тобто майбутнє за економікою знань. При цьому, як попереджають аналітики швейцарського банку UBS, розвиток штучного інтелекту збільшить розрив між багатими та бідними, в першу чергу знизив конкурентоспроможність низько- та середньокваліфікованих кадрів. Таким чином під ударом опиняться країни з низькою вартістю робочої сили. При цьому, як вказано в

докладі форуму, за період із 2015 по 2020 рік 15 країн світу втратять 71 мільйон робочих місць.

Разом із тим у вчених різних галузей знань велике занепокоєння визиває розвиток так званих NBIC-технологій (нано-, біо-, інфо- та когнитивних технологій). Людство сьогодні вже має екологічну проблему, а в найближчому майбутньому за допомогою названих технологій зможе замінити себе більш фізично та психічно досконалою «постлюдиною» (Задорожний Г. В., Лекторський В. А., Михайлов Ю.). Тому Хоркхаймер М. в одній зі своїх праць доводив, що «сліпий розвиток технології підсилює соціальне гноблення й експлуатацію, загрожує перетворити прогрес у його протилежність, у повне варварство. Уся справа в тому, що як статична онтологія, так і вчення про прогрес, як об'єктивістські, так і суб'єктивістські форми філософії забули про людину».

Важко не погодитися з останньою тезою. Адже насправді представники великого бізнесу економіку знань розглядають тільки як виграш, дійсно при умові найбільш ефективно швидкого впровадження нових передових технологій. І якщо вони згадують про людину, то тільки в якості засобу отримання прибутку.

Однак на Заході, за словами Гальчинського А., вже сьогодні «структурно ускладнюється поле економічної діяльності. Воно роздвоюється: поряд з економікою товару формуються функціональні механізми соціоцентристської економіки – економіки людини». Адже, за словами англійського вченого, одного з засновників теорії «нового лейборизма» – Гідденса Е., центральною подією XX ст. стала перемога над матеріальним, тобто, як зазначає в одній зі своїх праць Тоффлер Е., «економіка брюха» трансформується в «економіку душі», в «постматеріальну систему цінностей».

На превеликий жаль сьогодні українське суспільство взагалі й економіка України зокрема не готові до такого перебігу подій, бо «ми на цілу вічність, мінімум на 25–30 років, відстали у своєму економічному розвитку від Заходу, і нам дуже складно зрозуміти сенс того, що відбувається» (Гальчинський А.). Але разом із тим, за словами Гальчинського А., «вибудовуючи свої євроінтеграційні домінанти, ми, за великим рахунком, зобов'язані враховувати», що на Заході «економічний розвиток» позиціонується як розвиток сутнісних сил людини, накоплення багатства людської особистості, її творчо-креативного потенціалу».

Як висновок, на наш погляд, Україні необхідно врахувати досвід Заходу, а саме при формуванні економіки знань (суспільства знань) необхідно формувати економіку людини, і цим, перш за все, повинна зайнятися економічна теорія, опираючись на знання наук про людину.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 330.101(477)

Олена Юрійвна Цебинога,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Гончарова В. О.

РОЗВИТОК ТВОРЧО-КРЕАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Усім відоме прислів'я: «Хто володіє інформацією, той володіє світом». Але сьогодні інформація вже не просто охопила людину, а майже без залишку поглинула її. В якості доказу можна навести факти існування так званого «кліпового» мислення. Життя людини із даним способом мислення нагадує відеокліп: людина сприймає світ не цілісно, а як послідовність майже не пов'язаних між собою подій. Як результат –

сприйняття людиною інформації є поверхневим, неглибоким, фрагментарним. Разом із тим «кліповики» набагато швидше приймають рішення (що є значною перевагою над іншими способами мислення), але в більшості випадків останнє може виявитися хибним.

Репрезентативних досліджень щодо аналізу способів мислення людини в нашій країні не проводилось. Але все ж таки є дані експериментів щодо дослідження способу мислення 10-ти осіб різних вікових груп, серед яких 8-ми особам (до пенсійного віку) притаманне саме кліпове мислення.

При цьому більшість дослідників кліпового мислення стверджують, що даний спосіб – це не гарно й не погано, а нам усім необхідно сприймати його як черговий етап еволюції та пристосуватися до нього.

Ми не можемо погодитися з останньою тезою. На наш погляд, не людині необхідно пристосуватися до кліпового мислення, а даний спосіб мислення необхідно пристосувати до потреб людини. Крім того, завжди існує необхідність в розвитку критичного, творчого та креативного мислення. Адже, як підкреслює Гальчинський А., на Заході «економічний розвиток» позиціонується як розвиток сутнісних сил людини, накоплення багатства людської особистості, її *творчо-креативного потенціалу*» (виділено мною. – О. Ц.).

Якщо говорити про творчо-креативний потенціал нашої країни, то, звісно за останні 25 років його рівень значно погіршився. І все ж таки ми вважаємо, що люди нашої країни володіють достатнім творчо-креативним потенціалом, розкриття та використання якого приведе наше суспільство до економічного розвитку.

У свій час відомі американські психологи Ліндсей Г., Халл К. С. та Томпсон Р. Ф. в одній із своїх робіт визначили, що перешкодами творчого мислення є: 1) конформізм – людина боїться висловлювати незвичайні ідеї через страх здатися смішним або не дуже розумним; 2) цензура – наслідки зовнішньої цензури ідей бувають досить драматичними, але внутрішня цензура набагато сильніше зовнішньої; 3) ригідність – типові шкільні методи допомагають закріпити знання, але не дозволяють навчити ставити та вирішувати нові проблеми, покращувати вже існуючі рішення; 4) бажання знайти відповідь негайно – надмірно висока мотивація часто сприяє прийняттю непродуманих, неадекватних рішень. Люди досягають великих успіхів у творчому мисленні, коли вони не пов'язані повсякденними турботами.

Прикладом того, що вище зазначених перешкод можна позбавитися та досягти найвищих результатів у науковій творчості є Лауреат Нобелівської премії з економіки 1971 року Саймон Кузнець (уродженець міста Харкова).

На нашу думку, як теоретикам, так і практикам необхідно глибоко та суттєво проаналізувати та застосувати чинники, які повинні розвинути творчо-креативне мислення людини, а також докладно дослідити її кліпове мислення та перейняти досвід іноземних країн (наприклад Ізраїля) щодо використання переваг останнього.

Одержано 25.04.2016

УДК 338.2:346.2

Катерина Євгеніївна Чухно,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Фурса В. А.

ВИКОРИСТАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДОКУМЕНТІВ І МАТЕРІАЛІВ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ТА РОЗСЛІДУВАННІ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ В ЕКОНОМІЦІ

У діяльності органів внутрішніх справ щодо виявлення корисливих злочинів в економіці робота з документацією посідає важливе місце. Згідно зі ст. 99 Кримінального процесуального кодексу України документ є одним із видів доказів, на підставі якого орган досудового розслідування або суд встановлюють наявність або відсутність у діях особи складу злочину.

Первинні документи для набуття ними юридичної сили повинні мати такі обов'язкові реквізити: назву документа; код форми документа; дату й місце складання; зміст господарської операції; вимірювачі господарської операції; посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення; особисті підписи. Залежно від характеру господарської операції у первинних документах можуть бути наведені додаткові реквізити (номер документа, назва та адреса підприємства, печатка підприємства та інші).

При виявленні підробки в бухгалтерських документах оперативні працівники, слідчі повинні вилучити, оглянути та залучити до кримінального провадження бухгалтерські документи та чорнові записи як речові та письмові докази. На початковій стадії кримінального провадження оперативний працівник вилучає документи згідно складеного протоколу вилучення і після відкриття кримінального провадження слідчий складає постанову та протокол виїмки, копія якого передається під розписку відповідним посадовим особам підприємства.

Практика боротьби зі злочинністю у сфері економіки свідчить про те, що особи, які вчинили злочин, часто знищують первинні бухгалтерські документи та облікові регістри, в яких знайшли відображення підроблені записи про фінансово-господарські операції. Це значно ускладнює виявлення підґрунтя для провадження документальної ревізії як заходу, який передуює порушенню кримінального провадження, отримання доказів про злочинні дії конкретних осіб, а як наслідок – їх викриття та притягнення до кримінальної відповідальності.

Найчастіше при розслідуванні злочинів у сфері економіки – таких як розкрадання чужого майна шляхом привласнення, розтрата; шахрайство в сфері підприємницької діяльності; ухилення від сплати податків тощо – виникає необхідність у відновленні бухгалтерського обліку.

Первинна бухгалтерська документація не завжди може охопити всі господарські операції в момент їх здійснення (природні втрати, викликані усушкою, утрускою, використанням при зберіганні, транспортуванні, відпуску, стихійні лиха, невідповідність фактичних даних обліку через помилки, розкрадання, псування, зловживання тощо). Для встановлення відхилень між даними бухгалтерського обліку і фактичною наявністю товарно-матеріальних цінностей та грошових коштів проводиться інвентаризація.

У правозастосовчій практиці матеріали інвентаризації є важливим способом збору доказів і мають доказову силу при виявленні ряду обставин в процесі розслідування розкрадань матеріальних цінностей і грошових коштів підприємств будь-яких

форм власності. Тому для оперативних працівників, які виконують завдання з виявлення та попередження злочинів, що скоюються у сфері економіки, а також для слідчого важливим є правильна оцінка результатів інвентаризації, порядку та об'єктивності її проведення, аналіз документів що відображають результати інвентаризації, а також документів, зібраних у процесі всебічного закріплення даних про нестачу та надлишки матеріальних цінностей, причин їх утворення, причетність до цього матеріально-відповідальної особи.

Враховуючи вищевикладене слід зазначити, що у діяльності правоохоронних органів щодо виявлення корисливих злочинів в економіці, використання бухгалтерських документів і матеріалів інвентаризації відіграє важливу роль при встановленні обставин, необхідних для доказів при розкритті економічних злочинів.

Одержано 05.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ
ФАКУЛЬТЕТУ № 6**

УДК 65.012.7+657.371

Микола Миколайович Луговий,

студент 4 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Бєляєва Л. А.

СУЧАСНІ МЕТОДИ ФАКТИЧНОГО КОНТРОЛЮ

Найбільш ефективним методом фактичного контролю матеріальних цінностей є інвентаризація. У своєму класичному вигляді, це перевірка наявності і стану запасів, яка здійснюється шляхом огляду, підрахунку, зважування та обмірювання і всім відомо, що це дуже трудомісткий процес, який займає значну кількість часу.

На сьогодні, є розповсюдженням впровадження автоматизованої системи проведення інвентаризації з використанням програмного забезпечення 1С: Бухгалтерія 8.2, яке полегшує, але незначно спрощує проведення інвентаризації, тому як дані вносяться в програму вручну.

Науковці і розробники пропонують майже повністю автоматизувати процес проведення інвентаризації матеріальних цінностей шляхом використання штрих-кодів, або етикеток з наявністю інформації про інвентарний номер, матеріально-відповідальну особу і безпосередньо сам штрих-код. Це обладнання Zebra GK 420t, Honeywell Scanpal 5100, які працюють з сучасним програмним забезпеченням Windows CE 5.0 та Mobile SMARTS. Сучасні методи проведення інвентаризації дозволяють не тільки зменшувати витрати часу та його вартість, а і дотримуватися об'єктивності, точності результатів, зменшення ризику шахрайства.

Процедура інвентаризації з використанням штрих-кодів складається з таких етапів: визначення облікових даних про залишки запасів; ідентифікація запасів за штриховим кодом; визначення фактичних залишків запасів; запис інформації в комп'ютерну базу при скануванні; складання інвентаризаційних описів і порівняльних відомостей; проведення коригуючих записів. Для впровадження штрихового кодування необхідні такі компоненти, як апаратні засоби, що здійснюють нанесення і зчитування штрих-кодів; програмне забезпечення, для взаємодії з апаратними засобами; персонал для роботи. В той же час, запропонований метод є затратним, що майже не дозволяє його використання на державних підприємствах. Більш реальним є його ви-

користання у приватному бізнесі, що дозволить здійснювати поточний контроль майна, і буде вигідним перш за все власникам.

Використання штрих-кодів має і свої недоліки, до яких можна віднести: необхідність тільки прямої видимості, обсяг пам'яті до 100 байтів, легко пошкоджується і підроблюється, не можлива ідентифікація одночасно декількох об'єктів і ускладнюється сканування рухомих об'єктів. Також може здійснюватися повторне сканування однієї одиниці запасів з метою приховування недостачі, або несканування запасів, щоб не показати лишки. Робітник може допустити помилку, також можуть виникнути збої (помилки) в самій програмі або роботі комп'ютера.

Зважаючи на всі переваги, використання штрих-кодів, їх активніше витісняють радіочастотні технології. Радіочастотна ідентифікація (RFID-Radio Frequency Identification) – це технологія, що дозволяє автоматично збирати інформацію про той чи інший об'єкт без втручання людини і з мінімальною кількістю помилок. RFID технології вже набули широкого поширення в іноземних роздрібних мережах, зокрема в таких, як Prada, Procter&Gamble, Tesco, Benetton та інших.

На сьогодні існують певні шляхи вдосконалення процедури проведення інвентаризації запасів, але питання їх реалізації потребують подальшого, більш глибокого дослідження, з метою оптимізації та отримання достовірної інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Одержано 27.04.2016

*

УДК 338.43

Олена Олександрівна Бабула,

студент 3 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Баранова В. В.

НОВІТНІ МАРКЕТИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

У сфері виробництва світ стоїть перед обличчям відмови від масового виробництва, яке сформувалося ще в кінці XIX – початку XX століття. На зміну масовому виробництву йде новий тип виробництва. Цей новий тип виробництва принципово змінює саму мету виробничого процесу. Тут традиційне завдання виготовлення великої кількості однотипних виробів, що задовольняють вимогам технічної документації, з яких споживач повинен вибрати найбільш підходящі для нього, замінюється завданням виготовлення саме такого виробу, який потрібен кожному даному споживачеві, і саме в тій кількості, яка необхідна, і якраз тоді, коли треба.

У сучасному бізнесі відбувається зміщення пріоритетів від «функціональних» до «інноваційних» продуктів. Функціональні продукти служать задоволенню насущних потреб і купуються, в більшості випадків, без оглядки на місце придбання (знадобилося – побачив – купив). На них існує більш-менш передбачуваний попит, а їх життєвий цикл триває відносно довго. Конкурентам легко їх імітувати, а отже, їх важко зробити високорентабельними. Інноваційні продукти, навпаки, являють собою останнє слово техніки або моди, попит на них важко передбачити, а їх життєвий цикл значно коротший. В якості компенсації за ризик і обмеженість існування такого товару його виробник отримує відносну свободу від конкуренції і пов'язану з цим можливість домогтися більш високої рентабельності. В епоху існування сучасних засобів комунікацій (наприклад, із застосуванням Інтернет) дозволяють перейти до безпосереднього індивідуального контакту, практично, з кожним клієнтом компанії. Сучасний маркетинг еволюціонує від масового маркетингу до маркетингу взаємин. Ситуація на ринках стрімко змінюється.

© Бабула О. О., 2016

По-перше, спостерігається вибухове зростання пропозиції, що виражається як в різкому збільшенні кількості товарних груп, так і в їх наповненні. Товарний достаток змушує компанії робити певні зусилля, щоб утриматися на ринку.

По-друге, в умовах товарного достатку споживач стає все більш досвідченим. Класичний підхід в сегментації часто не спрацьовує. В даний час доцільно говорити вже не про сегменти, а про фрагменти споживачів (дуже маленьких сегменти, які об'єднує наявність загальної для всіх мотивації високого рівня).

По-третє, відбувається зміна інформаційного поля, яке визначається у фрагментації каналів інформації (появі нових каналів і нових можливостей при використанні старих каналів донесення інформації до споживача: Інтернет-маркетинг, електронні табло і т. д.). По-четверте, це внутрішньо корпоративний пресинг і бажання керівництва і власників підвищити ефективність бізнесу. Проводиться агресивна маркетингова політика, яка часто не приносить очікуваних результатів. Перераховані зміни кидають компаніям «виклики» і вимагають пошуку «виходів», як відповідей на ці виклики. Першою проблемою є залучення уваги споживача до товарів фірми. В умовах жорсткого інформаційного тиску це стає непростим завданням. Іншою проблемою є здійснення вибору і прийняття рішення про покупку в даний момент часу (що вибрати і коли?). Люди часто відкладають здійснення покупки в надії на більш вигідну пропозицію в майбутньому. Необхідно знайти спосіб підштовхнути споживача зробити покупку вже зараз. Третьою проблемою є фрагментація комунікаційних стратегій. Інформаційне поле, з одного боку, стає дуже розрізненим, а з іншого боку, дуже насиченим. У цих умовах вибрати свою комунікаційну стратегію стає непросто.

Однією із базових технологій маркетингу є маркетингова стратегія. Аналізуючи приклади вибору та застосування різних стратегій різними фірмами, можна говорити про велику різноманітність маркетингових стратегій. Незважаючи на те, що базова мета функціонування всіх фірм-виробників на ринку однакова – одержання прибутку, не існує єдиної маркетингової стратегії щодо її досягнення, яка була б прийнятною для всіх фірм. Наприклад, якщо розглянути маркетингові стратегії трьох фірм-виробників, які діють на ринку автопокришок, то можна визначити, що одна фірма є світовим лідером на цьому ринку й її стратегія полягає в підтриманні ринкового лідерства, інша фірма застосовує стратегію диференціації, засновану на високій якості товару, третя обрала стратегію концентрованого маркетингу й виготовляє автопокришки виключно для фермерської техніки. Одна мета може бути досягнута реалізацією різних маркетингових стратегій.

Товар є невід'ємною складовою маркетингу, кожен товар повинен бути конкурентоспроможним. Тобто, товар повинен мати здатність бути привабливішою для покупця в порівнянні з іншими виробами аналогічного виду й призначення, завдяки кращій відповідності її якісних і вартісних характеристик вимогам ринку й споживчим оцінкам.

Одержано 15.04.2016

*

УДК 336.71.078.3

Ренат Габілович Гасимов,

студент 2 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: Зубенко Т. М.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ ЯК ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОРГАН ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Завдання тез доповіді – розглянути питання фінансового моніторингу, як важливого засобу в запобіганні і протидії економічних та кримінальних правопорушень (злочинів).

Фінансовий моніторинг є дієвим комплексом заходів у відкритті та протидії фінансовим правопорушенням і злочинам як в державі, так і на міжнародному рівні.

Фінансовий моніторинг в Україні здійснюється Державною службою фінансового моніторингу України (далі Держфінмоніторинг України) яка є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом з питань фінансового моніторингу, що є дієвим засобом боротьби з фінансовими злочинами та правопорушеннями.

У своїй діяльності Держфінмоніторинг України керується Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» від 14.10.2014 (далі ЗУ № 1702-VII) також використовує міжнародні стандарти, які спрямовані на протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.

Державне регулювання і нагляд Держфінмоніторинг України здійснюються щодо: 1) банків, платіжних організацій та членів платіжних систем, що є банківськими установами – Національним банком України; 2) фондових бірж, компаній з управління активами та інших професійних учасників ринку цінних паперів (крім банків) – Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку; 3) страховиків (перестраховиків), ломбардів, а також юридичних осіб, що відповідно до законодавства надають фінансові послуги (крім фінансових установ та інших юридичних осіб, щодо яких державне регулювання і нагляд здійснюються іншими суб'єктами державного фінансового моніторингу), платіжних організацій та членів платіжних систем, що є небанківськими установами – Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України; 4) суб'єктів господарювання, які проводять лотереї або будь-які інші азартні ігри, суб'єктів господарювання, які здійснюють торгівлю дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, аудиторів, аудиторських фірм, Державного казначейства України, Головного контрольно-ревізійного управління України – Міністерством фінансів України; 5) нотаріусів, адвокатів та інших осіб, які надають юридичні послуги, – Міністерством юстиції України; 6) операторів поштового зв'язку (в частині здійснення ними переказу грошей) – Міністерством транспорту та зв'язку України; 7) товарних та інших бірж, що проводять фінансові операції з товарами – Міністерством економіки України; 8) інших суб'єктів первинного фінансового моніторингу, для яких ЗУ №1702-VII не визначено органи державної влади, що здійснюють регулювання та нагляд за їх діяльністю – Держфінмоніторингом України.

Відповідно до ст. 2 ЗУ № 1702-VII даний Закон поширюється на громадян України, іноземців та осіб без громадянства, фізичних осіб – підприємців, а також на юридичних осіб, їх філії, представництва та інші відокремлені підрозділи, що забезпечують проведення фінансових операцій на території України та за її межами відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. При цьому виконання даного закону не є порушенням ЗУ «Про захист персональних даних» в частині обробки персональних даних. Обробка персональних даних здійснюється без отримання згоди суб'єкта персональних даних.

На сьогодні Держфінмоніторинг України співпрацює більше ніж з 120 підрозділами фінансових розвідок інших країн (Латвії, Кіпру, США, Великобританії, Польщі, Російської Федерації, Німеччини, Естонії, Британських Віргінських Островів та Молдови), та отримує від партнерів інформацію, яка може бути пов'язана з протиправною діяльністю. Це дозволяє оперативніше та у більш повному обсязі розслідувати транснаціональні злочини.

Одержано 19.04.2016

УДК 336.76

Юлія Володимирівна Шипік,

студент 4 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. Ковальов Є. В.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На сучасному етапі розвитку України в умовах її інтеграції в світовий економічний простір дуже важливого значення набуває проблема фінансово-економічної безпеки підприємств та держави в цілому. Актуальність проблеми зумовлена тим, що суб'єктам підприємницької діяльності доводиться функціонувати в умовах нестабільності, жорсткої конкуренції за ринки збуту і ресурси, гострих інфляційних процесів, ускладнення взаємозв'язків між суб'єктами господарської діяльності тощо. Тому питання забезпечення фінансово-економічної безпеки є досить важливим.

Дослідженням проблеми фінансово-економічної безпеки підприємства у світі приділяється велика увага. Вони проводяться такими зарубіжними та вітчизняними вченими-економістами, як: Р. Качалов, А. Одінцов, В. Сенчагов, В. Шликов, В. Ярочкін, А. Кірієнко, Д. Ковальов, Г. Клейнер, С. Покропивний, О. Ареф'єва, Н. Реверчук.

Але, на жаль, навіть на сьогодні немає єдиного трактування поняття фінансово-економічної безпеки підприємства. Вважаємо, що в загальному випадку, найбільш приємне наступне визначення даного поняття: фінансово-економічна безпека підприємства – це такий його фінансово-економічний стан, який забезпечує захищеність фінансово-економічних інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз та створює необхідні фінансово-економічні передумови для стійкого розвитку в поточному та довгостроковому періодах.

В умовах України фінансово-економічна безпека підприємства змінюється під впливом багатьох загроз і ризиків, серед яких основними на нашу думку є: недостатність фінансових ресурсів у підприємств для забезпечення відтворювального процесу та інвестиційної діяльності, існування в значних обсягах тіньової економіки і її негативний вплив на фінансово-економічну безпеку держави та підприємств, високий рівень матеріало- та енергомісткості виробництва, високий рівень морального та фізичного спрацювання основних фондів, застарілі виробничі технології у більшості галузей виробництва, зниження рівня кваліфікації персоналу та інші. Для стабільного та ефективного функціонування підприємства постає необхідність формування ефективного механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки задля попередження внутрішніх і зовнішніх загроз.

На нашу думку, він повинен включати аналіз і формування та підтримання на відповідному нормативному рівні наступних складових діяльності підприємства: фінансової, інтелектуальної, кадрової, техніко-технологічної, політико-правової, інформаційної, екологічної, силової.

Механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства повинен створюватися по кожній із складових його діяльності через систему управління фінансовими відносинами за допомогою використання певних фінансових методів, принципів, важелів, інструментів, правового й інформаційного забезпечення, фінансових досліджень, які допомагають досягненню основних цілей підприємства.

Отже, стабільне функціонування підприємства неможливо без належного захисту від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз. Вважаємо, що цього можна ефективно досягти при підтримці необхідного рівня фінансово-економічної безпеки підприємства на основі запропонованого нами механізму її забезпечення.

Одержано 20.04.2016

УДК 330.101

Олександр Олегович Баришенко,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Маковоз О. С.

АНАЛІЗ МЕТОДІВ І ФОРМ ОЦІНКИ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Поширення в Україні такого соціально-економічного явища, як тіньова економіка, а також обсяги продукції і фінансових ресурсів, які обертаються в цій сфері, являють собою суттєву перешкоду забезпеченню сталого розвитку економіки. Професор З. Варналій дійшов висновку, що досліджувати поняття тіньової економіки варто на основі міждисциплінарного підходу. Напрямок міждисциплінарного дослідження багато у чому визначається обранням основного критерію зарахування економічних відносин до цієї сфери. З огляду на це, розрізняють такі підходи щодо віднесення тих чи інших видів діяльності до розряду тіньових: обліково-статистичний (основним критерієм виокремлення тіньових економічних відносин є їх неврахованість та відсутність фіксації офіційною статистикою), формально-правовий (ключовим критерієм тіньових економічних явищ є відношення до нормативної системи регулювання), кримінологічний (як ключовий використовують критерій суспільної шкідливості (небезпеки) економічної діяльності) і комплексний підходи.

Унаслідок того, що обсяги тіньової економіки не можуть бути повноцінно враховані офіційною статистикою, розроблення спеціальних методів обліку і оцінок, а також обсягів недоїмки до бюджету, які дозволяють оцінити реальні масштаби операцій, є актуальним завданням сучасного етапу розвитку. Існує дуже багато методів боротьби з тіньовою економікою, але для ефективної протидії цьому негативному явищу необхідно перш за все проводити оцінку. Як правило, зарубіжними вченими для визначення обсягів тіньової економіки використовується методологія системи національних рахунків (СНР) 1993 р. Дана методологія рекомендує в тій чи іншій формі враховувати практично будь-яку неформальну, нелегальну (кримінальну), приховану економіку; обліковувати тіньову діяльність у межах виробництва з метою його порівняння із використанням продукції. Разом з тим у поєднанні з інформаційними можливостями вона дає підстави для вибору конкретних підходів, засобів, інструментів щодо визначення обсягів тіньової економіки. Для обрання ж конкретного методу (підходу, засобу, інструменту) вимірювання масштабів тіньової економічної діяльності необхідно проаналізувати інформацію, отриману через статистичну звітність або через спеціально організовані дослідження тіньової економіки. Загалом основні методи оцінки тіньової економічної діяльності західні вчені поділили на дві групи: мікрометоди (прямі методи) та макрометоди (непрямі методи):

- прямий – «витрати населення – роздрібний товарооборот»;
- непрямі – фінансовий, монетарний, електричний.

Варто зазначити, що використання цих методів дає різні результати щодо обсягів тіньової економіки країни, причому остаточні дані можуть відрізнятись від 1 до 33 % ВВП. Для України розбіжність оцінок становить до 9 %.

У результаті проведеного дослідження ми дійшли висновків: обмеження масштабів поширення тіньової економіки, і як наслідок, процесу зростання тіньового капіталу, може відбутися тільки за умов гармонізації суспільних відносин на основі усунення суперечностей і недоречностей економічної моделі, які порушують паритетність розвитку окремих сфер і сегментів ринку, зачіпають інтереси окремих суб'єктів. Стратегічною метою держави на шляху подолання розповсюдження тіньової економіки є гармонізація відносин, яка передбачає вдосконалення методів і форм

оцінки тіньової економіки, удосконалення відповідних законодавчих норм регулювання національної економіки.

Одержано 27.04.2016

*

УДК 342:9(477)

Тетяна Сергіївна Передерій,

студент 3 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Маковоз О. С.

СТРАТЕГІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Сучасне інформаційне суспільство перетворило інформацію в один із факторів виробництва. Саме інформаційна безпека сьогодні відіграє вагомого значення для ефективного функціонування держави та суб'єктів господарювання. Стрімке впровадження інформаційних технологій у всі сфери життєдіяльності суспільства актуалізує питання визначення обґрунтованих та ефективних шляхів забезпечення інформаційної безпеки. Відповідно до Конституції України: «Інформаційна безпека України – це передбачений Конституцією захист політичних, державних, громадських інтересів країни, загальнолюдських і національних цінностей». У першій частині статті 17 Конституції України забезпечення інформаційної безпеки України проголошено справою всього українського народу. У нейтралізації загроз інформаційній безпеці та забезпеченні інформаційного суверенітету України важлива роль належить державі, яка здійснює законодавче визначення та забезпечення стратегічних напрямів розвитку та захисту національного простору, цілісної державної інформаційної політики; визначає норми, засади і межі діяльності зарубіжних та міжнародних суб'єктів у національному інформаційному просторі України; формування і захист інтересів України у світовому інформаційному просторі, міжнародних інформаційних відносинах; гарантування інформаційної безпеки України загалом. Державна політика у сфері інформаційної безпеки повинна реалізовуватись шляхом створення і забезпечення ефективного функціонування в Україні цілісної системи інформаційної безпеки, а також вдосконалення існуючої і розробки нової нормативно-правової бази, яка регулює відносини в сфері інформаційної безпеки, встановлює вимоги і правила провадження діяльності у цій сфері. На наш погляд, стратегія нейтралізації загроз інформаційній безпеці в Україні повинна ґрунтуватися на основі Конституції України, Закону України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», Закону України «Про інформацію», Закону України «Про Національну програму інформатизації», Указу Президента України «Про Доктрину інформаційної безпеки України», поєднуючи в собі міжнародний досвід правового забезпечення інформаційної безпеки за наступними напрямками: захист прав особистості в інформаційній сфері; захист державних інтересів; захист підприємницької та фінансової діяльності; захист інформації від комп'ютерних злочинів. Для повноцінного та якісного забезпечення інформаційної безпеки повинен бути створений орган, який би зміг контролювати ситуацію від внутрішніх та зовнішніх дестабілізуючих чинників. У сучасних умовах інформаційного суспільства, коли інформація стає фактором виробництва, саме інформаційна безпека відіграє вагомого значення для ефективного функціонування суб'єктів господарювання. Нинішня ситуація в Україні за умов недосконалого матеріально-правового забезпечення інформаційної безпеки для всіх суб'єктів господарської діяльності призводить до величезних збитків, падіння економічного розвитку та конкурентоспроможності на світовому ринку. Стратегія забезпечення інформаційної безпеки повинна бути реалізована на рівні держави, підприємств та громадян і підкріплена відповідними но-

рмами, які будуть раціонально і об'єктивно захищати інтереси будь-якого суб'єкта господарювання. Для створення відповідної дієвої та сучасної законодавчої бази слід використати успішний закордонний досвід забезпечення інформаційної безпеки та проводити власні реформи щодо вдосконалення інформаційної системи.

Одержано 05.04.2016

УДК 330.338

Володимир Олександрович Швидкий,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доц. Маковоз О. С.

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У недалекому минулому безпека держави та суспільства зводилась до оборони від військової загрози, тобто забезпечення воєнної безпеки. Розвиток системи інтересів держави призвів до ускладнення проблеми захисту від різноманітних зовнішніх та внутрішніх загроз. Фундамент системи національної безпеки базується саме на економічній складовій. Більшість науковців вважають, що економічна безпека – це стан економіки при якому забезпечується досить стійке і економічне зростання; ефективне задоволення економічних потреб; контроль держави за рухом і використанням державних ресурсів; захист економічних інтересів України на національному і міжнародному рівнях. Відповідно до діючого Законодавства Служба безпеки України забезпечує захист життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх посягань. До життєво важливих інтересів відносяться всі потреби, задоволення яких надійно забезпечує існування і можливість прогресивного розвитку особистості, суспільства в цілому і держави. Об'єктами захисту органами безпеки є права, інтереси і свободи громадян; матеріальні й духовні цінності суспільства, конституційний лад держави, його суверенітет і територіальна цілісність.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про Службу безпеки України» завдання Служби безпеки України: захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково технічного, і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави.

Слід відмітити, що в сучасних умовах реформування правоохоронних органів, існує проблема недосконалості чинного законодавства України. Служба безпеки України успішно і ефективно захищає економічні інтереси держави, зокрема вчасно виявляє та попереджає тяжкі злочини, що до розкрадання державного майна. Але на думку фахівців СБУ для того щоб виявляти, попереджати тяжкі злочини у сфері економіки необхідно більш розширити правову основу для СБУ, яка б дозволила значно ефективніше забезпечувати економічну безпеку України. Фахівці вважають, що не можна боротись зі злочинністю тільки слідчими діями, наприклад: щоб здійснити задокументувати злочин потрібно застосувати оперативно-технічні заходи, провести заходи візуального спостереження, нажаль, оперативно-розшукові заходи працівники СБУ можуть провести лише на стадії підготовки злочину; в разі отримання інформації про вже скоєний злочин вони зобов'язані реєструвати вже кримінальне провадження, в рамках кримінального провадження повинні отримати санкції суду погодженні прокурором для проведення негласних, слідчих (оперативно-розшукових) заходів. Створення єдиного державного органу при СБУ, який би мав здійснювати координацію зусиль усіх правоохоронних органів у справі забезпечення економічної безпеки України, ще досі не вирішено. За таких умов у керівників усіх рівнів виникає природна розгубленість при вирішенні справ, в яких так чи інакше ставиться під загрозу економічна

безпека, або ж економічні інтереси держави. Найважливішим елементом забезпечення економічної безпеки України є закріплення у відповідних нормативних правових актах чіткого правового механізму діяльності правоохоронних органів. Ситуація вимагає рішучої і оперативної діяльності, насамперед, законодавчої та виконавчої гілок влади, які повинні створити належну законодавчу і нормативну базу і розпочати процес створення ефективної системи забезпечення економічної безпеки України з урахуванням міжнародного досвіду та специфіки національної економіки.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 336.74

Катерина Борисівна Григор'єва,

студент 2 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. Садилов М. А.

РОЛЬ ГРОШЕЙ У ФОРМУВАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Щоб дати науково достовірне тлумачення сутності грошей, потрібно насамперед дослідити їх походження. На жаль, світова економічна думка не дала однозначного пояснення цього процесу. Починаючи з Аристотеля і до XVIII ст. у теорії грошей досить поширеною була думка, що гроші виникли внаслідок угоди між людьми або запроваджені законодавчими актами держави для полегшення обміну товарів і підвищення ефективності його функціонування. Конкретна грошова форма виникає тоді, коли люди усвідомлюють її необхідність і організаційно забезпечують її впровадження у господарський оборот. Таке трактування походження грошей дістало назву раціоналістичної концепції.

Проте науковий аналіз походження та природи грошей, зроблений класиками політичної економії А. Смітом, Д. Рікардо, К. Марксом, довів безпідставність раціоналістичної концепції. Адже гроші в їх найпростіших проявах виникли на ранніх ступенях розвитку суспільства, коли ні фактор взаємної домовленості, ні державна влада просто не могли відігравати істотної ролі у формуванні економічних відносин.

Поступово, з плином часу, у когось краще виходило вирощування хліба, у другого – ловля риби, у третього – виробництво горнят, а хтось був неабияким мисливцем. Тому в різних виробників починає нагромаджуватися надлишок продукту, у виготовленні якого вони були вправнішими. Саме це спричинило виникнення обміну. Наприклад, гончар хотів обмінювати глечики на м'ясо, рибу і хліб, а рибалка свою рибу на посуд, хліб тощо. Найранішою формою обміну продуктами був, по сучасному кажучи, бартер.

Бартер – не безпосередній обмін одних продуктів чи послуг на інші. З розвитком суспільних відносин стало очевидним, що безпосередній обмін незручний, він потребує багато часу і зробити це було досить складно: бажання двох суб'єктів ринку щодо обміну споживними вартостями не збігалися. Наприклад, власник шкур овець хотів виміняти на них зерно, але власнику зерна потрібна була сокира. Добре, якщо власник останньої мав потребу в шкурах овець, тоді обмін міг відбутися. Інакше всі трос нічого не могли придбати і поверталися з ринку зі своїми товарами.

Поступово учасники обміну впевнюватися в тому, що серед продуктів, котрі обмінюються на ринку, є такий, попит на який найбільший, тобто він має найвищу споживну вартість. Цей продукт завжди можна легко обміняти на необхідне в даний момент благо. Припустимо, що таким продуктом у даній місцевості є сіль. Якщо вона виявиться в місці обміну, то власник овечих шкур відразу обмінює їх на сіль, за яку

потім виміняє необхідне йому зерно прямо чи опосередковано: спочатку – сокиру, а за неї – зерно.

У цьому випадку сіль для власника шкур є не просто споживною вартістю, а засобом обміну, тобто виконує найпростішу функцію грошей. З розвитком і ускладненням обміну такі продукти стають дедалі бажанішими для учасників обміну. Їх починають приймати всі в обмін на звичайні продукти, а відтак вони поступово набувають нової споживної вартості – властивості бути загальним товарним еквівалентом. В окремих місцевостях, де з глибокої давнини відбувався обмін, поступово виділялися свої товари на роль загального еквівалента. У такій ролі в різних народів виступали худоба, хутра, сіль, зерно, черепашки, метати та ін.

Отже, стає потрібним загальний еквівалент, яким можна було б виміряти вартість будь-якого товару. Ним виявилися гроші – особливий, специфічний товар, який почав виконувати роль такого еквівалента. Вони вже могли виконувати висхідні, базові грошові функції – засобу вимірювання вартості та засобу обігу. Ці функції були першими в історії розвитку грошей, їх одночасне виконання перетворило звичайний товар в якісно інше явище – гроші. Проте на цій примітивній формі розвиток грошей не зупинився.

В міру розвитку товарного виробництва, зростання продуктивності суспільної праці, ускладнення та розширення територіальних меж обміну ринок неухильно посилював вимоги до грошового товару. Зокрема посилювалися вимоги щодо портативності, здатності легко ділитися і відновлювати потрібну форму, тривалого зберігання фізичних якостей, високої питомої вартості та здатності тривалий час утримувати її на незмінному рівні та ін. Формування перелічених вимог привело спочатку до заміни в ролі загального еквівалента звичайних товарів першої необхідності (худоба, сіль, зерно) товарами-прикрасами (перли, черепашки, хутра тощо), а потім цих останніх – куточками металів, спочатку звичайних (залізо, мідь), а потім – благородних (срібло, золото).

Потреби ринку в забезпеченні ефективного обміну та його вимоги до грошей поступово набули настільки важливого значення, що відбулося розмежування природної споживної вартості грошового товару – його здатності задовольняти певну потребу людини і його специфічної споживної вартості як грошей – здатності задовольняти потреби ринку в засобах обігу, зберігання вартості тощо. У цій ролі грошовий товар набув здатності задовольняти будь-яку потребу людини, знеособлену абстрактну людську потребу як таку. Причому в міру актуалізації другої споживної вартості грошового товару послаблювався зв'язок останнього з першочерговими життєвими потребами. Врешті-решт роль грошей взагалі перейшла до нематеріального носія, що зовсім не має ніяких споживних якостей. Це сталося в середині XX ст. через демонетизацію золота.

Як видно з викладеного, виникнення та розвиток грошей – тривалий еволюційний процес, зумовлений стихійним розвитком товарного виробництва та обміну. Таке трактування походження грошей дістало назву еволюційної концепції. Воно є більш науково достовірним і створює сприятливу базу для вияснення сутності грошей. З нього випливає ряд важливих висновків:

- по-перше, гроші за походженням – це товар, але не просто товар, а носій певних суспільних відносин, формування яких зумовило виділення з широкого ряду звичайних товарів одного – грошового;
- по-друге, як результат тривалого еволюційного розвитку товарного виробництва і ринку гроші самі не можуть бути застиглим, раз і назавжди даним явищем, а повинні постійно розвиватися як по суті, так і за формами існування;

- по-третє, гроші не можуть бути скасовані чи змінені угодою людей або рішенням держави доти, доки існують адекватні грошам суспільні відносини, так само як і не можуть бути «введені» там, де таких відносин не існує;
- по-четверте, гроші виділилися з товарного світу і протистоять йому. Якщо товари знаходяться в сфері обігу тимчасово, то гроші є постійним її учасником;
- по-п'яте, гроші, що розвинулись з товару, продовжують залишатися товаром, який відрізняється від всього іншого товарного світу своїми специфічними властивостями.

Одержано 19.04.2016

*

УДК 336.74

Ганна Олександрівна Кісельова,

студент 3 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: *д-р екон. наук, проф. Садилов М. А.*

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Основне завдання грошово-кредитної політики України у 2016 році полягатиме у сприянні процесу поступового зниження інфляції як підґрунтя для забезпечення досягнення до 2018 року середньострокової інфляційної цілі. Головним орієнтиром грошово-кредитної політики на 2016 рік є зниження показника приросту індексу споживчих цін за рік.

Регулювання обсягу монетарної бази відбуватиметься шляхом впливу на наявність ліквідних коштів у розпорядженні банків. Спрямованість такого впливу визначатиметься залежно від конкретних умов розвитку грошово-кредитного ринку. Ще до запровадження інфляційного таргетування монетарні інструменти та процедури ухвалення регулюючих рішень максимально можливо наближатимуться до стандартів, притаманних відповідному монетарному режиму.

Як основний інструмент регулювання ліквідності банків використовуватимуться щотижневі тендери з рефінансування. З огляду на нерівномірність розподілу ліквідності між банками внаслідок сегментованості міжбанківського ринку, а також на його схильність до волатильності в умовах значних ризиків та невизначеностей Національний банк також регулярно проводитиме тендери з розміщення власних депозитних сертифікатів. У проміжках між тендерами банки за потреби матимуть змогу відкоригувати свою ліквідність через використання постійно діючих механізмів овернайт як із надання кредитів рефінансування, так і з мобілізації коштів через депозитні сертифікати. У разі виникнення потреби нівелювання структурних дисбалансів ліквідності можуть використовуватися механізми довгострокової дії та невідновні операцій.

Із запровадженням інфляційного таргетування роль кількісних орієнтирів динаміки грошової пропозиції значно знизиться, а в подальшому вони повністю втратять статус операційних цілей грошово-кредитної політики і розглядатимуться лише як індикатори стану грошово-кредитного ринку. Реалізація грошово-кредитної політики базуватиметься на контролі процентних ставок грошового ринку через використання базової ставки Національного банку.

З огляду на значні ризики та невизначеності Національний банк у разі необхідності буде надавати додаткову підтримку банківському сектору через розширення обсягу стандартних монетарних операцій та шляхом використання тимчасових механізмів кредитування банків. Останні, у разі їх запровадження, базуватимуться виключно на прозорих тендерних процедурах із рівним доступом усіх банківських установ.

У міру прогресу в напрямі досягнення визначеного інфляційного орієнтиру на 2016 рік, а також стабілізації діяльності банківської системи вживатимуться заходи в напрямі підтримки діяльності Уряду України щодо відновлення економічного зростання.

Підтримуватиметься тісна взаємодія Національного банку з Урядом України в питаннях узгодження грошово-кредитної та фінансової політики, у тому числі в частині впливу емісії державних боргових зобов'язань на стан грошово-кредитного ринку, а також активна співпраця в питаннях щодо забезпечення стабільності та стійкості фінансової системи, удосконалення її механізмів та інструментів. Також спільно з усіма гілками влади вживатимуться заходи в напрямі макроекономічної стабілізації, удосконалення законодавства із захисту прав кредиторів і споживачів фінансових послуг, поліпшення інвестиційного клімату, покращення судової практики розгляду кредитних спорів тощо.

Одержано 26.04.2016

*

УДК 330.131

Сергій Едуардович Куш,

студент 4 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: д-р екон. наук, проф. Садиков М. А.

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ

Страховання є невід'ємною складовою фінансової системи держави і однією з форм забезпечення захисту соціально-економічних інтересів як окремої людини, так і суспільства в цілому. З економічної точки зору через страхування здійснюється перерозподіл валового внутрішнього продукту між його учасниками – суб'єктами господарських відносин і громадянами. Такий перерозподіл відбувається через страхові фонди, що являють сукупність грошових коштів, акумульованих в спеціальній організаційній структурі – страховій компанії, яка може витратити їх на відшкодування збитків і, при наявності вільних резервів, інвестування в економіку.

Необхідність здійснення страхування викликана існуванням цілої низки ризиків настання тих чи інших подій, внаслідок яких можуть бути нанесені матеріальні збитки окремій людині, господарському суб'єкту чи навіть всьому суспільству. Сукупність таких ризиків поділяють на природні (землетруси, паводки, бурі, урагани тощо), антропогенні (ті, що створюються людиною в процесі своєї діяльності, наприклад, техногенні), економічні (майнові, фінансові, спекулятивні), великі і малі за розміром. Розвиток і впровадження новітніх технологій, покращання рівня добробуту суспільства веде до виникнення нових ризиків (здебільшого антропогенних і економічних), які, в свою чергу, спонукають до винайдення нових форм страхового захисту.

Сучасні процеси глобалізації, перехід суспільства до нового технологічного укладу буття та інформаційного рівня розвитку технологій висувають нові вимоги до страхування. За таких умов ринок страхових послуг має, передусім, забезпечити соціально-економічний розвиток держави, який полягає у підвищенні доходів громадян, покращання життя і здоров'я населення, забезпечення високого рівня безпеки кожної людини і стану впевненості у завтрашньому дні, відсутності страху у випадку настання негативних подій, які можуть заподіяти шкоду людині.

Необхідність у перестраховуванні з кожним днем зростатиме через охоплення страхуванням дедалі більшої кількості великих специфічних ризиків, а також у зв'язку з приватизаційними процесами, що відбуваються в нашій країні. Адже об'єкти прива-

тизації, які втратили підтримку з боку бюджету, органів управління, опиняються в ризикових ситуаціях. Отже, роль перестрахування важко переоцінити.

За допомогою перестрахування страховик може захиститись від випадкових (спричинених непередбачуваними обставинами) відхилень розрахункової збитковості від її фактичного рівня в поточному році. Тому перестрахування є необхідною умовою забезпечення фінансової стійкості й нормальної діяльності страховика незалежно від розміру його капіталу та страхових резервів.

Перестраховик, фінансове підтримуючи страхову компанію, сприяє розширенню її страхової діяльності. Це дуже важливо для страховика, який зацікавлений у розширенні можливостей своєї компанії. Страховик, починаючи роботу в нових для нього видах страхування, як правило, активно використовує перестрахування, що дає йому можливість набувати потрібного досвіду безпечним для себе шляхом.

Перестрахування не лише захищає страховиків, а й сприяє захисту самого страхувальника; працівників страхових компаній від втрати роботи; акціонерів компаній від зниження прибутку; держава має гарантію надходження податків від страхової діяльності і т. ін.

Таким чином, за останні роки неабиякого розмаху набув розвиток комерційних відносин з приводу купівлі-продажу специфічного товару – страхових послуг.

Як у страхових, так і в перестраховальних операціях іноді потрібні посередники. Необхідність використання послуг брокера зумовлена специфікою ризиків у перестрахованні: рідкісність ризиків, їх висока вартість, потреба в розміщенні на спеціалізованих ринках. Брокер готує всю потрібну інформацію для пропозиції і розміщує її оптимальним способом. Після розміщення пропозиції брокер готує перестраховувальний договір. А після його підписання забезпечує необхідний документообіг. Брокер отримує комісію, що варіюється, як правило, від 10 до 15 % нетто-премії.

Отже, головні функції брокера такі:

- представлення клієнта;
- консультування;
- ведення переговорів; розподіл ризиків.

Оскільки у природі страхування і перестрахування є багато спільного (розподіл ризику між зацікавленими сторонами договору страхування або перестрахування; схожість між страховиком, котрий передає ризик перестраховикові, і страхувальником, котрий передає ризик страховій компанії), то при проведенні перестраховальних операцій спираються на ті самі принципи, що й при страхуванні, зокрема: принцип страхового інтересу; принцип відшкодування збитків; принцип найвищої сумлінності,

У разі купівлі в перестраховика захисту (гарантії від збитків) страховик передає йому частину ризику, а також і частину премії. Але за організацію прийому ризику на страхування страховик має право на отримання комісійної.

Існують такі види комісій:

- 1) оригінальна комісія – відрахування з премії на користь цедента. Виплачується в перестраховувальній цесії;
- 2) перестраховувальна комісія – відрахування з премії на користь ретроцедента. Використовується при ретроцесії;
- 3) брокерська комісія – відрахування з премії на користь брокера. Покриває витрати, пов'язані з розміщенням перестраховувального договору, і враховує прибуток по цьому розміщенню.

Страховик (цедент) має також право на відрахування з прибутку перестраховика, який він може отримати за результатами проходження договору перестрахування. Тантьєма виплачується щороку із суми чистого прибутку, який отримує перестрахо-

увальна компанія. Це форма заохочення перестраховиком перестраховувальника щодо наданої участі в договорі перестрахування, сумлінності та обачного ведення справи.

Значне місце у перестрахуванні посідають перестраховувальні пули. Розрізняють два типи пулів: пул страхування і пул перестрахування. Пул страхування проводить продаж полісів, за якими всі його учасники беруть на себе раніше узгоджену частку відповідальності. Пул перестрахування передбачає, що страховики випускають поліси самостійно, утримують узгоджену частку, а решту передають у пул на основі квоти або ексцеденту. Перестраховувальний пул діє як посередник, розподіляючи передані в перестрахування ризики між своїми членами. З огляду на світовий досвід доцільним вважається створювати пули у страхуванні ризиків з можливою катастрофічною відповідальністю (ядерні ризики, авіаційні, каско морських суден).

Особливого значення пули набувають у країнах, де відбувається становлення ринку страхування і перестрахування. Слід зауважити, що для збільшення місткості національного ринку перестрахування вживають різних заходів, один із них страхових і страхувальних пулів.

Необхідність здійснення страхування викликана існуванням цілої низки ризиків настання тих чи інших подій, внаслідок яких можуть бути нанесені людині.

Одержано 14.04.2016

★

СЕКЦІЯ 8
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС

НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ СОЦІОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЇ
ФАКУЛЬТЕТУ № 6

УДК 159.9.34

Ганна Євгеніївна Волощук,

слухач магістратури факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доц. Шевченко Л. О.

МОТИВАЦІЙНІ СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ ЖІНОК –
ПРАВИЦНИКІВ ОВС

Одним із шляхів підвищення ефективності роботи поліції є вдосконалення процесу професійного відбору працівників ОВС, залучення до службової діяльності осіб, найбільш підготовлених до виконання складних функціональних обов'язків, тобто тих, хто має певні морально-вольові й особистісні якості, мотиви діяльності, знання та вміння, які забезпечують якісну професійну адаптацію у новій сфері діяльності та у подальшому ефективність її виконання. Дотепер проблема професійної адаптації правоохоронців остається найбільш складною й важливою і потребує подальшого вивчення процесу підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних швидко адаптуватися до соціально-професійних змін, вимог соціуму та професійного середовища.

У сучасній психологічній літературі мотиваційні механізми професійної адаптації розглядалися В. І. Барком, В. Л. Васильєвим, Л. Д. Столяренком, Н. І. Пилипенко, В. К. Вілюнасом, О. Г. Мороз та ін.

З метою вивчення мотиваційних складових професійної адаптації жінок – працівників ОВС було проведено дослідження, у якому взяли участь дві групи жінок – правоохоронців. До першої групи було включено жінок, які навчаються на першому курсі ХНУВС, всього 32 особи, до другої групи увійшли жінки, які вступили до адюнктури ХНУВС, мають стаж роботи від одного до трьох років у різних підрозділах ОВС, всього 29 осіб. Методи дослідження: тестування за наступними методиками – «Мотиви вибору професії» у редакції В. А. Семіченко, питальник «Структура мотивації» В. К. Горбачевського. Вагомим чинником, який впливає на професійну адаптацію людини є позитивне ставлення до професії, а однією з психологічних умов функціональної дієвості системи ставлень до професійної діяльності є саме мотивація. За результатами дослідження у новачків-першокурсниць в професії значущою є внутрішня мотивація, вони вважають свою службу цікавою та необхідною у суспільстві (87 %), їх приваблює можливість спілкування з різними людьми (82 %), переважна більшість цієї групи впевнені, що обрана професія відповідає здібностям (67 %), сприятиме їх подальшому фізичному та розумовому розвитку і надалі професійному та кар'єрному зростанню (54 %). Вважається, що перевага внутрішніх мотивів забезпечує особистості і задоволення своєю працею, і її продуктивність, а також сприятиме успішній адаптації до умов професійної діяльності. Суттєвим є те, що внутрішня мотивація виникає із потреб самої людини, тому на її основі людина працює із задоволенням. Одержані дані узгоджуються з поглядами В. А. Семіченко, яка відмітила, що активно-позитивне

ставлення до професії пов'язане із внутрішньою мотивацією, з позитивним особистісним ставленням до діяльності. Така мотивація структурно охоплює мотиви, які породжуються самою діяльністю і визначаються наявністю інтересу безпосередньо до її процесу і змісту [2, с. 34–35]. Також більш вираженою в цій групі є спрямованість на взаємодію, високий рівень домагань, бажання спілкуватися, підтримувати добрі стосунки з колегами, приймати участь у спільній діяльності, проте, є побоювання відповідальності і бажання схвальної оцінки своєї діяльності колегами та керівництвом. В другій групі переважають зовнішні мотиви, так, жінки цінують стабільність зарплатні (76 %), відстань роботи від дому (65 %), можливість використання набутих вмінь у повсякденному житті (57 %), престиж служби у суспільстві (52 %), соціальні гарантії (34 %). Зауважимо, що усі мотиви являють собою стимули, заради котрих жінки вважають за необхідне прикласти зусилля, оскільки усвідомлюють професійні інтереси та цінності, орієнтовані на продуктивну діяльність. В цій групі максимально вираженою є ділова спрямованість, тобто спрямованість на задачу. Жінки-правоохоронці з досвідом роботи мають суб'єктивний досвід вирішення мотиваційних суперечностей між потребами, цілями, цінностями та бажаннями з одного боку, та професійними обов'язками, відповідальністю, соціальними вимогами діяльності, з іншого боку. Суб'єктивною оцінкою пристосування жінок – працівників ОВС до умов професійної діяльності є почуття особистісного контролю за доручену справу, яке може розглядатися водночас як спосіб саморегуляції поведінки особистості і як чинник успішного пристосування до вимог та норм професійного середовища ОВС.

Список використаних джерел:

1. Шапар В. Б. Психологічний тлумачний словник / В. Б. Шапар. – Харків : Прапор, 2004. – 640 с.
2. Психология направленности : учеб.-метод. пособие / под ред. А. В. Семиченко. – Хмельницкий : ХГПИ, 2003. – 521 с.

Одержано 15.04.2016

*

УДК 159.9

Юлія Олександрівна Ляхова,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доц. Ченіга Л. П.

**ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ
ОСОБИСТІСНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ**

Термін «конкуренція» має латинський корінь, який позначає «стикатися, суперничати, змагатися». В даному випадку особистісна конкурентоспроможність розуміється як форма міжособистісної взаємодії, що характеризується досягненням цілей в умовах протистояння з іншими індивідами або групами, які добиваються цих же цілей. Результати дослідження особистісної конкурентоспроможності студентів показали, що 50 % опитаних студентів оцінюють себе як середньо- конкурентоспроможних, а ще 50 % – характеризуються низькою конкурентоспроможністю. Результати дослідження особливостей мотивації у студентів з різним рівнем особистісної конкурентоспроможності свідчать, що в групі студентів з низьким рівнем конкурентоспроможності переважають: гедоністична мотивація, яка виражає орієнтацію на спрощені способи існування, на веселе, легке, радісне, щасливе життя, характеризує потребу в тілесному і душевному комфорті; мотивація позитивного ставлення до людей, яка виражає орієнтацію на хороше, позитивне ставлення до людей, віру в доброту людей; мотивація уникнення неприємностей, яка відображає потребу в уникненні не-

приємностей із зовнішнім оточенням, погроз, небезпек; оптимістична мотивація, яка відображає віру в хороше, надію на краще в житті, характеризується пасивним очікуванням благополуччя в житті.

Отже, конкурентоспроможні студенти більшою мірою, ніж неконкурентоспроможні, орієнтовані на працю, на виконання поставленого завдання через подолання труднощів; на дотримання моральних норм, хочуть жити по справедливості; на розвиток, відчують потребу в досягненні, самовизначенні; відчують потребу в повазі, авторитеті серед людей, у визнанні та успіху. Однак конкурентоспроможні студенти більшою мірою, ніж неконкурентоспроможні, орієнтовані на себе, відчують бажання думати про себе без шкоди для інших. Їм не властива нормативна мотивація, яка відображає орієнтацію на виконання групових і соціальних норм; комунікативна мотивація, яка висловлює потребу в спілкуванні, у дружбі; альтруїстична мотивація, яка виражає орієнтацію на інших, бажання думати про інших навіть на шкоду собі. У неконкурентоспроможних студентів переважають гедоністична мотивація, яка виражає орієнтацію на спрощені способи існування, на веселе, легке, радісне життя; мотивація уникнення неприємностей; оптимістична мотивація, яка відображає віру в хороше, надію на краще в житті, характеризується пасивним очікуванням благополуччя в житті. У них не сформовані пізнавальна і трудова мотивація, бажання думати про інших і потреба в повазі. Неконкурентоспроможні студенти більшою мірою, ніж конкурентоспроможні, орієнтовані на хороше, позитивне ставлення до людей, віру в доброту людей.

Список використаних джерел:

1. Диагностика полимотивационных тенденций в «Я-концепции» личности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vsetesti.ru/64/>.
2. Экспресс-диагностика личностной конкурентоспособности / Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. // Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. – М. : Изд-во Ин-та психотерапии, 2002. – С. 113–114.

Одержано 07.04.2016

*

УДК 159.9.33

Валентина Вікторівна Миронова,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доц. Жданова І. В.

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Умови розвитку сучасної економіки в Україні загострили інтерес до вивчення психологічних аспектів діяльності підприємців, чий внесок у процеси оновлення життя суспільства є досить вагомим. Реалії наших днів свідчать про наявність гострої потреби у кваліфікованих підприємницьких кадрах, проте науково-психологічні засади задоволення такої потреби розроблені ще недостатньо. Проблема мотивації у психології є однією з центральних й актуальних, бо розкриває питання рушійних сил поведінки і діяльності особистості. Їй присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних учених (В. К. Вилюнас, Б. І. Додонов, С. С. Занюк, Є. П. Ільїн, Д. О. Леонтьєв, С. Г. Москвичов, Дж. Аткинсон, А. Маслоу, Г. Мюррей, Х. Хекхаузен, та ін.). Особливо актуальними є питання, що лежать в межах мотивації професійної діяльності. Знання мотивів, які збуджують людину обирати саме цю професію, залишатися в неї тривалий 121 час, прагнути до професійного зростання та кар'єри і, навпаки, відходити з

професії, дозволяють зрозуміти вчинки людини у професійній діяльності, прогнозувати її поведінку, й навіть, ефективність діяльності.

За допомогою модифікованої нами шкали мотивів підприємницької діяльності Є. К. Зав'язлової, С. Т. Посохової [1] було встановлено, що основними мотивами зайняття підприємницькою діяльністю для чоловіків є: наступні (за зменшенням значущості): фінансова незалежність (80 %), самореалізація (43,3 %), забезпечення стабільної зайнятості (40 %), незадоволення роботою за фахом (40 %), реалізація особистої свободи (33,3 %), азарт, інтерес (33,3 %), реалізація творчого потенціалу (30,0 %). Зовсім не вплинули ніякого впливу на вибір чоловіками підприємницької діяльності такі мотиви як зміна сімейного стану, прагнення до розширення соціальних ролей, особиста образа. Основні мотиви підприємницької діяльності жінок розподілилися наступним чином: реалізація особистої свободи (60 %), фінансова незалежність (43,3 %), забезпечення стабільної зайнятості (36,6 %), соціальна значущість підприємництва (30 %), азарт, інтерес (30 %). Найменшу роль у виборі підприємництва жінками відіграли такі мотиви як прагнення до розширення соціальних ролей (6,6 %), особиста образа (6,6 %), тобто, практично такі ж самі, як і у чоловіків. При проведенні порівняльного аналізу було встановлено, що чоловіків частіше, ніж жінок спонукала обрати підприємництво як вид професійної діяльності можливість фінансової незалежності (80 % проти 43,3 %; $p \leq 0,001$). Жінок, навпаки, більше притягнула до цього роду зайняття реалізація особистої свободи: 33,3 % виборів у чоловіків і 60 % у жінок ($p \leq 0,05$). Для чоловіків достовірно привабливішою у підприємницькій діяльності стала можливість самореалізації (43,3 % і 16,6 %; $p \leq 0,05$). Також у чоловіків частіше, ніж у жінок початок підприємницької діяльності був пов'язаний з незадоволенням роботою за фахом: на цей мотив вказали 40,0 % чоловіків і тільки 16,6 % жінок ($p \leq 0,05$). Для жінок мотив соціальної значущості підприємництва (а разом з цим підвищення свого соціального статусу) виявився статистично більш важливим, ніж для чоловіків (30,0 % і 6,6 %; $p \leq 0,05$). Також жінки, на відміну від чоловіків, частіше почали займатися підприємництвом у зв'язку зі зміною сімейного стану, насамперед розлученням. На цей мотив вказали 16,6 % жінок та 0 % чоловіків ($p \leq 0,05$). За іншими мотивами значущих відмінностей не виявлено. Таким чином, провідні мотиви підприємницької діяльності чоловіків і жінок є схожими, однак міра їх вираженості є різною. Чоловіків більше приваблює у підприємстві можливість фінансової незалежності і самореалізації, а жінок – особиста свобода. Чоловіки частіше, ніж жінки, вибирають підприємницьку діяльність у відповідь на незадоволення роботою за фахом, а жінки – у зв'язку із соціальною значущістю підприємництва та вимушено – у зв'язку зі зміною сімейного стану.

Список використаних джерел:

1. Зав'язлова Е. К. Психология предпринимательства / Е. К. Зав'язлова, С. Т. Посохова. – СПб. : Издат. дом С.-Петербур. гос. ун-та, 2004. – 296 с.

Одержано 13.04.2016

*

УДК 159.9.11

Ренат Мохамед,

студент 2 курса факультета № 6 ХНУВД

Научный руководитель: канд. психол. наук, доц. Шилина А. А.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПСИХОСОМАТИЧЕСКИХ ПРОЯВЛЕНИЙ

Психосоматические заболевания – это заболевания, которые проявились, в основном, в результате психических процессов больного человека, а не по физиологиче-

ским причинам. Психосоматика позволяет проводить взаимосвязи между различными характеристиками личности, чертами характера, конституциональными особенностями, стилями поведения, различными видами эмоциональных конфликтов и разного рода соматических заболеваний. Такие исследования подтверждают, что большинство болезней от которых страдают люди возникают по причине психологических расстройств и несоответствий, зарождающихся в мыслях, душе и подсознании, проблемах функционирования «внутреннего разума», и механизма зарождения в нём болезненных явлений – от незначительных компульсий до серьёзных психосоматических заболеваний [2]. Он определил, что многие заболевания являются «истерическими» или «психосоматическими», а именно: бронхиальная астма; аллергии; мигрень; мнимая беременность [2]. Ещё в древнегреческой философии и медицине упоминается о влиянии на тело духа и души. В 1818 году впервые упоминается термин «психосоматический», который использовал известный в те времена врач Йоганн-Христиан Гейнрот. 1822 год – упомянут термин «соматопсихический» Якоби, который дополнил психосоматическое направление. На 20–50-е годы XX века приходится пик развития психосоматического анализа в области научной медицины, в работах таких медиков, как С. Джеллифф, Ф. Александер, Ф. Данбар, О. Инглиш, Э. Вейсс и др. 1939 год – выпуск первого журнала в США по психосоматической медицине под этим же названием, а уже в 1950 году было создано Американское психосоматическое общество [2].

К примеру злора, критика других, чувство вины и страх входят в круг наших проблем. Эти чувства возникают в тех людях, которые обвиняют других в собственных проблемах. Все, что происходит в жизни – отражение собственных внутренних мыслей [1]. По результатам наблюдений Луизы Хей негативные мысли, отрицательные чувства могут проявляться на физическом уровне в таком виде: 1. Злора, недовольство и обида, накопленные в течение долгого времени, истощает тело и становится болезнью, называемой РАК. 2. Постоянная критика других приводит к ревматизму. Чувство вины всегда ищет наказания, а наказание всегда создает боль. Страх и напряжение, которое оно порождает, создает язву, больные ноги, облысение [1, с. 12]. Это наказание привязано к реальной, а ещё чаще воображаемой мучаемой виной, которая сжигает человека изнутри. Самонаказание может облегчить переживание вины, но существенно осложнит жизнь. При лечении психосоматических заболеваний применяются как медицинские альтернативные способы лечения, так и психотерапия. В отдельных случаях психосоматическое заболевание может резко обостриться или вообще исчезнуть. Психосоматическое заболевание появляется только в результате каких-то трудностей на жизненном пути. К таким трудностям относят осложнения во взаимоотношениях с людьми (родственниками, супругами, влюблёнными), конфликты с коллегами, проблемы в бизнесе, неудачи при реализации новых идей и целей. Чувства и мысли посылают из мозга к телу невидимые импульсы, заставляя его, реагировать на раздражитель. Продолжительные сильные стрессовые ситуации влияют на тело человека. В следствие чего и возникают психосоматические заболевания. И так, в современном значении, можно выделить около пяти основных эмоций, на которых базируется психосоматическая теория: гнев, грусть, интерес, радость, страх [2].

Список использованных источников:

1. Хей Л. Исцели свою жизнь. Исцели свое тело. Сила внутри нас / Луиза Хей. – Каунас : Ritas, 2000. – 223 с.
2. Ходыревский А. Ю. Статьи и прочее. Психосоматика / А. Ю. Ходыревский. – М. : [б.и.], 2015. – 2 с.

Одержано 22.04.2016

★

УДК 159.9

Валерія Дмитрівна Муравйова,
студент 3 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доц. Шевченко Л. О.

ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА МОЛОДІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Віктимність проявляється у різноманітних сферах життєдіяльності людини, утім, дотепер маловивченими є проблеми генезису віктимної поведінки, системи факторів, що детермінують її виникнення, особливості прояву цих патернів поведінки у підлітків та молоді. Вивченням різних аспектів віктимності займалися такі вчені як Л. В. Франк, Д. В. Рівман, В. Я. Рибальська, В. П. Коновалов, В. І. Полубінський, М. А. Одинцова, В. Є. Христенко, С. В. Ільїна, Л. І. Смоляк, В. С. Мінська, Д. А. Сорокотягіна та ін. Їх дослідження свідчать, що у багатьох людей є потенційний «психологічний комплекс віктимності», у когось більше обумовлений особистісними особливостями, а у когось соціальною ситуацією розвитку сучасного суспільства. У будь-якому випадку він позначається на поведінці людей і, певним чином, провокує агресивну поведінку по відношенню до них. Російський вчений Б. І. Холист надає поняття віктімогенного потенціалу, що включає в себе стан індивідуальної і групової віктимізації в конкретний історичний момент. Безперечно, якості особистості, які складають віктімогенний потенціал, відносні й з'являються лише як елементи системи «людина – середовище» в контексті адаптаційної реакції (цит. за [1]).

На думку Л. А. Репецької, молодь і підлітки є своєрідною «групою ризику», оскільки такий різновид віктимності як вікова віктимність, являє собою біофізичну якість особистості [1, с. 69], тобто вікова специфіка молоді проявляється у нерозважливій поведінці, легковажності, браку життєвого досвіду, труднощах соціалізації. На жаль, соціально-економічні умови розвитку сучасного суспільства представляють сприятливе середовище для розвитку віктімогенного потенціалу особистості, в першу чергу підлітків та молоді, які намагаються адаптуватися у соціумі і самореалізуватися. Разом з тим, є лише поодинокі напрацювання задовільного діагностичного матеріалу, що дозволяє виявляти потенційну віктимність людини. Також майже не розроблена система превентивних заходів, спрямованих на запобігання реалізації віктимної потенціалу [2]. Для успішної профілактики суб'єкти цієї діяльності мають бути обізнаними щодо таких цінностей: Відповідальність особистості за свої дії – особливе ставлення до оточуючих, що проявляється у намаганні зрозуміти іншого, особливо у ситуації конфлікту. Складовими відповідальності є усвідомлення наслідків своїх дій та конкретні дії, спрямовані на покращення свого соціального стану у процесі соціалізації; Повага до людини – це визнання цінності кожної особистості, її права на самовизначення та права на помилку; Віра у можливості змін – кожна людина може і прагне змінюватися на краще, формувати у собі активність, чинити опір, підвищити самооцінку; Право на залежність – кожна людина відчуває потребу бути взаємозалежною від інших. Це передбачає право особистості на підтримку суспільства, допомогу друзів або громадськості, коли вона не захищена або їй загрожує біда. Соціально-психологічний аспект профілактики віктимної поведінки молоді включає широке коло заходів, спрямованих: по-перше, на забезпечення гармонійного розвитку особистості, по-друге, створення безпечного й сприятливого мікросоціального середовища, по-третє, розвитку у молоді соціальних інтересів і комунікативних здібностей, і, нарешті, формування безпечних стереотипів поведінки в різних ситуаціях.

Отже, дослідження психологічних особливостей проявів віктимної поведінки у сучасної молоді визначається соціальною і практичною значущістю питань гуманізації суспільства, необхідністю вирішення завдань формування гармонійної особистості, а також нагальною потребою віктимологічної профілактики та корекції цієї вікової групи.

Список використаних джерел:

1. Репецкая А. Л. Виновное поведение потерпевшего и принцип справедливости в уголовной политике / А. Л. Репецкая. – Иркутск : Кама-плюс, 2014. – 208 с.
2. Малкина-Пых И. С. Психология поведения жертвы / И. С. Малкина-Пых. – М. : Наука, 2009. – 329 с.

Одержано 27.04.2016

*

УДК 159.9.11

Анна Ігорівна Потьомкіна,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. біол. наук Шахова О. Г.

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ПІДЛІТКІВ

Відомо, що життєстійкість є ключовою особистісною змінною, яка опосередковує вплив стресогенних факторів на соматичне і психічне здоров'я, а також на успішність діяльності [1]. Ставлення людини до змін та оцінка можливості ними керувати дозволяє визначити здібності особистості до подолання як важких буденних, так і екстремальних ситуацій. І якщо особистісна безпорадність припускає низьку стресостійкість, схильність до апатії, депресії, психологічних травм, то життєстійкість, навпаки, дає впевненість у можливості контролювати події, долати життєві труднощі та зростати особистісно, розширюючи свої адаптаційні можливості [1]. Як вказують Леонтьев Д. А. та Рассказова Е. И., компоненти життєстійкості розвиваються в дитинстві і частково в підлітковому віці, хоча їх можна розвинути і пізніше [2]. Підлітковий вік – це час розвитку самосвідомості людини, період побудови її самовідношення до своєї гендерної ідентифікації. До численних труднощів підліткового періоду, які обумовлені кризовістю фази переходу від дитинства до дорослості, сьогодні додається нечіткість або суперечливість вимог до виконання гендерних ролей. Наприклад, від дівчаток вдома вимагають слухняності й скромності, а в школі – досягнень у розумовій і фізичній діяльності, рівних досягненням хлопчиків. Із засобів масової інформації дівчатка дізнаються, що повинні бути наполегливими, честолюбними та орієнтованими на себе. Таке «рівняння» гендерних ролей і зближення стереотипів мужності і жіночності іноді змушує підлітка відчувати себе безстатевою і самотньою істотою в суперечливому світі, що може суттєво впливати на процеси формування компонентів життєстійкості особистості.

В нашому дослідженні було виявлено гендерні особливості вираженості компонентів життєстійкості у підлітків. Дівчатка демонстрували більш високі порівняно з хлопчиками показники загального балу життєстійкості за рахунок більшої вираженості таких її компонентів, як «Залученість» та «Прийняття ризику». Отримані дані можуть свідчити про більші здібності дівчаток витримувати і ефективно долати стресові ситуації та про наявність більших внутрішніх ресурсів для управління змінами й подолання труднощів.

Список використаних джерел:

1. Maddi S. R. Hardiness and Mental Health / S. R. Maddi, D. M. Khoshaba // Journal of Personality Assessment. – 1994. – V. 63, No. 2. – P. 265–274.

2. Леонтьев Д. А. Тест жизнестойкости / Д. А. Леонтьев, Е. И. Рассказова. – М. : Смысл, 2006 – 63 с.

3. Solcova I. Daily stress coping strategies: An effect of Hardiness / I. Solcova, P. Tomanek // Studia Psychologica. – 1994. – V. 36, No. 5. – Pp. 390–392.

4. Циринг Д. А. Психология выученной беспомощности : учеб. пособие / Д. А. Циринг. – М. : Академия, 2005. – 120 с.

Одержано 08.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТOK
КАФЕДРИ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ
ФАКУЛЬТЕТУ № 3**

УДК 159.9

Інга Сергіївна Лежух,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доц. Харченко С. В.

**РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

Сучасне суспільство характеризується створенням глобального інформаційного простору, який забезпечує швидку комунікацію людей. Постійно відбувається оновлення знань, вдосконалюються технології, змінюються різноманітні соціальні стандарти. Крім того, сам зміст інформації часто носить деструктивний характер, що може негативно відображатись на житті окремої людини і громади в цілому. Тому актуальною є розвиток критичного мислення особистості, яке забезпечить ефективний аналіз, розуміння, оцінку та суспільно корисне практичне застосування інформації, яка надходить.

Серед спеціальних здібностей та вмінь, які сприяють розвитку критичного мислення, головне місце посідають ерудованість, самостійність, наполегливість, гнучкість, чесність, відкритість, обачність.

Джерелом критичного мислення є протиріччя і проблема, то для його розвитку необхідно залучати спеціальні вміння: інтерпретацію, аналіз, оцінку, пояснення, висновки, саморегуляцію. Механізмами критичного мислення виступають мисленнєві операції, які визначають процес мислення та аргументації: постановка цілі, виявлення проблеми, висунення гіпотез, способів її вирішення, аргументація, передбачення наслідків, прийняття або неприйняття альтернативних точок зору.

На нашу думку, критичне мислення є базовою передумовою успішної адаптації особистості до умов інформаційного суспільства. Критичне мислення сприяє упорядкуванню міркування, а відтак усуває різні протиріччя, багатозначності та неясності в інформації, що інтеріоризується особистістю в ході соціальних взаємодій, а це створює умови для конструктивної діяльності особистості. Критичне мислення підвищує пошукові здібності особистості, оскільки базується на взаємодії особистості з інформацією шляхом задавання правильних запитань, в основі яких лежать чіткі критерії. Крім того, фундаментом системи переконань особистості є обґрунтовані достатньо сильними резонами висновки. Таким чином в особистості створюється потужний імунітет проти різних інформаційних маніпуляцій, які зокрема проявляються через ЗМІ. До того ж, людина, що критично мислить, мінімізує кількість власних ірраціональних переконань, що зменшує ймовірність її віктимної поведінки, адже в більшості випад-

ків жертва керується ірраціональними, неадекватними висновками. Аналіз, розуміння і критична оцінка власного міркування та міркування інших людей, сприяє підвищенню психологічної культури особистості, створює умови для подальшого її самовдосконалення.

Необхідно обов'язково використовувати прийоми розвитку критичного мислення на практичних та семінарських заняттях з максимально широкого кола навчальних дисциплін, доцільно ведення спецкурсу, присвячено саме розвитку критичного мислення майбутніх правоохоронців. Перспективним вважаємо подальше вивчення здатностей людей до критичного мислення, зокрема питання його взаємозв'язку з толерантністю.

Одержано 18.04.2016

*

УДК 159.9

Юлія Романівна Савчук,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доц. Харченко С. В.

ПСИХОЛОГІЯ БЕЗПЕКИ ДИТИНИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Користування всесвітньою мережею Інтернет розширює можливості спілкування, самоосвіти, творчої самореалізації особистості. Але простір Інтернету може містити інформацію агресивного, жорстокого, аморального або соціально небезпечного змісту й мати негативний вплив на психічне здоров'я підростаючого покоління та стати причиною тривожності, дратівливості, фрустрації, ігрової або Інтернет-залежності, формування викривлених цінностей та уявлень тощо. Дитина може стати жертвою в мережі Інтернету стороннього дорослого або більш дорослої дитини в соціальних мережах щодо сексуальної експлуатації, залучення до псевдорелегійного або терористичного угруповання. Так, наприклад, за даними Фонду Internet Watch Foundation, Україна посідає 7-ме місце у світі за розповсюдженням дитячої порнографії у всесвітній мережі. За даними дослідження Інституту соціології НАН України, 22 % дітей періодично потрапляють на сайти для дорослих, лише у 18 % дорослих перевіряють, які сайти відвідувала дитина. Близько 28 % дітей готові переслати свої фотографії незнайомим людям, 17 % дітей без сумнівів погоджуються повідомити особисту інформацію про себе, свою сім'ю.

Загалом 90 % підлітків користуються Інтернетом (у школі і вдома), при цьому половина дітей проводить в Інтернеті 1–3 години щодня, що не відповідає необхідним умовам розвитку дитини та існуючим санітарним нормам та може негативним чином впливати на психологічне та соматичне її здоров'я. Безпечному використанню комп'ютером необхідно дитину навчити і зробити це може лише відповідальний дорослий.

Батькам необхідно знати, що згідно з державними санітарними нормами, праця на персональному комп'ютері може бути безперервною для учнів X–XI класів на 1-й годині занять до 30 хв., на 2-й годині занять – 20 хв.; для VIII–IX класів – 20–25 хв.; для учнів VI–VII класів – до 20 хв.; для II–V класів – 15 хв. Навіть нетривала робота за комп'ютером (не більше 1–2 год.) зумовлює у 73 % підлітків загальну і зорову втоми.

За допомогою спеціальних веб-фільтрів можливо унеможливити доступ дитини до небажаних сайтів, ігор та ін. Існує система фільтрації веб-контенту. Контент-фільтр призначений для фільтрації сайтів за їх змістом, блокуючи перегляди веб-сайтів з небажаним наповненням. До того ж МВС України створено телефони довіри, на які можна повідомити про веб-сайти, що пропагують насильство або розпалюють расову не-

навіть, дискримінацію, займаються створенням чи розповсюдженням дитячої порнографії тощо.

Особливу увагу батькам також слід приділити комп'ютерним іграм дітей із деструктивним, агресивним змістом, до яких в мережах є легкий доступ.

Отже, сучасні інформаційні технології в цілому, і комп'ютерні технології істотно трансформували структуру навчання та дозвілля сучасних дітей. Сьогодні дитина живе вже в світі відмінному від того, в якому вирости її батьки. Навчити дітей безпечної роботи в Інтернеті мають батьки, освітні та позанавчальні заклади, відповідні державні, правоохоронні та правозахисні структури повинні забезпечити безпеку дитини в мережі.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 159.9

Катерина Михайлівна Сорокотяга,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доц. Доценко В. В.

ПРОБЛЕМИ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ

Боротьба з правопорушеннями неповнолітніх – одна з найбільш важливих в процесі профілактики злочинності в нашій країні. Нажаль, на сьогодні зріс рівень не тільки проступків та дрібного хуліганства, але і тяжких злочинів серед неповнолітніх. Делінквентність неповнолітніх зазвичай починається зі шкільних прогулів і спілкування з асоціальною групою однолітків. За цим слідує дрібне хуліганство, знущання над молодшими і слабкими, віднімання кишенькових грошей та «домашні крадіжки», викрадення велосипедів і мотоциклів. Рідше зустрічаються шахрайство і дрібні спекулятивні угоди, зухвала поведінка в громадських місцях.

Антигромадська спрямованість особистості підлітка розглядається дослідниками як причина злочину і визначається як система негативного відношення до соціальних і моральних цінностей та певний характер потреб, що обираються підлітком відповідно до його поглядів та способів їх задоволення. У неповнолітніх з антигромадською спрямованістю свідомості не вироблені тверді суспільно позитивні установки, тому їхні хибні бажання, потяги і потреби можуть викликати відповідну антигромадську діяльність.

Одна з причин формування антигромадської спрямованості особистості підлітка-правопорушника – негативний вплив на них комп'ютерних ігор та фільмів. Підлітки переносять «віртуальний героїзм» у життя, тобто у них відбувається ідентифікація з віртуальними персонажами. Одним з прикладів такої ідентифікації є події, коли двоє підлітків розстріляли дванадцять однокласників і вчителя, після цього покінчили життя самогубством. У знятому перед тим фільмі один з них говорить, що відбуватиметься щось на зразок гри «Doom». Ця фраза і подібність інциденту із сюжетом комп'ютерної гри послужили приводом для позову батьків загиблих до їх виробників.

Однак, головна відповідальність за антигромадську спрямованість поведінки неповнолітніх, звичайно, лежить на сім'ї. Варто враховувати, що третина існуючих на обліку в органах внутрішніх справ неповнолітніх не має одного з батьків. Часті випадки, коли батьки негативно впливають на поведінку підлітка тим, що ведуть аморальний спосіб життя: пиячать, втягують у це заняття своїх дітей, улаштовують скандали в родині, жорстоко поводяться з дітьми, виганяють їх з дому.

Невід'ємною частиною правового виховання є проведення виховних бесід з учнями та їх батьками, проведення консультацій щодо особливостей налагодження взаємостосунків між батьками та їх дітьми-підлітками. Запобігання правопорушенням неповнолітніх має бути справою не тільки дорослих, а й самих школярів. Майбутні позитивні зміни залежать від рівня розвитку дитячого самоврядування та відповідальності за наслідки власних вчинків та поведінки.

У профілактиці правопорушень серед неповнолітніх значна роль належить шкільній психологічній службі. Психологом та соціальним педагогом школи організовуються та проводяться лекції, семінари для вчителів, батьків з метою підвищення їх психологічної компетентності. Але необхідно вести активну попереджувальну діяльність всією громадськістю.

Одержано 07.04.2016

*

УДК 159.9

Маргарита Анатоліївна Ткаченко,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доц. Харченко С. В.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЮ ТЕРОРИЗМУ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Поширення тероризму прискорюється завдяки масово доступним комп'ютерним технологіям, які розповсюджуються в суспільстві надзвичайно швидко. Розвиток Інтернет-технологій надає нових можливості тероризму, який активно використовує можливості «світової павутини» для залучання та вербування нових «адептів».

В перших лавах тих, кого вербують до терористичних організацій, потрапляють молоді хлопці та дівчата, які тільки починають свій життєвий шлях, не сформувалися, не визначилися зі своїм призначенням в житті. Юнацький вік має певні психологічні особливості, які полегшують процес залучання до суспільних та релігійних організацій, груп, партій тощо. Небезпека саме цього вікового періоду пов'язана з недосвідченістю, недостатньою відповідальністю, тягою до простих відповідей на складні питання. Важливу роль також грають ситуаційні чинники, пов'язані зі зміною соціального статусу і групових ролей молоді: закінчення середньої школи, перший або останній рік навчання у ВНЗ, початок життя поза сім'єю, проблеми з пошуком роботи, переїзд, хвороба, смерть близької людини, зміна способу життя тощо.

При цьому, в молодому віці людині ще не вистачає життєвого досвіду, знань, зваженості, щоб відрізнити злочинні угруповання, які до того ж старанно маскуються та приховуються, від соціально позитивних. Тому вкрай необхідно бути уважними, щоб вчасно попередити необдумані вчинки підростаючого покоління, організовувати системну профілактичну роботу в групах ризику щодо залучення в терористичні групи.

Досвід міжнародної антитерористичної діяльності дозволяє сформулювати основні завдання по боротьбі з тероризмом в мережі Інтернет:

1. Розробити науково-методичне забезпечення щодо припинення терористичних атак з використанням глобальних інформаційних мереж, виробити єдиний понятійний апарат, шкалу оцінки загроз та їх наслідків.

2. Виробити механізм взаємного інформування про широкомасштабні комп'ютерних атаках і великих інциденти.

3. Виробити способи спільного реагування на загрози тероризму.

4. Вести постійний аналіз Інтернет-простору з метою виявлення і блокування екстремістських і терористичних ресурсів. Залучати до процесу виявлення протиправного контенту пильних Інтернет-користувачів.

5. Вести роз'яснювальну роботу з метою формування стійкого неприйняття суспільством ідеології насильства.

6. Залучати молодь до участі в протидії тероризму, екстремізму, націоналізму і релігійному фундаменталізму в освітньому середовищі, у блогах і форумах інтернет-ресурсів.

Для розв'язання цих завдань необхідно залучати фахівців психологів з метою виявлення осіб, схильних (у т. ч. легко маніпульованим) до терористичних актів, проведення роз'яснювальні бесіди у блогах, на форумах, в телеконференціях значимих інформаційних ресурсів, особливу увагу приділяючи профілактиці серед підростаючого покоління.

Одержано 29.04.2016

*

УДК 159.9

Ірина Ігорівна Шевцова,

курсант 2 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доц. Харченко С. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПІЛКУВАННЯ ТА ДОМІНУЮЧИХ РЕПРЕЗЕНТАТИВНИХ СИСТЕМ КУРСАНТІВ – МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Професійна діяльність психолога є дуже затребуваною в суспільстві. Сучасна практика пред'являє до особистості психолога непрості вимоги, які можна поєднати в низку компонентів: гностичний, комунікативний, організаторський, рефлексивний, соціально-перцептивний тощо. В комунікативній сфері практичному психологу необхідні: уміння управляти, зацікавленість в спілкуванні, емпатійність, тактовність, рефлексія, особиста відповідальність, здатність до підтримки стосунків, уважність, відкритість переживанню, уміння активно слухати, уміння зрозуміло говорити тощо.

За даним літературних джерел, візуалам властиві організованість, різкі спалахи експресії. У розмові з аудіалами необхідно виражатися ясно. Кінестетикам подобається спілкуватися на близькій відстані, їм важко позбутися від негативних емоцій. Дігітал сприймає в першу чергу логіку, він звичайно не емоційний, спокійний, розважливий.

Метою роботи було вивчення взаємозв'язків особливостей спілкування та домінуючих репрезентативних систем у майбутніх психологів.

В роботі були використані: БІАС – тест для визначення провідної репрезентативної системи, діагностики рівня емпатичних здібностей В. В. Бойко, «Особистісна агресивність і конфліктність» Є. П. Ільїна, П. А. Ковальова, а також r_s – критерій рангової кореляції Спірмена. В дослідженні прийняли участь 38 курсантів ХНУВС, які навчаються за спеціальністю психологія.

Дані емпіричного дослідження показали, що чим більш значимий для людини візуальний канал одержання інформації, тим більшою мірою вона здатна діяти в умовах дефіциту вихідної інформації про них, опираючись на досвід. Чим більше значущий обстежених кінестетичний канал одержання інформації, тим у більшій мері в нього розвинена здібність входити в емоційний резонанс із навколишніми – співчувати. Чим більше важливою для суб'єкта є аудіальна репрезентативна система, тим більше в нього розвинені установки, які сприяють прояву емпатії. Чим більше розвинена у

суб'єкта дігiтальна репрезентативна система, тим вiн бiльше емпатичний в цiлому, бiльше розвиненi установки, якi сприяють прояву емпатiї, вмiння зрозумiти iншого на основi спiвчуття, постановки себе на мiсце партнера, легкiсть, рухливiсть та гнучкiсть емоцiй.

Чим бiльше суб'єкт вiддає перевагу вiзуальнiй системi репрезентацiї, тим бiльше в нього вираженi рiзнi форми агресивної та конфлiктної поведiнки. Перевага iнших репрезентативних систем пов'язана з бiльше низьким рiвнем конфлiктностi та агресивностi.

Переважаюча у випробуваних вiзуальнiй системi тiсно пов'язано з наявністю деструктивних настанов у спiлкуванні, особливо вiдкритої жорстокостi). Найменш вираженi деструктивні настанови в спiлкуванні у осiб з переважаючою аудiальнiй та дiгiтальною системою.

Таким чином, домінуючі репрезентативні системи певним чином впливають на особливості спілкування майбутніх психологів. Розвинена дiгiтальна система сприяє бiльш успішному професійному спiлкуванню.

Одержано 27.04.2016

*

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 3**

УДК 321.64

Анастасія В'ячеславівна Заднепряньська,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доц. Мошенський О. С.

ПСИХОЛОГІЯ ВЛАДИ

Психологія влади передбачає вивчення влади як форми психологічного впливу людини по відношенню до інших людей.

Влада – це можливість підкоряти собі людей, впливати на їх поведінку за допомогою власного авторитету і положення. Владне домінування – це одна з найбільш поширених форм психологічного впливу, яка до цього часу знаходиться в стадії дослідження і вивчення

Складність феномена влади, постійна підвищена увага до неї зумовили появу спеціальної науки, яка дістала назву «кратологія».

Влада завжди є ареною найгострішої боротьби між усіма, хто її бажає, оскільки в кожному суспільстві існує величезне розмаїття інтересів, запитів і потреб. Власне кажучи, влада є особливим видом суспільних відносин, які називаються владними відносинами.

Влада не просто одна з об'єктивних умов існування суспільства, розвитку політичного життя. Вона є сполучною тканиною політичної системи суспільства, оскільки зумовлює існування і взаємодію всіх суб'єктів політичного процесу, відображає і захищає корінні інтереси і сукупну волю політичних суб'єктів.

Через багатоаспектність феномена влади з'явилося багато спеціальних термінів і понять, таких як автократія, бюрократія, аристократія, демократія, меритократія, партократія, охлократія, технократія, монархія, олігархія, що, по суті, перетворює владу на одну з центральних категорій політики.

Влада не просто важливий атрибут політичної системи. Це найголовніша з багатьох потреб людини. Практично немає тих, хто не прагнув би досягти влади і слави. При цьому набути слави легко, якщо маєш владу.

А. Адлер зазначав, що потяг до особистої влади є не що інше, як конкретизація бажання стати досконалішим.

Бажання влади виникає, як правило, у двох основних формах:

- експлікативне (від фр. *explicite* – чітко означене) – притаманне не всім, а лише лідерам;
- імплікативне (від фр. *implicite* – приховане, нечітко окреслене) – властиве тим, хто йде разом з лідером, сподіваючись, що в разі його перемоги, перемоги його групи і їм перепаде частка влади.

Розглядаючи поняття психології влади, не можна не підкреслити її включеність і взаємозв'язок з політичною психологією.

Політична психологія має певну структуру. Вона містить політичні потреби, інтереси, почуття, настрої, традиції тощо. Політичні потреби є базовим елементом політичної психології. Це ті потреби, задоволення яких пов'язане зі здійсненням влади. Вони можуть лише тим чи іншим чином стосуватися влади, а можуть виявлятися безпосередньо у прагненні до її завоювання і здійснення. Політичні інтереси – це усвідомлені політичні потреби. Вони є реальними причинами дій учасників політичного процесу. Залежно від відмінностей у політичних інтересах одні й ті самі явища політичного життя можуть по-різному сприйматися його учасниками, що формує відповідні політичні почуття, настрої, емоції тощо, отже, й відповідну політичну поведінку.

Отже, влада є складним суспільним феноменом, що проявляється на всіх рівнях і в усіх сферах суспільного життя, і значною мірою детермінована соціально-психологічними особливостями її носіїв і суб'єктів. Влада – це можливість і здатність одних впливати на інших, використовуючи для цього засоби насильства, примусу, право або авторитет.

Одержано 25.04.2016

*

УДК 321.021

Катерина Михайлівна Сорокотяга,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доц. Мошенський О. С.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА

Проблема політичного лідерства є однією з головних проблем сучасної політичної психології. Важливим моментом тут є визначення тих психологічних механізмів, які спонукають чи примушують визнавати в одній людині лідера, а іншій – відмовляти в праві на таке визнання. В соціології, політології, психології і низці інших наук про людину і суспільство, широко розповсюджене поняття лідерства. Вивчення соціального явища лідерства має безпосереднє прагматичне спрямування, служить виробленню засобів ефективного керівництва, відбору справжніх лідерів.

Політичний лідер – це учасник політичного процесу, який активно на нього впливає і веде суспільство, або його велику частину на досягнення певної мети.

Проблема лідерства у політичній психології займає важливе місце, адже саме від лідерських якостей будь-якого політика залежить стиль його діяльності, взаємини в політичній організації, успіх реалізації висунутих цілей і завдань.

Особистість політичного лідера складається з безлічі різних взаємозалежних структурних елементів, основними з яких є:

- уявлення політичного лідера про самого себе;
- потреби та мотиви, що впливають на політичну поведінку;
- система найважливіших політичних переконань;
- стиль прийняття політичних рішень; стиль міжособистісних відносин; психогенна стійкість.

Уявлення політичного лідера про самого себе втілюються в його Я-концепції. Ця ідея одержала своє обґрунтування і розвиток у З. Фрейда та його послідовників – А. Адлера, Г. Лассуелла та інших психологів. Так, З. Фрейд, А. Адлер дотримувалися ідеї компенсації реальних або уявних дефектів особистості, а Г. Лассуелл більшу увагу приділяв саме розвитку уявлення людини про саму себе, ступеню її розвитку, якості самооцінки та їх втіленню в політичній поведінці. Його гіпотеза полягала в тому, що деякі люди мають надзвичайно сильну потребу у владі або інших особистісних цінностях, таких, як прихильність, повага, як засоби компенсації травмованої або неадекватної самооцінки.

Р. Зіллер розробив типологію особистості політичних лідерів:

- «аполітичні політики» – це діячі з високою самооцінкою та складністю Я-концепції. Вони почувають себе відірваними від інших, тому з труднощами реагують на поведінку своїх послідовників або населення держави в цілому;
- «прагматики» – це політичні лідери з низькою самооцінкою та складністю Я-концепції, які реагують на широке коло соціальних стимулів. Вони прислуховуються до думок інших людей і модифікують свою політичну поведінку на основі зворотного зв'язку;
- «ідеологи» – це політичні лідери з високою самооцінкою, які не реагують на думки інших. Їхні пізнавальні процеси та поведінка дуже жорсткі, а самооцінка надзвичайно стабільна;
- «недетерміновані» – це діячі з низькою самооцінкою, які сильно реагують на вузьке коло соціальних стимулів.

Таким чином, розуміння політичного лідерства, потребує проникнення в його природу, виявлення сутнісних ознак, механізмів та умов досягнення бажаної ефективності. Лідерів обов'язково мають бути притаманні відповідний рівень політичної культури, організаторські здібності та вміння впливати на людей. Важливим також є його політичне оточення. Як зазначав Н. Макіавеллі, про розум правителя судять насамперед з того, яких людей він до себе наближає.

Одержано 19.04.2016

УДК 165.023.1

Ольга Олександрівна Магда,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доц. Гринченко Н. В.

ШЛЯХИ ПОШУКУ ІСТИНИ У ФІЛОСОФІЇ

У процесі пізнання реальності людина прагне досягнути істини. Невідповідність свідомості об'єктивній дійсності спричиняє деформацію її світогляду. Саме тому шляхи встановлення відповідності між знаннями, що отримує людина, та явищами, що постійно змінюються, є центральною проблемою філософії. До того ж істина має й ціннісний аспект, тому правий був Гегель, коли писав: «Для неупередженої людини «істина» завжди залишиться великим словом, яке примушує серце битись сильніше».

Сучасна філософія демонструє широкий спектр поглядів на проблему істини як такої – від повного заперечення самого поняття «істина» як утілення метафізичного абсолюту, що перебуває за межами емпірії людських суджень, отже безглузлого й ан-

тикультурного (С. Тулмін), до спроби надати істині «нового прочитання». Згідно з Р. Рорті, наприклад, істина – «це просто найбільш коректна і сильна теорія», яка не потребує «жодної відповідності реальності». А для П. Фейєрабенда істина – це «абстрактна потвора». Втім, спроба позбавити поняття істини світоорієнтуючого значення зустрічає серйозний опір. Швейцарський філософ Гвідо Кюнг, констатуючи, що картезіанська теорія істини як відображення реальності практично покинута всюди, зазначає, що це аж ніяк не означає відмови від пошуку істинного знання. «Сучасні філософи, – пише Кюнг, – побоюються, в першу чергу, вже не браку знання істини, а його надміру. Вони сушать голову не стільки над можливостями того, що жодна з вірогідних теорій не відповідає дійсності у собі, скільки над тією обставиною, що так багато теорій цілком, можливо, їй відповідають». Істина – це не лише знання людини про реальність, це й сама форма і сутність реальності. Вона передбачає постійний рух, взаємодію явищ, їх перехід одне в одне, удосконалення. Тому людина, яка прагне пізнати істину як щось стале, універсальне, незмінне, суперечить законам життя.

Філософи виділяють декілька шляхів отримання істинних знань: емпіричний – в результаті набутого досвіду (Ф. Бекон); сенсуалістичний – чуттєве осягнення світу (Д. Юм); раціоналістичний – аналітичне осмислення реальності (Р. Декарт). Не дивлячись на те, що істина – всеоб'ємне, абсолютне поняття, вона постійно межує із заблудженням, брехнею, оманом, помилкою. Істинність результатів наукового пізнання перевіряється системою практичних, логічних, естетичних, моральних критеріїв (практика, досвід, логічна несуперечність, краса, узгодженість з прийнятою мораллю). Проте найбільш надійним критерієм є практика, яка є джерелом пізнання, його рушійною силою та кінцевою метою. Пошук істини – це єдиний спосіб для людини не існувати безцільно. Вона слугує мотивацією, стимулом для розвитку та удосконалення. Тому людина мусить не пасивно чекати її «приходу», сподіваючись на момент «осягання», а постійно шукати її в навколишньому світі і у собі.

Одержано 12.04.2016

*

УДК 17.035.1

Яна Ігорівна Фещенко,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доц. Грищенко Н. В.

ОДВІЧНЕ ПРОТИСТОЯННЯ: ЕГОЇЗМ ТА АЛЬТРУЇЗМ

Сучасне суспільство помітно змінилося, змінилась і сама людина. Але, в які б часи людина не жила, найважливішим чинником її життєдіяльності виступала мета. Для людей, які жили в роки Великої Вітчизняної війни, найголовніша життєва мета полягала в тому, щоб захистити Вітчизну, отримати перемогу над ворогом. І навіть якщо ціна за цю перемогу була високою, її готові були сплатити сповна, тому що уявити собі поневолення фашистами було просто неможливо. Це було б зрадою і перед самим собою, і перед співвітчизниками, і перед усім людством. На тлі такої високої мети і призначення людини, і мотиви особистого життя пов'язувались із долею держави.

На жаль, лихоліття не обійшло Україну і на початку ХХ ст., однак сучасність вже демонструє зовсім інші настрої. ХХ століття створило умови, за яких для людини найвищим і найціннішим благом у житті є вона сама і задоволення її потреб, але при цьому не тільки не враховуючи бажання та вподобання інших людей, а й використовуючи їх як засіб для досягнення власних цілей.

Всю суть поняття «егоїзму» чітко і лаконічно сформулював французький письменник Жюль Ренар: «Справжній егоїст визнає щастя інших, тільки якщо він сам є причиною цього щастя». К. Мудзибаєв у своїй статті «Анатомія егоїзму» висвітлив результати власного дослідження з приводу поведінки егоцентричних індивідів у соціумі, а також статистичні результати, які фактично посвідчують, в яких верствах населення люди більше схильні до егоїзму. Як висновок, виявляється явна схильність егоїстів самовільно розширювати межі дозволеного заради досягнення власних цілей.

Звісно, егоїстичність нашого суспільства є нагальною проблемою, за якої ми вже не є тим єдиним цілим, яке може захистити себе, свою сім'ю і свою Батьківщину, як це було за часів Великої Вітчизняної війни. Але наразі, для того, щоб зробити ґрунтовні висновки, необхідно розглянути протилежність егоїзму – альтруїзм та його характерні ознаки. Наукове дослідження аспектів, що стосуються альтруїзму особистості, також не лишилося осторонь. Велике місце серед розглянутих робіт займають дослідження альтруїстичної поведінки дітей. Так, у роботі М. Харрис було показано, що спостереження дітьми щедрої моделі поведінки збільшує їх альтруїзм. У дослідженні Дж. Бріан і Н. Уолбек порівнювалася ефективність впливу вербальної і реальної моделі поведінки. Автори дійшли висновку, що недостатньо навчити дітей вербальній «нормі соціальної відповідальності» чи менторські актуалізувати цю норму – необхідно виховувати альтруїзм особистим прикладом. Також необхідно відзначити, що в психоаналітичній концепції Фрейда альтруїстичні спонукання розглядаються як невротична компенсація егоїзму, що піддається витисненню. Станіслав Єжи Лец казав, що бути альтруїстом – означає поважати егоїзм інших. Однак, чи можна виправдати самозречення заради блага Іншого, коли діти зрікаються мрії, щоб «порадувати» батьків, а батьки відрікаються від самого життя, щоб «порадувати» дітей; біль і мука виправдовують те, що повинно приносити лише радість, любов. Це не є правильним, тому що суть людського буття полягає у гармонії.

Розглянувши зміст даних понять, можна дійти висновку, що немає нічого кращого за «золоту середину». Тому я повністю погоджуюся зі словами письменника Олександра Житинського: «Когда спрашивают: «Как сделать так, чтобы мне было хорошо?» – это не философия, а эгоизм. Когда спрашивают: «Как сделать так, чтобы всем было хорошо?» – это тоже не философия, а альтруизм. Философия начинается тогда, когда человек спрашивает себя: «Как примирить первое со вторым?»

Одержано 15.04.2016

*

УДК 1:06.053.52

Марина Геннадіївна Драгомирова,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доц. Грищенко Н. В.

ПРОБЛЕМА СПІЛКУВАННЯ ТА ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Існування людини та суспільства неможливе без спілкування. Необхідність у спілкуванні обумовлена життєдіяльністю людей. Люди змушені взаємодіяти для того, щоб жити, відчувати всю красу життя. І саме через цей процес може проявитися справжня сутність людини. Адже розвиток людини, її соціалізація починається саме з спілкування.

Спілкування – це взаємодія двох або більше людей, спрямована на узгодження і об'єднання зусиль з метою налагодження взаємин та досягнення загального результату. Завдяки цьому процесу особистість засвоює досвід своїх попередників, накопичує

нові знання, вдосконалює вміння та опановує нові навички, формує переконання, принципи, ідеали, тобто самовдосконалюється. На жаль, через втрату моральності та спотворення її ролі в сучасному світі, руйнування традицій і забуття звичаїв проблема взаєморозуміння все частіше проглядає через конфліктологію. Можна сказати, що все це призводить до знецінення духовних цінностей, зменшення їх ролі в суспільно-історичному процесі та виникнення проблем у людському суспільстві. При цьому змінюється якість спілкування, яке безпосередньо залежить від рівня досягнутого взаєморозуміння між людьми. Твердження А. Сент-Екзюпері: «Єдина справжня розкіш – це розкіш людського спілкування» актуальне і на даний час. Можна стверджувати, що спілкування – це процес єднання, близькості, коли ти впускаєш когось до своєї душі і він стає частинкою тебе. До того ж, варто зазначити, що людина може спілкуватись не тільки з людьми, але й з фауною та флорою, витворами мистецтва. Тож це справді рідкісна та цінна річ, коли ти від цього процесу можеш отримувати задоволення. Але зараз дуже рідко людина може відчувати саме цю насолоду справжнього спілкування, адже все більшого значення здобувають нові інформаційні технології та комунікації. Нині це твердження актуальне ще з однієї причини: в сучасному світі людина все менше часу проводить з іншими людьми, природою, віддаючи перевагу речам. Комп'ютери, телефони, Інтернет, ЗМІ, автомобілі – це, звісно, зручно і швидко, але вони не здатні замінити собою справжнє спілкування. Тому, що це наша духовна потреба, завдяки якій ми можемо розвиватися та розширювати свій світогляд. Спілкування – це певний обмін думками, емоціями, почуттями, тобто взаємодія між учасниками цього процесу. І головним для такої взаємодії є взаєморозуміння суб'єктів. Коли люди спілкуються, вони намагаються емоційно пізнати один одного, оцінити та зрозуміти зміст вчинків та їх характер, спрогнозувати поведінку іншого і змодельовати власну. Як сказав Б. Ф. Ломов, «саме спілкування – це об'єктивний матеріальний процес, але він виступає в ролі «носія ідеального». Тож для досягнення згоди, співробітництва та взаємовигідних дій необхідно всім суб'єктам подолати власні амбіції, переглянути пріоритети, завдання та власну мету та слід бути готовим до змін.

Підсумовуючи можемо сказати, що спілкування та взаєморозуміння – одні з найважливіших духовних потреб особистості як суспільної істоти. Потреба в цих процесах зумовлена суспільним способом буття та необхідністю взаємодії у процесі діяльності. Будь-яка спільна діяльність не може бути виконана, доведена до кінця, якщо між учасниками не будуть налагоджені взаємні толерантні відносини

Одержано 11.04.2016

*

УДК 141.7

Олександра Леонідівна Камінська,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доц. Грищенко Н. В.

ЧАРЛЬЗ ТЕЙЛОР: ТРИ ХВОРОБИ СУЧАСНОСТІ

Сучасна епоха визначається дослідниками як постмодерна, вона характеризується докорінними змінами в усіх сферах людського життя. Тому постала необхідність верифікації основних моральних цінностей, ідеалів щодо нового розуміння людини і суспільства. Епоха постмодерну відкрила необхідність пошуку нових відповідей на кантівські запитання: хто є людина, що є світ, ким є людина у цьому світі? Спроба осмислення доробків дослідників постмодернізму щодо проблем сучасного світу та людини на прикладі філософа Чарльза Тейлора і стала метою даної роботи.

«Що означає бути людиною сьогодні?» – ключове питання творчості Чарльза Тейлора. «Унікальне поєднання величі та зла. Щоб певною мірою скористатися з величі, нам потрібно усвідомити – на які небезпеки наражаємося». Чарльз Тейлор визначає своє вчення як «філософська антропологія». Дане вчення включає в себе так звані три характеристики сучасної культури, що ставлять під загрозу реалізацію потенціалу як окремих індивідів, так і суспільства в цілому. «Три хвороби сучасності» – це крайній індивідуалізм (індивідуалізм), домінування інструментального мислення (експансію інструментального мислення) та ствердження «м'якого деспотизму» (втрата індивідуальної свободи). Одним з найвагоміших здобутків сучасності більшість людей називає свободу, формою якої виступає індивідуалізм. За Тейлором, витoki сучасної свободи – це релігійні, соціальні та етичні норми, якими керувалися люди минулого. Адже раніше людина була лише однією із ланок «великого ланцюга буття», в якому їй було відведено належне місце серед ангелів, небесних тіл та інших земних створінь.

Кожне явище природи, рослина, тварина, людина мають своє рівноцінне місце і відповідну роль у загальному «ланцюгу життя». Моральні норми надають смислу навколишньому світу та соціальній діяльності, але чітко обмежують людське життя. Сучасна свобода виступає наслідком відмови від такого загального плину: людина більше не приноситься у жертву вимогам вищих священних порядків. Ми маємо право обирати власний спосіб життя, свідомо вирішувати, яких переконань дотримуватись. Також існує так зване «розчаклування світу». Ця норма призвела до того, що речі втратили певну магію. Також «розчаклування» світу призвело до небувалого розширення сфери дії інструментального мислення – другої «хвороби» сучасності. Серед проявів домінування інструментального мислення – вкрай нерівномірний розподіл багатства у світі, руйнування природного середовища та культ технологій.

Скажімо, нерідко саме в технологіях ми вбачаємо найкращий спосіб вирішення різних проблем, попри те, що розв'язання деяких з них повинно лежати цілком в іншій площині. При цьому мірою успіху є забезпечення максимальної ефективності, яка у свою чергу визначається «найкращим співвідношенням між витратами та результатом». Отже, реальною загрозою є те, що усі аспекти нашого життя підпорядковуватимуться виключно фактору «витрати + прибуток». Тому фактично інструментальне мислення перетворюється на ідеологію. Ще однією ознакою сучасного суспільства є втрата політичної свободи – новий (м'який) деспотизм. «Люди із замкненою душею не прагнуть брати активну участь у публічних справах», – говорить Тейлор. «Вони воліють насолоджуватись перевагами приватного життя доти, доки уряд буде створювати для цього умови». Представники нового деспотизму не вдаються до терору та гноблення, вони підтримують демократичні форми існування суспільства за допомогою періодичних виборів. На переконання Чарльза, умови сучасної культури сприяють не формуванню, а, навпаки, руйнації нашої автентичності, бо прагнення до самостійності – життєва філософія сучасної людини, і без неї ніяк. У суспільстві, яке затягнуте сіткою різних форм автентичності, пошуки власного «я» приймають безглузду форму. Більше того, ця ідеологія самоздійснення йде всупереч усім потребам природного суспільства. Самоздійснення особистості можливе лише за врахуванням вимог та потреб, породжених чимось більшим, ніж людські бажання та прагнення. І з цим важко не погодитись.

Одержано 05.04.2016

*

УДК 111.84

Катерина Володимирівна Хмелівська,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доц. Грищенко Н. В.

ЗЛО ЯК БРАК ДОБРА

(на прикладі фрагментів з твору «Сповідь» Аврелія Августина)

«Споконвіку було Слово, і з Богом було Слово, і Слово було – Бог», – читаємо в євангеліста Іоана. Іншими словами кажучи, все що є у світі, видиме й невидиме, постало по добрій волі Творця. Що ж таке зло і звідки воно з'явилося? Постає питання: чому Всевишній вирішив не допомагати людині, його найкращому творінню, усунути зло? Можливо, через те, що дав можливість людям самостійно вибирати особистий життєвий шлях?

Дію зла сповна відчув на собі один з найвидатніших отців Західної Церкви – Блаженний Аврелій Августин. У своєму відомому творі «Сповідь» він описує шлях, який людина приходить через зло до досягнення Божої Істини. Найбільш проблематичним у філософії Августина є оцінка добра та зла та їх розрізнення. Він вважав, що світ як витвір Бога не може бути недобрим, але існування зла безсумнівно. Августин виходив з того, що зло не належить природі одвічно. Основним джерелом зла є суспільство. Адже людина народжується безгрішною, але під впливом законів суспільства вона автоматично піддається силі зла. Зло не є чимось абсолютно протилежним добру, воно є лише недоліком добра. Воно виникає там, де ніщо не робиться добре, від серця; зло – це відхід від вищих цілей. Августин, таким чином, не заперечує наявності зла у світі, однак розуміє його чисто негативно, як відсутність добра. Августин приписував злу інакше, ніж добру, а саме – земне походження. Якщо добро виникає від Бога, то зло має земний характер і виникає в людському суспільстві. За походження зла відповідає людина. У своїй праці «Людина і Бог у тлумаченні Аврелія Августина» Ю. М. Крутій зазначав, що «істину про Бога не може пізнати розум; її може пізнати лише віра, яка радше належить до волі, ніж до розуму. Підкреслюючи роль почуттів або серця, Августин стверджував єдність віри і пізнання». «Розумій, щоб міг вірити, віруй щоб розумів» – це положення відповідає християнській тематиці.

Отже, Августин звертався до прийдешніх поколінь, аби ті намагались пізнати сутність релігії і тоді їм відкриються всі таємниці світу, відкриється розуміння зла та добра, їх різниця. Також, тільки тоді, коли людина пізнає сутність зла, вона може впевнено відрізнити його від добра та зробити висновки. Зло часто стає супутником на важкому і тернистому шляху людини до добра.

Одержано 11.04.2016

*

УДК 17.023.31:004

Любов Ігорівна Стефанчук,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доц. Грищенко Н. В.

КІБЕРПРОСТІР ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОНЛАЙНОВОЇ ОСОБИСТОСТІ

Наприкінці ХХ – початку ХХІ століття перед світом виникла нова проблема, яка полягає в формуванні простору ідентифікації особистості, простору вибору нею певного зразку поведінки та способів самореалізації. Значний внесок у становленні даної проблеми роблять інформаційно-комунікативні технології, які створюють новий простір спілкування, нову соціально-культурну дійсність. Глобальна мережа Інтернет,

починаючи з 90-х років XX ст. становить основу комунікації і зв'язує велику кількість людей, елімінує відстані, змінюючи стереотип світосприймання і спосіб ведення життя. Акцент в розумінні особистості переноситься на розгляд її в аспекті комунікативних взаємодій, які розглядаються як необхідна умова формування власної ідентичності. Проблеми, що стосуються впливу сучасних технологій на ідентифікацію особистості, на усвідомлення людиною себе в сучасному світі досліджуються Гі Дебором, Е. Гідденсом, Н. Луманом, Ф. Уебстером, П. Слотердайком, К. Вульфом, П. Віріліо, П. Бурдьє та ін. Однак дослідження цих проблем знаходиться, на мою думку, поки що на початковому етапі.

Метою даного наукового пошуку є розгляд особливостей конструювання ідентичності особистості в кіберпросторі і усвідомлення впливу «віртуальної ідентичності» на реальну особистість.

Кіберпростір – це новий вид семіотичного простору, в якому операції зі знаками здійснюються за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, що полегшують та істотно прискорюють розумову діяльність людей. Створення віртуальної реальності є подією, що справляє вплив на нашу свідомість, на усвідомлення своєї ідентичності. Характерною особливістю спілкування в віртуальній реальності є невидимість суб'єкта та неможливість безпосереднього візуального та аудіального контакту між ними, анонімність, слабка регламентованість поведінки. Найбільшу роль в конструюванні власної ідентичності у віртуальному комунікативному просторі відіграють комп'ютерні ігри, соціальні мережі різні чати. Всі ці види «спілкування» у кіберпросторі відбуваються за допомогою тексту, графічних та звукових матеріалів, де способи вираження людської особистості є досить обмеженими. Також за допомогою них людина може змодельовати такі життєві ситуації, яких не було в реальності. Таке спілкування є одним із видів пізнавальної діяльності людини. Також віртуальний простір – найяскравіший приклад того, як культура симуляції замінює уявлення про людську ідентичність в цілому. Об'єднуючими ознаками віртуального простору виступають загальні цілі, інтереси і потреби. Наприклад, коли людина створює персональну сторінку або блог з метою розповісти про своє життя, то вона швидше за все буде відповідати дійсності. Можливість управляти враженням про себе в Інтернеті часто розглядається як відсутність автентичності та маніпуляція іншими. Однак дослідження показали, що незалежно від того, чи відбувається цей процес в реальності чи у віртуальному світі, важливо, яке враження ми справляємо на інших. У віртуальному комунікативному просторі особистості стали більш відкритими і не бояться викладати в мережу Інтернет інформацію про себе і своїх близьких. Вони діляться своїми думками, коментують ті чи інші події та думки, залишають відгуки одне для одного і все це відкрито для інших користувачів мережі Інтернет, які, вже можна сказати, утворюють нове суспільство, в якому немає поняття «чужий». Отже, структура суб'єкта Інтернет-комунікації включає компоненти реальної і віртуальної особистості, співвідношення яких безпосередньо впливає на ідентичність і процес самопрезентації. Віртуальна особистість є результатом реконструкції в мережевому комунікативному просторі справжнього або вигаданого образу, онтологія якого задається реальним суб'єктом. Вона має великий діяльнісний потенціал, що за багатьма параметрам перевищує потенціал реальної особистості в силу своєї мобільності та різноманіття засобів самопрезентації. Стаючи самостійним суб'єктом мережевої спільноти, віртуальна особистість може служити потужним інструментом впливу на реальну особистість і суспільство в цілому: чи то через «пошук себе» і своєї ідентичності (особливо в підлітковому віці), чи то через прагнення бути прийнятим і оціненим у віртуальному співтоваристві, через пошук оптимальним форм побудови соціальних контактів. Чим більше розвивається Інтернет, чим більше він поглинає різні сфери нашого життя, тим більше часу ми прово-

димо у віртуальному просторі. «Не тільки ми вриваємося у віртуальний світ своєю ідентичністю, але і віртуальний світ вривається в нас, добудовуючи і розширюючи простір нашого «я», слушно підкреслюють Олександр і Григорій Асмолови. Звідси, конструювання своєї віртуальної особистості – це вже не примха дозвілля. Воно виступає як необхідна умова соціального розвитку особистості. Формується принципово новий тип символічного існування людини, культури, соціуму, який починає виступати в якості основоположного для всіх інших типів і в якому фізична, психологічна та соціальна складові особистості змінюються під впливом інтернет-технологій.

Одержано 14.04.2016

★

УДК 172.3+261.7

Анастасія Романівна Мартинюк,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доц. Грищенко Н. В.

ВПЛИВ РЕЛІГІЇ НА СУСПІЛЬСТВО

Оскільки релігія є складовою культури впродовж усього її розвитку, основою й принципом цивілізаційного поділу людства, входить багатьма своїми елементами до всіх складових сфер суспільства, впливає на його розвиток, то постає проблема визначення місця, ролі і функцій релігії в сучасному суспільстві.

Роль релігії в суспільстві не можна оцінювати однозначно. Ще за часів царської Росії православне вірування використовувалося для того, щоб організувати і пригнобити неосвічене трудове населення, адже саме релігія являється унікальним способом для збереження та впорядкування суспільних традицій та звичаїв. Також, релігія – це надзвичайний інструмент для виховання у мас спільних почуттів, емоцій, вироблення єдиного шаблону поведінки. Якщо звернутись до історії, то можна констатувати, що саме релігія була суворим супротивником розвитку науки, наукових відкриттів, переслідуючи науковців і філософів, які підривали позицію церкви. Так постраждав від «рук « церкви відомий науковець і філософ Галілео Галілей у 18 столітті: його назвали єретиком і переслідували протягом всього життя з моменту опублікування «Діалогу» 1632 року, в якому вказав, що Сонце являється центральним в Сонячній системі. Порівнявши світосприйняття людини тих часів із сучасним, можна сказати, що релігія вже не має такої питомої ваги в суспільстві. Як це було раніше. Водночас у багатьох регіонах і країнах світу вплив релігії на соціальне життя не зменшується, а навіть зростає. Сама релігія, наче всупереч власній природі, усе радикальніше трансформується, змінюється як сам склад та устрій релігійного життя, так і характер функцій релігії в сучасному світі.

Порівнявши стан релігії сьогодні, я хочу виділити такі відмінні риси впливу релігії на суспільство:

- в порівнянні з минулим в наш час не є обов'язковими якісь певні релігійні переконання, тому людина має вільний вибір, що дає змогу розвивати власну думку, розвивати моральні установи і т. д. Стаття 35 Конституції України закріплює, що церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа – від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова;

- зросла довіра і авторитет церкви в суспільстві;

- релігія має більш публічний характер, ніж внутрішньо-моральний;

- релігія все більше входить в суспільні відносини, але не обмежує в жодному разі свободу думки і віросповідання особи. Релігія відіграє важливу соціокультурну роль у державі. У межах релігійних віровчень формуються єдині зразки почуттів, ду-

мок, поведінки людей, єдині цінності, завдяки чому релігія виступає могутнім засобом упорядкування й збереження традицій і звичаїв. Однією з історичних місій релігії, що набуває в сучасному світі все більшої актуальності, є формування відчуття єдності людського роду, значущості неперехідних загальнолюдських моральних норм і цінностей. Однак релігія може бути виразником зовсім інших настроїв, зокрема фанатизму, непримиренності до людей іншої віри тощо.

Отже, вплив релігії на суспільне життя не завжди є однозначним. Характер цього впливу може суттєво змінюватися, набувати специфічних особливостей.

Одержано 26.04.2016

★

УДК 111.84

Олена Юрїївна Задніпровська,

курсант I курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доц. Гриценко Н. В.

ДОБРО ТА ЗЛО ЯК ДВІ НЕРОЗРИВНІ СКЛАДОВІ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

Світ, в якому ми живемо, дуже суперечливий. Постійні класові чи національні, виробничі чи побутові конфлікти, міждержавні суперечки, війни, в яких гинуть люди, назавжди зникають матеріальні та духовні цінності. Чи можна протидіяти цьому? Як упорядкувати відносини між людьми?

Щоб уникнути або зменшити вплив конфліктів, люди протягом всієї своєї історії створювали регулятори функціонування й розвитку соціуму. Система регуляції соціальних відносин спирається на розум або почуття, на традиції або віру, на внутрішню переконаність або певну суспільну силу, що карає одних та виправдовує інших. Саме до системи саморегуляції стосунків між людьми належать поняття «добро» та «зло».

За сучасними уявленнями добро та зло є найбільш загальними поняттями моральної свідомості. Відповідно до них людина поділяє світ на добре й погане, те, що заслуговує схвалення, і те, що необхідно засудити, добро і зло – поняття високого ступеня узагальнення, гранично полярні характеристики людського світу. У Біблії, у Старому Заповіті, наголошується: «Будьте як Боги, що знають добро та зло». Мабуть, кожен це розуміє, а як саме це висловити? Добро є добро... Кожен йому радий. Зло є зло, і ніхто його не бажає...

Над проблемою добра і зла замислювалися багато видатних вчених. Я погоджуюся не з усіма їх твердженнями. Мені близькі думки йогівських філософів щодо того, що якщо людина підіймається на один щабель угору в суспільстві, досягає добра, якщо опускається – зла. Погоджуюся із філософом Ж. Дельозом, що можна змінити зло на добро й навпаки, змінивши кут зору на дійсність. Категорично не поділяю точку зору Ф. Ніцше, який укладає протилежний зміст у поняття добра й зла. Те, що ми звикли вважати добром – милосердя, допомогу, любов, співчуття – він називає злом.

Ця проблема життєво важлива для кожного, тому не вирішивши її для себе, людина не може відчувати себе людиною, фактично не може нею бути. Особливо це має значення для молоді, бо в нас ще чітко не сформувалися орієнтири в житті.

Для мене особисто проблема Добра та Зла є проблемою мого майбутнього та майбутнього людства. Адже, як і будь-яку людину, хвилює, яким буде майбутнє, в якому світі будуть жити мої нащадки? Дуже обурюють страждання й загибель невинних, що померли під час війн, голодоморів, масових репресій тоталітарних режимів, стихійних лих. На жаль, з розвитком цивілізації значно збільшилися можливості при-

носити страждання одне одному. Реакція багатьох наших співвітчизників – віддатися покірливо долі та безнадійному відчаю, наркотикам, алкоголю, або навіть позбутися життя. Людству відомі різні класичні варіанти духовного вибору: вибір Понтія Пілата – вирішувати або «вмивати руки», альтернатива Сократа – рятувати життя або честь, Гамлета – бути чи не бути та інші.

Підводячи підсумки можна сказати, що роздвоєність людської природи, при наявності свободи людини, є єдиним фактором народження як добра, так і зла. У всесвіті немає, ані добра, ані зла як таких, але є закони природи й принципи розвитку життя. Все, що дається для життя природою, не погане й не добре, але стає тим або іншим у залежності від того, як людина користується дарами природи та як застосовує дані їй природою здібності й потреби. Якщо взяти потреби фізичної природи людини, то жодна з них не може бути названа поганою, якщо всі вони необхідні для здійснення життя, але зло у вигляді різного роду хвороб починається там, де є надмірність або відсутність задоволення потреб. Інакше кажучи, там, де відбувається відхилення від законів природи в один чи інший бік, там зло, тому лише золота середина буде добром.

Одержано 20.04.2016

*

УДК 165.745

Валерія Сергіївна Черновол,

курсант 2 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доц. Грищенко Н. В.

ЕВТАНАЗІЯ: ПРАВО НА ГУМАННУ СМЕРТЬ ЧИ ЗЛОЧИН ПЕРЕД ГУМАНІЗМОМ?

З прийняттям Конституції наша держава стала на новий пріоритетний курс свого розвитку – курс формування громадянського суспільства, що обумовлює створення, перш за все, належних умов гарантування та захисту основних прав та свобод громадян, забезпечення їх реалізації. На сьогоднішній день дедалі актуальнішим стає питання дозволу реалізації права людини на смерть – евтаназія. Згідно з Декларацією про евтаназію від 5 травня 1980 р. під евтаназією розуміють будь-яку дію чи бездіяльність, яка призводить до смерті, з метою припинення болю та страждань.

Хоча тему евтаназії вже багато науковців досліджували і багато написано про це, проте вона є настільки дискусійною, що не втрачає своєї актуальності і сьогодні. Адже це настільки проблематичне питання, яке зачіпає соціально-морально-етичні сторони суспільства, що кожна думка з цього приводу становить вагомий внесок на шляху вирішення цієї проблеми, оскільки дуже важко знайти правильну відповідь: евтаназія загрожує людству чи, насамперед, рятує людей від страждань? Аналіз останніх досліджень показав, що на сьогодні безліч науковців, серед яких Стеценко С. Г., Анікіна Г. В., Чернікова Н. М., Зарецький М. М., Харчук В., Ворона В. А. та інші намагаються віднайти відповіді на поставлене питання. Що стосується нашої країни – України, то хочеться сказати наступне. Одним із найважливіших прав, яке забезпечує саме фізичне існування людини як біологічної істоти, є право на життя, яке декларується ст. 27 Конституції України: «Кожна людина має невід’ємне право на життя». А стаття 3 Конституції України закріплює положення, згідно з яким людина, її життя та здоров’я, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Ці права та їх гарантії складають зміст і спрямованість діяльності держави. Скасування та обмеження цих прав не допускається, за винятком випадків, що можуть тимчасово встановлюватися в умовах військового та надзвичайного стану. Право на життя гарантує недоторканність фізичного існування людини і, відповідно, не допус-

кає розпорядження ним ким-небудь, окрім самої людини. Стаття 52 Основ законодавства про охорону здоров'я України передбачає, що медичні працівники зобов'язані надавати допомогу у повному обсязі хворому, який знаходиться у критичному для життя стані. Пункт 2 ст. 52 забороняє пасивну евтаназію, а п. 3 ст. 52 забороняє й активну евтаназію, де зазначається, що медичним працівникам «забороняється здійснення евтаназії – навмисного прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань».

На нашу думку, під евтаназією слід розуміти лише свідоме бажання особи своє смерті. Також важливим є надання таким людям професійної психологічної підтримки, оскільки стражданням не можна обґрунтувати причину, яка б дозволяла людині приймати рішення про завершення свого життя, бо часто воно носить суб'єктивний характер.

Одержано 14.04.2016

*

До уваги науковців!

Електронні версії матеріалів усіх науково-практичних заходів,
що проводяться Харківським національним університетом
внутрішніх справ, розміщуються на сайті Університету за адресою:
<http://univd.edu.ua/dir/401/materiali-naukovo-praktichnih-konferentsiy-seminariv-toshcho>.

Наукове видання
**Актуальні проблеми
сучасної науки
і правоохоронної діяльності**
*Матеріали XXIII науково-практичної конференції
курсантів та студентів
(м. Харків, 17 травня 2016 р.)*

Відповідальні за випуск: *Ю. О. Загуменна,
П. О. Білоус, А. С. Тяпкін*

Комп'ютерне верстання: *А. О. Зозуля, П. О. Білоус, А. С. Тяпкін*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 16,5. Обл.-вид. арк. 21,52.
Тираж 200 пр. Зам. № 2016-11.
Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080.
Свідцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.